

270

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı

YAŞAYAN MALATYA MASALLARI

Metinler ve İncelemeler

Mehmet YARDIMCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

Inönü Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

İşbu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: .....

Üye : .....

Üye : .....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

...../...../.....

I Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	IV - V
Kısaltmalar	VI
GİRİŞ.....	1 - 10
Masalların Sınıflandırılması.....	11 - 15
Malatya Masalları Üzerine Çalışmalar ve Yaşayan Malatya Masallarının Derlenmesi..	13 - 17
Yaşayan Malatya Masallarının Sınıflan- dırılması.....	17 - 19
MASALLAR	20 - 21
Küçülten Alet	22 - 25
Kızirin Kızı	26 - 32
Çerçi	33 - 41
Denizati	42 - 48
Hıddım Hıyar Kızı	49 - 60
Kuru Kafa	61 - 68
Baba Mirası	68 - 79
Bezirgân	80 - 85
Köpek	86 - 92
Altın Dede	93 - 96
Papağan ile Kız	97 - 102
Üç Kardeş	103 - 116
Kırmızı Balık	117 - 123
Kaysı Devi	124 - 131
Yılan Bey	132 - 136
Akıllı Şehzade	137 - 144
Hızmalı Güzel	145 - 159

Altın Oğlan ile Gül Kız	160 - 169
Zeki ile Türkmen	170 - 179
Civil Civil Sultanım	180 - 186
Kara Çingene	187 - 190
Hırk Anahtar	191 - 195
Çingene Kız	196 - 200
Gülbül Gesi	201 - 211
Fenbe Hatun ile Esma Hatun	212 - 215
AVCI	216 - 221
Asma Çini	222 - 229
Radışahın Oğlu	230 - 234
Devlet Kuşu	235 - 245
Radışahın İmtihanı	246 - 250
Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları ..	251 - 255
Soılmayan Gül	256 - 259
Karanlık Efendi	260 - 264
Söylenmeyen Püya	265 - 273
Üç Biber	274 - 279
Karın Bumar Masalı	280 - 284
Tozlu Bey	285 - 290
Parmak ve Dev	291 - 297
Kara Hasan'la Dev	298 - 306
Sandık	307 - 343
Aliko ile Fatiko	344 - 351
Aptallar	352 - 355
Keloğlan	356 - 359
Üç Köse	360 - 365

Halil Emmi'nin Altınları	366 - 375
Köyde Köse	376 - 380
yalancı Yeği	381 - 385
ŞEHİR ALİ	386 - 389
Gogozik	390 - 395
YORKAK HERİF	396 - 400
YAŞAYAN HALATA MASALLARININ GENEL	
ÖZELLİKLERİ	401 - 411
GENEL MOTİF DİZİNİ	412 - 441
YAŞAYAN HALATA MASALLARINDA TESBİT	
EDİLEN MOTİF CİNSİ ve MOTİF SAYISI..	442
1929 - 1990 YILLARI ARASINDA YAYINLANAN	
ÖNEMLİ MASAL KİTAPLARI	443 - 448
SONUÇ	449 - 450
BİBLİYOGRAFYA	451
SÖZLÜK	452 - 453

Ö N S Ö Z

Yüksek Lisans tezi olarak bu çalışmanın konusu Yaşayan Malatya Masalları ve bu masalların incelenmesidir.

İncelemeye esas aldığımız 50 masalın 10 tanesi başkaları tarafından derlendiği halde herhangi bir yayın ortamında yayımlanmadan tarafımızdan tezimizde malzeme olarak kullanılmıştır. 40 masal ise tarafımızdan derlenmiştir.

Başkaları tarafından derlenen 10 masalın 2 tanesi Ramazan Çiftlikçi, 1 tanesi Füseyn Şahin, 1 tanesi Hilmi Dulkadir, 3 tanesi Ruhi Nihat Tosun'un Lisans tezinden (Aynı masallar tarafımızdan da derlendiği halde anlatıcı tezdeki metinleri daha derli toplu anlatmış olduğundan), 1 tanesi Mehmet Ali Cengiz'in İnönü Üniversitesi Masal Derleme Yarışmasına gönderdiği masallardan, 1 tanesi Sami Çulcu'nun Masal Derleme Yarışmasına gönderdiği masallardan, 1 tanesi de Cumali Deveci'nin Masal Derleme ya Yarışması'na gönderip ödül aldığı bir masaldır.

Türk halk kültürünün en önemli türlerinden biri de masallar olduğu halde bugüne kadar masal konusunda yapılan ilmi araştırmalar permakla sayılacak kadar azdır.

Malatya Masalları üzerine birkaç lisans tezi ile 1946 da Mehmet Tuğrul'un yayımladığı ve içinde sadece 12 masal bulunan bir kitap dışında hiç bir çalışma yapılmamıştır. Bizim çalışmamız Malatya Masalları üzerine yapılan ilk önemli çalışma özelliğini taşımaktadır.

Son 10 yılda derlenmiş masallardan 50 tanesi esas alınan bu masallar halâ anlatıldığı için çalışmamızın adına Yaşayan Malatya Masalları demek daha uygun gelmiştir. Metinler çalışmamızın ileride bir kitaba dönüşeceği düşüncesi ile paragraf sistemine göre kaleme alınmıştır.

Bu çalışmada her konuda olduğu gibi çok büyük yardımını gördüğüm sayın hocam Prof. Dr. Cahit Kavcar'a,

Kenüsünden çok şey öğrendiğim, tezime ilgili çalışmalarda hiç emeğini esirgemeyen tez danışman hocam sayın Prof. Dr. Bilge Seyidoğlu'na, her an, her konuda olduğu gibi tez çalışmada da hiç ilgisini eksik etmeyen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Hasan Kevruk'a, oldukça ileri yaşıta, lisansüstü eğitimini yapmam için beni teşvik eden sayın hocam Prof. Dr. O. Nedim Tuna'ya ve elindeki Malatya'dan derlenmiş masalları bana vererek masal arşivimin zenginleşmesine katkıları olan Ramazan Çiftlikçi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

KISALTMALAR

C.	Cilt
s.	Sayfa
N.	Sayı
a.g.e.	Adı geçen eser
Yay.	Yayınları
An.	Ansiklopedi
Ed.	Edebiyat
İst.	İstanbul
Ank.	Ankara
Mat.	Matbaası
Bas.	Basımevi
Çev.	Çeviren
Ünv.	Üniversitesi
M.E.B.	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
Bkz.	Bakınız

Türkçe sözlük'te "Genellikle halkın yarattığı, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa sürüp gelen, çoğunlukla insanların yada tanrıların başından geçen, olağan dışı olayları anlatan öykü" (1) olarak tanımlanan masal için pek çok kimse kendine göre tanımlar yapmıştır. Bu tanımları Prof.Dr.Saim Saksöglu Gümüşhane masalları Metin Toplama ve Tahlil adlı kitabında kavnak göstererek vermektedir. (2)

Prof.Dr.Bilge Seyidoğlu da masalı, " Halk arasında yüzyıllardan beri anlatılmakta olan ve içinde olağanüstü olayların bulunduğu bir varmış bir yokmuş gibi klişe bir anlatımla başlayan, belli bir uzunluğu olan, sonunda yedi içti muratlarına erdiler, yahut onlar erdi muratlarına biz çikalım kerevetine, gökten üç elma düştü biri anlatana, biri dinleyene, biride bana gibi belirli sözlerle sona eren, zaman ve mekân kavramlarıyla kayıtlı olmayan bir sözlü anlatım türü " (3) olarak ifade etmektedir ki bızce bu_gün masalın yapılabilecek en güzel tanımını bu tanımdır.

Masal kelimesinin ortaya çıkışı oldukça yenidir. Çuvaşça'da "Hallep", Kazakça ve Kırgızca'da "Ertek,Ertegü", Doğu Türkistan'da "Çocek", Habeşce'de "Mest",Aramicede "Maslâ",İbranice'de "Mesel","Mâsal" şeklinden sonra Türkçeye malolmuştur. (4)

Kâmus - I Osmani'ye göre "Masal","Mesel'den" gelmektedir. "Mesel" halk dilinde meşhur olan âdap ve

---

(1) Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, 7.baskı C.2 Türk tarih Kurumu Basımevi, Ank.1983

(2) Saim Saksöglu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Atatürk Üniversitesi yayınları No.298 Sevinç Mat. Ank.1973 s.1-5

öğütleri anlatan söz demektir. (5)

Şemsettin Sami âe, kâmus-ı Türki'de hemen hemen aynı tarifi için "Masal", "Mesel" in gâletidir. demektedir. (6) Yurdumuzun bir çok yerleşim biriminde "Masal" kelimesi yerine hâlâ "Mesel", "Metel", "Metal" kelimeleri kullanılmaktadır.

MASALIN KAYNAĞI

Masalların Kaynakları ile ilgili ilk ciddi görüş W. Grimm'in "Çocuk ve Ev Masalları" nın ikinci baskısı için hazırladığı ön_sözdür. W. Grimm, Masalların kaynağı konusunda iki görüş ortaya atmıştır.

I. Hint Avrupa teorisi : Hint Avrupa dil ailesine giren milletlerin masalları, bilinmeyen bir zamandan Hint Avrupa medeniyetinin mirasıdır.

II. Parçalanmış Mitler Teorisi : Masallar eski Mitlerin parçalanmış şekilleridir. Bunlar ancak içinden çıktıkları Mitlerin kesin olarak izzah edilmeşiyle anlatılır.

Grimm Kardeşlerin görüşlerinden hareket ederek diğer araştırmacılar Masalların kaynağı konusunda yeni teoriler tekâmül ettirmişlerdir. (7)

---

(3) Bilge Seyidoğlu "Masal", Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay.C.6, İst. 1986 s.150

(4) İslâm Ansiklopedisi, C.8 3.bas.İst.1979, s.120

(5) Naki Tezel, Türk Masalları, C.I, Kültür ve Turizm Bak.Yay. Ank.1986

(6) Şemsettin Sami, kâmus-ı Türki, Çağrı Yay. İst.1978 s.1388

(7) Umay Günay, Elazığ masalları, Atatürk ÜnV. yay.Erzurum 1975

1. Mitolojik görüş : Bu görüşü ortaya atanlar masal ve mitleri Hint- Avrupa Medeniyetinin mirası olarak kabul etmektedirler. Hint-Avrupa dil ailesine dahil olan milletlerin masallarındaki benzerlik Arşus kabilesinin dâhilmeden önce zengin bir mitoloji hazinesine sahip olduğunu isbatlar şeklinde düşünmektedir. (8) Mitoloji okulu da dediğimiz bu görüşe bağlı olanlar Max Müller ve G.V.Cox gibi araştırmacılarıdır.

2. Hindoloji görüşü : Theodor Benfey'in öncülüğünü yaptığı bu görüş masalların kaynağını Hint'te amaçlamakla beraber, masalların bu sahada tarihi devirlerde teşekkül ve intişar ettiklerini ileri sürer. (9)

Beşeri edebiyatın en eski ürünü olarak bilinen "Hema ve Suisi", gibi masal külliyesinin eskiliğini de göz önüne alanlar, masalların kaynağını Hindistan halkiyatında aramışlardır. (10)

Benfey'e göre Hindistan'da şekillenen masallar üç yoldan diğer ülkelere geçmiştir.

a. Masalların bir kısmı x. yüzyıldan önce sözlü gelenekle batıya geçmiştir.

b. Masalların bir kısmı x. yüzyıldan sonra islâmi tesirle Bizans, İtalya ve İspanya yolu ile Avrupa'ya geçmiştir.

c. Asya'da gelişen Budizm'in hayat görüşü ve bu görüşün geliştirdiği çeşitli sözlü malzeme, Moğol hareketi sonunda Avrupa'ya ve diğer yakın ülkelere yayılmıştır.

---

(8) P.Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat -2
Adam Yay.Ist.1982 s.272

(9) Umay Günay, a.g.e. s.18

(10) Ali Oztürk, Türk An.Ed.Bayrak Yay.Ist.1985

Yirminci Yüzyılın başlarında halkiyatçıların masalın önemi üzerine biraradaha edilmeleri sonucu Kiltattan önceki asırlardan kelme masallar bulununca masalın Hindistan'dan diğer ülkelere yayıldığına dair görüşlere karşı çıkanlar çoğalmıştır.

3. Antropolojik görüş : Mitolojik görüş ve Hindoloji görüşünden sonra Antropolojik görüş denilen üçüncü bir görüşünde ortaya atıldığı görülmektedir. Masallarda bulunan ilkel fikirlerden hareket ederek masalların çok eski zamanlarda teşekkül ettiği öne sürülmüştür. Bu görüşün kurucuları Edward Taylor ve Andrew Lang olup bunların görüşlerine göre masallar ilkel hayatın birer kalıntılarıdır.

Mitolojik görüş, Hindoloji görüşü ve Antropolojik görüşler dışında masalların kaynağı üzerinde daha değişik çalışmalar yapılmıştır. Alman Folklorcusu Von Der Leyen masallardaki bazı olayların kaynağını çok eski rüyalara bağlamıştır.

Freud ve taraftarlarına göre bütün masallar başkısı altına alınmış isteklerin rüya şeklinde ortaya çıkmasıdır.

Masallar üzerine ileri sürülen teorilerin doğru, hatalı ve eksik yönleri bulunsada hepsinden çıkarılacak sonuç masalların bütün dünyada sevilen bir tür olduğudur.

(11)

Bir Masalın var yantlarını mukayese ederek en eski şeklini yani menşeni bulmak her zaman mümkün değildir. Bir takım masallar arasında benzer macera siâsileleri varsa, o zaman bunların birbirine tarihi bağlarla bağlı oldukları kabul edilebilir.

Masalların başlangıçta bir yaratıcı olmakla beraber daha sonraları o sanatkarın şahsi izini taşımaz.

Halkın malı olduktan sonra aslını kaybeder, büyür veya küçülür.

Başlangıçta belki gerçek olayların hikâyesi olan masal ağızdan ağıza geçtikçe, asıl söyleyen unutuldukça, aslındaki bir takım unsurları yitirir, ünlülerin yerine daha çok hayali unsurlar toplanır. Halk ruhundaki iyilik, hak tanırılık ve adalet duygularını daima kendinde saklı tutar. (12)

Zaman zaman eski inanç, din, kültür ve Medeniyet unsurlarından gelen malzemenin kompozisyonu içinde dinleyicilerin ve ceniyetin ortak değer hükümleri ile kitle psikolojisini kavrayan bir mahiyetleri vardır. (13)

Masallarda önemsiz görülen teferruatın, mantıksız görülen vakaların eski dini izler olduğu 1865 de E.Köhler'den itibaren Etnoğrafya ve Foklor araştırmalarının masallara verdiği geniş kapsamlılık ve eskilikle de doğrulanır. (14)

Kültür ve Medeniyetin gelişmesi sonucundaki temaslarla savaş ve göçlerle, masal hafızasına yerleştirdiği milletin özelliklerine bürünmüş, asıl yapısını çoğu zaman koruyarak ikinci derecedeki unsurlarında değişikliğe uğrar. (15)

Masallar insanlar arası müşterek temaları ve düşünceleri işlemekle beraber, mensup oldukları milletlerin kültüründen ve geleneğinden alınan ayrıntılar, motifler ve tiplerle de Milli olma vasfını taşırlar. (16)

---

(12) N.Tezel, a.g.e.s.7

(13) Şükrü Elçin, Halk Edebiyatına giriş, Kültür ve Turizm Bak. Yay.Ank.1985 s.5

(14) F.N.Boratav, a.g.e. s.272

(15) N.Tezel, a.g.e. s.7

(16) A.Öztürk, a.g.e s.98

Doğuşta bir kişinin malı olan masallar çevre de-
ğiştirdikçe söyleyenleri unutulmuş, sonunda toplumun malı
olan, kişinin tesirleri ve izleri silinince onun yerine
toplumun düşünce ve ruh haline bürünen bir sözlü anlatı
türü olmaktadır.

Sözlü gelenekte, tarihi bilinmeyen bir zamandan
beri yaşanan Türk Masallarının yazıya geçirilmesi ondo-
kuzuncu yüzyıldan sonradır. Anadolu'da Türk Masallarını
önce yabancılar derleyip yayınlamışlardır.

Bunların ilki Fransa Kralı XVI.Lui'nin sekreteri
olan E.Digeon 'dur. Digeon 1781 tarihinde yayınladığı
ve içinde 5 masal bulunan eserinin ikinci cildinde Halil,
Şirvanlı Tüccar ve Derviş isimli üç Türk masalına yer ver-
miştir. (17)

Rus Türkoloğ P.Wilhelm Radloff 10 ciltlik "Pro-
ben der Volksliteratur der Türkischen Stamme" adlı ese-
rinde Türk masallarına yer vermiş, Radloff'tan sonrada
Macar bilgini Ignacz Kunoş da topladığı masalları 1905
yılında "Istanbul Halk Masalları" adı ile yayınlamıştır.
(18)

Türk Masalları üzerine ilk çalışan yabancılardan
biride 1923 de Billir Köşk masalları 'nı Almandaya çevir-
ip yayınlayan Theodor Menzel 'dir. (19)

Avrupalı Türkologlardan sonra Türkiye'de ilk defa
1912 de K.D. imzası ile Türk Masalları isimli bir kitap
yayınlanmıştır. 1922 de de Ziya Gökalp'in Türk Masalları
üzerine çalıştığı bilinmektedir. Masalları işleyip küçük
mecmuada yayınlamıştır. Bu metinlere daha sonra Altın-
ışık isimli eserinde topluca Türk edebiyatına kazandı-
mıştır. (20)

1929 dan yayım yıllarına göre günümüze kadar ya-
yınlanan masal konusundaki kitapları şu şekilde sıralamak
mümkündür. Bkz. s. 443- 451

---

(17), (18) Saim Sakaoğlu a.g.e. s.48
(19), (20) Bilge Seyidoğlu a.g.e. s.152

1929 - 1990 yılları arasında yayımlanmış, listesini verdiğimiz önemli masal kitapları dışında Türk Folklor Araştırmaları, Türk Kültürü, Halk Bilgisi Haberler, Folklorla Doğru, Halk Bilimi, Erciyes, Çağrı, Sivas Folkloru, Marseli, Gaziantep Kültür, Halk Evleri, Yağmur, Harran, Türk Folkloru, Mengüçeli, Halay, Tarla gibi folklorla ilgili dergilerde pek çok masal yayımlanmış. bunların dışında lisans düzeyindeki öğrenci tezleri ile ağız çalışmalarında birçok masala yer verilmiştir.

Lisansüstü düzeyde ise bilimsel bir incelemeye tabi tutarak Gümüşane Masalları üzerine Saim Sakaoğlu, Erzurum Halk Masalları üzerine Bilge Seyidoğlu, Elazığ Masalları üzerine Umay Günay, Kuzey Doğu Anadolu (Kars) masalları üzerine Mehmet Ali Aslan, Taşeli Platosu masalları üzerine Ali Berat Alptekin ve Yukarı Çukurova masalları üzerine Esmâ Şimşek önemli tezler yapmışlardır.

Masalların anlatmaya dayanan diğer türlerle yakın ilgileri bulunduğu gibi o türlerden kesin çizgilerle ayrıldığı hususlar da bulunmaktadır. Efsane, destan, halk hikâyesi ve fıkralarla yakın ilgilerini, benzer yanlarını ve ayrılan yanlarını şu şekilde belirlemek mümkündür:

1. Masal - Efsane ilgisi
  - A. Benzer yanları
    - a. Her iki tür de anonim olup ilk anlatıcıları belli değildir. İkisi de sözlü gelenekte yaşar.
    - b. Her iki türde de cin, pır, peri, ak sakallı ihtiyar, konuşan hayvan, şekil değiştirme gibi pek çok motif ortaktır.
    - c. Her iki tür de nesir biçiminde olup bazılarında az miktarda manzum bölümlere rastlanmaktadır.
    - d. Her iki tür de insanın hayal bile edemeyeceği her konuyu işleyebilir.

B. Ayrılan yanlar

a. Efsanelerde bir derinlik vardır. Masallar ya-
lin ve soyuttur.

b. Efsanelerde gerçeklik payı olabilir, bu da
geriye herhangi bir olayı hatırlatacak veya düşündürecek
bir iz olarak kalır. Masalda geriye kalan somut bir iz
bulunmaz.

c. Efsane olayın nedenini irdeleyip açıklar, ma-
salda olayın nedeni hiç önemli değildir.

d. Bazı efsanelerde dini yön belirgindir, masal-
larda belirsizdir.

e. Efsanelerin konusu ya bir yere ya da şahsa bağ-
lanır, masallar belli bir yere bağlanmaz. Masallarda yer-
ler genellikle Çin, Bağdat gibi hayal edilen ülkelerdir.

f. Bazı efsaneler yaşandığı varsayılan herhangi
bir olay sonucu kalmış kalıntılar üzerine anlatılır, ma-
sallar için bu durum söz konusu değildir.

g. Efsanede zaman kavramı gerçekçi bir biçimde
ifade edilir, masalda zaman kavramı gerçekçi olmayıp za-
birinde diye belirsiz soyut bir kavramdır.

h. Efsanelerin başlangıcı ile masalların başlan-
gıcı arasında farklar vardır. Masallar gerçeküstü bir an-
latışla başlar. Efsane inandırıcı bir özellik taşır, masa-
lın inandırıcı özellik taşıması gerekmez.

1. Efsaneler kısa metinler olup daha özlü bir
anlatıma sahiptir, masallar efsanelere göre daha uzun
metinler olup anlatım süslü ve abartılıdır.

2. Masal Destan İlgisi

A. Benzer Yanları

a. Masalların masal anası denen anlatıcıları ol-
duğu gibi, bazı destanların da manasçı gibi özel anlatı-
cıları vardır.

b. Masallarda ve destanlarda yol gösterici ve
yardımcılar ortak olarak bulunur.

c. Her ikisinde de olağanüstü olaylar vardır.

- d. Her ikisinde de bazı hayvanlar konuşmaktadır.
- e. Destanlarda da masallarda olduğu gibi şekil değiştirmeler ortak olarak bulunmaktadır.
- f. Masallarda bulunan cin, peri gibi olağanüstü yaratıklar destanlarda da yer almaktadır.

B. Ayrılan yanları

- a. Destanların ilk şekli genellikle manzum olup masallar mensurdur. Masallarda çok az manzum parçalar yer almaktadır.
- b. Destanlar uzun, masallar kısa metinlerdir.
- c. Destanların konusu sadece kahramanlıktır, masallar bütün konularda söylenebilir.
- d. Destanlarda kahramanlar gerçek, masallarda ise çoğu zaman hayal ürünüdür.
- e. Destanlar milli bir karakter taşır, masalların milli yönü yoktur.
- f. Bir milletin destanı çok az sayıda iken, masalı çok sayıdadır.
- g. Destandaki olaylar tarihte yer aldığı halde masalın tarihle bir ilgisi yoktur.

3. Masal - Halk Hikâyesi İlgisi

A. Benzer yanları

- a. Her ikisi de klişeleşmiş giriş bölümlerine sahiptir. Son bölümleri de klişeleşmiş sözlerle bitebilir.
- b. Her ikisinin de özel anlatıcıları bulunmaktadır. Masal anlatıcılarına "masal anası" denirken halk hikâyesi anlatanlara da "Âşık" ve "Meddah" denir.

- c. Her iki türde de ak sakallı ihtiyar, derviş, uçan at, sihirli elma gibi ortak motifler yer almaktadır.

d. Her iki türde de Kahramanlar benzerdir. Her ikisinde de Kahraman olan çocuk ya bir dervişin verdiği elma ile ya bir dilekle olur.

e. Her iki türde de Mısır, Çin, İstanbul ve Yemen gibi olağan üstü kabul edilen yerlerin adı geçer.

f. Her iki türde de hayvanlarla konuşulur.

g. Ayrılan Yanları :

a. Halk Hikayelerinde gerçekçilik masala göre çok fazladır.

b. Masal mutlu sonla biter, halk hikayelerinde mutlu sonla bitmek mecburiyeti yoktur.

c. Dinleyici masalın gerçekle ilgisi olmadığını bildiğinden etki altında kalmaz, halk hikayesini dinlerken anlatılanların gerçek hayatla ilgilerinin yakınlığı nedeniyle etki altında kalır.

d. Masal nesir olarak anlatılıp pek az masalda az bir manzum kısım bulunurken halk hikayelerinde manzum kısımlar çoktur.

e. Enrah, Köroğlu gibi yaşamış kahramanların hayatları halk hikayelerinde konu olarak alınırken, Masallarda böyle yaşamış kahramanlardan söz edilmez.

f. Halk hikayeleri sadece aşk ve Kahramanlık konularını anlatırken masal her konuyu anlatabilir.

g. Masallar kısa, halk hikayeleri masala göre daha uzun metinlerdir.

h. Masallarda yer ve zaman kavramı belli değildir, bazı halk hikâyelerinde yer ve zaman belli olabilir.

MASALLARIN SINIFLANDIRILMASI

Masallar üzerine çalışmalar önceleri sadece metinlerin ortaya konulması şeklinde gelişmiştir. Fakat bu metinlerin inceleme konusu olmaları zaman parçalarını kolaylaştırmak için bazı teblihler alınması gerekmiştir.

Ayrı ayrı melekhetlerden derlenen benzer masalların bir araya gelmesi halinde hepsinin ortak bir isim, işaret veya numara ile anılması, daha kolay yararlanmak için bir ihtivaç haline gelmiştir. Bu anlayışla hareket eden halk bilimciler, zamanla gelişerek bugün en mükemmel şeklini alan sınıflandırma çalışmalarını yapmışlardır.

Masalları bir esasa bağlayarak sınıflandırma yolunda ilk çabayı J.G.Von Hahn göstermiştir. pek önemli olmayan bu sınıflandırma sadece ilk olma özelliği taşımaktadır. Daha sonra panimarkalı alim H.P. Feilber en çok keline ve hikâye başlıklarına göre sınıflandırmıştır.

İngiliz alimi I. Kroeber, Fransız alimi Joseph Jakops, Amerikalı Robert H. Lowie ve Alfred I. Kroeber, Fransız alimi Roes'ın çeşitli sınıflandırmalar yaptıkları bilinmektedir.

Antti Aarne masalları Hayvan masalları, Asıl masallar ve Fıkralar olmak üzere üç kısma ayırıp oldukça geniş bir sınıflandırmaya tabi tutmuştur.(21)

Aarne'nin bu sınıflandırması daha sonra Stith Thomson tarafından geliştirilmiş, boş bırakılan yerlere yeni ortaya çıkan tipler yerleştirilmiş ve yeni ara başlıklarla sınıflandırma genişletilmiştir.

Aarne'nin ölümünden sonra Dr. Stith Thompson Tip indeksi yeniden gözden geçirip ilaveler yapmış, Aarne'nin planını ve verdiği tip numaralarını değiştirmeden çok mahalli olan masal tiplerini indeksten çıkarmıştır. Kompleks masalların daha kolay anlaşılmasını sağlamak için gerekli izahat ve motif analizlerini de çalışmaya ilave etmiştir. (22)

Yapılan bütün masal tasnifi çalışmaları içinde en mükemmel Aarne - Thompson'unkidir. Diğer tasnifler mevzii olmaktan öteye gidememiştir. (23)

Masallar üzerinde yapılan tip araştırmaları ve sınıflandırmalar yanında masal motiflerini Stith Thompson altı ciltlik "Motif Index of Folk - Literature" isimli eseri ile yapmıştır.

Stith Thompson'un motif index'inde motifler ana paragraflar halinde sınıflandırılmıştır. Her paragraf kendi içinde bölünerek A'dan Z'ye kadar devam eder. Her harf masal bölümlerinin büyük katagorilerini teşkil eder.

Stith Thompson'un altı ciltlik bu eserinin ilk beş cildinde sistematik olarak motifler verilmiş, altıncı ciltte ise motifler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Sistematik olarak verilen motifler kısmında motiflerin kaynakları gösterilerek genişçe bir özet verilmiştir.

Stith Thompson'un motifleri sınıflandırmada kullandığı ana başlıklar şu şekilde gösterilmiştir.

- A- Mitolojik Motifler
- B- Hayvanlar
- C- Yasaklar
- D- Sihir

---

21. Anti Aarne, Verzeichniss der Märchen typen mit Hilfe von fachgenossen Ausgearbeitet, Helsinki 1910

22. Umay Günay, a.g.e. s.29

23. Saim Sakaoğlu, a.g.e. s.77

- E-Olüm
 F-Olaganüstünlükler
 G-Devler
 H-Sınavlar
 İ-Akıllı ve Apteller
 K-Aldatmalar
 L-Kaderin ters dönmesi
 M-geleceğin tayini
 N-Şans ve talih
 P-Toplum
 Q-Mükafatlar ve Cezalar
 R-Sirler ve Kaçaklar
 S-Anormal Zülmeler
 T-Cinsiyet
 U-Hayatın Tabiatı
 V-Din
 W-karakter özellikleri
 X-Hizah
 Z-Çeşitli Motif gurupları

MALATYA MASALLARI ÜZERİNE ÇALIŞMALAR
 ve
 YAŞAYAN MALATYA MASALLARININ DERLENMESİ

Malatya Masalları üzerine bu güne kadar bir çalışma yapılmamıştır. Sadece Mehmet Tuğrul, 1946 yılında Malatya'dan Derlenmiş Masallar(24) isimli içinde Oniki masal bulunan bir kitap yayınlamış bunun dışında kitap olarak hiç bir yayın yapılmamıştır.

---

(24) Mehmet Tuğrul, Malatya'dan Derlenmiş Masallar, Sömer Matbaası, Ankara 1946, 40 s.

Ahmet Caferoğlu, Güney Doğu İlimiz Ağızlarından Toplamalar, Malatya Vilayeti Ağzı isimli kitabında Malatya ağzına örnek olmak üzere Malatya'dan derlenmiş bazı masallara yer vermiştir. (25)

Ahmet Şentürk Malatya adlı eserinde Malatya'nın halk edebiyatı ürünlerine örnek verirken bir masal metnini örnek olarak koymuştur. (26)

Bu kitapların dışında çeşitli dergi ve gazetelerde yayımlandığını tesbit ettiğimiz Malatya Masallarını ise şu şekilde sıralamak mümkündür.

a. A.Nihat Bozatl, ("Hub Yarım", Foklora doğru, S.25, İstanbul 1972, s.34-37

b. A.Nihat Bozatl, "Devden Kurtulup Padişah Oğlu ile Evlenen Kız", Foklora doğru, S.25, İstanbul 1972 s. 31-34

c.M.Ali Cengiz, "Bir Halk Oyküsü Tımın ile Teso'nun Cengi "III.Battal Gazi ve Malatya Çevresi Halk Kültürü Sempozyumu Tebliğleri, İstanbul 1988, s.71-83

d. Hilmi Dulkadir, "Tahir ile Zühre Hikayesinin Malatya Rivayeti", Türk Fokloru, S.25 İstanbul 1985 s.18-19

e. Ahmet Şentürk, "Can Pazarı", Tarla, S.39 İstanbul, 1969

f. Ahmet Şentürk, "Boğuşma", Tarla, S.41, İst.1969

g. Bayram Köroğlu, "Deli Körük Baba", Görüş Gazetesi, S.3760-3764, Malatya 1986

h. Bayram Köroğlu, "Çekirge", Görüş Gazetesi, S.3753-3755, Malatya 14-17.6.1986

---

(25) Ahmet Caferoğlu, Güneydoğu İlimiz Ağızlarından Toplamalar, Malatya Vilayeti Ağzı, TDK.Yay.C.1. İstanbul 1945

(26) Ahmet Şentürk, Malatya, Aksa Yay.İst.1985

Tamamı lisans düzeyinde olan Malatya Masalları ve Malatya Masallarına yer veren tezler ise şu şekilde tesbit edilmiştir.

- a. Ali Arslan, Güzelgurt Köyü Halk Edebiyatı, Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1976
- b. Nihal Bilge, Malatya Ağızı, Ankara Üniversitesi DTCF. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Ankara 1970
- c. Fadime Büçkün, Malatya (Merkez) Ağızı, Fırat Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Elazığ 1986
- d. Murat Şahin Ertem, Malatya Masalları, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1976
- e. Erzat Gül, Malatya Akçadağ Yaylımlı Köyünden Derlenmiş Masal ve Halk Hikayeleri, İzmir 1982
- f. Ekrem Kızıltan, Malatya Şehri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1943
- g. Bahattin Levent, Malatya Folkloru, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1977
- h. Güler Manav, Malatya Folkloru, Ankara Üniversitesi DTCF. Ankara 1971
- ı. Ruhi Nihat Tosun, Malatya Arguvan İlçesi ve Köyleri Masalları, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1971
- j- Hatice Türker, Malatya Ağızı, Ankara Üniversitesi, DTCF. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ankara 1971
- k. İbrahim Yavuz, Malatya'da Folklor ve Halk Hikayeleri, Atatürk Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1977
- l. İbrahim Yener, Malatya Oren Ağızı, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1973

m. Kamber Yücekaya, Malatya-Akçadağı Kürecik Bucalı Folkloru, Atatürk Üniversitesi, Fen, Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Erzurum 1972

Bu tezler genellikle sadece metin derleme ve kısa incelemeler düzeyinde kalmış çalışmalar olup sistemli olarak bir inceleme söz konusu değildir.

Biz Malatya masalları üzerine bu güne kadar düzenli bir çalışmanın yapılmayıp, Malatya masalları ile ilgili önemli bir masal kitabının yayınlanmamış olduğunu görünce yüksek lisans düzeyindeki tez çalışmamızın konusunu Malatya Masalları olarak tesbit ettik. Yapılan lisans düzeyindeki tez çalışmalarında çok sayıda masalla karşılaşmamız, kendi derleme çalışmalarımızla elimizde tezlerdeki masallar dışında 110 masalın bulunması, tezlerdeki ile bu sayının 200'e ulaşması büyük bir malzeme yığınınna yol açmıştır. 200 masalı incelemeye tabi tutmak, metinlerini bir araya getirip incelemek en az iki yıllık bir çalışmayı gerektirdiğinden ve bugüne kadar masal konusunda yapılan bütün tezlerin, doktora tezleri dahil 70 masalla sınırlı tutulmuş olması da göz önünde bulundurularak kendi araştırmalarımıza dayalı 50 masalı ele alıp inceleme yoluna gittik. Bu masalların derleniş yıllarını da son on yıldan öteye götürmeyip halen anlatılanları yazıya geçirmek için adına yaşıyan Malatya masalları demek gereğini duyduk.

Bu masalların bir bölümü kasetle anlatıcı kişiden doğrudan tarafımızdan derlenmiş, bir bölümü Malatya İl Kültür Müdürlüğü Folklor Uzmanı Hüseyin Şahin tarafından teyple derlenerek bize ulaştırılmış, bir bölümü kendi özel çalışmaları için derleyip, sonra çalışmamızı yakından bildikleri için elindeki malzemeyi bize verme nezaketi gösteren Ramazan Çiftlikçi ve Hilmi Dulkadir tarafından bize verilmiş, bir bölümü de İnönü Üniversitesi

Eğitim Fakóltesi T¼rk Dili ve Edebiyatı bl¼m¼nde okuyan bazı Malatyalı đrencilerin kendi köy ve çevrelerinden derleyip bize ulaştırdıkları masallardan ve İnn¼ Univer- sitesinin açtığı masal derleme yarışmasına gönderilen masallardan iki tanesi ile, d¼le lyık gr¼len bir tane- sinden oluşmuştur. Bu yollarla elimizde biriken 110 masal kendi s¼zgecimizden geçirilip 50 masal seçilerek tezde bu 50 masal kullanılmıştır. Diğer masallar da arşivimizde mu- hafaza edilmekte olup ileride ayrı bir çalışma r¼n¼ olarak değerlendirilecektir.

YAşAYAN MALATYA MASALLARININ SINIFLANDIRILMASI

A. HAYVAN MASALLARI

1. K¼¼lten Alet

B. ALELADE MASALLAR

1. OLAGAN¼STU MASALLAR

2. Kızirin Kızı

3. eri

4. Denizatı

5. Fıddım Hıyar Kızı

6. Kuru Kafa

7. Baba Mirası

8. Bezirgân

9. Köpek

10. Altın Dede

11. Papağan İle Kız

12. Üç Kardeş

13. Kırmızı Balık

14. Kaysı Devi
15. Yılan Bey
16. Akıllı Şehzade
17. Hızmalı Güzel
18. Altın Oğlan ile Gül Kız
19. Zeki ile Türkmen
20. Cıvıl Cıvıl Sultanım
21. Kara Çingene
22. Kırk Anahtar
23. Çingene Kız
24. Bülbül Sese
25. Penbe Hatun ile Esma Hatun
26. Avcı
27. Asma Çini

II. DİNİ MASALLAR

Yaşayan Malatya Masalları arasında bulunmamaktadır.

III. REALIST MASALLAR

28. Padişahın Oğlu
29. Devlet Kuşu
30. Padişahın İmtihanı
31. Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları
32. Solmayan Gül
33. Karanlık Efendi
34. Söylenmeyen Rüya
35. Üç Biber

36. Karın Bunbar Masalı
37. Tozlu Bey
38. Parmak ve Dev
39. Kara Hasan'la Dev
40. Sandık
41. Aliko ile Patiko

C. ŞAKALAR - ANEKDOTLAR

42. Aptallar
43. Keloğlan
44. Üç Köse
45. Halil Emmi'nin Altınları
46. Köyde Köse
47. Yalancı Keçi
48. Güdük Ali
49. Korkak Kerif

M A S A L L A R

Masal No	Masal Adı	Sayfa No
1	Küçültene Alet	22 - 25
2	Kizirin Kızı	26 - 32
3	Çerçi	33 - 41
4	Denizati	42 - 48
5	Hıddım Hıyar Kızı	49 - 60
6	Kuru Kafa	61 - 67
7	Baba Mirası	68 - 79
8	Bezîrgân	80 - 85
9	Köpek	86 - 92
10	Altın Dede	93 - 96
11	Papağan İle Kız	97 - 102
12	Uç Kardeş	103 - 116
13	Kırmızı Balık	117 - 123
14	Kaysı Bevi	124 - 131
15	Yılan Bey	132 - 136
16	Akıllı Şehzade	137 - 144
17	Hızmalı Güzel	145 - 159
18	Altın Oğlan İle Gül Kız	160 - 169
19	Zeki İle Türkmen	170 - 179
20	Cıvıl Cıvıl Sultanım	180 - 186
21	Kara Çingene	187 - 190
22	Kırk Anahtar	191 - 195
23	Çingene Kız	196 - 200
24	Bülbül Sesi	201 - 211

		21
25	Fenbe Hatun ile Esmâ Hatun	212 - 215
26	Avcı	216 - 221
27	Aşmacı	222 - 229
28	Padişahın Oğlu	230 - 234
29	Devlet Kuşu	235 - 245
30	Padişahın İmtihanı	246 - 250
31	Ali ile Ahmet'in Ankradaş- lıkları	251 - 255
32	Solmayan Gül	256 - 259
33	Karanlık Efendi	260 - 264
34	Söylenmeyen Rüya	265 - 273
35	Üç Biber	274 - 279
36	Karın Bunber Masalı	280 - 284
37	Tozlu Bey	285 - 290
38	Parmak ve Dev	291 - 297
39	Kara Hasan'la Dev	298 - 306
40	Sandık	307 - 343
41	Aliko ile Fatiko	344 - 351
42	Aptallar	352 - 355
43	Keloğlan	356 - 359
44	Üç Köse	360 - 365
45	Halil Emmi'nin Altınları	366 - 375
46	Köyde köse	376 - 380
47	Yalançı Keçi	381 - 385
48	Güdük Ali	386 - 389
49	Gogozik	390 - 395
50	Korkak Herif	396 - 400

K Ü Ç U L T E N   A L E T

Zamanın birinde, bir ormanda, bir gün bir aslan, bir kediyi yakalamış.

Kediye; "Ey kedi, sen benim cinsinden olmana rağmen neden böyle küçük ve korkaksın?" diye bağırmış. Kedi ezilmiş, büzülmüş aklına bir kurnazlık gelmiş.

"Beni insanoğlu bu hale getirdi" demiş. Aslan; "Ne demek yani?" diye şaşkın şaşkın kükremiş. Kedi; "Insanoğlunun çeşit çeşit aletleri var. O aletleri ile beni bu hale getirdi." demiş. Bunun üzerine aslan "Beni de insanoğlunun yanına götür. Beni de küçültün de göreyim." demiş. Kedi bu istek karşısında çok korkmuş. Aslanı vaz geçirmeye çalışmışsa da ikne edememiş. Aslan insan oğluna meydan okuyup onunla karşılaşmak için direnmiş. Bunun üzerine kedi ve aslan ormanda uzun bir geziye çıkmışlar. Uzun süre yürümüşler, bir ormancıya rastlamışlar.

Kedi, ormancıyı işaret ederek. "İşte insanoğlu" demiş.

Aslan ormancının önüne çıkıp; "Ey insanoğlu, duyduğuma göre sen benim cinsimi küçültüyormuşsun." deyince, ormancı bir aslana, bir yanındaki kediye bakmış ve "Evet" demiş. Bunun üzerine aslan "Haydi beni de küçült de göreyim" demiş.

Ormancı; "Teman, küçültürüm ama aletlerin yanında değil" demiş.

Aslan; "Nerede?" demiş. Ormancı; "Köyde" diye cevap vermiş. Aslan kükrereyerek; "Demek beni kandırmak istiyorsun. Korkudan köye gidip bir daha gelmeyeceksin değil mi?" demiş. Ormancı gülererek; "Hayır, benim esas korkun, köye aletlerimi getirmeye gidip de geri döndüğümde seni burada bulamayacağımdır" demiş.

Aslan kükreyerek; "Ne! Benim gibi bir ormanlar kralına ha!" demiş. Ormancı ise; "Seni burada bir ağaca bağlayayım. Ben gidip dönünceye kadar burada bağlı kal. Ancak bu şekilde içim rahat edecek" demiş.

Aslan ormancının bu teklifini kabul etmiş. Ormancı da aslanı bir ağaca sıkı sıkıya bağlamış.

Aslan'a dene bakalım ipleri koparabilecek misin? İpler iyice sağlam mı?" demiş. Aslan bir o tarafa dönmüş, bir bu tarafa dönmüş ipleri koparamamış.

Ormancı gevrek gevrek gülererek; "İşte benim aletlerim burada" demiş ve baltayı alarak tersi ile aslana vurmaya başlamış. Aslan yediği balta darbeleri ile iç içe geçmiş. Ormancıya kendisini çözmesi için yalvarmış. Yalvarışları bir işe yaramamış. Ormancı aslanın kemiklerini bir güzel kırdıktan sonra ipleri çözmüş.

Aslan, orada saklanan kedinin yanına sürüne sürüne gitmiş ve "Haklıymışsın kedi kardeş. İnsanoğlu beni de küçülttü" demiş.

İkisi de ormanın içine doğru usul usul giderek kaybolmuşlar.

Masal No	:	27
Masalın Adı	:	KUÇULTEN ALET
Anlatan	:	Mehmet Kolaç
Yaşı	:	52
Tahsili	:	Ortaokul
İşi	:	Esnaf
Kimden Dinlediği	:	Çocukluğunda büyüklerinden
Derlenen yöre	:	Malatya Yeşilyurt ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Ormanda aslan bir kediyi yakalar.
2. Kediye kendi cinsinden olmasına rağmen neden böyle küçük olduğunu sorar.
3. Kedi de insanoğlunun aletleri ile böyle küçülttüğünü söyler.
4. Aslan kediye kendini küçülten insanoğlunu göstermesini ister.
5. Kedi ormanda karşılaştıkları ormancıyı göstererek kendini küçülten adam olduğunu söyler.
6. Aslan ormancıya "Kediyi nasıl küçülttüysen beni de küçültte görelim" diye söyler.
7. Adam "Aletlerim yanımda yok seni bağlayım, gidip getirerim." diye aslanı ikna edip bağlar.
8. Aslanı bağladıktan sonra da kemikleri kırılana kadar döver.

M O T I F   I N D E X

1. B211.2.2 Konuşan aslan.
Aslan insanoğlunun önüne çıkıp "Benim cinsimi küçültüyormuşsun." der.
2. B240 Hayvanların padişahı aslan.
Aslan kükreyerek "Benim gibi ormanlar kralına ha!" der.
3. K1700 Blöf vasıtasıyla aldatma.
Ormancı aslana "Ben dönene kadar kaçarsın" diye blöf yapıp kandırarak bağlamaya razı eder.
4. K49.1 Ağaca bağlama.
Ormancı aslanı bir ağaca sıkı sıkıya bağlar.
5. Q458 Döverek cezalandırma.
Ormancı balta ile aslanı kemikleri kırılana kadar döver.

KIZIRIN KIZI

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir kızır varmış. Çok iyi bir insanmış. Çevresinde sevilir, karısıyla iyi yaşamış. Mutlu olmasına mutlularmış ama, kızır ve karısı bir şeye çok üzülürlermiş. Çocuklarının olmayışı bu ailenin yüzünü bir türlü güldürmezmiş. Allah'tan bir evlat isteyip dururlarmış.

Bir gün kızın, çocukları çamurla oynarken görmüş. Çocuklara sevgi ile bakarak; "Allah'ım bana da bir evlat ver, ben de getirip bu çamura bırakayım, burada oynasın." demiş.

Gel zaman git zaman, bu kızirin de bir kız çocuğu olmuş. Çocuk biraz büyüyünce, kızın sözünü hatırlamış. Karısına: "Avrat, ben yıllar önce niyet ettim, bir çocuğum olunca, gördüğüm çamura bırakacağımı söyledim. Şimdi kızımı oraya götüreceğim. Biraz oynasın, sonra gider alırsın." diyerek çocuğu almış ve çamura götürmüş. Çocuk akşama kadar çamurun içinde kalmış. Annesi ise çocuğunu unutmuş. Kızır eve geldiğinde çocuğun orada olduğunu hatırlamış. Almaya gittiğinde çocuğu perişan bir vaziyette bulmuş. Bir tasa biraz çamur koyarak çocukla birlikte eve dönmüş. Kız büyüdükçe çamurun içinden çıkan bir dal da büyüyormuş. Bu dal da çiçek yerine kız güldükçe ve ağladıkça inci dökmeye başlamış.

Kız bu çamur dolu taşı karşısına alır ve: "Sallan boncuğum sallan, biz ele güleriz el bize gülemez." dediği çamurdan çıkan daldan şakır şakır inci dökülürmüş. Böylece kızır kızı sayesinde çok zengin bir adam olmuş.

Günün birinde bu dal çiçeğini eline alarak kız dama çıkmış. Gene: "Sallan boncuğum sallan, biz ele güleriz el bize gülemez" deyip inci toplarken oradan geçen şehsadeyi kendisine bakar görmüş. Şehzade bu lâfa bir mana verememiş ama içinden de çok kızmış. "El ona gülemezmiş;

Ben seni Arap uşığına vereyim de gör nasıl gülünürmüş." demiş ve oradan uzaklaşmış. Bir süre sonra şehzade evleneceği gün bu kızı da uşığına istetmiş. İki düğün birlikte yapılmış. Bizim kız uşığı karşısında görünce "Hadi ordan. Ben senin koynuna girer miyim hiç. Ben sana bir oyun oynayayım da gör." diye geçirmiş. Gece iki tane makarayı Arap uşığının eline vermiş. Bunların biri beyaz diğeri siyahmış. Uşığa sabaha kadar beyaz makarayı siyaha, siyah makarayı beyaza sarmasını söylemiş. Uşak emir almaya alışkın ya hiç itiraz etmeden sabahı etmiş. Bu arada kız bir güzel uyumuş. Sabahleyin şehzade uşığa: "Hadi bakalım hamama gidiyoruz." diye seslenmiş. Uşığını yanına almış ve hamama giderken gece ne oldu diye sormuş. Uşak: "Aman şehzadem. Karayı beyaza, beyazı karaya sarmaktan öldüm." diye cevap vermiş. Şehzade durumu anlamış ve daha bir şey sormamış. İkinci gün gene akşam olmuş. Zavallı uşak yatmak için odasına girmiş. Girmiş ama karısının niyeti gene bozuk. Uşığa: "Şurada bir eşeğin semeri var. Bu semere sabaha kadar inip bineceksin." diye gene emir vermiş. Bizim uşak emir almaya alışkın olduğu için semere hızla inip binmeye başlamış. Sabahleyin şehzade yine hamama götürmüş ve yolda uşığa: "Bu gece ne yaptın?" diye sormuş. Uşak: "Şehzadem, dizlerim kırıldı. sabaha kadar indim bindim. Takatim hiç kalmadı." demiş. Şehzade kendi kendine: "Bu iş tamam. El ona gülemezmiş. Gördü işte. Bir Arap uşığına yar ettim gitti." deyip ferahlamış.

Aradan onbeş gün geçmiş. O gün gelinlerin onbeş hamamı varmış. Hamam kiralanmış, geçecekleri yollar temizlenmiş. Şehzadenin karısı yanına uşığın karısını alıp gidecekmış. Şehzade karısına ipeklerden, kadifelerden, elmaslardan hamam takımları hazırlatmış. Bizim uşığın karısı çok üzülürmüş. Bana herkes gülecek. Hiç bir şeyim yok diye ağlarmış. O ağlarken yanında bulunan çamur tasındaki çiçek bu göz yaşlarına karşılık inci dökmeye başlamış. Kız o gece sabaha kadar bu incilerden elbise yapmış,

ayağına da takunya yapınca çok güzel bir takım olmuş. Şehzadenin karısı hamamda bu kıyafeti ve takunyayı görünce çok beğenmiş. Hamamdakiler şehzadenin karısı diye hep uşağın karısına hizmet etmişler. Çıkarken şehzadenin karısı uşağına: "Ne olur, bu elbiseni bir günlüğüne ver, ne istersen sana onu veririm." demiş. Uşağın karısı da: "Tamam bir geceliğine kocalarımızı değiştirmeye razı olursan elbiseyi veririm." demiş. Anlaşmışlar. Gece gelinler odalarını gizlice değiştirerek, uşağına şehzadenin, şehzadeninki de uşağın koynuna girmiş. Bu geceden her iki gelin de hamile olmuş.

Aradan altı ay geçmiş. İki gelinin de hamileliği sürüyormuş. Şehzadeye ordunun başında harbe gitme emri gelmiş. Şehzade karısını annesine emanet ederek harbe gitmiş. Bu arada gelinlerin doğum sancıları tutmuş. Şehzadenin karısına saray halkı toplanmış, doğumu yaptırmışlar. Uşağına ise tek başına kapısını kilitlemiş ve doğumunu kendi kendine yapmış.

Şehzadenin karısı doğurmuş ki bir Arap oğlan, uşağın karısı ise ay parçası gibi bir oğlana sahip olmuş. Herkes çok şaşırılmış ama bir şey söyleyememiş. Bu arada şehzadenin harbi de uzadıkça uzamış ve çocuklar büyümüş.

Bir gün Şehzade dönüyor diye haber gelmiş. Uşak, çocukları da karşılamaya götürmüş. Arap olan oğlanı boynuna oturtmuş, kendi oğlunun da elini tutmuş. Şehzade uzaktan bunu görünce çok kızmış. Uşağa: "Senin boynunu vurduracağım. Niye benim oğlumun elini tuttun da seninkini omuzuna aldın." demiş. Uşak yeminler ederek o Arap çocuğun onun olduğunu söylemiş. Fakat şehzade inanmamış. Durum uşağın karısına sorulmuş o da olanları doğruca anlatmış. Şehzadeye: "Karın seni bir elbiseye değiştirdi." demiş.

Durumu anlayan şehzade hemen karısını boşayıp uşağa vermiş. Saraydan başka bir memlekete sürgün göndermiş. Kendisi de çocuğunun annesi olan uşağın karısını kendisine almış. Böylece ömürlerinin sonuna kadar mutlu olmuşlar.

Masal No : 2
Masalın Adı : KIZIRIN KIZI
Anlatan : Zeliha Dulkadir
Yaşı : 75
Tahsili : Yok
İşi : Ev kadını
Kimden Dinlediği : Çocukluğunda köy kadınlarından
Derlenen Yöre : Malatya, Doğanşehir ilçesi
Sürgü bucağı.

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Çocukları olmayan bir aile Allah'tan bir çocuk isterler.
2. Kizir, çamurda oynayan çocukları görünce, benim de bir çocuğum olursa bu çamurda oynatayım diye dilek diler.
3. Dilekleri kabul olan ailenin bir çocuğu olur. Kizir çocuğunu oynasın diye çamurluğa bırakır.
4. Akşam çocuğu eve getirirken çamurluktan bir kaba biraz çamur koyarak getirir.
5. Çocuk büyüdükçe çamurun içinde yeşeren bir dal da büyür.
6. Çocuk ağladıkça ve güldükçe daldan inciler dökülür.
7. Kız çamur kabını alıp evin damında "Sallan boncuğum sallan, biz ele güleriz el bize gülemez." diye söylenirken ordan geçen Şehzade bu lafa kızar.
8. Şehzade "Ben bu kızını Arap Uşağı'na vereyim de nasıl gülünürmüş görsün." der.
9. Kendi evlenirken Arap Uşağına da Kizirin

kızını alır.

10. Kizirin kızı Arap Uşağı ile yatmaz.

11. İnci elbisesini çok beğenen şehzadenin karısı bir gece kocalarını değiştirmek şartı ile inci elbisesi alır.

12. Şehzadenin karısı ile Arap Uşağı'nın karısı elbise değişip gece gislice bir birlerinin kocalarının koynuna girerler.

13. Her iki kadın da o geceden hamile kalır.

14. Şehzade ordanın başında savaşa gider.

15. Yıllar sonra savaştan dönünce Arap Uşağı'nın elinde beyaz bir çocuk, kucağında Arap bir çocuk görünce kızar.

16. Karısının Arap bir çocuk, kızirin kızının ise beyaz bir çocuk doğurduğuna şaşırır.

17. Kizirin kızı şehzadeye doğruyu anlatıp bir elbiseye kendini değiştirdiğini söyler.

18. Durumu anlayan şehzade karısını Arap Uşağı'na verip sürgüne gönderir, kendi de çocuğunun annesi olan kızirin kızı ile evlenir.

M O T I F I N D E X

1. P200 Aile.
Çocukları olmayan ailenin bir türlü yüzleri gülmeyen, bir çocuk sahibi olmak için dua ederler.
2. D935 Sihirli çamur.
Kızır, çocuğunun oynadığı çamurlu yerden bir tassa biraz çamur koyarak eve getirdiği çamurda yeşeren bir dalın çocukla birlikte büyüdüğünü görür.
3. D954 Sihirli dal.
Çamur kutusunda yeşeren dal: "Sallan boncuğum sallan, biz ele güleriz el bize gülemez." dedikçe şakır şakır inci döker.
4. P30 Şehzade.
Şehzade "Biz ele güleriz, el bize gülmez" diyen kızını inat için Arap Uşak'la evlendirir.
5. P170.C.2 Uşaklar.
Arap uşak emir almaya alışkın olduğu için karısı ne dese yapar.
6. T70 Hakir görme.
Karısı Arap Uşağı'nı hakir görüp koynuna girmek istemez.
7. H1557 İtaat etme.
Emir almaya alışık Arap Uşağı çok itaatlıdır.
8. H1553 Sabır imtihanı.
Arap Uşağı karısının isteği üzerine sabırla sabaha kadar makaranın birini ötekine sarar.
9. Q499.7 Evlilikte gururun kırılması ile cezalandırma.
Şehzade Arap Uşağı ile evlendirdiği kızın gururunu kırdığını düşünerek rahatlar.
10. Q111.7 Mücevher vererek mükâfaatlandırma.

Şehzade'nin hanımı ile hamama gidecek Arap Uşağı'nın karısı "Bana herkes gülecek, hamam takımım yok." diye ağlayınca yanında bulunan çamur tasındaki çiçek inci döker. Kız da bu incilerle sabaha kadar hamam takımı ve takunya yapar.

11. W181 Kıskançlık.

Şehzade'nin karısı hamamda inci takım içindeki Arap Uşağı'nın karısını kıskanır.

12. K1340 Hile ile erkeğin yatağına girme.

Şehzade'nin karısı inci elbiseyi alabilmek için Arap Uşağı'nın karısı ile kıyafet değişip Arabın koynuna girer, Arabın karısını da kendi elbiselerini giydirek kocasının koynuna sokar.

13. T500 Hamile kalma.

Şehzade'nin karısı Arap Uşağı'ndan, Arap Uşağı'nın karısı da Şehzadeden hamile kalır.

14. T581 Doğum şartları ve yeri.

Şehzadenin karısı sarayda ebelerle, uşağın karısı da odasında kendi kendine doğum yapar.

15. T500.1 Doğumla ilgili çeşitli motifler.

Şehzade'nin karısı Arap gibi siyah bir oğlan doğurur, Arap Uşağı'nın karısı ise nur topu gibi beyaz bir oğlan doğurur.

16. K2213 Hain eş.

Şehzade'nin karısı bir elbiseye kocasını değiştirir.

17. Q431 Sürgün ederek cezalandırma.

Şehzade karısını Arap Uşağı'nä verip başka memlekette sürgün ederek cezalandırır.

Ç E R Ç İ

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Çok söylemek günahmış.

Günün birinde köye bir çerçi gelmiş. Evlerin arasında bağırarak geziyormuş: " Uuncuk satarım, boncuk satarım!" diye bağırdığını duyan herkes çerçinin başına üşüşüyormuş. Çoğunlukla da kızlar geliyormuş. Köyde evlenme zamanı gelen kızlar böyle arada bir gelen çerçileri hiç kaçırmazlar çeyizlik alırlar, ihtiyaçlarını giderirlermiş.

Köylerde şimdilerde olduğu gibi oteller olmadığı için akşama kadar satış yapan çerçiler herhangi bir eve misafir olup geceyi de orada geçirirlermiş.

Böyle çerçilerden biri akşama kadar satış için sokaklarda dolaştıktan sonra misafir olduğu evin sahibinden büyük kızını Allah'ın emri ile istemiş. Ev sahibine: "Ekin ben bekârım, malım mülküm de çok. kızınızı bana verirseniz rahat ettiririm. bir eli yağda, bir eli balda olur. ustelik tablamdaki eşyaları da size veririm." demiş. Ev sahibi de razı olup büyük kızını çerçiye nikâhlamış.

Çerçi kızı alıp kendi köyüne götürmüş. Meğer çerçi evinde iki tane aslan besliyormuş. Bu aslanlarına da sadece insan eti yedirirmiş. Çerçiliği bahane edip, her köyden üç beş kız alıp evine getirdiğinde: "Her gün bu aslanların altını süpüreceksin, şu odayı da açıp içindeki insan cesetlerinden biraz et kesip bunlara yedireceksin." diyormuş.

Hadi aslanların altını süpürmek ne ise de, insan cesetlerinden et kesip aslanların önüne koymağa hiç bir karısı cesaret edemezmiş. O zaman da böyle korkak kadınları çerçi keser, aslanlarına yem yapmak için odaya yığarmış.

En son köyden nikâhlendiği karısını da evine getirince O'na da iki tane anahtar verip: "Şu odada iki tane aslan var. Kapıyı açıp altlarını süpüreceksin. Sonra da diğer kapıyı açıp cesetlerden keserek bu hayvanlara yedireceksin. Ben şimdi ava gidiyorum, geldiğimde bu söylediklerim yapılmış olacak." demiş.

Çerçi, kadının üzerinden kapıları kilitleyerek ava çıkınca, kadın da söylenenleri yapmak için aslanların bulunduğu kapıyı açmış. Zincirlere vurulmuş iki kocaman aslanı görünce yüreği ağzına gelmiş. Çaresiz, süpürgeyi almış, yavaş yavaş hayvanların yanına yaklaşmış altlarını süpürmüştü. Sonra diğer kapıyı açmış ki: "Aman Allah'ım o da ne?" deyip çığlık atmış. Gördüğü manzara karşısında öyle korkmuş ki, açtığı kapıyı hemen kapatmak zorunda kalmış.

Kim olsa o da korkarmış. Çünkü, genç, yaşlı, çocuk her yaşta pek çok insanın boğazı kesik üst üste yığılı vaziyette imiş.

Kadın, çerçi avdan gelene kadar kapının önünden bir adım dahi atmadan orada kalmış.

Çerçi geldiğinde aslanları aç görünce: "Demek dediklerimi yapmadın, pekâla" diyerek, kadıncağızı yatırıp boğazını keserek diğer cesetlerin içine atıvermiş.

Ertesi gün kızı aldığı köye giderek kayınpederine: "Kızınızın çok selamı var. Kendisinin keyfi beylerde yok. Küçük kardeşimi bana göndersin de birkaç gün yanımda kalsın diyor." demiş. Kızın babası damadının bu yalanına inanarak kızını eniştesine verip ablasının yanına göndermiş.

Çerçi, evine getirdiği bu kıza da aynen diğerlerine dediği gibi: "Şu odayı açıp aslanların altını temizleyeceksin. Şu odayı açıp cesetlerden biraz et keserek aslanların önüne koyacaksın." demiş. Ablasının korktuğu gibi

bu kız da cesetleri görünce, hele de içinde bacısının cesedini görünce diğeri gibi et keserek aslanlara yedirememiş. Çerçi bu kızı da boğazından kesip, diğer cesetlerin arasına atıvermiş.

Ertesi gün yine kayınpederinin yanına giderek: "Kızlarınız çok iyi. Şimdi bin halı dokuyorlar. Bana, babam küçük kardeşimiz Fatma'yı göndersin de bize halı dokurken yardım etsin dediler." demiş.

Ne bilsin zavallı adam. En küçük kızı Fatma'yı da çerçinin peşine takip gönderivermiş. Eve geldiklerinde çerçi, diğerlerine dediği gibi. Fatmaya da: "İşte sana iki tane anahtar. Biri ile şu kapıyı açıp içeride bağlı iki aslanın altını süpüreceksin. Sonra diğer odayı açıp onlara et getirip yedireceksin. Ben şimdi ava gidiyorum. Geldiğimde söylediklerim yapılmış olacak." demiş.

Fatma odaya girince korka korka aslanların yanına yaklaşp altlarını temizlemiş. Sonra diğer kapıyı açınca korkunç manzarayı o da görmüş. İki kız kardeşinin de diğer cesetlerin yanında yatması bir süre ağlatmış Fatma'yı. Sonra kendini toplayarak: "Kardeşlerim bu ölüleri görünce korkmuş olacak. Demek ki çerçinin isteğini yapmayınca öldüler. En iyisi ben şurdan cesedin birini alıp aslanlara götüreyim. Allah büyüktür. kim bilir, belki de benim elime bir fırsat düşer o zaman bacılarımın intikamını alırım." diye düşünmüş. Sonra bir ceseti çeke çeke aslanların önüne getirerek karınlarını doyurmuş.

Akşam olup da çerçi eve gelince aslanların karnının doymuş olduğunu anlar anlamaz: "Hah.. işte. Benim istediğim de bu zaten. Bu ölenlerin hepsi senin yaptığını yapmak istemediği için öldüler. Şimdi benmen ne dilersen dile." demiş.

Çerçi, Fatma'yı çok sevmiş. Hızla geçen günler boyunca, her gün biraz daha güvenir olmuş. Fatmanın dikkatini hep kilitli duran bir oda çekermiş. Bir gün çerçiye:

"Şu odada ne var? Hiç bana göstermiyorsun. Yoksa bana güvenmiyor musun?" demiş. Çerçi de: "Yoo.. sana her şeyimi güvenirim. Al anahtarları, madem merak ettin, istediğin zaman aç bak." demiş.

Çerçinin evde olmadığı bir zaman Fatma odanın kapısını açınca içeride altın, gümüş çeşit çeşit süs eşyaları görmesin mi?" Hemen götürebileceği kadarını almasıyla evden çıkıp kaçması bir olmuş.

Şu dere senin, bu tepe benim. kaç babam kaç. Ayakları yara bere içinde bir arkasına bakıp bir kaçıyormuş. Böylece az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Bir akşam köyün birine gelince karşısına çıkan ilk şahsa kendisini misafir almasını istemiş. Adam kabul edip Fatma'yı evine götürmüş.

Aradan uzun zaman geçmiş. Misafir olduğu evin sahibi Fatma ile evlenmek isteyince Fatma da kabul edip evlenmişler. Bu evlilikten bir oğlan, bir kız iki çocukları olmuş. Onlar mutluluk içinde yaşasınlar, biz gelelim çerçiyeye.

Fatma'nın evden kaçtığını görünce çılgına dönen çerçi, eline bir demir asa, ayağına da bir demir çarık bulup yollara düşmüş. kendi kendine: "Fatma'yı bulana kadar arayacağım." diyormuş. Aradan geçen yıllara rağmen aramaktan vaz geçmeyen çerçi, nihayet bir gün Fatma'nın bulunduğu köye uğramış. Olacak ya, doğruca gidip Fatma'nın evine misafir olmuş.

Kocası, kayın babası, kaynanası, iki çocuğu ile akşam evde otururken çerçi Fatma'yı tanımış. Ama Fatma'nın eski kocası olduğunu söylememiş.

Yatacakları zaman Fatma'dan bir tas su istemiş. Fatma suyu getirmiş. çerçi suyun birazını ağır ağır içip kalanına dua okumuş sonra da Fatma'ya: Dökme şu rafa koy gece susarsam içerim." demiş. Fatma da tasi odadaki rafa koymuş. İşte bütün müsibet bu andan sonra başlamış. Ka-

yınbaba, kaynana, koca, çocuklar hatta bütün köy halkı çerçinin suya okuduğu duanın tesiri ile derin bir uykuya dalmışlar.

Çerçi Fatma'ya: "Fatma, ocağın üzerine şu büyük kazanı koy, içini su ile doldur, altını da yak." demiş. Duanın etkisi ile Fatma denilenleri yapmış. Su fokur fokur kaynamaya başlayınca çerçi Fatma'nın kızını tutup kaynar kazanın içine atıvermiş. Aman Allah... bir feryattır kopmuş. Fatma'dan. Bar bar bağırır: "Hiç müslüman yok mu?... Can kurtaran yok mu?... Çocuğumu kaynar kazana attılar amanın... Amanın bu nasıl iştir geldi başıma." diye yırtınıp durmuş.

Koşup kayınbabasının sakalını tutmuş, uyandıracığım diye çektiği sakal kökünden kopup eline gelmiş de adam uyanmamış. Kaynanasının üzerine atılmış, yüzünü tırnaklamış, al kanlar içinde koyduğu kadın dahi uyanmamış.

Çerçi, oğlanı da tutup kaynar kazanın içine atmış. Fatma kapıları kırmış, dışarı çıkıp komşuların kapılarına vurmuş kimsecikleri uyandıramamış. Oracığa dizlerinin üzerine oturup: "Oğlum, kızım, kuzularım diye kendi yüzünü cırmalarken, saçlarını yolarken çıkardığı feryada yanibaşındaki derede bulunan bir balık cevap vermiş:

"Fatma üüüfff. Bugün bizi hiç uyutmadın. Çabuk git raftaki suyu dök..."

Balığın bu sesini duyan Fatma ok gibi fırlayarak odaya girip raftaki suyu dökünce kocası, kaynanası, kayın babası ardından da köy halkı uyanıp gelmişler. Gördükleri korkunç manzara karşısında çerçiği tutup kaynar kazana atarak güzel bir ceza vermişler.

Uzun zaman çocuklarının acısını çeken Fatma yeniden bir çocuk sahibi daha olup o evde yemiş içmiş ömrünün sonuna kadar muradına erip mesut bir hayat sürmüş.

Masal No	:	3
Masalın Adı	:	Ç E R Ç İ
Anlatan	:	Gülhan Çoban
Yaşı	:	44
Taysili	:	Yok
Kimden dinlediği	:	Küçüklüğünde köy büyüklerinden
Derlenen yöre	:	Malatya, Doğanşehir ilçesi Sürgü bucağı
İşi	:	Yok

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Köye gelen bir çerçi, misafir olduğu evin büyük kızını Allah'ın emri ile isteyip evlenir.
2. Karısını evine getiren çerçi, karısından evde beslediği iki aslanın altını temizleyip bir odada bulunan insan cesetlerinden kesip karınlarını doyurmasını ister.
3. Korkan kadın denileni yapmayınca çerçi karısını kesip diğer cesetlerin arasına atar.
4. Ertesi gün tekrar köye giden çerçi, kızın ortanca kardeşini ablası çağırıyor diye alıp getirir.
5. Aslanlara insan eti vermediği için bu kızı da keserek öbür cesetlerin arasına atar.
6. Tekrar köye giden çerçi, bu defa ablaları hallı dokuyor küçük kardeşlerini çağırıyor diye küçük kızı alıp evine getirir.
7. Küçük kız ablalarının akibetini anlayınca korka korka aslanların altını temizleyip insan eti ile karınlarını doyurur.
8. Küçük kız Çerçi evde yokken altın ve gümüş dolu odadan götüreceği kadar alıp evden kaçar.

9. Fatma'nın evden kaçtığıını anlayan Çerçi ayağına demir çarık eline âsa alıp yollara düşer.

10. Aradan geçen yıllara rağmen Çerçi Fatma'yı aramaktan vaz geçmez.

11. Fatma, misafir olduğu evin sahibi ile evlenip bir oğlan, bir kız iki çocuk sahibi olur.

12. Çerçi tesadüfen Fatma'nın kocasına misafir olur.

13. Çerçi yatacakları sıra Fatma'dan bir tas su ister, biraz içip gerisine okuyarak rafa koydurur.

14. suyu rafa koyunca herkes uyur.

15. Çerçi kaynayan kazana Fatma'nın küçük kızını atarak suda haşlar.

16. Fatma bir türlü kimseyi uyandıramaz. Çaresiz çığlıklar atar.

17. Fatma'nın çığlıklarına rahatsız olan bir balık suyu dök diye dile gelir.

18. Fatma koşarak odaya girip suyu dökünce sihir bozulur ve uyuyan herkes uyanır.

19. Gördükleri manzaraya şaşırان halk Çerçi'yi kazanın içine atarak öldürerek cezalandırır.

M O T I F I N D E X

1. P431 Tüccar, kervancı, satıcı
Köye gelen çerçi "Cıncık satarım, boncuk satarım."
diye bağırır.
2. T100 Evlenme
Çerçi misafir olduğu evin büyük kızı ile evlenir.
3. Q200 Cezalandırma.
Adam evlendiği karısından evde beslediği aslanla-
rın altların altlarını temizleyip ölmüş insan etlerinden
keserek karınlarının doyurulmasını ister.
4. Q211 Öldürerek cezalandırma.
Çerçi, aslanların altlarını temizleyen ve ölü eti-
ni kesip aslanları doyurmayan karısını öldürerek cezalan-
dırır.
5. K1870 Aldatma.
Karısını öldüren çerçi karısının babasına ablası
kardeşini çağırıyor diye aldatıp kızı alıp götürür.
6. K210 Kaçış.
Altın, gümüş dolu odadan götüreceği kadar alan
Fatma evden kaçır.
7. R210 - 299 Firarlar ve takipler.
Fatma'nın evden kaçtığını anlayan adam ayağına bir
demir çarık bulup yollara düşer.
8. P320 Misafirlik.
Evden kaçan Fatma ilk rastladığı köyde bir eve
misafir olur.
9. T200 Evlilik hayatı.
Misafir olduğu evin oğlu ile evlenen Fatma'nın
iki çocuğu olur. Onlarla mutluluk içinde yaşar.
10. D1242.1 Sihirli su.
Eski kocası Fatma'ya dua okuyarak sihirli hale
soktuğu suyu rafa koymasını söyler. Fatma suyu rafa ko-

yunca herkes derin bir uykuya dalar.

11. S112 Kaynar suda öldürme.

Çerçi, Fatma'nın çocuklarını kaynar kazanın içine atarak öldürür.

12. Q411 Öldürerek cezalandırma.

Uyanan köylü halkı gördükleri korkunç manzara karşısında çerçiyi öldürerek cezalandırır.

13. F564.3.1 Olağanüstü uyku.

Fatma'nın kaynatası öyle uyur ki uyanın diye çektiği sakal kökünden kopup eline gelir de yine uyanmaz.

14. B211.5 konuşan balık.

Balık "Fatma üüüfff bugün bizi hiç uyutmadın, çabuk git raftaki suyu dök." der.

15. D766.1.2 Suyun dökülmesi ile büyüün bozulması.

ması.

Fatma suyu dökeni dökmez herkes uyanır.

D E N I Z A T I

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken bir ülkede üç kardeş varmış. En küçük kardeşin adı Mehmet'miş. Bir gün Mehmet ava çıkmış. Yolu sahile uğramış. Bir de ne görsün, kanatlı bir at. Böyle bir atı görünce çok şaşırmış. Bu esraren gizli atı yakalamak istemiş. Fakat bir türlü yakalayamamış. Çevreye sorup sormuşturmuş. Meğer bu bir denizati imiş.

Ertesi gün yine gelmiş. Yine yakalayamamış. Günlere bu böyle sürüp gitmiş. Bir gün yine denizati kıyıya yaklaşınca Mehmet hemen boynuna sarılmış. Bir türlü zaptolmayan at Mehmet'i suya sürüklemiş. Fakat Mehmet atı bir türlü bırakmamış. Mehmet'e acıyan, onun boğulmasına kıyamayan Denizati kıyıya çıkıvermiş.

Meğer Denizatını kim karaya çıkarırsa o at bir daha ölüncüye kadar ona hizmet edermiş.

Karaya çıkan Denizati dile gelip "Artık ölüncüye kadar senin hizmetindeyim. Hadi sırtıma bin" demiş.

Mehmet ata binip eve dönünce ağabeyleri böyle güzel ve kanatlı bir ata sahip olan kardeşlerini kıskanmışlar. Mehmet'i öldürüp ata sahip olma hevesine kapılmışlar.

Mehmet'e "Yarın atları ovada koşturalım" demişler. Mehmet de kabul etmiş. Bir fırsatını bulup kardeşlerini öldürmeyi planlamalarına rağmen, başaramamışlar.

Aradan aylar geçmiş. Mehmet'e "Hadi gidip padişaha misafir olalım" demişler. Mehmet de kabul etmiş ve yola çıkmışlar.

Yolda giderken parlayan bir şey görmüşler. Kimin o cismi alacağına karar verememişler. "Kim çabuk yaklaşırsa o alsın" demişler. Mehmet'in atı uçtuğu için kardeşlerinden önce cismi almış. Mehmet'in kendilerinden üstünlüğü karşısında bütün çileden çıkmışlar.

Nihayet padişahın bulunduğu yere gelmişler. Mehmet sarayın karşısındaki fakir bir eve, ağabeyileri de padişaha misafir olmuşlar.

Padişah pencereden bakar ki bir de ne görsün. Karşıdaki yoksul evde güneşten daha parlak bir ışık gözleri kamaştırıyormuş. Hemen huzurunda bulunan misafirlerle vezirlere "Bu ışık nedir, haberiniz var mı?" diye sormuş. Misafirler "Bizim kardeşimiz o evde misafirdir. Yolda gelirken parlayan bir cisim gördük, elimize aldığımızda bir kuş kanadıydı padişahım. Kardeşimiz Mehmet aldığı için onda kaldı. O ışık tabii ki sizin sarayınıza lâayık" demişler.

Karşı evden taşan nur gibi parlak ışıktan çok etkilenen padişah emir verip Mehmet'i parlayan tüyü ile saraya getirtmiş.

Ağabeyileri Mehmet'e tuzak olsun diye padişaha "Padişahım şimdi kardeşimizden bu tüyü alırsınız fakat size asıl lâayık olan bu tüyün sahibi olan kuştur. Emredin de Mehmet o kuşu getirsin" demişler.

Mehmet Padişahın huzuruna çıkarılmış. İstemeye istemeye tüyü padişaha vermiş. Tüyü alan padişah hemen "Bana bu tüyün sahibi olan kuşu getireceksin. Yoksa canından olursun" deyivermiş. Korkudan ve şaşkınlıktan ne yapacağını bilemeyen Mehmet huzurdan ayrılıp atını yemlemek için ahıra gitmiş.

Mehmet'i çok sıkıntılı gören atı dile gelip neye sıkıldığını sormuş. Mehmet de olup biteni anlatmış.

At; "Padişaha git. Yüz tane kurbanı falanca çeşmenin başında kestirsin. Bir de ağılındaki en büyük koçu kestirsin. Kuşlar bu hayvanların leşlerine toplanır. Bu kandanın sahibi olan kuşların padişahı da koçun kuyruğuna konar. Onu yakalansın. Ama çok çabuk yakalaman lazım yoksa kuşlar seni hemen parçalar. Kuşu yakalar yakalamaz sırtıma binersin ben seni kurtarırım" demiş.

Mehmet tekrar padişahın huzuruna çıkıp ağılının en büyük koçu ile yüz tane kurbanı falanca çeşmenin başında kestirirse kuşu getireceğini söyleyip gitmiş. Padişah hemen o çeşmeye koyunları gönderip kestirmiş.

Kuş gelip koçun kuyruğuna konunca hemen yakalayıp atına atladığı gibi saraya getirmiş.

Ağabeyleri Mehmet'in ölmediğini görünce sevinmiş gibi görünüp üzüntülerinden kahrılmışlar. Bu defa padişaha ; "Padişahım, falanca kalede çok güzel bir Peri Kızı var. Tam size lâayık. Kuşların padişahını getiren Mehmet onu da getirir. " deyip padişahın fikrini çalmışlar.

Peri Kızının methini duyan padişah bu defa Mehmet'e Peri Kızı'nı getirmesini emretmiş. Yine şaşkınlıktan ne yapacağını bilemeyen Mehmet atının yanına gitmiş. Olup biteni atına anlatmış.

At; "Padişaha git, bir sandık altın, bir sandık inci versin bir de üzerine oturulunca oturana içine kapan yaylı bir sandık yaptırısın sandıkları üzerine yükle yola çıkalım" demiş. Padişah istenenleri hemen yerine getirmiş.

Mehmet sandıkları alıp atı ile yola çıkmış. Periler ülkesine geldiklerinde inci satarmış gibi davranmış. Periler başına toplanmışlar. Fiyatlarını sormuşlar. O da prensesiniz gelip bakmazsa satmam demiş. Prensese gelince "Buyurun şöyle oturun" deyip yaylı sandığı göstermiş. Sandığın üstüne oturan Prensese içine düşüvermiş. Bir anda sandığı atının üzerine koyduğu gibi oradan uzaklaşmış.

Peri Kızı'nı gören padişah güzelliğine hayran kalmış. Peri Kızlarının prensesi olan bu güzel kızla evlenmek istemiş. Fakat Peri Kızı bir şart koşmuş. Ana Denizatı'nı yakalayıp sütü ile padişahın yıkanması halinde evlenebileceğini belirtmiş. Bunun üzerine Mehmet'in ağabeyleri Padişaha; "Kardeşimizin atı Denizatı'dır. Bunu na-

sıl yakalamışse Ana Denizatı'nı da yakalayabilir" demişler.

Padişah Mehmet'i yine huzuruna çağırıp "Bana Ana Denizatı'nı yakalayıp sütünü getireceksin." demiş.

Mehmet durumu yine atına anlatmış. At da "Camız derilerini katranlayıp üzerime sar. Suya gireyim. Ana Denizatı beni parçalamak ister. Parçalayamazsa peşime düşüp kıyıya çıkar. O zaman sen hemen memelerine yapış. Bir damla süt çıkarırsan bir daha istediğin kadar sağılabilirsin. Yalnız suyun yüzünde kırmızı köpük görürsen ben ölmüşümdür. Beyaz köpük görürsen getiriyorum demektir." demiş. Sırtına katranlı camız derisini sarıp denize uğurladığı atının peşine günlerce bakmış. Benizi seymektten başka hiç bir iş yapmamış. Bir gün bir de bakmış ki denizin üzerinde beyaz köpükler çok sevinmiş. Kıyıya çıkan Ana Denizatı'nın memelerine sarılıvermiş. Sağdığı sütü Padişaha götürmüş.

Sütü Kaynattıran Peri Kızı Padişah'a "Sizi ben yıkayacağım" demiş. Kaynar sütü Padişahın kafasına aktaran Peri Kızı Padişahı öldürmüş. Peri Kızı ve Mehmet kendilerine saldıran kardeşlerini de öldürmek zorunda kalmışlar. O ülkeye Mehmet Padişah olup Peri Kızı ile kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenmiş. Mutlu bir hayat sürmüşler.

Onlar ermiş müradına, biz çikalım kerevetine.

Masal No : 4
Masalın Adı : DENİZATI
Arlatan : Aliseydi Karadağ
Yaşı : 50
Tahsili : İlkokul
İşı : İşçi
Kimden dinlediğı : Küçükken bir komşusundan.
Derlenen yöre : Malatya Merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Mehmet'in yakaladığı Denizatı ölünceye kadar Mehmet'in hizmetine girer.
2. Yolda giderken parlayan bir tüyü kardeşleri ile yarışıp onlardan önce alır.
3. Padişah pencereden parlayan ışığı görür.
4. Padişah parlayan tüyün sahibi olan kuşun yakalanmasını ister.
5. Mehmet kuşların padişahını yakalar.
6. Padişah Mehmet'ten Peri Kızı'nın getirilmesini de ister.
7. Mehmet Peri Kızı'nı da getirir.
8. Peri Kızı Ana Denizatı'nın sütü ile Padişahı yıkarken öldürür.
9. Peri Kızı Mehmet'le evlenir.

M O T İ F İ N D E K

1. Z71.1 Formülistik Sayı. 3
Bir ülkede üç kardeş vardır.
2. F570 Olağanüstü yaratıklar.
Mehmet deniz kıyısında kanatlı bir at görür.
3. B211.1.3 Konuşan at.
Karaya çıkan Denizatı: "Artık ölünceye kadar senin hizmetindeyim. Hadi sırtıma bin." der.
4. W181 Kıskançlık.
Ağabeyileri, kanatlı bir ata sahip olan kardeşlerini kıskanırlar.
5. P251.6.1 Üç kardeş.
Bir evde üç kardeş beraber yaşamaktadırlar.
6. H1540 Yarışma.
uç kardeş yolda parlayan şeyi kim hızlı giderse o alsın diye yarışır.
7. D1021 Sihirli tüy.
Küçük kardeşin sihirli tüyle birlikte misafir olduğu kulübeden gözleri kamaştıran bir ışık yayılır.
8. B242 Kuşların padişahı.
kuşların padişahı da koçun kuyruğuna konar.
9. H1311.1 Olağanüstü kuşun araştırılması.
Padişah tüyü alınca, bu tüyün sahibi olan kuşu ister.
10. B211.1.3 konuşan at.
At Mehmet'e: "Padişah'a git yüz tane koyunu falan çeşmenin başına getirsin." der.
11. H1109 Olağanüstü sürat ve olayları gösteren işler.
Mehmet kıyıya çıkan Aha Denizatı'nın memelerine sarılıverir.

12. H1109.5 Ana Denizatı'nın sütünü getirmek.
Peri kızı Ana Denizatı'nın sütünün getirilip
Padişah'ın yıkanması şartı ile evleneceğini söyler.

13. H109 Mucizevi sürat ve olayları geriktiren işler.

Denizatı Mehmet'e: "Denizde beyaz köpük görürsen Ana Denizatı'nı getiriyorum demektir." der.

14. Z71.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.
Mehmet Padişah olup Peri kızı ile kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenir.

HIDDİM HİYAR KIZI

Bir varmış, bir yokmuş. Ülkenin birinde bir Beyoğlu varmış. Bir gün Bëyoğlu rüyasında dünya güzeli bir güzel görmüş. Rüyasında kızın peşinden koşmuş, ismini cismini sormuş, kız Hıddım Hıyar Kızı'yım demiş, bu sırada uyanıvermiş.

O günden sonra Beyoğlu odasından çıkmaz, ses seda vermez olmuş. Sararmış solmuş. Annesi babası çok üzüлp oğullarını ince derde düştü sanıp hekimler getirmişler.

Anası bir gün oğluna: "Ken var a oğlum. Derdin nedir? Anlat bana" demiş. Anasının çok kederlendiğini gören oğlan: "Benim derdim rüyamda." demiş. Daha fazla dayanamayıp babasının konağını terkederek Hıddım Hıyar kızı'nı aramaya çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, bir çınarın dibine varmış, oturmuş. Orada dinlenirken ak sakallı bir derviş peyda olmuş. Gence yaklaşmış: "İn yok cin yok sen ne arıyorsun burada?" demiş. Oğlan da: "Benim çaresiz bir derdim var. Onun için buralardayım." demiş. İhtiyar: "Anlat bakalım şu derdini. Derdini söylemeyen derman bulamaz a oğlum." demiş.

Beyoğlu: "Bir rüya gördüm, rüyada güzeller güzeli bir peri kızına âşık oldum. İsmi ni cismini sorduğumdab en Hıddım Hıyar Kızı'yım dedi." demiş. Derviş, Beyoğlu'nu anlamış: "Ondan kolay ne var. Üç gün üç gece yürüyeceksin. Karşına iki kapı çıkacak, biri açık diğeri kapalı. Açık kapıyı kapayacaksın, kapalı kapıyı açacaksın. İçeride bir at, bir de it bağlı. Atın önünde et, itin önünde et var. Eti ite, otu ata vereceksin. Oradan geçtikten sonra karşına büyük bir bostan çıkacak. Türlü türlü nimetler olan bu bostanın ucunda hıyar maşarası var. Hiç birinde durmadan doğru hıyar maşarasına varacaksın. Bir hıyar koparacaksın, susuz diyeceksin kaldırıp atacaksın. Yemiyeceksin. Bir hıyar daha koparacaksın onu da yine susuz deyip ata-

caksın. Uçuncü hıyarı kopardıgında suluu diye bağıracaksın. Karşına rüyanda gördüğün güzel çıkacak. Orada murada ereceksin." demiş.

Beyoğlu bunu duyar duymaz fırlamış gitmiş. Uç gün üç gece yol yürümüş. Dervişin dediği gibi karşısına bir kapı çıkmış. Açık kapıyı örtmüş, kapalı kapıyı açmış. Atın önündeki eti almış ite vermiş, itin önündeki otu almış ata vermiş. Oradan geçmiş. Bostanlığa varmış. Doğru hıyar maşarasına gitmiş. Bir de ne görsün sulu sulu, taze, nazik hıyarlar. Uç gündür aç ve susuz olmasına rağmen sabredip yememiş. Bir hıyar koparmış "Susuz" demiş atmış. Bir hıyar daha koparmış onu da "Susuz" deyip yemeden atmış. Uçuncüde kopardığı hıyarı "Suluu" deyip yemiş. Hıyarı ısıtır ısırmaz karşısına o an dünyalar güzeli bir kız çıkmış. Hemen bileğinden yakalamış. Kıza: "ın misin, cin misin?" demiş. Kız da: "Ne inim, ne cinim. Hıddım Hıyar Kızıyım." demiş.

Beyoğlu kızı alıp getirmek istediğinde: "Yok, olmaz öyle şey. Ben, telsiz duvaksız. Düğünsüz derneksiz gelin varmam." demiş.

Bu sefer oğlan orada bulunan bir selvinin tepesine çıkarmış koymuş. Kız: "Beni merak etme. Ben seni burada beklerim. Düğün derneğini kur gel, beni buradan al." demiş. Dünyalar Beyoğlu'nun olmuş. Uç gün üç gecede gittiği yolu o hevesle bir gecede gelmiş. Feybabasına olanları anlatmış. Anası da gelmiş dinlemişler. Konakları sevinçle dolmuş. Düğün hazırlıkları başlamış, davullar zurnalar hazırlanmış. Onlar gelin almağa gidedursun, biz gelelim Hıddım Hıyar Kızı'na.

Selvinin dibinde bir göl varmış. Ayın nuru her yanı aydınlattığında Kara Çingenenin biri gelmiş. Gölde ellerini yıkamış. Bizim Hıddım Hıyar Hıyar Kızı'nın güzelliği o nur-la gölde görünürmüş. Bu Kara Çingene o güzelliği görünce: "İşte ben böyle güzelim, şöyle güzelim, prenslere lâyıgım"

diye kendi kendine konuşmuş. Yukarıdan bunları duyan Hıddım Hıyar kızı önce susmuş, sonra kendini fazla beğenmişlik gösterince seslenmiş: "O senin değil, benim gölgem." demiş. Bu ses üzerine biraz kenara çekilen Kara Çingene kendi gölgesini görmüş. kendi gölgesini gördükten sonra kafasını yukarı kaldırmış ki dünya güzeli bir kız. Hasedinden çatlamaş. Kara Çingene Hıddım Hıyar kızı'na: "Ne olur beni de yanına al." demiş. Hıddım Hıyar Kızı: "Gel" deyince "Aman ben oralara varamam, sen nasıl vardın." deyince, Hıddım Hıyar kızı: "Kolayı var. Sırma saçlarımı sarkıtıyorum. Sarıl da gel." demiş. Kara Çingene sarılıp çıkmış. Yukarıda başlamış sormağa: "Ben nereden geldin? Ne kadar güzelsin. Nasıl hasıl oldun? Nasıl yaşarsın?" diye kızı soru yağmuruna tutmuş.

Hıddım Hıyar Kızı da: "Ben Hıddım Hıyar kızı'yım. Beyoğlu beni rüyasında görmüş. Geldi, gördü, getirdi. Buraya bırakıp düğün dernek kurmaya gitti. Ben de burada o'nu bekliyorum." demiş.

Kara Çingene: "Peki siz neden hasıl olur, neden ölürsünüz?" diye sormuş. Hıddım Hıyar kızı da boş bulunup: "Tepemde beyaz bir kıl var. Onu kopardın mı oracıkta ölürüm." demiş. Ağacın tepesinde oturup sohbete dalmışlar. Hıddım Hıyar kızı saf, temiz kalpli olduğu için aklına hiç bir kötülük gelmemiş. Kara Çingene: "Ne güzelsin, ne iyisin, ne güzel saçların var diye okşarken beyaz kılı çekince Hıddım Hıyar kızı pırr diye kuş olup uçmuş. Kara çingene oraya yerleşmiş. Keyiflenmiş. Gerine gerine kızın yerine oturmuş. Uzaktan da davulun sesi duyulmuş. Beyoğlu düğün alayının önünde atını dört nala sürerek gelmiş. Selvinin dibine varmış. Başını kaldırmış bakmış ki, dünya güzelinin yerinde bir kara kız oturuyor. Şaşırması. sormuş: "Ne oldu? Yüzün niye karardı?" demiş. O da: "Beni bekleye bekleye" demiş. Oğlan: "İnci dişlerin ne oldu?" deyince de "Üzüntüden döküldüler" demiş. Oğlan: "Ya sırma saçların ne oldu?" deyince

"kargalar yoldu." demiş. Oğlan çok üzülmüş. Ama yapacağı birşey yokmuş. Düğün alayı da gelmiş. Hiç sesini çıkaramamış. nabullenmiş. Kızı indirmiş. Telli duvaklı konağa götürmüş. Beybabası, anası hepsi şaşırılmışlar. "Biricik oğlumuzun uğruna kara sevdalara yakalandığı kız bu mu?" diye hayıflanmışlar. Yine de oğlumuz üzülmesin diye dillerini tutmuşlar. Düğün başlamış. Davullar zurnalar çalınmış, kara kazanlar dört bir yana kurulmuş. Düğün yemeği dökülmeye başlamış. Bu sırada pırrr diye bir kuş gelmiş. Ahçının yanına konmuş.

Ahçıya: "Ahçıbaşı ahçıbaşı Beyoğlu Kara Çingene'yi aldı mı?" diye sormuş. O da: "Aldı" demiş. Kuş: "Kara Çingene'yi sardı mı?" demiş. Ahçı da: "Sardı." deyince Kuş: "Sardığı kollar sağ olsun. Konağının bahçesindeki bütün sevdiği ağaçları kurusun." deyip pırr diye uçmuş.

Hemen ahçıbaşı Beyoğlu'nun yanına çıkmış. Olduğu gibi anlatmış. O güzel ağaçların hepsinin kuruduğunu söylemiş. Beyoğlu da hemen bahçeye gelip bir ağacın arkasına saklanmış. Kuşu beklemeye başlamış. Gene kuş gelmiş ahçıbaşının yanına konmuş. Ahçıbaşına: "Beyoğlu kara Çingene'yi aldı mı?" demiş. Ahçıbaşı: "Aldı" demiş. Kuş: "Sardı mı?" demiş. Ahçıbaşı da: "Sardı." deyince kuş: "Sardığı kollar sağ olsun. Bahçesindeki en kıymetli ağaçları kurusun." deyip pırr uçaacağı zaman Beyoğlu kuşu kanatlarından yakalamış. Bahçedeki ağaçların kuruduğunu da görünce bunda bir iş olduğunu anlamış. Kuşu götürmüş bir altın kafese koymuş. Odasına asmış. Her şeyi unutmuş kuşa bakmaya başlamış. Kara Çingene kendisine bakmayan Beyoğlu'nun kuşla çok ilgilenmesinden hasetlenmiş. Kendi kendine: "Ne yapsam da Beyoğlu'nu kuştan ayırsam." demiş.

Bir gün kocasına: "Canım kuş eti istiyor." demiş. Kocasını da ne kadar semiz, lezzetli, türlü kuşlar varsa hepsini kesip getirmiş hiç birini beğendirememiş. Kocasına: "İlle de bu kuşun etini isterim." demiş. Bir türlü karısını başedemeyen Beyoğlu: "Ben gideyim. Gözüm gör-

mesin. Kesin bu kuşu, yalnız bir damla kanı yere akmasın." demiş. Bahçede bir gümüş tepsinin içinde kesmişler. O kadar dikkat etmelerine rağmen bir damla kan yere sıçramış. Kara Çingene bunu görünce "Oh" demiş. Kurtuldum diye sevinmiş. Kendi kendine: "Foyam meydana çıkacak diye gece gündüz uyuyamıyordum, artık rahatıma bakarım." demiş. O orada sevinedursun, o bir damla kanın düştüğü yerden bir selvi fidanı boy atmış. Her gün dalıyla budağıyla yeşerip büyüdükçe büyümüş. Beyoğlu bu neyin nesidir diye ahçıbaşını çağırmış. Ahçıbaşına: "Kuşu nerede kestini?" demiş. Ahçıbaşı fidanın olduğu yeri göstermiş. Ahçıbaşına: "Kan aktı mı?" diye sormuş. O da: "Bir damlası sıçradı orada hemen bir fidan oluverdi." demiş. Beyoğlu durumu anlamış. Bahçede selvinin etrafını güllerle çiçeklerle donatmış. Bu sefer de her gün selvi ile ilgilenmeye başlamış. Herşeyi bırakmış. Bu halden Kara Çingene'nin içine yine bir kuşku düşmüş. Kendi kendine: "Bunun altından bir şey çıkar. Ağacı kestirmeliyim." demiş.

Bir gün kocasına: "Bebeğe beşik lâzım. Beşik isterim." demiş. Beyoğlu emir vermiş en güzel ağaçlardan beşikler yapılmış gelmiş hiç birini beğenmemiş. "İlle de şu bahçedeki selviden isterim." demiş. Beyoğlu ne kadar direnmişse de ikna edememiş. Sonra Beyoğlu bakmış olmayacak, istemeye istemeye ağacın kesilmesini kabul etmiş. Adamlarına: "Ben evden gideyim, gözüm görmesin. Ağaç kesilsin ama bir çöpünü kimseye vermeyin." demiş. Ağacı kesmişler beşik yapmağa başlamışlar. O sırada oradan geçen bir ihtiyar fakir kadın gelmiş. "Şu ağaçtan bana bir iğ değneği verin." demiş. Adamlar: "Aman nasıl olur. Beyoğlu bize bir çöpünü bile kimseye vermeyin." demişti demişlerse de içlerinden biri bir çöpten ne olacak sanki diyerek çöpü alıp ihtiyara vermiş. Arkadaşlarına da: "Beyoğlu'nun nerden haberi olacak!" demiş.

Ihtiyar, ince değneği getirip evinde baca başına koymuş. Bunun bir ineği varmış. Ineği almış çayırılığa yay-

mağa götürmüş. Otlatıp akşam eve döndüğünde kapıyı açmış ki bir de ne görsün. Her taraf tertemiz. Silinmiş, süpürülmüş, yemekler pişmiş, birazı yenmiş birazı da ihtiyara bırakılmış. Kadın: "Allah allah." demiş, buna bir mana verememiş. Ertesi günü yine ineğini götürmüş. Akşama dönmüş ki yine aynı şeyler olmuş. "Bu işin içinde bir iş var." demiş. üçüncü gün sesli sesli: "Gideyim de ineği yayayım." demiş. Sofadan çıkmış. Kapının arkasına saklanmış. Saklandığı yerden gözlemeye başlamış. Bir de bakmış ki güzeller güzeli bir kız bacanın başından iniyor. Bacanın başından inen kız evi silip süpürmeye başladığı an ihtiyar kadın gizlendiği yerden çıkmış. kızın bileğinden tutmuş. Kıza: "İn misin cin misin?" demiş. O: "Ne inim, ne cinim senin gibi insanoğluyum." demiş. Başından geçenleri anlatmış. "Getirdiğin iğ çöpünden benim canım geldi, şimdi de karşıdayım." demiş. Birbirlerine sarılmışlar. "Ben de yalnızdım, sen benim kızım, ben de anan olayım, şu üç günlük dünyada geçinip gideyim." demiş.

Aradan günler, aylar geçmiş. İhtiyar kadınla Hıddım Hıyar Kızı birbirlerine alışadursunlar Beyoğlunun hamile olan karısı çocuğunu doğurmuş.

Bir gün bir tellal çağırmış. Beyoğlu atlarını herkese dağıtacak, kışın beslenecek, baharın geri verilecekmış. En iyi besleyene de mükâfaat verilecekmış. Kız bunu duyunca anasından bir at da onun gidip almasını istemiş. İhtiyar kadın: "Güzel kızım, can kızım, biz yok yoksuluz. Gün bulup gün yiyenlerdeniz. Biz Beyoğlu'nun ne atına bakabiliriz, ne de Beyoğlu bize atını emanet eder." demiş. Ne dedi ise boşa gitmiş. kızın yalvarmalarına dayanamamış, gitmiş. Beyoğlu'ndan bir at da kendi istemiş. Bir kadına, bir atlara bakmışlar öldü ölecek uyuz mu uyuz, zayıf mı zayıf bir atı vermişler. kadın zar zor atı almış eve gelmiş.

kız her gününü ahırda atı tımar ederek, onu besle-

yerek geçirmiş. Aradan aylar geçmiş, bahar gelmiş. Atların toplanma zamanı gelmiş. Gene bir tellal çağırmış, Beyoğlu atları istemiş, herkes atını götürmüştü. Hiç kimse gelip ihtiyar kadındaki atı istememişti.

Kız: "Ana, bizim atı istemeye gelmedilen. Beyoğlu'na git söyle, atını aldırısın." demişti. Kadın gidip söylemiş. Beyoğlu adamlarını göndermiş, ahıra gelmişler bakmışlar ki at yatıyor. Tüyleri parıl parıl bir kühaylan. Atın eski halini bildiklerinden şaşırıp kalmışlar. Atı bir türlü kaldırıp götürmemişler. Hemen gidip Beyoğlu'na haber vermişler. O uyuz atın ölmediğine hayret etmiş. Kız da atı tenbihlemiş. Ata: "Ben ahıra gelmeden yerinden kılmıdama." demişti.

Beyoğlu ahıra geldiğinde gözlerine inanmamış. Ne ettilerse, ne kadar uğraşılsa atı kaldırmaya bir türlü güçleri yetmemiş. Beyoğlu ihtiyar kadına dönüp: "Bu ata sen mi baktın?" demişti. İhtiyar: "Yok, benim bir kızım var, o baktı besledi," demişti. "Hemen O'nu çağırın" diye emir vermiş. Kız gelmiş şöyle bir eliyle atın yelmesine dokunmuş: "Hey gidi hayırsızın atı, sahibinden ne hayır gördüm ki senden ne hayır göreceğim. Kalk haydi kalk da git." deyince at silkinip kalkmış. Beyoğlu o şaşkınlıkla bir de dönüp bakmış ki Hıddım Hıyar Kızı karşısında durmuyor mu? Atı matı unutmuş. Kıza: "Neredeydin, nasıl oldu, ne zamandır buralardasın?" diye sorular sormuş. Kız da Kara Çingenenin kendine ettiklerini, başından geçenleri anlatmış. Beyoğlu kızı küheylana bindirmiş doğruca konağına götürmüştü. Karısını huzura çağırmış. "Kırk katın mı, kırk satır mı istersin?" demişti. Kara Çingene durumu anlamış. Beyoğlu'na: "Kırk satır düşman başına, kırk katıra biner anam evine giderim." demişti.

Kara Çingene'yi kırk katırın kuyruğına bağlamışlar, dağlarda taşlarda parçalana parçalana cezasını bulmuş. Hıddım Hıyar kızı ile Beyoğlu da kırk gün kırk gece düğün dernek yaparak muratlarına ermişler.

Onlar emmiş muradına biz çikalım kerevetine.

Masal No	:	5
Masalın Adı	:	HIDDIM HIYAR KIZI
Anlatan	:	Hatun Darende
Yaşı	:	60
Okul Durumu	:	İlkokul
Kimden dinlediği	:	Çocukluğunda Halime isimli bir komşu kadından
Derlenen yöre	:	Malatya, Darende ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir Beyoğlu rüyasında dünya güzeli bir kız görür. kız adının Hıddım Hıyar Kızı olduğunu söylediği anda uyanır.

2. Rüyasında gördüğü Hıddım Hıyar kızı'na âşık olan oğlan kızı aramaya çıkar.

3. Oğlan yolda ak sakallı bir dervişle karşılaşır.

4. Derviş, Hıddım Hıyar kızı'na nasıl ulaşacağını ve yapması gerekenleri anlatır.

5. Oğlan Derviş'in bütün dediklerini uygular ve ortaya Hıddım Hıyar kızı çıkar.

6. Hıddım Hıyar Kızı telli duvaklı bir düğün isteyince oğlan, Hıddım Hıyar kızı'nı bir selvinin tepesine bırakıp düğün dernek kurmaya gider.

7. Selvinin altındaki göle gelen kara çingene, Hıddım Hıyar kızı'nın gölgesini kendi gölgesi sanarak güzelliği ile böbürlenir.

8. Hıddım Hıyar Kızı daldan seslenerek, o gölgenin kendisine ait olduğunu söyleyince Kara Çingene kızın güzelliğine hayran kalır.

9. Hıddım Hıyar Kızı sırma saçlarını salarak

kara Çingene'yi yukarı çeker.

10. Kara Çingene Hıddım Hıyar Kızı'nın sırrını öğrenip başındaki beyaz kılı çekip koparır.

11. Başındaki beyaz tüy kopunca Hıddım Hıyar Kızı bir kuş olup pırr diye uçar.

12. Kara Çingene, Hıddım Hıyar Kızı'nın oturduğu yere oturup Beyoğlu'nu bekler.

13. Beyoğlu, babası, annesi ve düğün kafilesi ile gelince dünya güzeli kızın yerinde kara bir kız görüp çok şaşırır.

14. Kara Çingene, oğlanı güneş altında beklemekten karardığını söyleyip kandırır.

15. Düğün dernek kurulup Kara Çingene Beyoğlu ile evlenir.

16. Kuş olan Hıddım Hıyar Kızı bahçede yemek yapan ahçı ile konuşur ve konağın bahçesindeki ağaçların kuruması için beddua eder.

17. Bahçede ağaçlar kuruyunca ahçı durumu Beyoğlu'na anlatır.

18. Beyoğlu kuşu yakalar ve bir kafese koyup evde besler.

19. Kara Çingene kocasının kuşa olan ilgisini kıskanır.

20. Hamile olan kara çingene kocasını zorla ikna ederek kuşu kestirir.

21. Kuşun kanının damladığı yerde bir selvi fidanı boy atar.

22. Beyoğlu, durumu anlayıp selvinin etrafını çiçeklerle donatıp selvi ile ilgilenir.

23. Kara Çingene kocasının selvi ile ilgilenmesini kıskanıp, çocuğa beşik yapılsın diye selviyi kestirir.

24. Kesilen selvinin bir çöpünü ihtiyar bir kadın, iğ değneği yapmak üzere evine getirir.

25. Baca başına koyduğu çöp, kadın evde yokken güzel bir kız kılığına girip evi temizler ve yemek yapar.

26. Iğ değneği tam kız kılığına girince kadın yakalar ve birlikte yaşarlar.

27. Beyoğlu atlarını bakılması için kışın evlere dağıtır.

28. Zayıf bir at da ihtiyar kadına verilir.

29. Ihtiyar kadının eve getirdiği ölümcül atı kız besleyerek yiğit bir küheylân haline getirir.

30. Atı almaya gelen askerler kız ata tenbihlediği için yerinden kaldırıp götüremezler.

31. Beyoğlu atın yanına gelince kız ata "Kalk git, sahibinden ne iyilik gördüm ki senden ne göreceğim" deyince at kalkıverir.

32. Kızın, Hıddım Hıyar Kızı olduğunu anlayan Beyoğlu karısı olan Kara Çingene'yi atlar kuyruğunda parçalatıp Hıddım Hıyar Kızı ile evlenir.

M O T I F I N D E X

1. F1068 Realist rüya.
Beyoğlu rüyasında çok güzel bir kız görür.
2. T10 Rüyada âşık olma.
Beyoğlu rüyasında gördüğü ve adının Hıddım Hıyar Kızı olduğunu söyleyen güzel kıza âşık olur.
3. H1301 Çok güzel kadının araştırılması.
Beyoğlu rüyasında gördüğü çok güzel kız olan Hıddım Hıyar Kızı'na ulaşabilmek için „evi terkeder.“
4. N844 Yardımcı derviş.
Beyoğlu dinlenirken yanında peydah olan derviş Hıddım Hıyar Kızı'na ulaşabilmek için yapacağı işleri söyler.
5. H1544 Susuzlukla mücadele imtihanı.
Beyoğlu günlerdir aç ve susuz olduğu halde dervişin sözünü tutup sulu hıyarları yemez.
6. D965 Sihirli bitkiler.
Beyoğlu üçüncü salatalığı "Suluu" diye bağırıp ısırınca ortaya rüyasında gördüğü dünyalar güzeli kız çıkar.
7. W117 Övünme.
Kara çingene suda güzel bir kızın aksini görünce kendinin sanıp kendisini güzel sanıp övünür.
8. W181 Kıskançlık.
Kara çingene Hıddım Hıyar Kızı'nın güzelliğini kıskanır.
9. W10 Müşfiklik.
Kara çingenenin yalvarmalarına dayanamayan Hıddım Hıyar Kızı, acıyarak sırma saçlarını sarkıtarak yanına alır.
10. N440 Değerli sırların öğrenilmesi.
Kara Çingene Hıddım Hıyar Kızı'nın tepesindeki beyaz tüy koparılınca öleceği sırrını konuşarak öğ-

renir.

11. D150 kuşa dönüşme.
kara Çingene Hıddım Hıyar Kızı'nı tepesindeki beyaz tüyü çekince kız kuş olup pırr diye uçar.
12. B211.3 Konuşan kuş.
ahçıbaşının yanına konan kuş ahçıbaşı ile konuşur.
13. Q235 Beddua ile cezalandırma.
kuş "konağın bahçesindeki bütün ağaçlar kurusun" diye beddua edince ağaçlar kurur.
14. T41.8 kafese hapsedme.
Beyoğlu kuşu altın bir kafese koyar.
15. D457.1 kanın başka bir objeye dönüşmesi.
kuş kesilince yere damlayan bir damla kandan bir selvi fidanı boy atar.
16. K430 Nesnenin kişiye dönüşmesi.
Yaşlı kadın evden gidince baca başındaki değnek aşağı inip güzel bir kız olur.
17. R111.1.7 kızın sihirden kurtulması.
ihtiyar kadın iğ çöpünden güzel bir kıza dönüşen Hıddım Hıyar Kızı'nın sırrını öğrenince kız sihirden kurtulur.
18. P600 Gelenekler.
ülkede her yıl gelenek olarak padişahın atları kışın bakılması için halka dağıtılır.
19. B211.1.3 konuşan at.
Hıddım Hıyar Kızı ahıra kendi gelmeden yerinden kalkmaması için atla konuşur.
20. Z71.12 Formülistik sayı 40
Keyoğlu gerçeği öğrenince kara Çingene'ye "kırk katır mı, kırk satır mı istersin?" der.
21. Q416.2.1 atların kuyruğunda parçalatma.
Beyoğlu kara Çingeneyi atların kuyruğunda parçalatır.

K U R U K A B A

Bir varmış, bir yokmuş. Çok söylenesi çok gûnah, reyair etmek yemesi sevapmış. Zamanın birinde bir bezirgân varmış. Bu adam bir gün başka memleketlere mal almaya gitmiş. Kötayı alıp da evine gelirken yoldu bir kabristana uğramış. Ayağının dibinde bir kuru kafa görmüş. Almanın üstündeki yazı dikkatini çekmiş. Kuru kafaya eline alıp parayı okumuş. Yazıdır: "Ey ya kimsa. Ben kendi hayretimle seksen cana kıydım. Daha seksen cana kıymak lazım." yazıyordu. Bezirgân kendi kendine: "Ey Yarebbi, senin hikmetinden sorgu sorul olmaması ama, bu nasıl cansız halile seksen cana kıyca?" demiş. Bu sarra vâkıf olmak için de kuru kafayı atın heybesine koyup evine gelmiş. Kuru kafayı kimseye göstermeden yedi kat ipçile, yedi kat da muşambaya sarıp sandığın dibine koymuş.

Gene başka bir memlekete mal almaya gitmiş. Bezirganın evde bekâr bir kızı varmış. O bir ara sandığı açmış. Elbiseliilere bekâretten muşambaya sarılı top gibi bir şey görünüp meraklanmış. İpçik ve muşambaya sarılı kuru kafe Allah tarafından toprak haline gelmişmiş. Muşambaya usul usul açan kız içinde bir avuç toprak görmüş. "Bu bir cevherdir ki babam bunu saklamış" diye düşünüp uğur satırır belki diye biraz ağzına almış. Geri toprağı eskisi gibi sarımsak, yerine koymuş.

Gûnahlar seçmiş bu kız gebe kalmış. Annesi çok saçırıp her gün "Bu bebeği nerden peydahladın" diye haniye kızı siketirip, dövmüş. Kız da bilmediğini söyleyip dururmuş. Günü gelip doğum anında iki ebe ile kız ağzından doğmuş varmış. Annesi bu duruma da çok saçırıp kızına: "Pis ol verin dibine soktun. Konu komşuya rezil ettin. Babamın da gelme vakti vanaatı. Dündüğünde bu durumları öğrenince seni öldürür. Fer ne diyeceğim. Bana ana deme, olmas olsun senin gibi evlat" diye söylenip durmuş. O esnada babası eve gelmiş. Odaya girdiğinde o da saçırıp kalmış.

Karısı adama: "Bizi kızın öldürdü. Şenefimizi iki paralık etti." diye yakınmaya başladığı sırada yeni doğan çocuk dile gelip: "Anam suçsuzdur. O'na bir şey yapmayın. Bezirgan Dede yanıma gel, sana diyeceklerim var." demiş. Bezirgan şaşkın şaşkın bebeğin yanına yaklaşmış Çocuğu görünce durumu anlamış. Kızına: "Sandığı mı açtın" diye sormuş. Kızı da: "Evet baba muşambaya sarıllı top gibi bir şey vardı, açtım içinden toprak çıktı, cevherdir şifa olsun, uğur getirsin diye ağzıma biraz toprak aldım, sonra gebe kaldım. Doğurum da ağzımdan oldu." diye olup biteni anlatmış.

Adam; "Artık olan olmuş. Bundan sonra bana danışmadan bir iş yapmayın. Hanım sen de sakın ol. Ben meseleyi biliyorum. Bu Tanrı'dan olan bir durum. Kadere katlanacağız." demiş. Bu sırada çocuk: "Hayır Bezirgân Dede, bundan sonra bana danışmadan hiç bir iş yapmayacaksınız." demiş

O devirde padişah bir rüya görmüş. Rüyasında kırk tane koyun, kırk tane de koç varmış. Bu koyunları koçlar çeviriyormuş. Ülkedeki bütün rüya tabircileri bu rüyayı yorumlayamamışlar. Bunun üzerine padişah bütün ülkeye tellallar salıp halktan bu rüyanın yorumunu istemiş. Bunu da Bezirgân yemekte anlatmış. Çocuk yattığı yerden: "Bunda ne var çok basit iş" demiş. Adam da bu çocukta bir hikmet olsa gerek düşüncesi ile padişaha haber göndermiş.

Köye iki asker gelmiş. Adam "Hayır ben sizinle gitmem. Vezir gelmeli bir de araba getirmelisiniz" demiş. Vezir geldiğinde Bezirgan'a: "Be adam, sen ne anlarsın rüya tabirinden de bizleri buralara kadar yordun." diye çıkışmış. Bu sırada çocuk: "O değil, rüyayı ben yorumlayacağım." diye kundaktan seslenince Vezir yeni doğmuş çocuğun konuşmasına hayret etmiş. Şaşkınlıkla çocuğu kucığına almak istemiş. Çocuk "Seninle gitmem. Dede sen beni kucığına al." demiş. Çocuğu kucığına alan adam saraya gitmiş. Padişahın huzuruna çıkmışlar. Çocuk önce padişahın süt istemiş, sütünü içtikten sonra da başlamış rüyayı tabir

etmeye.

Padişah'a: "Padişahım kaç tane veziriniz var?" demiş. O da: "Kırk tane" diye cevap vermiş. Bunun üzerine çocuk: "Çağır onları buraya." demiş. Vezirler çocuğun yanına gelince vezirlere: "Yatak odalarınızın anahtarlarını verin." demiş. Hepsi birden çıkarıp vermişler.

Bunun üzerine çocuk: "Haydi Padişahım bunların yatak odalarını gezelim." demiş. Odalardan birini açıyorlar ki en büyük dolabın içinde bir cariye saklı. Sonra öbür odaları açmışlar; her Vezirin odasında bir cariye olduğunu görmüşler. Kırk vezirin odasından da kırk tane cariye çıkmış.

Bu durumu seyreden padişaha çocuk: "Padişahım rüyanızda gördüğünüz kırk tane koyun bu cariyeler, kırk tane koç da bu vezirlerdir." demiş.

Durumu gözü ile gören Padişah derhal seksen tane darağacı kurdurup bütün vezir ve cariyelerini astırmış. Çocuğa da bir teneke altın verip uğurlamış.

Bezîrgân çocukla eve döndüğünde çocuk: "Ben seksen cana sebep oldum. Alnımda böyle yazıyordu, yazı gerçekleşti. Böylece ben muradıma erdim. Altınların hepsi senin olsun, sandıktaki kuru kafayı mezarlığa götürüp aldığıın yere koy. Açığa koyma bir mezar kaz." deyip ölmüş. Bezîrgân da bir mezar kazıp çocuğu ve sandığa koyduğu kuru kafayı görmüş.

Padişah'tan aldıkları para ile mutlu bir hayat sürmüşler.

Masal No	:	6
Masalın Adı	:	Kuru Kafa
Anlatan	:	Hüseyin Yılmaz
Yaşı	:	75
Tahsili	::	İlkokul
İşi	:	Serbest
Derlenen yöre	:	Nihat Tosun tarafından Arguvan ilçesinden derlen- miştir.

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir Bezirgânın evine gelirken yolu mezarlı-ğa uğrar.
2. Ayağına takılan bin kuru kafadaki yazı dikkatini çeker.
3. Yazıda: "Ey ya kimse. Ben kendi hayatımda 80 cana kıydım. Daha 80 cana kıymam lâzım." yazısını okur.
4. Bezirgân: "Bu cansız hali ile nasıl 80 cana kıyacak." deyip sırra vakıf olmak için kuru kafayı evine getirip yedi kat ipeğe ve yedi kat muşambaya sarıp sandığa koyar.
5. Bezirgânın kızı babası yine seyahate çıktığı bir gün elbiselere bakmak için sandığı açtığında muşambaya sarılı top gibi bir şeyi görüp muşambayı açınca kuru kafa toprak olur.
6. Kız toprağı cevher sanıp uğur getirir belki diyerek ağzına alır.
7. Toprağı yiyen kız hamile kalır.
8. Kız doğum yapınca annesinin "Bizi konu komşuya rezil ettin." diye bağırdığı sırada kundaktaki çocuk dile gelip "Annem suçsuzdur, O'na bir şey yapmayın." der.

9. Durumu anlayan Bezirgân, kızının sandığı açtığını anlayıp kızına sandığı açıp açmadığını sorar.

10. Kız da "Sandıktaki şeyi cevher sanıp ağzıma aldım. Hamile kaldım. Doğumum da ağzımdan oldu." der.

11. Bezirgan, hanımını teskin edip. "Bu Tanrıdan olan bir şey. Kadere katlanacağız." der.

12. Kundaktaki çocuk dedesine "Bana danışmadan hiç bir şey yapmayacaksınız." der.

13. Padişah bir rüya görür ve rüyasını kimse tabir edemez.

14. Memlekette rüyanın tabiri için tellallar çağırır.

15. Çocuk rüyanın tabininin kolay olduğunu söyler.

16. Padişahın sarayına götürülen çocuk rüyayı tabir eder.

17. Padişahın 40 veziri vardır. Her vezir odasına bir cariye hapsedmiştir. Padişahın rüyasında gördüğü koyunlar cariyeleri, koçlar da vezirleridir.

18. Padişah 80 tane darağacı kurdurup vezir ve cariyelerini astırır.

19. Padişah rüyasını tabir eden çocuğa bir teneke altın verir.

20. Çocuk dedesi ile eve döndüğünde: "Ben alnımda yazan yazıyı yerine getirdim. 80 can aldım. Altınlar senin olsun. Sandıktaki kuru kafayı alıp mezara götür göm." deyip ölür.

M O T İ F İ N D E X

1. A463.1 Kader.
Kuru kafanın alnındaki yazıda kaderi yazılı olup kaderinde 80 can daha alması yazılıdır.
2. E220 Ölü ilgisinin geri gelen kötü niyeti.
Kafa tasındaki yazıda: "Ey ya kimse. Ben kendi hayatımda seksen cana kıydım. Daha 80 cana kıymam lâzım." yazar.
3. D450 nesnenin başka bir nesneye dönüşmesi.
Muşambaya sarılı kuru kafa kız açınca toprağa dönüşür.
4. T511 Yeme ile hamile kalma.
Kız toprağı cevher sanıp uğur getirsin diye yeyince hamile kalır.
5. K2110 İftira.
Annesi, kız hamile kalınca "Bu bebeği nerden peydahladın." diye iftira eder.
6. M430 Beddua.
Annesi hamile kalan kızına: "Olmaz olsun senin gibi evlat." diye beddua eder.
7. T550 Anormal doğum.
Kadının doğumu ağzından olur.
8. F530 Olağanüstü küçük insanlar.
Yeni doğmuş çocuk dile gelip "Anam suçsuzdur." der.
9. (T)V38 Kader inancı.
Adam: "Kadere katlanacağız." der.
10. F1068 Realist rüya.
Padişah bir rüya görür.
11. P12 Padişah.
Padişahın rüyasını kimse yorumlayamaz.

12. Z71.12 Formülistik sayı 40.
Padişahın rüyasında gördüğü kırk koyunu kırk koç çevirir.
13. F1C70 Rüyanın yorumu.
Kundaktaki çocuk rüyayı yorumlar.
14. F11C vezir.
Padişahın kırk vezini vardır.
15. F110 Cariyeler.
Kırk vezir odalarına kırk cariye almıştır.
16. (T)R49.4 Odaya hapis.
Her vezir odasına bir cariye hapseder.
17. Q211 Ölümle cezalandırma.
Padişah kırk vezini ile kırk cariyeyi darağacında asarak ölümle cezalandırır.
18. Q10 Mükâfaatlandırılmış işler.
Çocuk altınları Bezirgâna vererek mükâfaatlandırır.
19. E320 Olü ilgilerinin arkadaşça geri dönmesi,
Çocuk: "Alnımda yasılan oldu. Sandıktaki kuru ka fayımezarlığa götürüp göm. Altınlar da senin olsun." deyip ölür.

B A B A M I R A S I

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben anımsın beğliğini tıngır mıngır sallar iken yaşlı, fakir bir adam varmış. Bu adam üç oğlu ile korpiçten yapılmış küçük bir köy evinde yaşarlarmış. Geçimlerini de evlerinde besledikleri ihtiyar bir inekten sağlamlarmış.

Bir gün adam hastalanmış. Ölüm döşeğinde iken oğullarını etrafına toplamış, onlara: "Evlatlarım, biliyorsunuz biz fakir bir aileyiz. Benim de fazla ömrüm kalmadı. Bugün yarın öleceğim. Size bu ev ve yaşlı bir inekten başka bırakacağım fazla miras yok. Yalnız size bir vasiyetim var. Ben öldükten sonra, ilk üç gece içinde sizin sırasıyla gelip mezarımı beklemenizi istiyorum. Eunu yaparsanız sizin için hayırlı olur ve bir kısmet elde edersiniz" demiş. Oğulları: "Olur babacığım, sen hiç merak etme. İsteğini yerine getireceğiz" demişler.

Birkaç gün sonra adam ölmüş. Çocukları O'nu gömmüşler. Babalarının vasiyetine göre mezarı ilk gece büyük oğlunun beklemesi gerekiyormuş. Fakat oğlan babasına verdiği sözü unutmuş görünüyormuş. Kardeşlerin en küçüğü O'nun bu kayıtsız halini görünce üzülmüş ve büyük ağabeyisini sözünü tutmaya teşvik etmek için komşu kadınlardan birine malsemesini götürerek börek yaptırmış, kendisi de ineği sağıp sütünden yoğurt yapmış. Yoğurdu ve börekleri bir bohçaya koyup ağabeyisine vermiş. O'na: "Haydi Ağan gece babamızın mezarını beklerken acıktığında yemen için azığını da bezirledim. Babamıza verdiğimiz sözü tutalım. Mezarında kemikleri sızlasın!" demiş.

Ağabeyisi gitmek istememiş. Kardeşine kızmış. "Hadi be sende! Ev boğukta bütün gece boyunca cansız bir cesedin nesini bekleyeceğim? Babamız öldü, bırak da mezarında rahatça uyusun. Hem o kendine verdiğimiz sözü

tutmadığınısı nereden bilecek? Senin kafana göre hareket edecek olursam, yolunu şaşırırım. Burada sıcak yağtağında yatmak varken, soğukta bir nezari beklemek senin gibi delilerin işi olur ancak" demiş.

Bu sözleri duyan küçük kardeşi, ağabeyisine yalvarmış, yakarmış. Nihayet O'nu ikna edebilmiş. Büyük oğlan yiyecekleri de yanına alarak çıkıp gitmiş. Bir istem damına varmış. Yiyeceklerini yeyip karnını doyurduktan sonra orada uyuklamaya başlamış.

Küçük oğlan ağabeyisinin babalarının mezarını beklemeye gitmeyeceğini anladığından, Ağabeyisini yolladıktan sonra kendisi kalkıp mezarın başına gitmiş. Mezarın yanbaşında taşlardan küçük bir sığınak yaparak içine girmiş. Beklemeye başlamış.

Sabaha doğru gökyüzünden siyah bir bulutun kendisine doğru yaklaşarak indiğini görmüş. Bulut yere vlamış, etrafı bir aydınlık kaplanmış. Hayretler içinde kalan delikanlı bir de bakmış ki simsiyah bir at karşısında duruyor. Atın üzerinde siyah renkli bir takım erkek elbisesi ve yine siyah renkli bir silah varmış.

Gökten uçarak gelen at dile gelip konuşmaya başlamış. "Ey kismetim neredesin? Ben geldim ortaya çık ki sana nasibini vereyim." demiş. Oğlan ortaya çıkınca at O'na: "Benim asıl kismetim sen değilsin. Ama o hayırsız gelmedi. O'nun yerine sen gel, üzerindeki elbiseleri giyin silahı kuşan ve üstüne bin." demiş.

Delikanlı, O'nun bu isteklerini yerine getirmiş. Elbiseleri giyinmiş, silahı kuşanmış ve ata binmiş. At, göğe doğru uçmaya başlamış. Göz açıp kapayınca kadar göğün öbür ucundaki bir mağaranın önünde durmuş. Binicisini yere indirmiş. Delikanlı bütün bu olaylar karşısında hayretler içindeyken, at, O'na "Şimdi bir tel sağından, bir tel de kuyruğundan iki kıl çek ve bunları iyi sakla. Cünün birinde bana ihtiyacın olursa, kulları birbirine vurduğunda nerede olursan ol ben heren

yanında olacağım. Bu olaydan da kimseye bahsetme" demiş.

Delikanlı atan bir saçandan, bir de kuyruğundan iki kıl çekip almış ve bunları cebine koymuş. Sonra ata binip gözlerini yummuş. Tekrar gözlerini açtığıında kendisini babasının mezarının başında bulmuş. Üzerindeki elbiseleri değiştirip tekrar eski elbiselerini giymiş. At da geldiği yöne doğru uçup gitmiş.

Biraz sonra güneş doğup sabah olmak üzereymiş. Babasının mezarından ilk gecenin nasibini alan delikanlı evine dönmüş. İneğin yemini suyunu verip sütünü sağdıktan sonra evin temizlik işleri ile uğraşmaya başlamış.

O sırada büyük oğlan eve dönüyormuş. Küçük kardeşini görünce, O'nu hemen azarlamaya başlamış. "Benim aptal kardeşim, sana uyup bu soğuk geceyi dışarıda, mezarın başında beklemekle geçirdim. Çok aç ve uykusuzum. Çabuk bana yiyecek getir ve yatağımı hazırla. Çabuk ol yoksa seni ayacağın altına alırım şimdi." demiş.

Küçük oğlan suçlu suçlu ağabeyisinin isteklerini yerine getirmiş. Daha sonra ineği alıp otlağa götürmüştü. Büyük oğlan ise, sanki çok bir iş yapmış gibi kahvaltısını yaptıktan sonra, yatağına yatıp uyunmaya başlamış.

Akşam üstü üç kardeş evde bir araya gelmişler. Bu gece de, mezarı bekleme sırası ikinci kardeşinmiş. Fakat O da tıpkı büyük ağabeyisi gibi bu görevi yerine getirmek istemiyormuş.

İkinci ağabeyisinin de ilgisizliğini gören küçük kardeş gidip, gündüz yakaladığı bir kekliği pişirmiş ve ineğin sütünü de sağarak kardeşinin yiyeceğini hazırlayıp, ağabeyilerinin yanına dönmüş. İkinci ağabeyisine babalarının mezarına gitme sırasının kendisinde olduğunu hatırlatmış. Fakat gitmemek için bahane arayan ağabeyisi: "Hadi be sende, kafasız çocuk. Senin yüzünden dün gece büyük ağabeyimiz gidip o soğukta tir tir titrediydi. Sabaha kadar uykusuz kaldı. Onun eline ne geçti ki

benimkine ne geçecek? Gitmeyeceğim." diyerek kardeşini azarlamış.

Bunun üzerine, küçük oğlan hazırladığı yiyecekleri O'na vermiş ve gitmesi için tekrar yalvarmış. Yiyecekleri gören ağabeyisinin açzı sulanmış ve sırf yiyeceklerin hatırı için gitmeyi kabul etmiş. O da büyük ağabeyisi gibi, aynı isim damına gidip yiyeceklerini yedikten sonra uyumuş.

Küçük kardeş, ikinci ağabeyisinin de mezara gitmeyeceğini bildiğinden herkes uyuduktan sonra, kalkıp mezarın başına gitmiş önceki gece hazırladığı sığınağın içine girerek beklemeye başlamış. Sabaha doğru gökyüzünde kızıl bir bulutun kendisine doğru yaklaşarak indiğini görmüş. Biraz sonra babasının mezarının yanına inen kızıl bir at belirmiş. Atın üzerinde kızıl bir elbise ve kızıl bir silah varmış. Bu at da tıpkı önceki geceki siyah at gibi dile gelip konuşmaya başlamış. Kızıl at da delikanlıdan üzerindeki kıyafetleri giyinmesini silahı kuşanıp üstüne binmesini istemiş. Delikanlı O'nun bütün isteklerini yerine getirmiş. Sirtına bindikten sonra at göğe doğru uçmaya başlamış. Siyah atın da gittiği mağaranın önünde durmuş. Delikanlıyı sırtından indirmiş. Saçından ve kuyruğundan birer tel koparmasını istemiş. O'na bu kılırları saklayıp kendisine ihtiyacı olduğunda onları bir birine vurursa hemen yanında olacağını söylemiş.

Delikanlı kızıl atın kılırlarını da alıp cebine koymuş. Tekrar atın sırtına binmiş. At O'nu, babasının mezarının başında indirmiş. Delikanlı, üzerindeki kıyafetleri değiştirmiş. Kızıl elbiselerle silahı tekrar atın üzerine bağlamış. At, geldiği yöne doğru uçup gitmiş.

Delikanlı bu geceden de nasibini almış olarak seher vakti tekrar evine dönmüş. Hemen günlük işlerine koyulmuş. İneği sağmış, yemini vermiş, evin temizlik işleriyle uğraşırken uzaktan küçük ağabeyisinin geldi-

ğini görmüş. Ağabeyisi yanına geldiğinde O'nu tıpkı büyük ağabeyisi gibi azarlayıp, O'ndan derhal kahvaltısını ve yatağını hazırlamasını; aç, susuz ve yorgun olduğunu söylemiş. Küçük oğlan ağabeyisinin kahvaltısını hazırlayıp yedirmiş. Sonra da O'nu yatağına yatırmış. Daha sonra ineği alıp otlağa gitmiş.

O gün ormanda bir geyik avlayarak akşam üstü eve dönmüş. Geyiği pişirmiş ve akşam yemeklerini hazırlamış.

Yemek yerken ağabeyileri O'nunla alay etmeye başlamışlar. "Haydi bakalım bu gece de sıra sende. İki gece biz gidip bekledik. Soğuktan, uykusuzluktan, açlıktan başka elinize geçen bir şey olmadı. Bu gece de sen git. Bu sıkıntıları çek ki biraz aklın başına gelsin" demişler. Küçük kardeşleri de: "Peki ağabeyilerim sağ olun. Siz gittiniz iki gece boyunca babamızın mezarını beklediniz. Bu gece de ben gidip bekleyeceğim elbette. Ne yapalım babamızın vasiyeti böyle. Katlanmak zorundayız" demiş. Geyiğin etinden bir parça da yanına alarak gitmek istemiş. Fakat kardeşleri aldığı et parçasını O'na çok görmüşler. Kendilerinin doymadığını, O'nun götüreceği et parçasını da yemek istediklerini söylemişler. Bunun üzerine delikanlı boynu bükük bir şekilde et parçasını da onlara bırakmış.

Eyden dışarı çıktığında bir de bakmış ki yağmur yağıyor. Gündüz avladığı geyiğin postunu sırtına, kafa derisini başına geçirip mezarlığın yolunu tutmuş. Mezarlığa vardığında, önceden yapmış olduğu sığınağın içine girerek beklemeye başlamış.

Sabaha doğru, yine gökten beyaz bir bulutun kendisine doğru yaklaşarak geldiğini görmüş. Beyaz bulut gelip mezarın başında dolanıp duruyormuş. Delikanlı: "Ey bulut! Neden aşağıya inmiyorsun?" diye sormuş. Bulutun içinden bir ses: "Nasıl ineysin ki? Sen ki benim kısmetimsin, ama bana saygısızlık ettin. Beni beklerken sırtında geyik postu ve başında geyik derisi var. Onları çıkar ki

ben aşağıya inebileyim." demiş. Delikanlı hemen geyik postunu ve başlığını çıkarmış.

Bulut yere indiğinde etrafıyla bir arıdanlanmış ki, delikanlının gözleri kamaşmış. Hır da bakmış ki, ortada yerde bembeyaz küheylan bir at ve sırtında beyaz bir elbise ile silah varmış. At O'na sırtındaki elbiseleri gagıp, silahı kuşanmasını söylemiş. Delikanlı, derhal elbiseleri giyip silahı kuşanmış.

Fizim fakir, zavallı köylü bu elbiseleri giyince ordu boyu, iri yarı, yakaşaklı, yiğit bir delikanlı olup çıkmış. Atın sırtına binmiş ve at O'na kendisini üç kere havaya fırlatacağına ve eğer üçünde de yere düşmeden tekrar gelip atın sırtına oturursa hak ettiği nasibi olacağını söylemiş. Sonra at birinci kez sıçramış, delikanlıyı kırk arşın göğe fırlatmış delikanlı gelip atın sırtına oturmuş. Delikanlı üç seferde de yere düşmeden atın sırtına oturmuş. Bunun üzerine at, sırtında binicisi olduğu halde kendisinden önceki iki atten daha hızlı bir şekilde gökyüzüne doğru uçmuş ve göğün diğer tarafındaki mağaranın önüne gelip durmuş. Burada delikanlıyı sırtından indirilmiş, siyah ve kırmızı atlar gibi kayruğundan ve yelesinden birer kil koparmasını, bunları bir birine sunduğu vakit hemen yanında olacağını söylemiş. Delikanlı da onun saçından ve kayruğundan birer tel kopararak cebine koymuş. Sonra at O'nu yeniden sırtına alarak mağaranı başına götürmüş. Delikanlı, yine elbiselerini de çıkarmış ve ata ait cisimleri onun sırtına bağlamış. At geldiği tarafa doğru tekrar uçup gitmiş.

Delikanlı, güneş doğmadan yine evine varmış. İneği sağmış, yemini vermiş, ağabeylerinin kahvaltısını hazırlayıp evi temizlemiş ve inegi alıp otlığa götürmüştü.

Akşam tekrar eve döndüğünde, iki ağabeyisinin de üzüntülü olduğunu görmüş. Onlara dertlerinin ne olduğunu sormuş. Ağabeyileri: "Seni ilgilendirmez, hem senin aklın böyle şeylere ermez. Sen git, kendi işine bak."

demişler. Ağabeyilerinin kara kara düşünüp üzüldüklerini ve yemeden içmeden kesildiklerini gören küçük oğlan, onlara çertlerini yeniden ve ısrarla sormuş.

Meğer o ülkenin bir padişahı varmış. Bu padişahın da, üç güzel kızı varmış. Padişah kızlarını evlendirmek istiyormuş. Fakat bir şartı varmış. Kırk arşınlık bir hendeğe kasmış. Hangi üç yiğit atı ile bu hendekten atlarsa onlara kızlarını verecekmış. Bu haber bütün ülkeye yayılmış. Duyan her yiğit, atını alıp hendeği aşmaya çalışmış. Ama hiç kimse başaramamış. Bizim fakir köylü kardeşler de padişahın kızlarını isterlermiş. Ama bunu başaramayacaklarını düşündükçe de üzülmüşlermiş.

Küçük kardeşleri onlara "Siz canınızı hiç sıkmayın biz zaten fakir köylüleriz. Padişahın kızları kiim biz kim. Biz onların ayağının tozuna bile uzanamayız. Vaz geçin bu sevdadan." demiş. Ama dinletememiş.

Ağabeyileri günden güne sararıp solmaya başlamışlar. Onların bu halleri küçük kardeşlerini oldukça üzüyormuş. Aklına atlar gelmiş. Hemen siyah atın kollarını cebinden çıkarıp birbirine sürtmüş, bir anda siyah at yanında peyda olmuş. Delikanlı O'nun üzerindeki elbiseleri giyip, silah kuşanıp ata binmiş ve padişahın sarayına doğru gitmiş. At seyreden herkesi hayretler içinde bırakarak sarayın önündeki hendeği bir sıçrayışta aşmış sarayın kapısının önünde durmuş. Bunu haber alan padişah çok şaşırılmış ve inanamamış. Ama çaresiz verdiği sözü tutup büyük kızını bu yiğide vermek zorunda kalmış.

Delikanlı padişahın kızını alıp atına bindirmiş. At gözden kaybolduktan sonra göğe uçarak her zaman ki mağaranın önünde durmuş. Delikanlı kızı attan indirip mağaraya koymuş.

Ertesi gün, kızıl kolları bir birine vurarak, kızıl atı çağırılmış. Atın üzerindeki elbiseleri giyip, silah kuşanmış. Ata binip saraya gitmiş. Hendeği atlamış

ve padişahın ikinci kızını da alıp mağaraya götürmüş.

O akşam kardeşlerinin her zamankinden daha fazla üzülüğünü görmüş ve onlara bunun sebebini sormuş. Onlar da padişahın iki kızının bilinmeyen kişiler tarafından alınıp götürüldüğünü söylemişler ve bu şanslı kişilerin kendileri olmadığına yeminmişler. Küçük kardeşleri, onların bu yersiz üzüntülerine içten içe gülüyormuş. Fakat yine de onları teselli etmeye çalışmış.

Üçüncü gün, beyaz atın kollarını birbirine vurarak beyaz atı çağırmış. Üzerindeki beyaz elbiseleri giyinmiş, silahı kuşanmış, ata binip saraya gitmiş. Hendeğin önüne geldiğinde çok kalabalık bir halkla karşılaşmış. Herkes padişahın küçük kızını alacak yiğidi görmek, hatta buna engel olmak istiyormuş. Beyaz atı ve binicisini görünce bu şanslının o olduğunu anlamışlar. At iki kere hendeğe doğru ilerlemiş ve geri dönmüş. Üçüncüsünde bir atlamış, uçarak tam sarayın kapısının önünde yere inmiş. Padişah gözyaşları arasında son kızını da vermek zorunda kalmış. Delikanlı küçük kızı da alıp aynı mağaraya götürmüş. Uç kız kardeş mağarada bir birlerini görünce sevinmişler ve birbirlerine sarılıp öpüşmüşler.

Delikanlı üç atı da alıp evlerinin önüne götürmüş. Ağabeylerinin yanına gidip onlara olan bitenin hepsini anlatmış. Ağabeyleri bütün bunlara çok şaşırılmışlar. Önce kardeşlerinin delirdiğini sanıp O'nu ciddiye almamışlar. Ama dışarıdaki atları görünce gerçek olduğunu anlamışlar.

Üç kardeş atların üzerindeki giysileri giyip, silahları kuşanıp, atlara binmişler. Atlar, onları uçurup mağaraya götürmüş. Padişahın kızları, mağaranın kapısında onları bekliyormuş. Kardeşler gelince hep birlikte mağaraya girmişler. Mağaranın içi mücevherlerle doluymuş. Küçük oğlan ağabeylerine: " Sevgili ağabeylerim, sizin kıymetini bilmediğiniz babamızın bize bıraktığı miras bunlar işte" demiş.

Kardeşler sıra ile padişahın kızları ile evlenmişler ve mağaradaki mücevherleri paylaşmışlar. Her biri padişahın sarayının karşısında üç güzel saray yaptırmış.

Padişah damatları arasında en çok küçüğünü sevmiş. Çünkü O diğerlerinden daha akıllı imiş. Padişahın küçük kızını da ablalarından daha güzelmiş. Padişah artık yorulduğunu söyleyerek tacını küçük damadına bırakmak istemiş. Fakat iki büyük oğlan küçük kardeşlerini içten içe kıskanırlarmış. O'nun sahip olduğu şeyleri kendileri elde etmek isterlermiş. Kıskançlıklarından gidip padişaha kardeşlerini kötülermişler. Fakat beyaz at daha önceden padişahın küçük kızına bütün bu olacakları haber vermiş. Kız gidip babasına her şeyi anlatmış. Ondan büyük damatlarına inanmamasını istemiş. Padişah küçük kızının sözünü dinlemiş ve tacını tahtını küçük damadına vererek kendisi dinlenmeye çekilmiş. Böylece baba mirasına konan kardeşler mutlu bir hayat yaşamışlar.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No	:	7
Mesalin Adı	:	BABA MİRASI
Anlatan	:	Abuzer Akkuş
Yaşı	:	59
Tahsili	:	Orta
İşi	:	Serbest
Kimden dinlediği	:	Çocukluğunda büyüklerinden.
Derlenen Yöre	:	Malatya Merkez

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Fakir bir adamın üç oğlu vardır.
2. Babaları ölürken çocuklarına "Ben ölünce üç gün mezarımı bekleyin." diye vasiyet eder.
3. Babaları ölür. İlk gece büyük oğlan beklemez, yerine en küçük oğlan gizlice gidip mezarı bekler.
4. İlk gece gökyüzünden siyah bir at iner, oğlanı alıp gökyüzünde bir mağaraya götürür. İki kıl verip sıkışınca bir birine değdirmesini söyler.
5. İkinci gece mezarı beklemeye ortanca oğlan gitmez, yine küçük oğlan gider. Bu defa gökyüzünden uçarak kıvılcık bir at gelir. Oğlana sırtına binmesini söyleyip gökyüzünde bir mağaraya götürür. O da iki kıl vererek sıkışınca bir birine değdirmesini söyler.
6. Üçüncü gün kendi yerine mezarı beklemeye giden küçük oğlanın yanına gökten beyaz bir at iner. At sırtına bindirdiği oğlanı öbür atların götürdüğü mağaraya götürür. O da iki kıl verip başa sıkışınca bir birine sürmesini söyler.
7. O ülkenin padişahının üç güzel kızı vardır. Padişah atı ile kırk arşınlık bir hendeği atlayabilenlere kızlarını vereceğini vadeder.
8. Oğlan üç kılı her gün sürüp getirttiği bir atla hendeği geçip kızları alır. Üç kardeş padişah kızları ile evlenir.

M O T I F I N D E X

1. Z 71.1 Formülistik sayı. Uç.
Fakir bir adamın üç oğlu vardır.
2. J154 Baba nasihatı.
Ölmek üzere olan baba ölüm döşeginde iken oğullarını yanına çağırıp, nasihat edip, vasiyetini yapar.
3. H460 Mezarda nöbet tutma.
Adam üç oğluna: "Ben öldükten sonra sıra ile mezarımda ilk üç gün nöbet tutun." diye vasiyet eder.
Büyük oğlan mezara nöbete gitmeyince küçük kardeş gidip mezarı bekler.
4. D1299.2 Sihirli mezar.
Vasiyet üzerine babasının mezarını bekleyen oğlan mezara gökyüzünden inen attan nasibini alır.
5. W126 İtaatsizlik.
Babanın nasihatine üç oğlundan küçüğün dışındakiler itaat etmezler.
6. K499 Aldatma.
Ağabeyi mezara nöbete gideceğim diye küçük kardeşini aldatıp, yiyecekleri alarak isdim damında uyur.
7. B184.1 Sihirli at.
Sabaha karşı gökyüzünden uçarak simsiyah bir at gelir. At üstüne binen delikanlıyı göz açıp kapayıncaya kadar uçarak göğün öbür tarafındaki mağaraya götürür.
8. B211.1.3 Konuşan at.
Gökyüzünden inen at oğlanla konuşur. "Elbiseleri giyin, silahı kuşan üstüme bin." der.
9. F10 Gökteki dünyaya seyahat.
At göğe doğru uçmaya başlar. Göz açıp kapayıncaya kadar göğün öbür ucundaki mağaranın önünde durur.

10. F60 Öteki dünyaya gidiş geliş.

Delikanlı, gökteki öte dünyada ata binip gözlerini yumunca at tarafından geri dünyaya getirilip mezarın başına bırakılır.

11. D900 Olğanüstü büyüü hava.

Beyaz bulut mezarın başında durur. Delikanlıya: "Sen benim kısmatimsin ama bana saygısızlık ettin." der. Bulut yere inince etraf öyle aydınlanır ki delikanlının gözleri kınadır.

12. D931 Sihirli kıl.

At oğlana bir yelelerinden, bir kuyruğundan iki sihirli kıl verir ve: "İhtiyacın olduğunda bir birine sürt ben hemen yanında olurum." der.

13. C420 Sırrı açıklama yasağı.

At, olan olaylardan hiç kimseye bahsetmemesini ister.

14. B401 Yardımcı at.

At hendeği atlayıp kızı alması için oğlana yardım eder.

15. F1109 Kahramanın atının hendeği atlaması.

At seyredenlerin hayretli bakışları önünde hendeği bir sıçrayışta uçarak aşar.

16. (T)H359.6 Kızıyla evlenmek isteyen şahıslardan padişahın isteği.

Padişah kızlarıyla evlenmek isteyen gençlerin kırk arşın uzunluğunda su dolu hendeği atla aşmasını ister.

17. W181 Kıskançlık.

Agabeyileri kıskançlıklarından gidip padişaha küçük kardeşlerini kötülerler.

18. Q112.0.1 Krallık vererek mükâfaatlandırma.

Padişah en küçük oğlana kral yaparak mükâfaatlandırır.

B E Z İ R G A N

Zamanın birinde bir köyde bir bezirgân yaşarmış. Bir köyden aldığı malları başka köye götürürmüş.

Bir gün yine bir köye mal götürdüğünde köyün ortasında bir kalabalık görmüş .

Bir de bakmış ki ortada bir tahtanın üzerine yatırılmış bir ölü. Onun yanında elinde kocaman bir sopa ile bekleyen iri yarı bir adam. Ne olduğunu anlayamayan bezirgân orada bulunanların birine sormuş.

Adam, "Bu yerde yatan zavallının hayatı iken başında bekleyen eli sopalı adama altı mecdiye borcu varmış. Ölünce borcunu ödeyememiş . Adam şimdi parasını istiyor. Parasını vermezse bunu yakatıp göndürmem" diyor. Demiş.

Bunun üzerine bezirgân adama yaklaşır "ayıp altı mecdiye için bunları yapmağa değer mi?" der. Adamın parasını verip "şunu gömün" diyerek oradan ayrılır.

Aradan yıllar geçer, bezirgânın gözleri kör olur. Artık köylere gidip gelemez. O yıl bütün mallar içeride kalır. Bezirgânın bir de oğlu vardır.

Bir gün oğluna;

"Oğlum, seni bir arkadaşına göndereceğim. Ona gider, bu sene mallar içeride kaldı. Babam güvenilir bir adam istiyor dersin. Arkadaşım sana kimi tavsiye ederse onu al önce bir lokantaya götür. Yemek ısmarla. Yemekler geldiği zaman elini yıkamak bahanesi ile dışarı çık. Geldiğinde adam yemeğe başlamışsa ben seni ararım deyip gönder."

Çocuk babasının dediklerini yapar. Bulduğu adamı lokantaya götürür. Adam kendisinden önce başlayınca adama "sen git ben seni sonra bulurum" deyip adamı savar.

Babası ikinci arkadaşınada gönderir. Bu da aynı şekilde olur. İkinciyi de esavar.

Babası üçüncü bir arkadaşına gönderir. Onun tuttuğu adamı çocuk alır lokantaya götürür. Bunun adı Hasan'dır. Yemekler gelecek çocuk ellerini yıkamaya gider. geldiğinde adam yemeğe başlamıştır. Buyur ederse de adam "bu yemeği sen ismarladın, önce sen başlamanı" der. Çocuk başlar, yemeği yerler.

Çocuk adamı alır, babasına getirir. Babası Hasan'a yük hakkında her şeyi anlatır.

Hasan, "Ben bu yükü götürürüm ama bir şartla. Oğlun yolda bana hiç karış mayacak" der. Bezirgân kabul eder.

Bunlar yükü alır yola çıkarlar. Bir iki gün gittikten sonra bir yol ayrımına gelirler. Çocuk, "sağdan gidelim" der. Hasan, "hangisi kısa ise ondan gidelim" der. Çocuk, "sol kısa ama tehlikeli sağ uzun fakat güvenli" der. Hasan, "soldan gidelim" der. Soldan giderler.

Bir iki gün giderler, bir hana rastlarlar. Gece hana konaklarlar. Hancı bunları gözüne kestirir.

Hasan'a der ki: "Benim bir kedim var. Sabaha kadar çıra tutar. Üç kere düşürürse benim malım sana canım kuyuya, üç kere düşürmezse senin malın bana, canın kuyuya" der. Hasan kabul eder.

Hasan sabah kalkar şehire iner. Üç tane fare bulur, bir beze sarar cebine kor. Akşam olur. Hancı kediyi ve çirayı getirir. Çirayı kedinin eline verir. Kedi başlar tutmaya. Hancı ile Hasan konuşmaktadırlar. Hasan hancının uykusunun geldiğini anlar ve farelerin birini bırakır. Kedi çirayı atıp farenin peşine düşer. Hancı kediyi yakalar, tekrar çirayı eline verir. Vakit hayli geçer. Hancının gözleri yavaş yavaş kapanmaya başlayınca Hasan ikinci fareyi de bırakır. Kedi yine çirayı atıp farenin

peşine koşar. Hancı üçüncü defa kediyi yakalar çırayı tutturur. Hasan sabaha kadar üçüncü fareyi de bırakır. Kedi çırayı atıp hancının peşine koşar. Hasan hancının başına kesip, hancının kestiği yolcuların başlarının bulunduğu kuyuya atar. Mallarına da atlara yükleyip gitmeye hazırlanırken hancının karısı gelir. "Benim kocamı öldürdün, beni de alacaksın" der. Hasan, "ben burada beklerim ben yükü verip dönerken seni alırım" der. Kadın orada bekler.

Hasan ve bezirgânın oğlu yollarına devam ederken bir kama daha rastlarlar. Aynı olaylar orada da olur. o hancının karısına da "bekle dönüşte alırım" der, yola devam ederler.

Az giderler, uz giderler nihayet bir köye varırlar.

Köyde herkes siyah giyinmiştir. Hasan yaşlı bir kadına bunun nedenini sorar. Kadın; "padişahımızın bir kızı var. Onunla evlenen her genç gerdek gecesinde ölüyor. Bugün düşün var. Benim oğlum evlenecek, onun için herkes siyah giyinmiş" der.

Hasan padişahın yanına gider. "Padişahım, benim bir kardeşim var. İzin verirseniz kızınızla evlensin" der. Padişah kabul eder. Bezirgânın oğlu padişahın kızı ile evlenir. Gerdeğe girerler. Hasan da bir yolunu bulup odaya girerek saklanır.

Bir bekar ki padişahın kızının ağzından bir yılan çıkmakta. Anı bir hareketle Hasan yılanın boynunu vurur. odada olduğunu bile farketmeden usulca çıkıp gider.

Ertesi gün herkes damadın tabutunu hazırlamış suyunu ısıtmıştır. Hasan "bu ne?" deyince "kardeşin ölmüştür diye hazırlık yaptık" demeler üzerine padişahın kızı ile damadın kapıdan çıktıklarını görüncelikle sevinçten şaşkına dönerler.

Kırk gün kırk gece düşün yapıldıktan sonra padişahın kızını da alarak yola çıkarlar. Janlara uğrayıp hancıların

karılarını da yanlarına alırlar.

Bir su kenarında konakladıkları sırada, Hasan; Bezirgânın oğluna:

"Arkadaş, babenin malları dışındakilerin hepsini biz kazandık. Şimdi paylaşacağız. Şu kırk deve senin, şu kırk deve benim. Şu üç at senin, şu üç at benim. Hançilerin karılarından biri senin, biri benim. Padişahın kızını da ikiye böleceğiz" deyince. Hasan "Tek padişahın kızına değme, bütün mallar senin olsun" der. Bir türlü alma edemez.

Hasan, padişahın kızını soyerak bir taşın üzerine yatırır. Kılıcını kaldırır, kızın beline vuracağı sırada kız korkudan kusar, karnında kalan yılanın eşini de çıkarır. Hasan, bezirgânın oğluna "ben işte bunun için yaptım" der. Düğün gecesi olanların hepsini anlatır. Yollarına devam ederler. Köye varırlar. Gözleri görmeyen bezirgân kervanın sesini duyar. Karısına "hanım, dama çık bak. Gelen kervan kimin?" der. Kadın dama çıkar, bakar ki çok uzun bir kervan. Kocasına "bey ilk defa böyle bir kervan görüyorum. Ucu bucağı belli olmuyor" diye bağırır.

Kervan eve doğru yaklaşır. Bezirgânın evinin önünde durur. Hasan bezirgânın oğlu ile eve girer. Bezirgâna olan biteni anlatırlar.

Bezirgân "Hasan'a sen kimsin arkadaş?" der.

Hasan da "ben sizin yıllar önce bir köyden geçtiğinizde köyün ortasında yatıyordum. Yanımda elinde sopalı bir alacaklı vardı. Sen borcumu verdin. Ben de sana borcumu ödemeye geldim" der. Oradan uzaklaşarak mezarlığa girer ve kaybolur.

Yaptığı küçük bir iyiliğin büyük mükâfatını gören bezirgân ömrünün sonunu rahat ve huzurlu bir hayat sürerek geçirir. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No	: 8
Masalın Adı	: PEZİRGÂN
Anlatılan	: Mustafa YASİN
Yaşı	: 60
Tahsili	: İlkokul
İş	: Serbest
Derlenen Yöre	: Malatya Merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Fir köyde borcunu vermeyen adam ölüme elacakkı-
lısı ölüyü gömdürmez.
2. Bezirgân ölünün borcunu verip gömdürür.
3. Bezirgânın gözleri kör olur.
4. Oğlu ile birlikte işlerini yapmak için Hasan
adında bir adam bulur.
5. Bezirgânın oğlu ile Hasan bir hana vardıkları-
rında han sahibi sabaha kadar elinde çıra tutan kedisi
olduğunu söyler ve Hasan'la bahse girer.
6. Hasan fareyi bırakınca kedi çırayı atar ve
bahsi Hasan kazanarak hancının bütün malına sahip olur.
7. Bezirgânın oğlu ile Hasan bir köyde padişahın
kızı ile evlenen herkesin öldüğünü öğrenir.
8. Bezirgânın oğlu bu kızla evlenir.
9. Gerdeğe girdiği an kızın ağzından çıkan yılanı
Hasan öldürür.
10. Bezirgânın oğlu padişahın kızını ve verilen
malları alıp döner.
11. Yolda Hasan her şeyi ikiye böler. Kızı da
keserek bölmek isteyince kızın ağzındaki diğer yılan
da çıkar.
12. Dönünce Hasan Bezirgâna borcunu verdiği
ölünün kendisi olduğunu söyler ve malları bırakıp gider.

NOTİF İNDEX

E200 - E299 İnsan özelliği gösteren hayvanlar.

Hancının kedisi sabaha kadar insan gibi elinde çıra tutar.

E1570 - E1599 Çeşitli imtihanlar

Kendinin sabaha kadar elinde çıra tutması imtihan edilir.

F529.4.1 Karnında yılan taşıyan kız.

Bir bakar ki padişahın kızının ağzından bir yılan çıkmakta.

Kız korkudan kusar, karnındaki yılan da çıkar.

E300 - E399 Ölümünden dostça geri dönüş.

Hasan, ben sizin yıllar önce bir köyden geçtiğinizde köyün ortasında ölmüş yatıyordum. Siz borcunu ödediniz ben de borcumu ödemeye geldim der.

Z71.12 Formülistik sayı.

Z71.12.0.1 Kırk gün, kırk gece düğün yapıldıktan sonra yola çıkarlar.

..... Borcunu ödemeyen adamın gömülmesi.

Adam, "Borcunu ödemezse bu ölüyü gömdürmes." der.

K Ö P E K

Bir varmış, bir yokmuş. Memleketin birinde, deniz kıyısında bir kasabada yaşayan sergin bir koyuncu varmış. Bu koyuncu o kadar zenginmiş ki altınlarını kürekle toplar yığarmış.

Koyuncunun güzel mi güzel, akıllı mı akıllı bir de kızı varmış. Koyuncunun kızına evlenmek için bir çok talip çıkmış. Fakat kız kimseye gitmemiş.

Koyuncu bir gece uykusunda bir rüya görmüş. Rüyasında kızını kasabaya gelen ilk gemiden inen kimseye vermesi söylennmiş. O da sabah olur olmaz gemiyi gözlemeye başlamış. Gemi gelmiş ve içinden bir kara köpek inmiş.

Kadere ve gansa çok inanan koyuncu sözünde durmuş ve kızını kara köpeğe vermiş. Kız da kadere bu imiyi diyerek kara köpekle gitmeye razı olmuş. Kızı yanına alan kara köpek kasabadan ayrılmış. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmişler bir saraya varmışlar.

Saray köpeğin sarayı imiş. Sarayda birkaç gün yarıp içip eğlenildikten sonra, kara köpek kıza dönmü: Ben birkaç günlük bir seyahate çıkacağım. Sen su anahtarlarını al, saraydaki odaları dolaşır gezersin, böylece ben gelene kadar vaktin geçer." demiş. Kızla vedalaştıktan sonra yola revan olmuş.

Kara köpek gittikten sonra, kız elinde bir destesi anahtarla oda oda gezmeye başlamış. Bir odayı açmış ki, koyuncular mücevherat yapıyorlar. Çalışanlara: "Kimin için yapıyorsunuz?" diye sormuş. Onlar da: "Efendimizin için." diye cevap vermişler. Kız başka bir odayı açmış, orda da terziiler elbise yapıyorlarmış. Onlara da aynı soruyu sormuş. Onlar da: "Efendimizin için." demişler. Sonra diğer bir odanın kapısını açmış marangozlar çalışıyormuş. Onlar da biraz öncekilerin dediklerinden başka bir şey dememişler.

Kız bir kapıyı daha açmış ki içeri ağzına kadar köpek yavruları ile dolu imiş. Köpek yavruları kızın görünce üzerine atlayıp tırmıklamaya başlamışlar. Kız da sinirlenerek ve güçlkle kapıyı kapatmış. Sarayın karanlık bir köşesine çekilip: "Kaderim bu kadar kötü mü olacaktı." diye için için ağlamaya başlamış. O sırada seyahatten dönen kara köpek kızın ağladığını işitince yanına gidip: "Niye ağlıyorsun? Derdini söylemeyen derman bulamaz." demiş. Kız da: "Ne üzülüp ağlamayayım. Odanın birini açtığımda köpek yavruları üzerine sıçradı. Beni tırmeladılar. Çok korktum." diye söylenmiş. Sonra da: "Köpek yavrusu ne olacak ki, neye yararlar? demiş. Bu hakaretlere içerleyen kara köpek silkinmiş ve Uzun boylu yakışıklı dal gibi bir delikanlı oluvermiş. Sonra da kıza: "Artık seninle evlenemem. Odalarda gördüğün hazırlıklar hep senin için yapılıyordu." diyerek göğsünden iki kıl çıkarıp kıza vermiş. Kıza: "Al bu kollar sende kalsın. Başın derda kaldığı zaman bu kolları bir birine sürtersen senin yardımına koşarım. Şimdi yolumuz burada ayrılıyor." diyerek çekip gitmiş.

Kız bu duruma çok üzülmüş. Umitsiz ve nereye gideceğini, ne yapacağını bilmeden köpeğin sarayından çıkmış. Sonra kılık kıyafetini değiştirmiş. Erkek elbiseleri giyip, saçlarını toplayıp kafasına da bir içkebe geçirerek yola devam etmiş.

Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. geceleri ağaç kovuklarında sabahlamış. Bir gün bir şehire ulaşmış. Karnı aç olduğu için hemen iş aramaya koyulmuş ve bir fırıncının yanında iş bulmuş. Çalışkanlığı ve efendi tavırları ile de fırıncının gözüne girmeyi başarmış.

Fırıncı bir gün çırağı olan erkek kılığındaki kızla evine ufak tefek eşya göndermiş. Fırıncının hanımı hafif bir yapıya sahipmiş. Çırağa göz koymuş. Çok cilve yapmış fakat çiraktan yüz bulamamış. Fırıncının hanımı yüz bulamayınca da çırağa çok içkilemiş. "Bu çırağa nasıl bir plan yapayım da bu küstahlığını ona ödeteyim." di-

ye düşünmeye başlamış. Akşam kocası eve gelince: "Senin çırağın bana sarkıntılık yapmaya kalkıştı. Bunun cezasını verirsen ver. Vermezsen ben bu evde bir dakika bile kalmam." diye bağırıp çağırmaya başlamış. Fırıncı lâfları duyunca hem öfkelenmiş, hem de şaşırmış. Karısına: "Peki hanım, fırında bir fırsata getirip onu öldüreceğim, bunun zaten başka yolu yok." demiş.

Çırağın hareketine çok sinirlenen fırıncı, evden çıkar çıkmaz doğru fırına gitmiş. Çırağına: "Fırına odun et, kuvvetli bir ateş yakacağız. Haber geldi bugün askeriyeye ekmek vereceğiz." demiş. Hiç bir şeyden haberi olmayan kız fırını kuvvetlice yakmış. Biraz sonra fırın iyice kızgınlanmış. Fırını kontrol eden fırıncı, çırağına: "Sen benim hanımına sarkıntılık etmişsin, senin cezanı seni fırına atarak vereceğim." demiş. Çırak ne kadar yalvarıp, suçsuz olduğunu söylemişse de fırıncıye dinletenememiş. Sonunda çaresiz kalarak gidip temizlenmeye başlamış. Bu sırada aklına kara köpeğin verdiği kâllar gelmiş. Kenen cebinden kılıları çıkarmış, birbirine çarınca aniden gecenin karanlığında bir sürü atlı asker peyda olmuş. Askerlerin komutanı fırıncıya çağırması ve: "Söyle bakalım, sen bu genci niçin cezalandırmak istiyorsun?" diye sorunca fırıncı da durum böyle böyle diye anlatmış. Askerlerin komutanı fırıncının çırağını yanına çağırması. Başındaki işkembeyi tutup çekince kızın sırtı gibi saçları omzuna dökülürmüş. Fırıncı erkek sandığı çırağın kız olduğunu görünce çok şaşırıp mesaleyi anlamış. Bu sırada fırıncının hanımı da orolanda bir yere gizlenmiş bütün olan bitenleri seyrediyormuş. Tabii olanları görünce o da çok şaşırmış. Fakat konuşmaları duyanmadığından bu kadar kalebalığa da bir anlam verememiş. Kocasının yanına gelerek: "Tu kalabalık ne oluyor?" diye sormuş. Kocası da: "Çırağın fırında nasıl yapacağını seyre gelmişler. Hele kapağını aç fırının iyi yanmış mı?" demiş. Kadın fırının kapağını açar açmaz adam arkadan kaldırdığı gibi karısını fırının içine atmış.

Kızın imdadına koşan adam kara köpek kılığindeki kızla evlenmek üzere olan adammış. Kızı alıp sarayına götürüp evlenmiş. Mutlu olmuşlar.

Masal No	:	9
Masalın Adı	:	K Ö F E K
anlatan	:	Sami Şirolu
Yaşı	:	55
Tahsili	:	Yüksek
İşi	:	avukat
Kimden dinlediği	:	Çocukluğunda babaannesinden
Derlenen yöre	:	malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Altınlarını kürekle toplayacak kadar zengin bir kuyumcu vardır.
2. Kuyumcuya rüyasında gemiden inen ilk yolcuya kızını vermesi söylenir.
3. Kadere çok inanan kuyumcu gemiden ilk inen köpek olduğu halde kızını köpeğe verir.
4. Köpek kızı alıp sarayına götürür. Odalarının anahtarını vererek odaları geçip vakit geçirmesini söyler.
5. Kız odanın birini açınca içerde bulunan köpek yavruları üzerine sıçrayınca köpek yavrularına hakaret ederek kapıyı kapatır.
5. Köpek eve gelince bir odadaki köpek yavrularının üzerine atıldığını ve köpek neki besliyorsun diye köpeklerle hakaret edince köpek silkinip tağ gibi bir delikanlı oluverir.
7. Köpek kıza iki kış verip başın sıkışırsa bunları bir birine sürük, yardımına gelirim deyip kıza sarayından kovar.
8. Kız erkek kıyafetine bürünüp bir şehre varır. o şehirde bir fırıncıya çırak olur.

9. Fırıncının hanımı erkek zannettiği çırağa göz koyar.

10. Çıracık uzak durunca iftira atıp, kocasına çırağın kendisine sarkıntılık ettiğini söyler.

11. Çırağın hareketine çok sinirlenen fırıncı çırağı fırında yakarak öldürmeye karar verir.

12. Fırın tam yanınca çırağa "Sen karıma sarkıntılık etmişsin. Fırında yanarak öleceksin." der.

13. Fırıncıya meremini anlatamayan çıracık koynunda sakladığı iki kılı bir birine sürterek köpekten yardım ister.

14. Fırının önünde yüzlerce atlı asker peydah olur. Komutanları fırıncıya ne oluyor diye durumu sorunca fırıncı da onların anlatır.

15. Çırağı yanına çağıran komutan başındaki işkembeyi çıkarıp çırağın kız olduğunu ortaya çıkarınca fırıncı gerçeği anlar.

16. Çırağın yanışını seyretmeye gelen karısını tuttuğu gibi fırına atıp cezalandırır.

17. Kara köpek kılığında dolaşan yakışıklı adam imdadına yetişip kurtardığı kızı alıp sarayına götererek evlenir.

M O T İ F İ N D E X

1. P150 Zengin adamlar.
Kuyumcu altınlarını kürekle toplayacak kadar zengindir.
2. F1068 Realist rüya.
Kuyumcuya rüyasında kızını kasabaya gelen ilk gemiden inene vermesi söylenir.
3. T110 Olağanüstü evlilik.
Babasının isteği üzerine kız köpekle evlenir.
4. P441 Terziler.
Kızın açtığı odada terziler elbise yaparlar.
5. (T)P450 Kuyumcu.
Kız ilk odayı açtığında kuyumcuların mücevher yaptıklarını görür.
6. D300 - 399 Hayvanın insana dönüşmesi.
Kız köpeklere hakaret edince, köpek silkinip civa gibi bir delikanlı olur.
7. D991 Sihirli kıl.
Delikanlı göğsünden iki kıl koparıp kıza vererek "Başın sıkışınca bir birine sürtersen yardımına gelirim." der.
8. (T)K1821.11 Başına işkembe geçirerek erkek kılığına girme.
Kız, erkek elbiseleri giyip başına da bir işkembe geçirerek erkek kılığına girer.
9. P442 Fırıncı.
Kız ilk gittiği şehirde bir fırıncının yanında iş bulur.
10. K2110 İftiralar.
Fırıncının karısı kocasına çırağın kendisine sarkıntılık ettiğini söyleyip iftira eder.

11. D1021 Sihirli tüy (kıl) vasıtası ile yar-
dım.

Kız kara köpeğin verdiği kılları bir birine çarpın-
ca aniden gecenin karanlığında bir sürü asker peydah olur.

12. U110 Aldatmanın ortaya çıkması.

Askerlerin komutanı fırıncı çırağının başındaki
işkembeyi çekip çıkarınca fırıncı çırağının kız olduğu-
nu görüp karısının kendisini aldattığını anlar.

13. Q414 Diri diri yakarak cezalandırma.

Fırıncı yalan söylediğini anladığı karısını fırı-
nın içine atıp diri diri yakarak cezalandırır.

A L T I N D E D E

Bir varmış, bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Az söylenesi sevap, çok söylenesi günahmış. Zamanın birinde bir ülkede büyük bir kıtlık yaşanmış. Bu ülkede halk kıtlıktan kırılırken, ekmek yapmaya buğdây bulamazken komşu ülkenin bereketten sahre ambarları dolup taşıyormuş. Sokaklarından hep aştın suları akar, avratları süslü püslü gezermiş. Fakir ülkenin adamları onları hayretle seyreder, kıskanırlarmış.

Fakat, bu bolluk, bereket ülkesinde çok kötü yürekli bir kadın otururmuş. Bu kadın ülkenin bütün insanların bir birine düşürürmüş. Fakir ülkede ise nur yüzlü, iyi yürekli bir ihtiyar varmış. Herkes O'na Altın Dede dermiş. İçi de altın gibiymiş. Herkese ifilik yaparmış. Başı sıkılan onun yanına gider akıl danışmış. Paraya ihtiyacı olan onun yanına gider para istermiş. O da başından bir tel koparırmış. İhtiyacı olan onu eline alır almaz kıl hemen altın olurmuş. Deha çok paraya ihtiyacı olana kulağından bir parça koparır verir ve bu kulak parçası tutanın elinde altın külçesi olurmuş. Kopuk kulağın yerine de hemen bir kulak gelirmiş.

Bir gün zengin ülkedeki kötü yürekli karı, kendisi gibi kötü yürekli arkadaşlarına yanına çağırarak onlara: "Bu Altın Dede denilen adamın bütün altınları bizim olmalı" demiş. Kadının dört adamı kılık değiştirip hemen Altın Dede'nin ülkesine gitmiş, Altın Dede'nin evini bulup kapısını çalmışlar. Fiş bir şeyden haberi olmayan Altın Dede her zamanki gibi gülen yüzü ile onları karşılamış. İçeri almış. Gözleri sahte sahte gülen bu kötü yürekli dört kişiyi misafir etmiş. Biraz sonra içlerinden biri: "Eize para lâzım." demiş. Altın Dede de ne bilsin, tutmuş başından bir tel çekip adama uzatmış. Adam saç teli eline alır almaz altın olmuş. Bu sefer öbür adam: "Aman dedeciğim, benim altına ihtiyacım ondan daha fazla."

deniş. Dede de elini kulağına götürüp kulağını kopararak: "Al." demiş. Kulağı adam eline alır almaz hemen altın külçesi olmuş. Bunun üzerine üçüncü adam: "Fenim onlardan daha çok paraya ihtiyacım var." demiş. Sen bilirsin diye de yakınmış. Dede de sol bileğini kesip adama uzatmış. Bilek adamın elinde kocaman bir külçe altın olmuş. Dördüncü adam da: "Dedeciğim, benim ihtiyacım insanın ki onların hepsinden çok fazla." demiş. Dede de: "Peki avlâdım." deyip kafasını koparıp adama uzatmış. Kocaman kafa adamın elinde koca bir altın külçesi oluvermiş. Paçın yeri de hemen dolmuş.

Kötü niyetli bu dört kişi analarında evvelden kararlaştırdıkları gibi dördü birden hemen Altın Dede'nin başına çullanıvermişler. Kimi kolunu, kimi boynunu, kimi ayağını çıkarmış. İhtiyarı öldürmüşler. Fakat ellerindekiler bir türlü altın olmamış. Önceden aldıkları altınlar da birer et parçası kesilivermiş. Adamlar ne yapacaklarına çöşürmüşler. Bu sırada kaçarlarken kapı yerinden çıkıp onları yakalayivermiş.

Bahçedeki bir ağaç da kökünü söküüp bu dört adama yemem diyene kadar deyak atmış. Bayaktan hepsini bağaltmış. Akılsız haydutlar ihtiyarın yüreğini çıkarmayı düşünmediklerinden ihtiyar tekrar dirilmiş. Eğer yüreği çıkarsalardı ihtiyar deha dirilemez ve bütün vücudu altın olurmuş. Eski halini alan ihtiyar hemen bu dört adama ayıltmış yüreklerini çıkarıp etin yerine temislennmiş birer yürek takmış. Adamlar yeni yürekleri sayesinde hep iyilik yapan temiz yürekli insanlar olmuşlar. Bir deha da ülkelerine dönmemişler. Bunları kıskartan fena yürekli karı da hırsından çatlayıp ölmüş. Kötüleri kömür eden Allah iyilere ömür vermiş.

Gökten üç elma düşmüş biri anlatanın, biri dinleyenlerin diğeri de bütün iyi insanların başına olsun.

Masal No : 10
 Masalın Adı : ALTIN DEDE
 Anlatan : Seyithan Karakuş
 Yaşı : 65
 Tahsili : Orta
 İşi : Serbest
 kimden dinlediği : Arguvan ve çevresinde yaygın olarak anlatıldığından kuşu köyünde dinlemiş.
 Derlenen Yöre : Arguvan

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. İki komşu ülkenin birinde bolluk, diğesinde kıtlık vardır.
2. Bolluk ülkesinde çok kötü yürekli bir kadın yaşamaktadır.
3. Kıtlık ülkesinde ise herkese iyilik eden iyi yürekli bir ihtiyar vardır.
4. Bu ihtiyar parağa ihtiyacı olana vücudundan bir parça koparıp verirse o parça altın olmaktadır.
5. Dört kişi ihtiyar adamdan altın ister, ihtiyar da her birine saçını, kulağını, kolunu ve başını verir her parça altın olur.
6. Adamlar tümüne sahip olmak için saldırıp ihtiyarı öldürürler.
7. Adam ölünce ellerindeki altınlar birer et parçası olur.
8. Kaçarken kapı adamları yakalar, ağaç da kökünden çıkıp bunları döver.
9. Adam tekrar dirilerek bu adamların yüreğini değiştirip iyi yürekli birer insan yapar.

M O T İ F İ N D E X

1. W181 Kıskançlık.
Fakir ülkenin adamları bolluk ülkesindeki adamları kıskanırlar.
2. K2293 Hain kadın.
Bolluk ülkesinde herkesi bir birine düşüren kötü yürekli bir hain kadın yaşar.
3. D991 Sihirli saç.
Altın Dede'nin, ihtiyacı olana saçından koparıp verdiği tel hemen altın olur.
4. D230 Madeni şekillere dönüşme.
İhtiyar kulağından bir parça koparıp verince almanın elinde kulak parçası altın olur.
5. F900 Olağanüstü olaylar.
İhtiyarın kopardığı uzuvları hemen kendi kendine yeniden oluşur.
6. D950 Sihirli ağaç.
Altın Dede'ye saldıranlar kaçarken ağaç kökünü söküp dört adamı da yemem diyene kadar döver.
7. D1146 Sihirli kapı.
Altın Dede'yi öldürenler kaçarken kapı yerinden çıkıp onları yakalar.
8. E151 Tekrar dirilme.
Haydutlar ihtiyarın yüreğini çıkarmayı düşünmediklerinden ihtiyar tekrar dirilir.
9. F950 Olağanüstü tedaviler.
İhtiyar, kötü niyetli dört adamın yüreğini çıkararak yerine temizlenmiş birer yürek takıp adamları tedavi edip temiz yürekli insan yapar.
10. T230 Kötü yürekli kadın.
Kötü yürekli kadın hırsından çetlayıp ölür.
11. .... Bir insanın vücudunun bazı parçalarını kopadması.

P A P A Ğ A N İ L E K I Z

Bir vakmış, bir y'kmüş. Allah'ın kulu deriden çokmuş. Çok söylemesi günahmış. Zamanın birinde bir köyde zengin bir adam ve çok güzel bir kıza varmış. Adam kızını çok sevdiğinden her istediğini yerine getirirmiş.

Bir gün kıızı babasının yanına gelip "Babacığım evde canım sıkılıyor bana papağan alır mısın deyip de ısrar edince babası, pazara gidip bir papağan almış.

Papağan adama "Ne olur, beni yavrularımdan ayırmayın, yoksa başınıza felâketler getiririm" demiş. Adam hiç aldırış etmeden papağanı eve getirmiş. Evde altın bir kafese koymuş.

Aradan günler geçmiş ve kıızı babasının yanına gelerek papağanın sıkıldığını söylemiş. Bunun üzerine babası, "Kafesi açıp biraz havalandır" demiş.

Kızı kafesi açar açmaz papağan kıızı pençelerinin arasına aldığı gibi havalanmış, götürüp ıssız bir tepeye bırakmış.

Kızı az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş bir gün bir memlekete ulaşmış. Çaresiz kalan kıızı çalışıp karnımı doyurayım diye bir camcıya gitmiş. Camcı'ya kimsem yok, açım, beni işe alın. Ne isterseniz yaparım" demiş. Bunun üzerine camcı kıızı işe almış ve sabaha bütün işleri bitirmesini söylemiş. Kıızı gece yarısına kadar verilen bütün işleri bitirmiş. Ortalığı temizlemiş. Camları yerleştirmiş, Sabaha karşı da uyumuş. Kıızı uyuduktan sonra sabaha karşı papağan gelmiş ve bütün camları kırmış. Sabah olunca dükkâna gelen adam kıızı bir güzel dövüp işten koymuş.

Daha sonra kıızı bir değirmenciye gitmiş. "Beni işe alın ne isterseniz yaparım" demiş. Değirmenci de

"Eütün işleri yapar, torbaların ağızlarını dikersen alırım" demiş. Kız kabul etmiş. Gece yarısına kadar bütün işleri bitirip uyumuş. Sabaha karşı değirmene gelen papağan bütün unları döküp gitmiş. Sabah olunca, işine gelen değirmenci ortalığın haline çok sinirlenmiş. hem kızı dövmüş, hem de işten kovmuş.

Çaresiz kalan kız dolaşa dolaşa bir göl kenarına gelmiş. Yüzünü yıkarken kızı gören padişahın oğlu güzelliğine âşık olmuş. Padişaha göl kıyısında gördüğü güzelle evlenmek istediğini söylemiş.

Oğlunu çok seven padişah kırk gün kırk gece düşünüp yapıp bu güzel kızla oğlunu evlendirmiş.

Padişahın sarayında kocası ile mutlu bir hayat süren kız aradan bir zaman geçtikten sonra nurtopu gibi bir çocuk doğurmuş. Bir gece papağan gelerek uyuyan çocuğu götürmüş. Uykudaki kadının ağızına da kan sürerek bir eline çatal, diğerine kaşık tutuşturmuş. Karısından önce uyanan padişahın oğlu karısını ağız kanlı, eli bıçaklı görünce deliye dönmüş. Pencerenin açık olması nedeniyle çocuğu kaçırmışlar diye düşünüp çok sevdiği karısından şüphelenmemiş. Ülkeyi didik didik aratmış ama bir türlü çocuğu bulamamış. Padişah gelininden şüphe edip; "Oğlum bu kadın çocuğunu yemiş olabilir. Çocuğunu yiyen bizi de yer. At gitsin bu kadını" demişse de karısını çok seven oğlan babasının sözüne gitmemiş.

Gel zaman git zaman ikinci çocukları dünyaya gelmiş. Papağan yine gizlice saraya girip kadın uyurken ağızına kan sürüp bir eline çatal, diğer eline bıçağı tutuşturup çocuğu aldığı gibi kaçmış.

Yine aynı olayların olduğunu duyan padişah gelinini zindana ettirip oğlundan ayırmış. Oğlunu da "Çocuğunu yiyen kadın yarın seni de yer" deyip ikna etmiş. Çaresiz kalan oğlan çok sevdiği halde karısını zindanda bırakıp ziyaretine bile gitmemiş.

Padişah, senede bir gün halkını sarayının bahçesinde toplar, yemek yedirir kendi de onlarla yemiş. Bu ziyafete papağan da yemek işlerine bakan, padişahın sofrasını hazırlayan yaşlı bir kadın kılığına girip katılmış.

Üzerine kan dökülmüş ve bir bıçak saplanmış sahanı padişahın önüne koymuş. Önündeki kanlı plava çok sinirlenen padişah "Siz delirdiniz mi? Plavın üzerine kan serpilip de bıçakla yenilir mi" deyince kadın; "Hiç bir kadın çocuğunu yer mi ki sen kanlı plavı bıçakla yiyesin" demiş. Plav sahanını kaldırıp üzerine kan dökülmüş bir elma ve bir kaşık getirmiş. Yine çok sinirlenen padişah kadına "Sen deli misin? Elmaya kan sürülüp bıçakla yenilir mi" diye beğirmiş. Kadın da; "Hiç bir kadın çocuğunu yer mi ki sen de kanlı elmayı bıçakla yiyesin" demiş. Bu sırada hemen yine papağan kılığına bürünüp; "Bütün bu olanları ben yaptım. Çocuklarınız bende." demiş. Bu konuşmalar üzerine padişah hemen oğlunu alıp zindandaki gelininin yanına giderek, gelinini sarayına getirip. Özür dileyip kırk gün kırk gece yeniden düğün yapıp tekrar evlendirmiş.

Onlar ermiş muradına biz de erelim muradımıza.

Masal No : 11
 Masalın Adı : PAPAGAN İLE KIZ
 Anlatan : Tülay Eliaçık
 Yaşı : 14
 Tahsili : Ortaokul
 İşi : Öğrenci
 Kimden dinlediği : Annesinden
 Derlenen yöre : Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Zengin bir adam ve çok güzel bir kızı vardır.
2. Kız bir gün babasına papağan aldırır.
3. Papağan adama "Beni yavrularımdan ayırmayın yoksa başınıza felaket getiririm." der.
4. Kız, papağan hava alsın diye kafesinin kapağını açınca Papağan kızı pençeleri arasına alıp kaçar.
5. Papağan kızı götürüp ıssız bir tepeye bırakır.
6. Kız gide gide bir şehre varır. Bir camcıda iş bulup çalışmaya başlar.
7. Kız verilen işleri bitirip yatınca papağan gelip camları kırar. Camcı kızı dövüp işten kovar.
8. Kız bir değirmende iş bulur. Verilen işleri yapıp uyuyunca papağan gelip unları döker.
9. Değirmenci unların döküldüğünü görünce kızı dövüp işten kovar.
10. Kızı göl kenarında yüzünü yıkarken gören padişahın oğlu kızı âşık olup evlenir.
11. Kızın bir çocuğu olur. Papağan bir gece gelip çocuğu kaçar, uyuyan kadının ağzına kan sürer, eli-

ne de bıçak tutuşturur.

12. kadının ikinci çocuğu dünyaya gelir. Yine papağan gece kadın uyurken gelip ağzına kan sürer, eline bıçak tutuşturur, çocuğu da alıp kaçar.

13. Kocası, çocuklarını yedi diye karısını zindana attırır.

14. Padişah senede bir gün halkına yemek verip kendi de halkla yer.

15. Papağan ziyafette hizmet eden yaşlı bir kadının kılığına girer.

16. Padişahın önüne üzerine kan dökülmüş ve bıçak saplanmış plav sahanı koyar.

17. Padişah "Plava kan dökülüp bıçakla yenir mi?" deyince, "Hiç bir kadın çocuğunu yer mi?" der.

18. Padişahın önüne kan dökülmüş bir elma ve bıçak koyar.

19. Padişah kızarak "Elmaya kan dökülür mü?" der.

20. Kadın da "Hiç kadın çocuğunu yer mi?" der.

21. Kadın hemen papağan kılığına girerek: "Bütün bu olanları ben yaptım. Çocuklar bende." der.

22. Durumu anlayan padişah oğlu ile zindana gidip kızını çıkarıp özür dilerler.

M O T I F I N D E X

1. B211.3 Konuşan kuş.
Papağan adama: "Ne olur beni yavrularımdan ayır-
mayın, yoksa başınıza bela getiririm." der.
2. (T)K41.8 kümese, kafese hapis etme.
Adam papağanı eve getirip altın bir kafese hap-
seder.
3. R13.3 Kuş tarafından insanın kaçırılması.
Papağan kızı pençeleri arasına alıp kaçırır.
4. P440 Esnaflar.
Kız bir camcıda iş bulur. Papağan camları kırınca
kovulur.
5. Q550 Hayret verici garip cezalar.
Yavrularından ayırdıkları için kızan papağan cam-
ları kırarak kıza ceza verir.
6. P443 Değirmenci.
Unların döküldüğünü gören değirmenci kızı döverek
kovar.
7. Q450 Zalim cezalar.
Papağan intikam için uyuyan çocuğu kaçırıp kadının
ağızına kan sürerek zalimce cezalandırır.
8. K1822 İnsan kılığına giren hayvanlar.
Papağan padişah sofrasına hizmet eden yaşlı bir
kadın kılığına girer.
9. R41.3 Zindana hapis etme.
Çaresiz kalan oğlan çok sevdiği halde karısını
zindana hapis eder.
10. F575 Olağanüstü güzellikte kadın.
Göl kenarında yüzünü yıkayan olağanüstü güzel kı-
za padişahın oğlu âşık olur.
11. D150 İnsanın kuşa dönüşmesi.
Kadın hemen papağan kılığına girer.

Ü Ç K A R D E Ş

Bir varmış bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Bir zamanlar meleklerin birinde bir oduncu, oduncunun da üç oğlu varmış. Oduncu evin geçimini ormandan odun kesip satarak sağlamağa çalışırmış.

Bir gün yine ormanda odun keserken, gözü ilerdeki bir ağacın başındaki yuvada parıldayan bir cisre takılmış. Hemen ağaca tırmanan oduncu, bir bakmış parlayan şey bir kuzumurtası. Yumurtayı alıp hemen evinin gelene tutmuş. Oduncunun hanımı ile çocukları bu parıl parıl parlayan yumurtayı görünce ne yapacaklarını şaşırılmışlar. Bunun ne olduğuna da bir türlü karar verememişler. Ne yapacaklarına düşündürken, ahıllarına komşuları olan kuyumcu gelmiş. Yumurtayı alıp kuyumcuya götürmüşler. Kuyumcu bu parlayan yumurtayı görünce, hemen altın olduğunu anlamış. Fakat ses çıkarmamış. Oduncuya: "Buna bin lira vereyiz." demiş. Oduncu da kuyumcunun kendisiyle alay ettiğini sanarak: "Yahu komşu sen bizimle alay mı ediyorsun?" diye sitem etmiş. Kuyumcu da oduncunun parayı anlamadığını sanarak: "Orbin vereyim, yüz bin vereyim." diye fiatı yükseltince oduncu yumurtanın değerini anlamış. Kuyumcuya: "Fadi ver bakalım yüz bini" demiş. Parayı verip altın yumurtayı alan kuyumcu oduncuya daha varsa getirmeleri için sıkı sıkı tenbikte balunmuş. Oduncu günde bir tane altın yumurtayı kuyumcuya satıyor ve gül gibi geçiniyorlarmış. Sonunda oduncu altın yumurtlayan kuşu yakalayıp evine getirmiş ve bu şekilde de her gün ormana gitmekten kurtulmuş.

Zenginlik ve bolluk içinde hayatını sürdüren oduncu bir gün ölmüş. Bu arada kuyumcu altın yumurtlayan kuşu elde etmenin yollarını aramaya başlamış. Gidip falcılara baktarmış. Falcılar: "Altın yumurtlayan bir kuşun başını yiyen padişah olur, yüreğini yiyenin her sabah başucunda bir altın yumurta olur, koyruk kısmını yiyen de çok şanslı olur." demişler. Bütün bunları öğrenen kuyumcu, kuşu

ele geçirmek için oduncunun dul karısının etrafında dolanmaya başlamış. Evlenmek vaadiyle kadını kandırmış. Kuyumcu böyle planlar kurarken oduncunun evindeki hizmetçi bir gece rüyasında kuyumcuyu görmüş. Kuyumcu rüyada kuşla ilgili dileklerini hizmetçiye söylemiş. Nihayet kuyumcu bir gün oduncunun dul karısına: "Bu kuşu kes de bana yedir. Canım öyle kuş eti çekiyor ki" demiş. Kadın da kuyumcuyla evleneceğini düşünerek, "Olur" demiş. Bu karara oduncunun çocukları çok karşı çıkmışlar. Ama, annelerini ikna edememişler. Evin, durumdan haberdar hizmetçisi kuşu kesmiş. Kuşun başını büyük oğlana, yüreğini ortancaya, kuyruk kısmını da küçük oğlana yedirmiş. Kalanını da kızartarak kuyumcunun önüne götürmüştü. Durumu gören kuyumcu çok gücümüş ve kuşu bile yemeden evden çıkıp gitmiş.

İlk planı boşa çıkan kuyumcu, ne yapayım, ne edeyim diye düşünmüş, tekrar fala baktırmaya karar vermiş. Fala göre, kuşun başını yiyenin başını, yüreğini yiyenin yüreğini ve kuyruk kısmını yiyenin kışını yerse falcının söylediklerinin olacağını öğrenmiş. Bu durum yine oduncunun evindeki hizmetçinin rüyasına girmiş.

Hizmetçi, çocukların başına bir bela gelmesin diye gece olun olmaz çocukların yanına gidip durumu anlatmış. Öldürülmekten korkan çocuklar hemen evi terk edip yola çıkmışlar.

Üç kardeş, az gitmişler, uz gitmişler dere tepe düz gitmişler. Nihayet bir gün karşılarına üç yol çıkmış. Aralarında oturup konuşmuşlar. Kismetlerini ayrı ayrı aramaya karar vermişler. Sonra da parmaklarından çıkardıkları yüzükleri ordaki bir taşın altına saklamışlar. Eğer kim önce dönüp gelirse kendi yüzüğünü alacak ve diğer kardeşlerinden birinin gittiği yola devam edecek, diye de kararlaştırmışlar. Böylece üç kardeş helallaşmışlar ve her biri bir yola gitmişler.

Küçük oğlan günlerce yol yürümüş, bir gün bir çeşmenin başında mola vermiş. Dinlenirken yanına bir ihtiyar

gelmiş. Biraz sohbetten sonra ihtiyar: "Oğlum, yolculuk nereye?" diye sormuş. Oğlan da: "İlk rastlayacağım memleket nere olursa olsun orda kalıp kısmetimi arayacağım." demiş. Oğlanın bu sözü üzerine ihtiyar adam: "Oğlum biraz daha yol aldıktan sonra karşına bir mağara çıkacak. Bu mağaraya gir. Bu mağaradan yalnızca en çok hoşuna giden bir şey al. Unutur iki eşya alırsan kapı kapanır, dışarı çıkamazsın." diye söylemiş. Böylece ihtiyar adamdaki ayrılan küçük oğul yine yola revan olmuş. Biraz gittikten sonra önüne bir mağara çıkmış. Mağaradan içeri giren oğlan, gezerken hoşuna giden bir lâmba görmüş. Lâmbayı hemen alıp cebine koymuş. Sonra yine gezmeye başlamış. Ordan bir külçe de altın alıp cebine bırakan oğlan mağaradan çıkmak için kapıya geldiğinde kapı açılmamış. "Bu kapı niye açılmıyor acaba" diye kendi kendine söylenirken iki şey aldığını hatırlayıp hemen cebindeki külçe altını bırakıvermiş. Altını bırakır bırakmaz da kapı açılıvermiş. Oğlan da şehire doğru yollanmış. İlk önce bir hana yerleşmiş. Hava kararrınca cebinden lambayı çıkarıp yakınca şaşırıp kalmış. Çünkü lambayı yakar yakmaz odanın içinde kızlar dans etmeye, hizmetçiler sofraya hazırlamaya başlamışlar. Oğlan sofraya oturmuş yemiş, içmiş, eğlenmiş ve lambayı söndürerek yatmış.

Oğlanın odasından her akşam eğlence sesleri gelmeye başlayınca, bu durum etrafındakilerin dikkatini çekmiş. Odanın anahtar deliğinden gizlice onları seyretmişler. Oğlanın lambasının marifetleri ta saraya, padişahın kızının kulağına kadar gitmiş.

Padişah kızı bu lambayı o kadar çok merak etmiş ki en sonunda padişah babasına çıkıp: "Baba illa o lambayı bana alacaksın." diye yalvarmış. Kızının yalvarmalarına dayanamayan padişah askerlerini oğlanın kaldığı otele göndermiş. Oğlan odada lambasını yakmış eğleniyormuş. Askerlerin geldiğini görünce hemen lambayı söndürmüş ve saklamış.

Bu sırada odaya giren askerlere: "Ne istiyorsunuz, ne suç işledim ki?" diye sormuş. Askerler de: "Biz senin marifetli lambanı almaya geldik." demişler. Oğlanın sakladığı lambayı bulup alarak doğruca saraya götürüp kıza vermişler.

Lamba ile becerilerini halka göstermek isteyen padişahın kızı, hemen tellallar çıkartarak: "Padişahın kızının bir hüneri var. Pazar günü sarayın bahçesinde halka gösterecek." diye ilan yaptırmış.

Oduncunun küçük oğlu durumu bildiği için pazar günü geldiğinde sarayın bahçesine gitmemiş. Canının sıkıntısından ırmak boyunda gezmeye çıkmış. Gezerken bir değirmene rastlamış. Değirmenci ile koyu bir sohbeta dalmış.

Bu arada halk sarayın bahçesinde toplanmış, padişahın kızının hünerini görmek için heyecanla bekliyorlarmış. Nihayet padişahın kızı elinde lambayla sarayın kapısının önüne çıkmış. Lambayı yakar yakmaz da ortalığı bir karanlık bürümüş. Elinde kılıçlar olan Araplar halkın arasına bir dalmışlar ki vurduklarını yere seriyorlarmış. Kız bunları görünce lambayı zor söndürmüştü. Sarayın bahçesi bir kan gölüne dönmüştü.

Halk sinirlenip: "Bu kızın cezasını vereceğiz." diye homurdanmaya başlayınca, bu duruma çok üzülen padişah: "Alın kızım sizin olsun. Onun cezasını verin." demiş ve kızı halka teslim etmiş. Ahali kız ile lambayı bir sandığa koyup, sandığı da ırmağa bırakmışlar.

Bütün bunlar olurken oduncunun küçük oğlu ile değirmenci ırmak kenarında sohbet ediyorlarmış. Irmağın üstünde yüzen bir sandık görünce değirmenci: "O sandıktaki cansa senin, malsa benim olsun." demiş. Anlaşmışlar. Oğlan suya atlayıp sandığı kenara çıkarmış. Sandığı açmışlar. İçinden padişahın kızı ile bir lamba çıkmış. Oğlan lambayı değirmenciye verip kızı da kendi yanına alarak

ordan ayrılmış. Kızla oğlan hiç zaman kaybetmeden şehrin dışına çıkmış, diğer kardeşlerini bulmak için yola revan olmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler dere tepe düz gitmişler nihayet kardeşlerinden ayrıldığı üç yol ağzına gelmişler. Küçük oğlan yüzükleri bıraktıkları taşı kaldırmış ki yüzüklerin hepsi orda duruyor. Hemen kendi yüzüğünü alarak büyük kardeşin gittiği yola gitmişler. Küçük oğlan yanında kısmeti olan padişahın kızı ile büyük kardeşin gittiği yola gide-dursunlar, biz bakalım ortanca oğlanın kardeşlerinden ayrıldıktan sonra başına neler gelmiş?

Ortanca oğlan da kardeşlerinden ayrıldıktan sonra bir ülkeye varmış. Bir ev kiralamış. Her sabah kalktığı anda da başucunda bir yumurta buluyormuş. Bu yumurtaları satarak gül gibi geçinip gidiyormuş.

Bir sabah, oğlan yatağında uyurken dışardan gelen sesler üzerine pencereye koşmuş. Bakmış ki bir genci asmaya götürüyorlar. Gidip sormuş ki eğer on kese altın verilirse affedilip asılmayacakmış. Bu genç bir gezginler turnesinde çalışıyormuş. Gence acıyan ortanca oğlan altınları verip genci asılmaktan kurtarmış. Gencin arkadaşları oğlana: "Başın darda kalınca muhakkak bizi ara" deyip gitmişler. Bir de o memlekette güzel mi güzel bir kız varmış. O kadar güzelmiş ki, karşısına geçip para sayarlar ve paraları bitene kadar seyredelermiş. Ortanca oğlanda da para çok olduğu için, her gün gider kızın karşısında altın sayar, saatlerce kızın güzelliğini seyredermiş.

Genç ve güzel kız, ortanca oğlanın zenginliğine hayran olmuş ve bir akşam oğlanı evine davet etmiş. Akşam yemişler içmişler, oğlan içkiden sarhoşlayınca sırrını kızı söyleyivermiş. Oğlan iyice sızdıktan sonra kız oğlanı kusturup yüreği yıkamadan yutuvermiş. Oğlan sabahleyin uyandığında kendi başucunda değil de kızın başucunda altını görünce oyuna geldiğini anlamış. Çaresiz kalkıp evi terketmiş. Kara kara düşünürken de aklına

canını kurtardığı gençten yardım istemek gelmiş. Onları aramaya başlamış. Nihayet onları bulmuş. Derdini anlatarak yardım istemiş. Onlar da: "Sen hiç canını sıkma, biz o yüreği kızıdan alır geri sana yuttururuz." demişler. Ertesi günü oğlanı başka bir kılığa sokup, kızın evinin önüne gelip, türlü canbazlıklar, gösteriler yapmaya başlamışlar. Pencereden gösterileri seyreden kız gösteri ekibini evine davet etmiş. Böylece eğlence akşama kadar sürüp gitmiş. Akşam olunca da gösteri ekibindekiler kıza: "Yatacak yerimiz yok, izin verirsen bu gece senin evinde konaklayalım." demişler. Kız da kabul etmiş. Gece kıza belli etmeden ilaç içirmişler, yüreği kusturup hemen oğlana yutturmuşlar. Ses çıkarmadan da kızın evini terketmişler. Sabah olunca güzel kız uyanmış, bakmış ki yanında altın yok. Durumu anlamış fakat elinden bir şey gelmemiş. Bu arada ortanca oğlan da o memlekette kalmaktan vazgeçip diğer kardeşlerini bulmak için oradan ayrılmış. Haftalarca yol yürüdükten sonra, kardeşlerinden ayrıldığı üç yol ayrımına varmış. Taşın altında küçük kardeşinin yüzüğünün olmadığını görünce kendi yüzüğünü alıp o da büyük kardeşinin gittiği yola revan olmuş.

Gelelim büyük oğlana. O da kuşun başını yediği için padişah olacaktı ya, bakalım gittiği memlekette ne olmuş.

Büyük oğlan da kardeşlerinden ayrıldıktan sonra bir memlekete varmış. Vardığında akşam karanlığı çöküyormuş. Misafir olmak için bir evin kapısını vuran oğlana kapıyı yaşlı bir kadın açmış, onu misafir etmiş. Bir gece bu evde kalan oğlan, ertesi gün kalmak için kendisine yer aradıysa da bulamamış. Mecburen gece sokakta kalıp gezinerek sabah etmiş.

Gece bağırarak tellalların sesinden ertesi gün padişah seçileceğini ve sabahleyin ilkin kim sarayın kapısına varırsa onun padişah olacağını öğrenmiş. Gece gezinerek sabahı ettiği için herkesten önce sarayın kapısına varmış. Böylece o ülkenin yeni padişahı seçilmiş.

Padişah olur olmaz da hemen sarayın bahçesine bir çeşme yaptırmış. Çeşmenin üzerine de kendi resmini naksettirmiş. Çeşmenin başına bir bekçi bıraktıran oduncunun padişah oğlu, bekçiye: "Eğer buraya gelip su içen birisi of! kardeşim of! diye derin derin iç çekerse onu alıp hemen huzuruma getirin." diye de sıkı sıkı tenbih-te bulunmuş.

Gelelim büyük kardeşi bulmak için yollara düşmüş olan küçük kardeşe, bakalım o ne yapmış? Küçük kardeş büyüğün gittiği yolu takip edip bir memlekete varmış. Şhiri gezip kardeşini aramış. Bu arada birhayli yorulmuş olan küçük kardeşle nişanlısı padişah kızı sarayın bahçesinde gördükleri çeşmeden su içmek istemişler. Çeşmeden su içerlerken küçük kardeşin gözü çeşmenin üzerindeki resme takılmış. Bir de ne görsün. Büyük kardeşlerinin resmi değil mi? İç geçirerek: "Of kardeşim of" deyince bu sözleri işiten bekçi oğlanı hemen padişahın huzuruna çıkarmış. İki kardeş bir birlerini görünce kucaklaşmış, hasret gidermişler.

Yine aradan aylar geçmiş, ortanca oğlan da kardeşlerinin bulunduğu memlekete ulaşmış. Sıcaktan bunalan ortanca oğlan sarayın bahçesindeki çeşmeyi görünce, gidip elini yüzünü yıkamak istemiş. Çeşmede elini yüzünü yıkarken çeşmenin duvarındaki büyük kardeşinin resmini görmüş. İç geçirerek "Of kardeşim of. Sen buralarda mıydın?" demiş. Bu sözleri duyan çeşmenin bekçisi onu da apar top par padişahın huzuruna çıkartmış. Huzura çıkarılan ortanca oğlan büyük kardeşinin padişah olduğunu görünce sevincinden ne yapacağını bilememiş.

Uç kardeş bir birleriyle uzun uzun hasret gidermişler. Üçü bir araya gelmenin sevincini kutlamak için kırk gün kırk gece süren bir eğlence düzenlemişler. Bu arada küçük kardeşlerini de nişanlısı olan kızla evlendirmişler. Yemişler içmişler meraklarına ermişler.

Masal No	:	12
Masalın Adı	:	UÇ KARDEŞ
Anlatan	:	Hüseyin Şahin
Yaşı	:	30
Tahsili	:	Yüksek
İşi	:	Folklor Araştırmacısı
Kimden dinlediği	:	Komşusundan
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Geçimini odun kesip satarak sağlayan bir adam bir kuş yuvasında altın yumurta bulur.
2. Yumurtayı kuyumcuya yüz bin lira karşılığında satar.
3. Oduncu her gün aynı yuvadan bir altın yumurta alıp kuyumcuya satar.
4. Sonunda oduncu altın yumurtlayan kuşu yakalayıp evine getirir.
5. Oduncu ölünce, kuyumcu kuşa sahip olmak için falcılara baş vurur.
6. Falcı, altın yumurta yumurtlayan kuşun başını yerse padişah, yüreğini yerse her gün bir altın yumurta sahibi olacağını, gerisini yerse çok şanslı olacağını anlatır.
7. Falcıdan kuşla ilgili bilgileri alan kuyumcu oduncunun karısını evlenme vaadi ile kandırır.
8. Oduncunun evindeki hizmetçi rüyasında kuyumcunun fikirlerini öğrenir.
9. Hizmetçi kuşu kesip başını büyük oğlana, yüreğini ortanca oğlana, gerisini de küçük oğlana yedirip artanını kuyumcunun önüne getirmiş.

10. Kuyuncunun falcıya gidip, kuşun başını yiyenin başını, yüreğini yiyenin yüreğini, kuyruk kısmını yiyenin kıcını yerse falcının dediklerinin olacağını hizmetçi rüyasında görür.
11. Çocukların başına bir bela gelmesin diye durumu çocuklara anlatıp onları evden kaçıtır.
12. Uç yol ağzında çocuklar bir taşın altına yüklerini koyup her biri bir yola gider.
13. Küçük oğlan yolda bir ihtiyara rastlar. Onun öğüdü ile bir mağazadan sihirli bir lamba alır.
14. Oğlan lambayı yakınca hemen bir sofraya kurulur ve kızlar çıkıp rakeseder.
15. Lambayı merak eden padişahın kızı babasından oğlandaki lambayı almasını ister.
16. Lambayı alan kız meydana halkına gösteri yapmak isteyince lambadan kızların yerine eli kılıçlı Araplar çıkıp halka saldırır. Kız lambayı zor söndürür.
17. Padişah kızını cezalandırmaları için halka teslim eder. Halk bir sandığa kızla birlikte lambayı koyup ırmağa bırakır.
18. Değirmenci ile ırmak kıyısında sohbet eden oğlan sandığı bulup kızı kendi alarak lambayı değirmenciye verir.
19. Küçük oğlan kısmeti olan kızı alıp ayrıldıkları yere gelir. Yüzüğünü alıp ağabeyisinin gittiği yola gider.
20. Ortanca oğlan bir ülkeye varıp yerleşir. Her sabah başucunda bir altın yumurta bularak zengin bir hayat sürer.
21. Bir adamı borcu yüzünden asacaklarken borcunu ödeyip hayatını kurtarır.
22. Ortanca oğlan ülkenin en güzel kızını saatlerce karşısında para sayıp seyrederek.

23. Ortanca oğlanın zenginliğine hayran olan güzel kız oğlanın sırrını öğrenip sarhoş ederek yüreği kusturup kendisi yutar.

24. Hayatını kurtardığı gencin arkadaşları kadını kusturup yüreği oğlana geri yuttururlar.

25. Büyük oğlan gittiği ülkede sarayın kapısına en erken gittiğinden gelenek icabı padişah seçilir.

26. Padişah seçilen büyük oğlan sarayın bahçesine yaptırdığı çeşmeye resmini oyduatarak kardeşlerinin kendisini bulmalarını sağlar.

Üç kardeş birlikte mutlu bir hayata başlarlar.

M O T I F I N D E X

1. P444.1 Oduncu.

Oduncu evin geçimini ormandan odun kesip satarak sağlar.

2. D840 Sihirli objenin bulunması.

Oduncunun gözü bir ağaçtaki yuvada parlayan bir şeye takılır. Yuvada pırıl pırıl parlayan bir kuş yumurtası bulur.

3. D4024 Sihirli yumurta.

Oduncunun yuvadan her gün aldığı yumurta altındır.

4. F1041 Şahısların olağanüstü psikolojik reaksiyonları.

Kuyumcu oduncunun parayı azımsadığını sanarak "On bin vereyim, yüz bin vereyim." diye fiyatı yükseltir.

5. (T)F980.2 Olağanüstü kuş.

Oduncunun bulduğu kuş her gün bir altın yumurta yumurtlar.

6. B172 Sihirli kuş.

Falçı "Altın yumurtlayan sihirli kuşun başını yiyen padişah olur, yüreğini yiyen her sabah başucunda bir altın yumurta bulur, kuyruk kısmını yiyen de çok şanslı olur." der.

7. H312.3 Sihirli kuş kalbi yiyenin padişah olması.

Falçı sihirli kuş yüreği yiyenin padişah olacağını söyler.

8. K1300 Baştan çıkarma.

Kuyumcu kadını evlenme vaadi ile kandırır.

9. N134 Şahısların tesiriyle şansın değişmesi.

Hizmetçi kuşun başını büyük oğlana, yüreğini ortanca oğlana, kuyruğunu da küçük oğlana yedirip kuyumcuya artan kısmını vererek kuyumcunun şansını değiştirir.

10. N440 Değerli sırların öğrenilmesi.

Hizmetçi falcının kuyumcuya dediği "Kuşun başını yiyenin başını, yüreğini yiyenin yüreğini, kuyruk kısmını yiyenin kışını yerse söylediklerinin olacağını öğrenir.

11. R213 Evden kaçma.

Kuyumcunun çocukları öldüreceğini anlayan hizmetçi çocukların evden kaçmalarını sağlar.

12. N122.0.1 Yolların ayrımı.

Uç kardeş üç yol ayrımına gelince yüzüklerini bir taşın altına koyup ilk dönen yüzüğünü alıp dönmeyenin yoluna gitsin diye anlaşır ayrılırlar.

13. N825 Yardımcı ihtiyar adam.

Ihtiyar küçük oğlana karşına çıkacak mağaraya girip sadece tek bir şey almasını söyleyerek yardım eder.

14. D926 Sihirli mağara (Kuyu)

Oğlan mağaradan iki şey alınca kapı açılmaz, aldığı şeylerin birini bırakınca kapı açılır.

15. D1150 Sihirli eşyalar.

Oğlan mağaradan aldığı lambayı yakar yakmaz odanın içinde hizmetçiler sofraya hazırlar, kızlar dans eder.

16. N450 Sırlara kulak misafiri olma.

Odanın anahtar deliğinden gizlice seyrederek oğlanın sırlarına kulak misafiri olurlar.

17. D1470.1 Sihirli objenin istenmesi.

Padişahın askerlere handa oğlanın kaldığı odaya girip sihirli lambayı alarak padişahın kızına verirler.

18. H1563 Hüner imtihanı.

Padişahın kızı lambanın hünerini göstermek için bütün halkı sarayın bahçesine toplar.

19. F900 Olağanüstü olaylar.

Kız lambayı yakar yakmaz ortalığı bir karanlık bürür, o anda peydah olan eli kılıçlı Araplar önüne geleni kesmeğe başlar.

20. Q200 Cezalandırmalar.

Padişah kızını galeyana gelen halka vererek cezasını halkın vermesini ister.

21. Q433 Hapsederek cezalandırma.

Halk padişahın kızını elindeki lâmba ile birlikte bir sandığa hapsedip ırmağa bırakarak cezalandırır.

22. P443 Değirmenci.

Oduncunun küçük oğlu ile ırmak kıyısında konuşan değirmenci suda sandık görünce "Cansa senin, malsa benim" deyip sandığı açtığı anda içinden çıkan lâmbayı kendi alıp kızı oğlana verir.

23. R150 Kurtarma.

Oduncunun oğlu ve değirmenci sandığı bularak prensesi kurtarırlar.

24. Z71.1 Formülistik sayı 3

Oğlan kısmeti olan padişahın oğlu ile üç yol ayrımlına gelip taşın altında üç yüzüğü bulur.

25. N122 Yollar.

Kardeşlerinin dönmediğini gören oğlan yüzüğünü alıp büyük ağabeyisinin gittiği yola gider.

26. W185 Zor kullanma.

Adamlar genci on kese altın vermezse zorla asacaklarını söylerler.

27. W37 Vicdan sahibi olma.

Gence acıyan oduncunun ortanca oğlu adamlara on kese altın vererek kurtarır.

28. W27 Minnettarlık.

Arkadaşlarını ölümden kurtaran oduncunun ortanca oğluna minnettar kalan gencin arkadaşları "Başın dar da kalınca muhakkak bizi ara" derler.

29. F575.1 Olağanüstü güzellikte kız.

Olağanüstü güzellikteki kız, ancak para sayılarak seyredilir.

30. D1015.1.1 Sihirli kuş yüreği.

Sarhoş edip oğlanın sırrını öğrenen kadın oğlanı kusturup ağzından çıkan sihirli yüreği yıkamadan yutar.

31. F310 Dostluk, arkadaşlık.

Oğlan, hayatını kurtardığı gencin arkadaşlarını bulup yüreği kadından almak için yardımlarını ister.

32. D825 Kızdan sihirli objenin alınması.

Gencin arkadaşları kıza ilaç içirerek yüreği kusturup arkadaşlarını kurtaran oduncunun ortanca oğluna yuttururlar.

33. F600 Gelenekler.

Ülkede padişah seçileceği gün kim önce saray kapısına giderse o padişah olur.

34. Q112 Padişahlıkla mükâfaatlendirme.

Oduncunun büyük oğlu gece sokakta kaldığı için herkesten önce sarayın kapısına gelir ve padişah seçilir.

35. (T)H125 Çeşitli hareketlerle tanıma.

Padişah olan büyük oğlan sarayın bahçesine çeşme yaptırıp üzerine resmini kazıtır. Kim su içince "Of kardeşim of." derse "Bana getirin." der. Bu yolla kardeşlerine kendini tanıtır onların tanınmasını sağlar. Çeşme vasıtasıyla üç kardeş buluşurlar.

36. Z71.12 Formülistik sayı 40

Üç kardeş bir araya gelmenin sevincini kutlamak için kırk gün kırk gece eğlence yaparlar.

KIRMIZI BALIK

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir ülkenin padişahının gözleri kör olmuş. Padişahın gözlerini açmak için ülkenin bütün hekimleri uğraşmış bir çare bulamamışlar. Bir gün ihtiyar bir hekim çıkmış. Padişahın gözlerine bakınca "Bir tek çarasi ver o da denizlerde bir iki tane bulunan kırmızı balık eti sarımadır. O balık tutulur eti sarılırsa gözleri açılır" demiş.

Çaresiz kalan padişah balıkçılara kırmızı balığı bulmaları için denizdeki bütün balıkları tutma ve mutlake kırmızı balığı getirmelerini emretmiş. Balıkçılar teknelerle denize açılıp sürekli balık tutmuş, bir türlü kırmızı balığa rastlamamışlar. Padişahın oğlu da babasının gözümlen açılması için bir tekneye binip balık tutan balıkçılara katılmış.

Hesadüf bu ya yanına bindiği balıkçının ağına kırmızı balık takılıvermiş. Balık okadan güzel, o kadar güzelmiş ki padişahın oğlu öldürülmesine kıyamamış ve denize geri attırmış. Oğlunun yakalanan balığı geri denize attırdığını duyan padişah ihanetin cezası ölümdür diye oğlunu cellatlara vermiş. Vezirler yalvarıp yakarıp oğlunun canını kurtararak ülkeden sürgüne gönderilmesini sağlamışlar.

Padişahın oğlu yol hazırlıklarını yaparken annesi yanına gelerek üç elma vermiş. Elmayı verirken de " Oğlum, arkadaşlık edeceğin adamı iyi seç. Kiminle arkadaş olacaksan ona bir elma ver kestir. Eğer eşit davranmaz azını ya da çoğunu kendi alırsa ondan uzak dur. O tip adamdan hayır gelmez" demiş. Oğlan başka bir ülkeye gitmek için yola koyulmuş az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Yolda rastladığı iki kişi de elmayı eşit bölmediğinden onlarla arkadaş olmamış.

Günlere gittikten sonra bir gün bir adamla karşılaşmış. Bir pınar başında hoşbeşten sonra padişahın oğlu heybesinden çıkardığı son elmayı bu adama vermiş. Adam c kadar eşit bölmüş ki adamın bu tavrı annesinin öğütüne çok uyduğundan bu adamla arkadaş olmuş.

Bir yol ayrımına geldiklerinde adam padişahın oğluna ; "Bu yol güzel bir ülkeye gider. O ülkenin padişahının bir kızı vardır. Fakat konuşmaz. Nice hekimler geldi ise konuşturamadılar. Sen padişaha git kızını konuşturabileceğini söyle. Seni kızın odasına götürürler. Sen kızın hatırını sor. O cevap vermez. Bir olay anlatmaya başla, haklıyı sor. Padişah ve veziri yanlış cevap verirler. O zaman kız dayanamayıp doğruyu söyler. Konuşur." demiş. Padişahın oğlu arkadaşının dediklerini aynen uygulamış. Gerçekten de kız konuşmuş.

Kızının konuşmasına çok sevinen padişah ikinci gün tekrar gelmesini istemiş. Oğlan durumu arkadaşına anlatmış. O da ilk günden farklı olarak bir olay anlatmasını söylemiş ve yine haklıyı sormasını tenbih etmiş. Oğlan ikinci gün de arkadaşının dediklerini aynen yerine getirir. Kız yine konuşur. Padişah hem sevinir hem de şaşırır.

Padişah daha ilk gün oğlana "Kızımı konuşturursan kızınla birlikte malımın yarısını sana veririm" dediği için sözünü yerine getirmiş.

Padişahın oğlu bu duruma çok sevinmiş. Aldığı malların hepsini arkadaşısı ile yarı yarıya paylaşmış. Arkadaşı eşit olarak her şeyi yarıya bölmüş. Sıra kıza gelmiş. Kılıcını çıkarıp "bunu da böleceğiz" demiş. Fakat oğlan, dayanmayıp; "Bütün malları sana vereyim yeter ki kıza bir şey yapma onu bana ver. " demiş. Fakat adamı ikna edememiş. Kılıcını çekip tam kızın beline vureceği sırada kız korkudan öyle bir çağlık atmış

ki tam o sıra ağzından bir yılan çıkıvermiş. Bu çığ-
lıktan sonra daha değişik konuşmaya başlamış. Daha tat-
lı, daha sevinli olmuş.

Bu sırada arkadaşı kendini tanıtmış. "Ben senin
canını kurtardığın baliğın ve denizler padişahının oğ-
luyum. Sen padişahın kızını odasında konuşturmadın.
Aslında onun yerine ben cevap verdim. Asıl kız şimdi ko-
nuşmaya başladı." Demiş. Malı da kızı da padişahın oğ-
luna verip babasının ülkesine göndermiş.

Oğlan babasının ülkesine döndüğünde, babasının
gözleri açılmış, kendisi de ihtiyarlanmış olduğundan oğ-
luna tahtına birakmış ve oğlan kırk gün, kırk gece dü-
ğün yapmış mutlu bir hayat sürmüşler.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No : 13
Masalın Adı : KIRMIZI BALIK
Anlatan : Mehmet Yardımcı
Yaşı : 45
Tahsili : Yüksek
İşi : Öğr. Grv.
Kimden Dinlediği : Malatya, Doğanşehir İlçesi
Sürgü Bucağında öğretmenken
Yaşlı bir kadından.
Derlenen Yöre : Doğanşehir/ Malatya

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir ülkenin padişahının gözleri kör olur.
2. Bir hekim: "Padişahın gözüne kırmızı balık eti sarılırsa iyi olur." der.
3. Padişah ülkedeki bütün balıkçılara kırmızı balığı tutmalarını emreder.
4. Padişahın oğlu da balıkçılara katılıp balık tutar.
5. Kırmızı balık padişahın oğlunun teknesine bindiği balıkçının ağına takılır.
6. Balığın güzelliği karşısında öldürülmesine kıyamayan padişahın oğlu kırmızı balığı geri denize atar.
7. Balığı denize geri attığını öğrenen Padişah oğlunu cellatlara vermek ister.
8. Vezirler yalvararak Padişahı oğlunun öldürülmeyip sürgüne gönderilmesine razı ederler.
9. Padişahın oğlu sürgüne giderken annesi üç elma verir.

10. Annesi oğluna arkadaşlık edeceği adamı iyi seçmesini öğütler.

11. Oğlan arkadaş olacağı adamlara elmayı kestirip eşit bölennle arkadaş olur.

12. Padişah oğlu arkadaşını ile kızını konuşmayan padişahın ülkesine gider.

13. Padişahın oğlu kızını konuşdurur.

14. Padişah kızını konuşuranla kızını evlendirir.

15. Padişahın oğlu ve arkadaşını kazandıkları bütün malları yarı yarıya böler. Sıra kızına gelince arkadaşını kılıcı çıkarıp kızını da bölmek ister.

16. Kılıcı tam vurur gibi yapınca korkup çığlık atan kızının karnındaki yılan çıkar. Kız o zaman gerçekten konuşur.

17. Arkadaşını padişahın oğluna: "Ben canını kurtardığın kırmızı balığım." deyip, kızını da, malları da oğlana bırakıp kaybolur.

18. Padişahın oğlu ülkesine geri döndüğünde babasının gözlerinin açılmış fakat ihtiyarlanmış olduğunu görür.

19. Padişah oğlunu tahta çıkarıp, getirdiği kızla kırk gün kırk gece düğün yapıp evlendirir.

M O T I F I N D E X

1. P10 Padişah.
Padişahın gözleri kör olur.
2. P12 Padişahın karakteri.
Padişah oğlunu cellatlara vermek ister.
3. Q431 Sürgün ederek cezalandırma.
Padişah oğlunu sürgüne gönderir.
4. P110 Vezir.
Vezir, Padişahın oğlunun canını kurtararak ülkeden sürgüne gönderilmesini sağlar.
5. J155 Kadının nasihatı.
Padişahın karısı oğluna arkadaşlık edeceği adamı iyi seçmesi için nasihat eder.
6. H200 Doğruluk imtihanı.
Yolda rastladığı iki kişi de elmayı eşit bölmediğinden padişahın oğlu onlarla arkadaş olmaz.
Elmayı eşit bölen adamla arkadaş olur.
Adam aldığı malları Padişahın oğlu ile eşit paylaşır.
7. N122.0.1 Yolların seçimi.
Bir yol ayrımına geldiklerinde kızı konuşmayan padişahın ülkesine giden yola giderler.
8. H343 Prensesi konuşurma.
Padişah: "Kızımı konuşturursan kızımın birliğinde malımın yarısını sana veririm." der.
9. (F)H326.5 Konuşturmada hüner.
Prensesi konuşturmak için bir olay anlatıp haklıyı sorunca kız konuşur.
10. F529.4.1 Karnında yılan taşıyan kız.
Kılıcı çekip tam kızın beline vuracağı sırada kızın ağzından yılan çıkar.

11. B211.5 Konuşan balık.

Padişahın oğluna adam kılığındaki balık: "Ben senin canını kurtardığın balığım." der.

12. D370 Balığın insana dönüşmesi.

Balık insan kılığına girerek, hayatını kurtaran padişahın oğluna yardım eder.

13. B243 Balıkların padişahı.

Kırmızı balık denizlerin padişahının oğlu olduğunu söyler.

14. (T)K2305 Hile ile iş yapma.

Padişahın oğlunun arkadaşı kız konuşuyormuş gibi yapıp kızın babasını kandırır. Kızla oğlanın evlenmesini sağlar.

15. I111.1 Gurbete gidip başarılı şekilde dönme.

Padişahın oğlu malları ve kızı alıp babasının ülkesine döner.

16. Z71.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.

Kırk gün kırk gece düğün yapar.

K A Y S I   D E V I

Bir varmış bir yokmuş. vakti zamanın birinde bir köyde bir ana oğul yaşarmış. Çocuk bir gün arkadaşları ile oynarken birini dövmüş. Arkadaşı da O'na: "Beni dögeceğine, git de babanı öldüren Kaysı Devi'ni döv." demiş. Çocuk bunu duyunca doğruca evine gitmiş. Annesine babasının nasıl öldüğünü sormuş. Annesi de Kaysı Devi'nin babasını öldürdüğünü anlatmış.

Çocuk: "Anne, babamın hiç bıçağı falan yok muydu?" diye sormuş. Annesi de babasından kalan eski bir bıçağı vermiş. Bir gün bu oğlan iki arkadaşıyla ava gitmiş. Karanlık olunca mağaraya girip yemek yemiş, sohbet etmişler. Bu arada oğlan: "Benim babamı Kaysı Devi öldürmüş. Gidip O'nu öldüreceğim." demiş.

Arkadaşları: "Gitme O adamı yutar. Evinin kapısı bacası belli değil. Biz biliyoruz. Vazgeç" demişlerse de dinletenemişler.

Oğlan giderken: "Tüfeğimi buraya asıyorum. Eğer ondan kan damlarsa bilin ki ben öldüm. Beni aramaya gelmeyin." diyerek gitmiş.

Gitmiş gitmiş bakmış ki uzaktan bir yerden ışık geliyor. O ışığı takip ederek ışığın yandığı yere varmış. Karşısına çok büyük bir konak çıkmış. Konağın etrafını dolaşmış, kapısını bulamamış. O sırada Kaysı Devi'nin karısı O'nu görmüş ve çok beğenmiş. Pencereye çıkıp: "Hey! Sen kimsin? Çekil git. Kaysı Devi gelirse seni parçalar." demiş. Oğlan da: "Ben O'nu öldürmeye geldim." demiş. Kadın, ne ile öldüreceğini sorunca da babasının eski bıçağını göstermiş. Kadın kolunu uzatıp: "Önce şunu kes!" demiş. Oğlan bıçağı vurur vurmaz bıçak ikiye bölünmüş. Kadın bir merdiven uzatıp oğlanı içeriye almış.

Kadın: "Kaysı Devi gelirken bütün ev sarsılır. O, gelip kapıya bir tekme atınca kapı bu tarafa, kendi de şu tarafa düşer. Düşünce gaz döküp kibriti çal." demiş.

Dev gelip kadının dedikleri olunca oğlan gazı döküp devî yakmış. Küllerini de Tohma'ya atmışlan. Kaysı Devi'nin karısı ile oğlan evlenmişler.

Oğlan her gün ava gidiyormuş. Fakat hiç bir şey avlayamıyormuş. Bu durum bir süre devam etmiş. Kadın sonunda: "Sana saçımdan bir tel vereceğim. Tüfeğine bağlayacaksın ama kesinlikle kaybetmeyeceksin. Kaybedersen başımıza çok işler gelir." demiş. Oğlan saçı tüfeğine bağlayınca her gün bir sürü hayvan avlamaya başlamış. Fakat bir gün tüfeğine kurşun koyarken rüzgâr esmiş ve saç teli uçup gitmiş.

O civardan iki arkadaş geçmekte imiş. Uzakta pırıl pırıl bir şeyin parladığını görmüşler. Biri zenginmiş. Ötekine: "Malsa senin, cansa benim olsun." demiş. Gidip bakmışlar ki bir saç teli. Zengin olan bu parlaklığın nasıl olduğunu merak ettiği için bir günlüğüne kendisi almış. Eve gidince herkese sormuş. Kimse ne olduğunu bilememiş. Bir casu kadın saçı görür görmez tanımış. Adama: "Bunu bilmeyecek ne var. Bu Kaysı Devi'nin karısının saçı. Bana çok para verirsen O'nu sana getiririm." demiş. Zengin adam kabul edince Casu Kadın kendisine bir küp aldirmiş. Küpe binmiş ve Kaysı Devi'nin evinin bahçesine inmiş. Küpü saklamış. Konağın etrafını dolaşırken Kaysı Devi'nin karısı O'nu görmüş. Pencereden seslenerek: "Teyzeciğim, burada ne arıyorsun. Buralar ıssız yerler, git buradan." demiş. Casu kadın da: "Kızım yolumu şaşırdım. Çok da yorgunum. Gidecek bir yerim yok. Beni içeri al da biraz dinleneyim." demiş. Kocası: "Bunu eve almayalım. Başımıza iş açar." demiş ama kadın acıdığı için Casu Kadını eve almış. Yandaki odaya da bir yatak serip geceyi orada geçirmesi için razı olmuşlar.

Gece evde otururken kadın kocasına: "Bu nasıl evlilik, bana hiç bir sırrını vermiyorsun." demiş. Adam da: "Benim ne sırrım olabilir. Yalnız bir sırrım var. Benim kolumun altında bir bıçak var. O çekilirse ben

ölürüm." demiş. Cazu kadın konuşmaları kapıdan dinlemiş. İçeri girip: "Oğlum, sesler duydum. Hasta mısın? Neyin var?" diyerek yaklaşmış. Bıçağı çekip ırmağa fırlatmış. Adam cansız düşmüş. Yarısı günlerce ağlamış. Cazu Kadın: "Kızım ağlamakle ele bir şey geçmez. Gel biraz dışarı çıkalım, gezelim." demiş. Dışarı çıkınca O'nu küpü sakladığı yere götürmüş. Kadını küpe bindirip zengin adamın evinin önüne indirmiş. Oğlanın birlikte ava çıkıp mağarada ayrıldığı arkadaşları avdan gelince bakmışlar ki oğlanın tüfeğinden üç damla kan damlamış. Anlamışlar ki oğlan öldü. Yine de O'nu aramaya gitmişler. Kaysı Devi'nin evine vardıklarında bakmışlar ki evin kapısı açık. Arkadaşları yerde yatıyor.

Arkadaşlarının ter içinde olduğunu görünce hareket ettirmeye çalışmışlar ve kolunun altındaki deliği görmüşler. Camda da aynı şekilde bir kırık varmış. Bu sırada çok sıktıklarından yanı başlarından akan ırmaktan bir balık tutup yemek istemişler. Tuttukları balığın karnını jarıncı küçük bir bıçak çıkmış. Bıçağa bakmışlar camdaki kırık kadar ancakmış. Hemen bıçağı arkadaşlarının kolunun altındaki deliğe sokmuşlar. Bıçak tam uymuş. Oğlan da hemen gözlerini açıp dirilmiş. Canlanıp ayağa kalkan oğlan evi her şeyi ile iki arkadaşına bırakıp karısını aramaya çıkmış.

Atına binmiş. Yanına da bol miktarda altın almış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Bir de bakmış ki bir konakta düğün var. Bir yaşlı kadına: "Beni bu gece misafir edersen sana bir kese altın veririm." demiş. Kadın kabul edip evine almış. Evde otururken ihtiyar kadına "İleriki konakta düğün var. Kim evleniyor?" demiş. Kadın da: "Oğlum Kaysı Devi'nin karısını bir cazu Kadın kandırıp getirmiş. Adam çok zengin ama kadının gözü bir şey görmüyor. Kırk gündür ne yemek yemiş ne de evlenmeye razı olmuş. Adam da düğün kurdurdu. Razı olmasa da evlenecek. Kadın ise bir odada kilitli tutuluyor."

demiş. Oğlan da: "Teyzeciğim, ben kadına bir bardak süt göndereceğim. Götürebilir misin." demiş. Kadın kabul edince yüzüğünü sütün içine atıp göndermiş. Kadın götürüp sütü vermiş ve: "Sevdiğinin başı için iç." deyince kadın sütü içmiş ve yüzüğü görmüş. Anlamış ki kocası sağ ve çok yakınında. Kadın oradan kaçabilmek için her şeyi yemeğe başlamış.

Bir gece adam kaftısını alıp kaçırdıktan evdeki cariyelerden ikisi görmüş. Adam onları da kaçırtmak zorunda kalmış. Üç kadınla evine dönmüş. İki güzel cariyeyi evdeki iki arkadışı ile evlendirmiş. Hep birlikte konakta yaşamaya başlamışlar ve mutlu bir hayat sürmüşler.

Masal No	:	14
Masalın Adı	:	KAYSİ DEVİ
Anlatan	:	Ramazan Çiftlikçi
Yaşı	:	30
Tahsili	:	Yüksek
İşi	:	Öğretmen
kimden dinlediği	:	Ahnesinden
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Kadın oğluna babasını Kaysı Devi'nin öldürdüğü günü anlatır.
2. Oğlan, bir gün avda arkadaşlarına "Babamı öldüren Kaysı Devi'ni öldürmeye gidiyorum." deyip yanlarından ayrılır.
3. Oğlan giderken tüfeğini mağaraya asarak: "Tüfeğimden kan damlarsa bilin ki ben ölmüşümdür." der.
4. Kaysı Devi'nin karısı oğlanı görünce çok beğenir ve Kaysı Devi'ni öldürmesine yardım eder.
5. Kaysı Devi'ni yakıp külünü Tohma Çayı'na dökerekler.
6. Oğlan Kaysı Devi'nin karısı ile evlenir.
7. Kadın oğlana saçından bir tel verir. Tüfeğine bu teli bağlayan oğlan avdan hiç boş dönmez.
8. Bir gün saç telini rüzgar uçurur.
9. Saç telini zengin bir adam bulur, bu kadar güzel saçın sahibini aratır.
10. Cadı kadın saç telini tanır, küpe binip kadını getirmeye gider.

11. Cadı kadın hile ile oğlanın sırrını öğrenir.

12. Cadı kadın oğlanın koltuğundaki bıçağı çıkarıp suya atarak oğlanı öldürür.

13. Kadını da hile ile küpe bindirip zengin adama getirir.

14. Oğlan ölünce tüfekten üç damla kan damlar.

15. Kanı gören arkadaşları oğlanı aramaya çıkarlar.

16. Arkadaşları oğlanı Devin evinde ölü olarak bulurlar. Ceset daha soğumadığından ve koltuğundaki çukurdan şüphelenirler.

17. Karınlarını doyurmak için tuttıkları balığın karından çıkan bıçağı koltuğunun altındaki boşluğa sokunca oğlan dirilir.

18. Oğlan evi ve eşyaları arkadaşlarına bırakarak karısını aramaya gider.

19. Zengin adamla zorla evlendirilmek istenen karısını bulup kurtarır.

M O T I F I N D E X

1. P231 Anne ve oğlu.
Bir köyde bir anne ve oğlu yaşamaktadır.
2. D1096.1 Sihirli tüfek.
Oğlan: "Tüfeğimi duvara asıyorum,ondan kan damlar-
sa bilin ki ben öldüm." der.
3. G530.1 Devın karısının yardım etmesi.
Devın karısı çok beğendiği oğlana Kaysı Devi'ni
nasıl öldüreceğini öğretir.
4. G512 Devın öldürülmesi.
Oğlan devın üstüne gaz döküp kibriti çalıp devı
yakarak öldürür.
5. G410 Devın üstünlüğünü kıran insan.
Oğlan babasını öldüren Kaysı Devi'ni öldürür.
6. G512.3.2.1 Devın karısı.
Oğlan Kaysı Devi'nin karısı ile evlenir.
7. N250 Kötü şansın devamlılığı.
Her gün ava giden oğlan hiç bir şey vuramaz.
8. N170 Şansın değişkenliği.
Kadının saçını tüfeğine bağlayan oğlanın şansı
açılır ve her gün bir sürü hayvan avlar.
9. D991 Sihirli saç.
Sihirli saçı bulan zengin adam bu parlak ve canlı
saçın sahibini arar.
10. G200 Cadı karısı.
Cadı karısı saçın Kaysı Devi'nin karısına ait ol-
duğunu bilir.
11. (T)G241.4.5 Küpe binen cadı.
Çok para karşılığı saçın sahibini getirmeyi kabul
eden cadı küpe binip kadının bahçesine iner.
12. D1080 Sihirli silah (bıçak).

Oğlan, kolunun altındaki bıçak çekilirse öleceğini söyler.

13. D1096.1 Sihirli tüfek.

Oğlanın koltuğunun altındaki bıçak çıkarılınca mağaradaki tüfekten kan damlar.

14. E64 Sihirli obje ile dirilme.

Bıçak koltuğundaki deliğe sokulunca oğlan dirilir.

15. H94 Yüzükle tanıma.

Kadın sütün içindeki yüzüğu görünce tanır ve kocasının yakınında olduğunu anlar.

Y İ L A N B E Y

Bir varmış, bir yokmuş. Az söyleneci sebep, çok söylemesi günahmış. Zamanın birinde bir padişah varmış. Bu padişahın hiç çocuğu olmazmış. Karısına götürmediği hekim kalmamış, bir çare bulamamışlar.

Bir gün padişahın karısı cariyeleri ile saray bahçesinde ağaçların arasında dolaşırken bir ağacın kovuğunda enikleri ile sarmaş dolaş olmuş bir yılan görmüş. O an: "Ey Yarabim, benim de bir çocuğum olaydı da tek yılan olaydı." demiş.

Aradan bir süre geçince padişahın kadını gebe kalmış. Padişah çok sevinçliymiş. Neyse, kadının günü gelmiş fakat ebeler çocuğu doğurtamamış. Kadına yardım eden ebeler hep ölüyorlmuş. Memlekette ne kadar ebe varsa her gelen ölmüş.

Bir fakara ailenin bir kızı analığının yanında imiş. Analık her ebenin öldüğünü duyunca kız da ölsün diye padişaha gidip "Benim kızım iyi ebelik bilir." demiş. Padişah hem o kızı getirmeleri için askerlerine emir vermiş. Kapaya gelen askerlere kızı teslim etmiş.

Kız giderken askerlere önce mezarlığa uğramak için talvarmış. Askerler de nasıl olsa öbür ebeler gibi bu da ölecek bari uğrasın diye düşünüp kabul etmişler. Kız mezarın üzerine kepanıp ağlamış. O anda rüya görür gibi bir hal olmuş. Anası: "Kızım o aslında bir yılan değildir. Korkma. Padişaha varırsın. Bana kocaman bir kazan süt getirin. Dersin. Kazana padişahın karısını oturtursun o vakit yılan sağılıp südün kokusuna çıkacaktır." demiş.

Askerler kızı alıp saraya götürmüşler. Saraya varınca ordakiler bunun ebelik yapabileceğine inanmamışlar ama çaresiz padişahın huzuruna çıkarmışlar.

Kız, bir kazan süt istemiş. Derhal isteği yerine getirilmiş. Kadını da süt kazanının üzerine oturtunca

bir anda yılan sağılıp kazanın içine düşmüş. Kadın kurtulmuş. Davullar zurnalar çalınmış, şenlikler yapılmış. Bu çocuğun adını da Yılan Bey koymuşlar. Kıza da ağırliğınca altın verip saltanat arabası ile evine göndermişler. Anallığı kız görünce bu pis kız yine geldi diye üzölmüşse de altınları görünce kızını baş tacı etmiş.

Yıllar geçmiş, Yılan Bey bir gün babasına: "Ben evleneceğim." demiş. Padişah da Yılan Bey'e ülkesinin en güzel kızını istetip almış. Fakat gerdek gecesi Yılan Bey kızını sokup öldürmüş. Memlekette ne kadar güzel kızla evlendirseler hepsi ölmüş. Nerede ise ülkede kız kalmamış. Ne yapacağını şaşırın padişah yine doğum yaptıran kızını çağirttırmış. Askerler gidip evden kızını almışlar. Yine kız yolda anasının mezarına uğremiş.

Mezara kapanıp ağlamaya başlamış. Yine ağlarken bir rüya görür gibi olmuş. Mezardan gelen annesinin sesi kendisine: " Padişaha kırk kat elbise yaptırttır. Yılan Bey yanına geldiği vakit kırk kat elbiseyi giy. Yılan Bey'e bir kat ben çıkarayım, bir kat sen çıkar. De. Sonunda o aslan gibi bir delikanlı olur." demiş.

Askerler kızını alıp saraya götürmüş. Kız huzura çıkıp: "Padişahım bana kırk kat elbise yaptırın." demiş. İsteği hemen yerine getirilmiş. Kız kırk kat elbise ile oğlanın odasına gelmiş. Tam gelini sokacağı zaman kız: "Bir elbise sen çıkar, bir elbise ben. Bir kat sen soyun, bir kat ben soyunayım." demiş. Neticede karşılıklı kırk kat soyununca yılan aslan gibi bir delikanlı oluvermiş. Bunu gören padişah çok sevinmiş. Kırk gün kırk gece düğün yapıp oğlan ile bu kızını evlendirmiş.

Aradan bir süre geçtikten sonra analık kızını görmeye gelmiş. Bir de bakmış ki üvey kızını altın ibriklerle ellerini yıkıyor. Cariyeler etrafında dönüyor. Bu durumu çok kıskanmış. Nasıl etsem de öz kızını bunun yerine versem diye düşünüp bir plan kurmuş. Etrafa "Bu kız hastalıktır. Bunu kovun, sonra size de geçer." demiş. Kadının meramını anlayan padişah kadını atların kuyruğuna bağlayıp parçalatmış. Üvey kızını Yılan Beyle mutlu olmuş.

Masal No	:	15
Masalın Adı	:	YILAN BEY.
Anlatan	:	Meryem Eren
Yaşı	:	65
Kimden dinlediği	:	Babaannesinden
İşi	:	İşçi emeklisi
Tahsili	:	İlkokul
Derlenen yöre	:	Malatya, Arguvan ilçesi Eymir köyü

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Çocuğu olmayan padişah karısı cariyeleri ile sarayın bahçesinde gezerken yavrusuna dolanmış bir yılan görür.
2. "Benim de bir çocuğum olsa da tek yılan gibi olsa" diye dilekte bulunur.
3. Padişahın karısının dileği kabul olur.
4. Hamile olan padişahın karısını doğurtmak isteyen ebeleri yılan sokar ve ölürler.
5. Bir analık yanındaki kızı ölsün düşüncesi ile ebe diye saraya gönderir.
6. Kız annesinin mezarına gidip ağlar, annesi mezardan yapması gerekeni söyler.
7. Kız süt kazanının içine doğumu yaptırır.
8. Yılan çocuk büyüyünce kiminle evlendirseler bütün kızları sokar öldürür.
9. Yılan Bey'i babası doğumu yaptıran kızla evlendirmek ister.
10. Kızın annesi yine mezardan yapacağı işleri söyler.
11. Yılan Bey kızla evlenir ve mutlu bir hayat sürerler.

M O T I F I N D E X

1. F10 Padişah.
Padişahın hiç çocuğu olmamaktadır.
2. T527 Dua ile çocuk sahibi olma.
kadın, enikleri ile sarmaş dolaş olmuş yılanı görünce "Benim de çocuğum olsa da tek yılan olsa" diye dua edip yılan şeklinde bir çocuğa sahip olur.
3. E545.13 Mezardaki ölünün konuşması.
Kız annesinin mezarına kapanıp ağlayınca mezardaki annesi konuşarak ne yapması gerektiğini söyler.
4. T540 Mucizevi doğum.
Hiç doğurmayan kadın yılan şeklinde bir çocuk doğurur.
5. T554.7 Yılan doğuran kadın.
Kadının çocuğu yılan olarak doğar.
6. T581 Doğum şartları, doğum ortamı.
Doğum süt kazanının içine yapılır.
7. T110 Olağanüstü evlilik.
Yılan şeklindeki padişahın oğlu ülkenin en güzel kızı ile evlenir.
8. E323.4 Ölü annenin nasihatı.
Anne ölü olduğu halde ziyaretine gelen kızına:
"kırk kat elbise giy. Yılan bey'le evlen. O'na bir kat Ben çıkarayım, bir kat sen de sonunda Yılan Bey aslan gibi bir delikanlı olacaktır?" diye nasihat edip yol gösterir.
9. H1570 Çeşitli imtihanlar. (Soyunma imtihanı)
Bir kat elbise kız, bir kat yılan soyunur.
10. F575.2 Yakışıklı erkek.
kırk kat soyunan yılan yakışıklı bir erkek olur.
11. D390 Yılanın insana dönümesi.

Kırk kat soyunan yılan insana dönüşür.

12. Z71.12.0.1 Kırk gün, kırk gece düğün.

Padişah kırk gün kırk gece düğün yapıp oğlu ile kızı evlendirir.

13. W181 Kıskançlık.

Uvey anne kızın zenginliği ve rahatını kıskanır.

14. S117 Atın arkasına bağlayarak öldürme.

Yılan Bey karısının üveyanasını atların kuyruğuna bağlatarak parçalatır.

A K I L L I Ş E H Z A D E

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir ülkede bir padişahın üç oğlu varmış. Akşamlara kadar yer içer eğlenir, memleket meseleleri ile hiç ilgilenmezlermiş. Bu durum baş veziri üzer, bir türlü padişaha açamazmış. Bir akşam bütün vezirler padişahın huzurunda iken baş vezir: "Padişahım, devletin daim olsun. Yalnız, bizleri düşündüren senin vefatından sonra idareyi kime bırakacağındır." demiş.

Padişah kızmış. Vezirlerine: "Benim üç oğlum var onlar yerime geçerler." demiş.

Vezirler: "Senin oğulların bir işe yaramıyorlar. Oyundan başka bir şey bilmiyorlar." demişler.

Padişah düşünceye dalmış. Düşünmüş, düşünmüş sonunda sıra ile oğullarını bir imtihandan geçirmek istemiş.

En büyük oğlunu yanına çağırmış: "Al sana yirmi altın. Yarına kadar bunu iki misline çıkar." demiş.

Ertesi sabah oğlu yirmi altını harcamış. Eli boş gelmiş. Öfkelenen padişah oğlunu yanından kovmuş.

Ortanca oğlunu yanına çağırmış. O'na da yirmi altın verip: "Al bu yirmi altını yarına kadar iki misline çıkar." demiş. Ortanca oğlu da parayı tüketip gelmiş. Çok sinirlenen padişah ortanca oğlunu da yanından kovmuş.

Sıra küçük oğluna gelmiş. Küçük şehzade babasından yirmi altını alıp gitmiş. Acaba nasıl etsem de parayı çoğaltsam diye düşünüp dururken çocukların önüne bir köpek katıp kovaladıklarını görmüş. Köpeğe acımış. Çocuklara kızarak: "Niye dövüyorsunuz zavallıyı, yazıktır." deyince çocuklar: "Bizi ısırmasaydı dövmezdik." demişler.

Şehzade çocuklara biraz para verip köpeği satın almış. Köpekle yola devam ederken yine çocukların ezi-

yet ettiği bir yılanı rastlamış. Çocuklara kızmış. Geri kalan parasını da onlara verip yılanı da yanına almış.

Şehzade parasının hepsini harcamış ama yaptığı iyiliklerden sevine sevine sarayın yolunu tutmuş. Babasının huzuruna varmış.

Babası: "Sen ne getirdin?" demiş. Şehzade de yaptıklarını anlatıp köpekle yılanı babasının önüne koymuş. Babası hem şaşırmış, hem öfkelenmiş ve: "Bunlar ne işe yarar? Akıllanıncaya kadar gözüne gözükme" demiş. Şehzade de başını alıp şehirden çıkıp gitmiş.

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş derken yüksek bir dağa gelmiş. Ne yapacağını şaşırarak şehzade aç, susuz ve perişan kalmış.

Yanındaki yılan dile gelip şehzadeye: "Ey insan oğlu, ben yılanlar padişahının oğluyum. Sana yardım etmemi isterken bana söyle. Beni yere bırak. Burada kalırsak kurda kuşa yem oluruz. Sana olan borcumu ödemek için beni takip et. Ben konuş deyinceye kadar sakın konuşma." der.

Şehzade yılanı yere bırakınca yerde büyük bir delik açılır. Yılan önde, şehzade arkada delikten içeri girerler. Yolda bir sürü yılan görürler. Hepsi de sevinçle padişahlarına oğullarının geldiğini müjdelerler. Yılanlar padişahı oğlunu muhteşem bir törenle karşılar. Baba ile yavrusu sarmaş dolaş olurlar.

Şehzadenin yılanı, başından geçeni bir bir babasına anlatınca yılanlar padişahı şehzadeye: "Dile benden ne dilerse." der.

Şehzade: "Sağlığını dilerim padişahım. Ama illâ ki bir şey vermek istiyorsanız bana yarayacak sihirli bir şey verin." deyince, şehzadeye bir mühür ile bir sini verir.

Yılanların padişahı: "Acıktığın zaman siniyi yere koy. Açıl sofram açıl de. Sofra açılır. Karnını doyurursun. Bu mühüne gelince ne zaman yalarsan iki arap çıkar isteğini yerine getirirler. Haydi yolum açık olsun. Güle güle." demiş. Şehzade teşekkür edip veda ederek yola koyulmuş.

Az gitmiş, uz gitmiş bir su başına gelmiş. Karnı da iyice acıkmış. Siniyi yere koymuş "Açıl sofram açıl" der demez bir sofraya açılmış ki dillere destan. Sofrada bir kuş südü eksikmiş. Delikanlı yemiş içmiş, rehavet çökmüş ve uyuyup kalmış. O uyuyunca da uzaktan gözetleyen iki kişi sofrayı çalıp kaçmışlar. Padişahın oğlu uyandığında sofranın olmadığını görünce çok üzülmüş.

Sofranın çalındığını anlayıp aklına yüzük gelmiş. Yüzüğü yalamasıyla birlikte iki arap çıkagelmiş. Elpençe divan durup "Emriniz sultanım" demişler.

Şehzade: "Sihirli siniyi isterim" demiş. Göz açıp kapayınca kadar sini şehzadenin önüne gelmiş. Şehzade karnını doyurup yola koyulmuş. Gide gide bir şehire varmış. Hanlardan birine inmiş. Şehirde gezerken büyük bir saray görmüş. Babası kardeşleri aklına gelmiş. Kendi saraylarını düşünüp uzaktan saraya bakarken pencerelerin birinde kendisine bakan çok güzel bir kız görmüş. Görür görmez de âşık olmuş. Hana dönmüş, hancıya derdini açmış.

Hancı: "Oğlum o gördüğün saray gibi konak bu şehrin en zenginine aittir. Korkarım isteğini hoş karşılayamaz. Gel bu sevdadan vaz geç!" demiş. Şehzade hancıya: "Benim için bu kızı gidip babasından iste" demiş.

Hancı da kırmayıp kızı istemeye gitmiş. Gitmiş ama daha durumu kapıcılara söyler söylemez, kapıcılar edem bir güzel dövüp dıgarı atmışlar. Hancı yüzü gözü morarmış olarak hana geri dönünce şehzade beyninden vurulmuşa dönmüş. Hemen sihirli yüzüğü yalayıp areplardan yardım istemiş. Araplara: "Tez beni şehzade yapın."

Atlar, mücevherler, arabalar, uşaklar isterim." der demez uzaktan bir toz bulutu kalkmış gelip şehzadenin önünde durmuş. O güne kadar görülmemiş bir kabile bütün şehri şaşkına çevirmiş. Şehzade etrafına avuç avuç paralar saçarak konağa varmış. Kapıcılar kapıları ardına kadar açarak buyur etmişler.

Konağın sahibi: "Nerden gelip nereye gidersiniz sultanım." deyince Şehzade: "Ben falan padişahın oğluyum. Kızını seviyorum. Dün hancıyı gönderdim kapıcılarınız dövdüp geri çevirmişler. Çeyiz olarak ne istersen söyle" deyince konağın sahibi: "Bu konağın karşısına yedi gün içinde aynısını yaparsan kızımı veririm" demiş. Şehzade "Başüstüne" deyip huzurdan çıkmış. Geri hana gelip kendisi için bunca yardımı esirgemeyen hancı ile sabaha kadar sohbet etmiş.

Sabaha karşı yüzüğünü yalayıp araplardan konağın karşısına içinde bulunduğu hanın yerine karşı konaktan daha görkenli bir saray yapmalarını istemiş.

Sabahleyin hanın yerinde hiç görmedikleri büyüklük ve güzellikte bir saray gören halk çok şaşırılmış. Hayretler içinde kalmış.

Sözünü yemiyen konağın sahibi kızını vermiş. Kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenen şehzade karısını da alıp babasının yanına kendi saraylarına dönmüş.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No	:	16
Masalın Adı	:	AKILLI ŞEHZADE
Anlatan	:	Mustafa Dolu
Yaşı	:	70
Tahsili	:	Yok
İşi	:	Serbest
Yöre	:	Malatya merkez

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Padişah'ın oğulları akşama kadar yer içer memleket meseleleri ile hiç ilgilenmezler.
2. Padişah yerinâ bırakacağı oğlunu tesbit için üç oğlunu imtihana tabi tutar.
3. Büyük ve ortanca oğulları paraları harcayıp elleri boş dönerler.
4. Padişahın küçük oğlu bir köpek ve bir yılanla babasının yanına gelince babası "Akıllanıncaya kadar gözüme gözükme" deyip oğlunu kovar.
5. Başını alıp şehirden giden Padişahın oğluna yılan "Beh yılanların padişahının oğluyum" der.
6. Yılanların padişahının oğlu yanında şehzade ile babasının yanına varınca törenlerle karşılanır.
7. Yılan babasına olahları anlatınca yılanların padişahı oğlana bir sihirli sini ile bir sihirli yüzük verir.
8. Şehzade sihirli sini sayesinde karnını doyurunca iki kişi uzaktan takip edip siniyi çalarlar.
9. Şehzade yüzüğü yalayarak Araplar'a siniyi geri getirtir.
10. Şehzade gördüğü bir konağın penceresinden

kendisine bakan kıza âşık olur.

11. Kızın babası bir gecede konağının karşısına bir saray yapabilirse kızını vereceğini söyler.

12. Şehzade Arapları çağırıp bir gecede sarayı yaptırır.

13. Sözünü yiyemeyen konağın sahibinin kızı ile evlenir.

M O T I F I N D E X

1. P30 Şehzadeler.
Padişahın üç oğlu da yer içer, memleket meseleleri ile hiç ilgilenmezler.
2. P110 Padişahın vezirleri.
Bütün vezirleri huzurda iken Baş Vezir Padişaha vefatından sonra idareyi kime bırakacağını sorar.
3. H1553 Hüner imtihanı.
Padişah üç oğluna da yirmişer altın verip bunu bir gün içinde iki katına çıkarmalarını ister.
4. B211.6.1 Konuşan yılan.
Yılan dile gelip Şehzadeye "Ey insanoğlu ben yılanların padişahının oğluyum." der.
5. C400 Konuşma yasağı.
Yılan oğlana "Ben konuşuncaya kadar konuşma." der.
6. B244.1 Yılanların padişahı-oğlu babasına durumu anlatınca Şehzade'ye "Dile benden ne dilersem." der.
7. B810 Sihirli nesnelere hediye edilmesi.
Yılanların padişahı Şehzade'ye bir sihirli sini ile, bir sihirli yüzük verir.
8. D1076 Sihirli yüzük.
Şehzade, yılanların padişahının verdiği yüzüğü yalayınca iki arap çıkar.
9. D1472.1.7 Sihirli sofrası (sini)
Şehzade siniyi yere koyup "Açıl sofram açıl" deyince dillere destan bir sofrası açılır.
10. D838 Sihirli nesnenin çalınması.
Şehzade yemekten sonra uyuyunca uzaktan takip eden iki kişi sihirli siniyi çalarlar.
11. D832 Çalınan sihirli nesnenin geri alınması.

Sihirli yüzüğü yalayan şehzade meydana çıkan araplardan sihirli siniyi ister. Araplar hemen siniyi getirir.

12. T15 İlk görüşte âşık olma.

Şehzade saraya benzeyen bir konağın penceresinden kendisine bakan güzel kıza ilk görüşte âşık olur.

13. D1132.1 Sihir ile sarayın yapılması.

Şehzade sihirli yüzüğü yalayıp meydana çıkan Araplardan bir gecede konağın karşısına büyük bir saray yapılmasını ister.

Bir gecede hanın yerine hiç görülmeyen büyüklükte bir saray yapılır.

N I Z M A L I G Ü Z E L

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın çocukları olmazmış. Bir gün ormanda gezerken yorulmuş. Bir çınar ağacının dibine yatmış. Atını da çeyıra seplemiş. Yatar yatmaz uykuya dalan padişah bir rüya görmüş. Rüyasında bir ihtiyar görmüş. Bu ihtiyar kendisine bir elma vermiş. "Elmanın yarısını sen ye, yarısını karına yedir. Kabuğunu da atına ver. Bir zaman sonra sizin bir oğlunuz olacak adını Enver koyun. Atınızın da bir tayı olacak onun adını da Kanber koyun" demiş.

Padişah uyandıığında bakmış ki başının yanında bir elma duruyor. Kayırdır deyip elmayı alarak sarayına dönmüş. Elmanın yarısını kendi yemiş, yarısını karısına yedirmiş. Kabuklarını da atına vermiş. Bu olaydan bir süre sonra bir erkek çocukları olmuş. Adını Enver koymuş. Atı da bir tay doğurmuş onun adını da Kanber koymuş.

Padişah o zamana kadar çocukları olmadığı için Enver'i gözünden bile sakınırmış. Odadan bile dışarı çıkartmazmış. Hizmetçiler çocuğa çok büyük özen gösterirler, yemeğini odasına götürürler, odada avuturlarmış. Öyle ki çocuğa yemeğin etini bile kemiksiz koyup verirlermiş. Çocuk hiç kemik görmemiş.

Bir gün çocuğun hizmetçisi hastalanmış. Başka bir hizmetçi yemeğini götürmüş. Yemeğin etinin kemiksiz gideceğini bilmeyen hizmetçi içinde bir parça kemikli et bulunan yemeği çocuğa vermiş. Çocuk yemeğin içinden çıkan kemiği eline alıp oyuncak gibi oynamaya başlamış. Daha sonra canı sıkılıp kemiği fırlatmış. Kemik duvara çarpmış ve duvardan açılan yarıktan içeriye güneş ışığı düşmüş.

O güne kadar hiç güneş ışığı görmeyen Enver şaşır-
mış. Bu ışığı tutmaya çalışmış. Uğraşa uğraşa yorgun düş-

müş. Bayılmış. Hizmetçi odaya girince bakmış ki çocuk baygın. Hemen haber vermiş. Padişah çocuğa ne olduğunu sorunca; çocuk; "Yemeğin içinde bir şey buldum. Onu atınca içeriye bir şey düştü. Onu yakalamaya çalışırken kendimden geçmişim" demiş. Babası yakalamaya çalıştığı şeyin güneş ışığı olduğunu anlayınca "Oğlum dışarıda güneş var, ay var, ırmak var. Hiç güneş ışığı yakalanır mı" deyince oğlu; "Baba, ay var, güneş var, ırmak varsa beni niye burda tutuyorsun. Ben esir miyim" demiş. Babası; "Oğlum, bizim hiç çocuğumuz olmadı. Gadaya, belâya uğramayasın diye odadan seni çıkarmadım" demiş. Tu arada Kanber tay da büyüüp güzel bir at olmuş.

Çocuk dışarı çıkıp, ayı, günü, ırmağı, dağları görmek istemiş. Fakat babası "Oğlum dışarı çıkma. Benim sarayında kırk tane oda var. Hepsinde değişik eğlenceler bulursun. Onlarla vakit geçirirsin." demiş. Çocuk kabul etmiş. Bir zaman bu odalarda eğlenmiş. bütün odaları dolaşmış. Fakat bir odayı açamamış. Elindeki anahtarların hiç biri bu odayı açmıyormuş. Bunun üzerine Enver annesinden bu odanın anahtarını istemiş. Anası; "Nedeceksin o odanın anahtarını. Öbür odalarda ne güzel eğlenceler var. O odalara git" demiş. Odanın anahtarını vermemiş. Enver bir zaman ısrar etmiş, sonunda odanın anahtarını almış. Enver odayı açınca karşı duvarda bir kız resminden başka bir şey görmemiş. Resimdeki kız çok güzelmiş. Kıza hayran kalmış. Babasının yanına gitmiş. Babasına; "Baba o odayı niye kilitledin? Odada güzel bir kız resminden başka şey yok ki" demiş.

Babası; "Uzun macera oğlum. Bundan çok sene önce ben bu kıızı almak istedim. Yedi sene almak için savaştım. Alamadım. Resmini yaptırıp oraya koydum ki canım istediği zaman resmine bakayım" demiş.

Artık delikanlı olan Enver babasına bu kızın nerede yaşadığını, kim olduğunu sorup öğrenmiş. Bir gün

babası evde yokken Kanber taya bindiği gibi babasının söylediği memlekete doğru yol almış.

Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş bir gün yazının yüzünde bir konak görmüş. Belki Hızmalı Güzel'in konağıdır diye konağın karşısında atını çayıra seplemiş, kendi de başının altına bir taş alıp ağacın altına yatmış.

Hızmalı Güzel sabah kalkıp dışarıya bakmış ki çayıra bir at yayılıyor. Ağacın altında da bir yiğit yatıyormuş. Bu ıssız yerde bir delikanlının oluşuna şaşırmış. Ne aradığını merak etmiş.

Hızmalı Güzel'in bir de devi varmış. Hızmalı Güzel dışarı bakarken devi gelmiş. "Ne yapıyorsun hatun" demiş.

Hızmalı Güzel, "Ne yapayım devim. Şurda bir at yayılıyor, şurda da bir adam yatıyor. Git incitmeden ne için geldiğini öğren yanıma getir" demiş.

Dev, "Nasıl incitmeden O'nu sizin yanınıza getiririm. Denemeden ben sizin yanınıza getirir miyim" demiş.

Bunun üzerine Hızmalı Güzel:

"Oğlan kaldır başın taştan
Gözün dolmuş kanlı yaştan
Devim gelir şu yamaçtan
Şimdi gelir yutar seni" demiş. Bunu birkaç here tekrar ettikten sonra, Enver gözünü açmış ki babasının dediği, resimde gördüğü kız.

"Başım kaldırdım taştan
Gözüm dolmaz kanlı yaştan
Devin gelsin şu yamaçtan
Gelsin de görüşelim hele" demiş.

Dev, "Bre adam, çenen kuvvetli, bakalım kuvvetin nasıl" demiş. Enver'in önüne doğru on arşın mesafeden kocaman delikli bir taşı atmış. "Buraya gelmek hüner değil. Bu taşı benim kadar atabilmek hüner" demiş.

Enver taşı alıp kırk arşın öte fırlatınca dev hayretler içinde kalmış. Enver hemen fırlayıp devin kulağından tutmuş ve konağa götürmüştü.

Dev, "Hatun bu nasıl adam anlayamadım. Benim on arşın attığım taşı kırk arşın attı " demiş.

Hızmalı Güzel, Enver'i konağına almış. Hızmalı güzel ile Enver birbirlerini çok sevmişler. Bir zaman böyle yaşamışlar. Konak'ta yeyip içip eğlenmişler. Fakat gel zaman, git zaman Hızmalı Güzel bakmış ki Enver çok düşünceli. "Niye düşünüyorsun" demiş. Enver, "Canım sıkılıyor. Bir ava çıksam" demiş. Hızmalı Güzel, "İyi olur" demiş.

Enver ava çıkmaya başlamış. Fakat hiç hayvan avlayamamış. Her gün avdan eli boş dönüyormuş. Hızmalı Güzel "Niye elin boş geliyorsun" diye sorunca, "Niye elim boş gelmeyeyim. Ben tam hayvana nişan alıyorum, vureceğim sırada aklıma sen geliyorsun nişanı bozuyorum" demiş. Hızmalı Gelin "O zaman gitme, burada beraber oturalım" deyince, Enver; "Nasıl gitmeyeyim burda hep oturmaktan canım sıkılıyor. Eğer sen bana saçının telinden bir tane verirsen nişan aldığım zaman aklıma sen geldiğinde ona bakarım" demiş. Hızmalı Güzel, "Saçımın bir teli ne ki, canımı bile sende esirgemem" demiş. Saçından bir tel vermiş.

Saçından bir tel verirken de "Saçım başına iş açar " demiş. Enver "Şuncacak şey başıma ne iş açacakmış" deyip saçı alarak ava çıkmış. Saçı da bir otun dibine koymuş ki nişan aldığı zaman Hızmalı Güzel aklına gelirse baka. Enver tam nişan alıp sıkacağı zaman bir fırtına kopup Saçı aldığı gibi nehre atmış.

Bu nehirin suyu da bir başka memlekete gider o memlekette harıklara ayrılarak bahçe sulamasında kullanılırmış. Enver eve gelmiş, "Saçı bir ot köküne koymuştum. Rüzgâr uçurup nehre etti yine avlayamadım" demiş.

Bu saç nehirden gidip padişahın bahçesini sulayan hariğa girmiş. Bu hariğin önünü kapatmış. Su kesilmiş. Bakmışlar ki suyun önünü bir saç kapatmış. Padişah "Benim suyumu kapatan kimin saçı ise buldurun" demiş. Sormuşlar sormuşturmuşlar ve bu saçın bir ihtiyar kadın tarafından kime ait olduğu bilinmiş. "Bu saç güzeller güzeli Hızmalı Hatunun saçı" demiş. Saçı padişaha götürmüşler. Sahibinin de güzeller güzeli Hızmalı Güzel'in olduğunu söylemişler. Padişah "Saçı bu kadar güzel ise kimbilir kendi ne kadar güzeldir. Bana bu güzeli bulup getirin" demiş.

Padişahın askerleri Hızmalı Güzel'i getirmeye giderken padişahın kızı da katılmış. Gitmişler Hızmalı Güzel'in konağını bulup çevirmişler. Hızmalı Güzel sabah bir kalkmış ki etrafı askerlerle çevrilmiş. Kendinin kral tarafından istendiği haberi iletilmiş. Hızmalı Güzel, Dev ve Enver padişahın askerleri ile büyük bir savaşa tutuşmuşlar padişahın kızı hariç bütün askerleri kılıçtan geçirmişler. Kızı da babasının sarayına demeci için serbest bırakmışlar fakat kız gitmemiş. Enver'e "Ben sizinle kalacağım" demiş. Enver kabul etmemiş. Fakat kız "Ben padişahın kızıyım. Furaya geldim ki devı öldürüp Hızmalı Güzel'i de babama götürüyüm. Fakat ben seni görünce âşık oldum. Yanında kalmak istiyorum" demiş.

Enver, Hızmalı Güzel'e "Sen bu işe ne diyorsun deyince", Hızmalı güzel: "Mademki sevmiş o da bir can ben de bir can. Kalsın" demiş. Gel zaman git zaman bunlar konakta yiyip içip bir süre yaşamışlar. Çok iyi anlaşmışlar.

Bir gün Enver kamber tayı ile gezerken bir sarayın önünde kalabalık görmüş. "Ne var, Ne oldu?" diye sormuş. Oradakiler; "Padişah öldü. Kızı kendini odaya kapattı. Kim parmağıyla kapıyı açarsa O'na varacak" demişler. Kapıyı açamayanın hemen başı kesiliyormuş. Ben de bir de-

neyeyim" demiş. Oradakiler "Etme, tutma, daha gençsin. Canına yazık" demişlerse de ikna edememişler. Gitmiş kapıya parmağı ile değer değmez kapı açılıvermiş. Kız "Benimle evleneceksin" demiş. Enver, "Ben seninle nasıl evlenirim. Benim iki hanımım var" demiş. Kız, "Onları da buraya getirirsin" demiş. "Onları yerlerinden yurtlarından ayıramam" deyince kız da "O zaman sen nereye gidersen ben de seninle gelirim" demiş. Çaresiz kalan Enver o ülkenin padişahının kızını da Kanber'in terkisine alıp Hızmalı Güzel'in konağına getirmiş.

Hızmalı Güzel, "Bir yiğide üç güzel çok mu" demiş. Yine böyle hep beraber bir süre yaşamışlar.

Bir gün Hızmalı Güzel Enver'i düşünceli görüp ne düşündüğünü sorduğunda Enver; "Ben anama babama haber vermeden atıma binip ayrıldım. Beni çok merak etmişlerdir. Onları düşünüyorum" demiş. Konuşmaları dinleyen dev "Öyleyse gidin" demiş. Hızmalı Güzel; "Gitmesine gideriz ama konağı kime bırakalım" demiş.

Dev; "Kolayı var. Sabaha karşı dama çıkar kardeşlerime bağırırım. Üç kardeşim de gelir konağı nereye isterseniz oraya götürürüz" demiş. Sabaha karşı Enver Devi kulağından tutup dama çıkarmış. Dev bağırınca üç kardeşi gelmiş. Dev kardeşlerine "Ağamın emrini yerine getirmeme yardım edin. Ağam sen de git hangi hanımınla yatacaksen koynuna gir." demiş. Enver "Olur mu sen konağın nereye gideceğini nereden bileceksin. Ben falan padişahın oğluyum. Bu konak babamın sarayının karşısına konacak. Ben olmadan bilemezsiniz" demi. Dev de "Bilmez miyim ağam. Senin babanla biz yedi sene savaştık. Sarayının yerini biliyorum. Sen kayıtsız ol. Git yat" demiş.

Sabah olunca Enver, Hızmalı Güzel ve diğer hanımları uyanmışlar ki Enver'in babasının sarayı karşılarında.

Enver'in anası sabah kalkıp pencereden dışarı bakınca saraylarının karşısında kocaman bir konak görürüp koşarak padişaha haber vermiş. "Sarayımızın karşı-

sına kocaman bir konak gelmiş ne zaman yapmışlar. Dün orada bir şey yoktu" demiş. Padişah kalkıp bakanınca hemen yedi sene almak için uğraştığı Hızmalı Güzel'in konağı olduğunu anlamış. Karısına "Bu Hızmalı Güzel'in evi demiş. Enver babasının sarayına gitmiş oğullarını karşılarında gören Padişah ve karısı çok sevinmişler. "Ne oldu, ne yaptın, nerelerde idin?" demişler. Enver de "Eaba senin bana resimde gösterip de yedi yıl savaşıarak alamadığın Hızmalı Güzel'i aldım. Yanında iki hanım daha aldım" demiş. Bunun üzerine Enver'in babası karısına üç gramise vermiş ve üç geline de birer tane takmasını istemiş. Oğlanın anası da üç sini baklava yaptırıp yanına üç hizmetçi alarak gelinlerinin yanına gitmiş. Biraz oturmuşlar padişahın karısının gözü Hızmalı Güzel'de kalmış.

Eve dönünce kocası sormuş. "Ne yaptın, Hızmalı Güzel'i gördün mü?" demiş. Karısı da "Gördüm, gördüm. Yedi sene savaşmaya değermiş. Tam padişaha lâayık bir güzelmiş. Al onu sultanım. Diğer iki karı da oğlana yeter" demiş.

Sarayda padişah vezirleri ve yakınları ile sık sık fincan oyunu oynarmış. Yenilen mutlaka yenenin ne isteği varsa yerine getirirmiş. Enver de babası ile ne zaman oynasa mutlaka yeniyormuş. Bir gün anası Enver'e "Oğlum her zaman babanı yeniyorsun. Bir kere de yenil de bu kadar vezir vüzera arasında mahcup etme" demiş. Enver de anasına kanıp yalandan yenilmiş.

Babası; "Şimdi sen yenildin değil mi oğlum?" demiş. Oğlu "Yenildim baba" demiş. Babası; "Şimdi ben ne istersem onu yapacaksın değil mi?" demiş. Enver, "Yapacağım baba" deyince Padişah "Öyleyse bana Hızmalı Gelin'i vereceksin" demiş. Çok şaşırان Enver; "Olur mu baba O senin gelinin" demiş. "Baba başka ne istersen al, hatta canımı al ama bunu isteme" diye yalvarmış. "O güzeli almaya yedi sene uğraştım alamadım.

şimdi bir fırsat çıktı niye almayım" demiş.

Padişah oyunda yenilen istenilen her şeyi yapar. İsteddiğimi vermezsen gözlerini oydururum" demiş.

Cellatları çağırması. "Oyun şunun gözlerini" demiş. Cellatlar şişleri ateşe koymuşlar. nar gibi etmişler. Tam gözlerini oyacakları sıra hiç bir tutunacak dalı kalmayan Enver anasından yardım dilemiş.

"Ana ana sütün emdim kana kana
Babam kıyıp gözüm cyan
Ne dersin bu tatlı cana"

diye söylenmiş. Anası "Ben nedeyim oğul baban iyisini bilir" demiş. Yine cellatlar başına dikilmiş. Babası "Veriyor musun" deyince. "Vermiyorum" demiş ve gözleri oyulup zindana atılmış.

Padişah Hızmalı Güzel'e bir elçi göndermiş. Elçi; Babasının Enver'in gözlerini oyduğunu ve zindana attığını, kendisini de almak istediğini söylemiş. Hızmalı gelin ve diğer hanımları çok üzölmüşler.

Hızmalı Güzel; "Ben onunla yedi sene savaçtım. Hiç varır mıyım" demiş.

Dev sormuş; "Ne oldu hatun ne oldu? Ağama ne yapmışlar? Hepsinin kellesini uçurayım mı?" demiş.

Hızmalı Güzel elçilere;

"Eğer ağam öldü ise
Seri yerde kaldı ise
Düşman hayıf aldı ise
Ne askeri varsa salsın üstüme"

demiş. Sonra da aklına bir kurnazlık gelip. "Siz kocuruma bakmayın. Can acısıyla böyle söylendim. Padişaha varırım diğer hatunlar da varır ama böyle olmaz. Biz hepimiz belli başlı yerlerin kızlarıyız. Öbür hatunlar da başka ölkelerin padişah kızları. Bize kırk dünürcü ve kırk

sandık göndersin. Onlarla birlikte gelelim." demiş.

Fadişah kırk dünürücü ve kırk sandık yollamış. Hizmetli Güzel hemen bir cellat bulup konağına saklamış. Fadişahın askerleri sandıkları konağın avlusuna bırakıp dışarı çıkıp beklemişler. Vezirlerin ve saray efradının hanımlarından olan kırk dünürücü kadını da konağın salonuna buyur etmişler. Kadınları salondan teker teker çıkartıp cellata kestirerek her sandığa bir kadın cesedini yerleştirmişler. Sonra da askerleri avluya alıp "Alın bunlar bizim çeyizlerimiz. Siz önden saraya götürün. Biz hanımlarla geliriz" deyip sandıkları askerlerle göndermişler.

Fadişah saraya kimsenin gelmediğini görünce "Açın şu sandıkları bakalım" demiş. Sandıkları açınca bir de ne görsünler bütün vezir karıları, hatırlı kişilerin karılarının cesetleri değil mi?

Sinirinden küplere binen padişah hemen Hizmetli Güzel'in üzerine bütün askerlerini saldırtmış. Askerlerle Enver'in karıları ve dev savaşmaya başlamışlar.

Bu sırada Enver'in zindanının penceresine iki güvercin konup aralarında konuşmaya başlamışlar.

"Bu genç Hizmetli Hatunun yâri. Babası gözünü oyup buraya attı. Eğer bizim dilimizi bilse idi sağ gözünün sol cebinde, sol gözünün de sağ cebinde olduğunu söyledik. Onları al yerine koy bizim düşen tüyümüzü de yerden alıp üzerine sür hemen gözün açılır dedik." demişler. Neyse ki Enver kuş dili biliyormuş. Konuşmaları dinleyip gözlerini ceplerinden alıp yerine koymuş. Yere düşen tüyü de aranarak bulup gözlerine sürünce gözleri açılıvermiş.

Dışarı çıkmış ki ne görsün. Babasının askerleri ile karıları ve dev savaşıyorlarmış. Hemen bir kılıç bulup kamber tayına atladığı gibi Hizmetli Güzel'in yanına gitmiş. O da savaşmaya başlamış. Askerleri öldürüp babası ve annesini sürgün edip kendi padişah olmuş. Muratlarına ermişler.

Masal No	:	17
Masalın Adı	:	HIZMALI GÜZEL
Anlatan	:	Nazmiye Balaman
Yaşı	:	60
Tahsili	:	Ortaokul
İşi	:	Ev hanımı
Kimden Dinlediği	:	Küçüklüğünde komşulardan
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Hiç çocuğu olmayan bir Padişaha rüyasında bir ihtiyar elma verir.

2. Elmanın yarısını kendi yer, yarısını karısına verir, kabuklarını da atına yedirir. Karısı ve at hamile kalır.

3. Padişah oğlunun adını Enver, tayın adını da Kamber koyar.

4. Enver, itina ile hiç sanaydan çıkarılmadan, hatta gün yüzü gösterilmeden büyütülür.

5. Padişah dışarı çıkmasın diye oğluna sarayındaki kırk odanın anahtarını verip hepsini aç eğlen diye tenbih eder.

6. Bütün odaları açan Enver kırkıncı odayı açınca karşı duvarda çok güzel bir kız resmi görür.

7. Babasından âşık olup bu kız için yedi sene sevaştığı halde alamadığı için resmini bu odaya astığını öğrenir.

8. Bir gün atına binip Hızmalı Güzel'i aramaya çıkar.

9. Enver, Hızmalı Güzel'in konağını bulup kar-

şısında yatar.

10. Hızmalı Güzel'in hizmetindeki devden daha öteye bir taş atıp devı korkutarak kulağından tutup Hızmalı Güzel'in konağına girer.

11. Hızmalı Güzel ve Enver bir birini çok sever ve evlenirler.

12. Enver her gün ava çıkar fakat hiç av yapmadan eli boş döner.

13. Hızmalı Güzel, Enver'e saçından bir tel verir.

14. Enver, Hızmalı Güzel'in saçının telini rüzgâra kaptırıp armağı düşürür.

15. Hızmalı Güzel'in saçı padişahın bahçesini sulayan harkı tıkar.

16. Padişah suyunu tıkayan saçın sahibinin bulunmasını emreder.

17. Padişahın askerleri yanlarında padişahın kızı da mlduğı halde Hızmalı Güzel'i almak için gelirler.

18. Enver, Hızmalı Güzel ve Dev bütün askerleri öğdürürler. Padişahın Kızı Enver'e âşık olup yanlarında kalmak ister.

18. Hızmalı Güzel razı olunca Enver bu kızla da evlenir.

19. Enver atı ile gezerken bir sarayın önünde kalabalık görür. Padişahın kızı kim parmağıyla açarsa O'na varacağını öğrenir.

20. Parmağı ile kapıyı açtırır.

21. Padişahın kızını da alıp evlenir.

22. Ailesini özleyen Enver'e Dev bir gecede konağı babasının sarayının karşısına götürür.

23. Enver'in amnesi saraylarının karşısında

bir gecede bir konağın nasıl geldiğine şaşırır.

24. Padişah konağı görür görmez Hızmalı Güzel'in konağı olduğunu anlar. Oğlan babasının sarayına gidip olup biteni anlatır.

25. Babası oğlu ile oyun oynayıp hile ile oğlunu yener.

26. Yendiği için istediğini yaptırmak isteyen Padişah oğlundan Hızmalı Güzel'i ister.

27. Oğlan karısı olan Hızmalı Güzel'i babasına vermez. Babası da gözlerini oydurur.

28. İki kuş Enver'e yardım ederek gözlerinin tekrar açılmasını sağlarlar.

29. Hızmalı Güzel hile ile Padişah'ın sarayındaki hatırlı kişilerin karılarını öldürür.

30. Padişah Hızmalı Güzel'in üzerine askerlerini saldırtır.

31. Gözleri açılan Enver hemen eline bir kılıç alıp babasının askerlerine karşı karısının yanında yer alıp savaşır.

32. Padişahın askerlerini öldürüp babası ve annesini sürgüne gönderen Enver ülkesine kendisi padişah olur.

M O T I F I N D E X

1. P10 Padişah,
Padişahın hiç çocuğu yoktur.
  2. T511,1.1 Elma yiyerek hamile kalma.
İhtiyarın verdiği elmayı yiyen padişahın karısı
ve atı hamile kalır.
  3. T596 Ad verme.
İhtiyar doğacak oğluna Enver, kısrığın yavrusuna
da Kanber adını vermesini söyler.
  4. Z71.12 Formulistik sayı 40
Padişahın sarayında kırk oda vardır.
  5. C611 Yasaklanan oda
Padişah kırkıncı odaya girilmesini yasaklamıştır.
  6. (T)F506 Olağanüstü kadın.
Hızmalı Güzel olağanüstü güzel bir kadındır.
  7. G500 Devlin mağlubiyeti.
Taşı devden daha fazla atan oğlan devin mağlup
edip kulağından tutarak konağa götürür.
  8. D991 Sihirli saç.
Hızmalı Güzel'in saçının bir teli su harığını
kapatır.
  9. F555 Olağanüstü güzellikte saç.
Padişah saçını görünce "Saçı bu kadar güzelse kim-
bilir kendi ne kadar güzeldir." der.
  10. P40 Padişahın kızı.
Padişahın kızı babasının sarayına dönmeyip Enver
ve Hızmalı Güzel'in yanında kalır.
  11. T57 Aşkın ilân edilmesi.
Padişah'ın kızı Enver'e "seni görünce âşık oldum.
Yanında kalmak istiyorum." der.
12. T145.1.4 İki kızla evlenme. Hızmalı Güzel razı
olunca Enver Padişahın kızını da alır. Birlikte yaşarlar.

13. (T)R49.4 Odaya hapis etme.
Padişahın kızı babası ölünce kendini odaya hapis eder.

14. H1562 Güçlülük imtihanı.
Padişahın kızı parmağıyla kapıyı açabilenle evleneceğini söyleyince Enver parmağının ucu ile kapıyı açar.

15. T145.0.1 Çok eşle evlenme.
Hızmalı Güzel "Bir yiğide üç kadın çok mu?" deyince Enver üçüncü kadınla da evlenir.

16. H1104 Bir gecede büyük bir sarayın yapılması.

Padişahın karısı pencereden bakınca sarayın karşısında kocaman bir konak görür. "Dün orada bir şey yoktu bir gecede nasıl yapmışlar?" der.

17. F.575.1 Harikulâde güzellikte kadın.
Padişahın karısı Hızmalı Güzel'in güzelliği karşısında "Tam padişaha lâayık bir güzelmiş, yedi sene savaşmaya değermiş." der.

18. K99 Aldatma yolu ile kazanılmış müsabakalar.

Annesi Enver'e "Oğlum her zaman babanı yenip vezir vüzera önünde küçük düşürüyorsun. Bir kere de sen yenil." deyip oyunu padişahın kazanmasını sağlar.

19. K100 Aldatıcı pazarlık.
Padişah hile ile yendiği oğluna, "Beni yendin baba. Ne istersen yaparım." dedirtip sonra da karısı olan Hızmalı Güzel'i kendisine vermesini ister.

20. S11 Zalim Baba.
Padişah Hızmalı Güzel'i kendisine vermeyen oğlunun gözlerini oydurur.

21. R41.3 Zindana haps etme.
Padişah gözlerini oydurduğu oğlunu zindana attırır.

22. K88/Hileli oyun.

Hızmalı Güzel, "Padişaha varırım ama bizler hatırlı yerlerin kızlarıyız. Çeyizimiz için 40 sandıkla 40 dünürücü göndersin." diye hileli bir oyuna başvurur.

23. K950 Hile ile öldürme.

Padişahın 40 sandıkla gönderdiği 40 dünürücü kadını konağın salonundan teker teker çıkarıp, cellatlara kestirip sandığa koyarak dışarda bekleyen askerlere: "Siz önden çeyizlerimizi götürün biz hanımlarla sonra geleceğiz." deyip hile ile barayın hatırlı karılarını öldürüp padişaha gönderir.

24. H1214.2 Kuş dilini bilme.

Enver kuş dilini bildiğinden kuşların konuşmalarını anlayıp gözlerini yerine takmış.

25. B450 Yardımcı kuşlar.

Enver kuşların konuşmasından yapacağı işleri anlayıp tekrar gözlerine kavuşur.

26. N731 Baba ile oğulun savaşıması.

Enver eline bir kılıç alıp hemen Hızmalı Güzel'in yanında babasına karşı savaşıyor. Babasının askerlerini öldürüp anne ve babasını sürgüne gönderir.

27. Q431 Sürgün ederek cezalandırma.

Enver, baba ve annesini sürgün ederek cezalandırır.

ALTIN OGLAN İLE GÜL KIZ

Bir varmış, bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Çok söylemesi günah az söylemesi sevapmış. Vaktin birinde bir ülkede üç kız kardeş yaşarmış. Bunların üçü de çok güzelmiş ama en güzelleri en küçük olanı imiş. Bir gün kendi aralarında konuşurlarken büyük kız "Ben baş vezirin oğlu ile evleneceğim" demiş. Ortanca kız "Ben ikinci vezirin oğlu ile evleneceğim" demiş. Küçük kız da "Ben Padişahın kendi oğlu ile evleneceğim" demiş. Nihayet bir gün bunların dedikleri yerine gelmiş. Üçü de istedikleri ile evlenmişler.

Aradan bir zaman geçtikten sonra üç kız kardeş de hamile kalmışlar. Bunlar yine bir arada konuşurlarken büyük kız ile ortancası "Bizim erkek çocuğumuz olacak" diye böbürleniyorlarmış. Küçük kız ise "Benim bir oğlum, bir de kızım olacak. Oğlumu yıkarken üzerine dökülen sular altın olacak yere düşecek; kızımı yıkarken etrafa güller saçılacak" demiş. Ablaları O'nun sözleri ile alay etmişler ve bunun gerçekleşmeyeceğini söylemişler.

Vakti geldiğinde büyük kız doğum yapmış ve bir kız çocuğu olmuş. Ardından, ortanca kız da doğum yapmış. Onun da bir kız çocuğu olmuş. Sıra gelmiş en küçük kardeşe. Ablaları onun dileğinin olabileceğini düşünerek kardeşlerini kıskanmaya başlamışlar. O'na; "Sen çık bacada doğum yap. Biz aşağıdan tutarız" demişler. Ablalarına güvenen küçük kardeş bacaya çıkmış ve ilk doğumunu yapmış. Ablaları bir de bakmışlar ki altın saçlı bir erkek çocuk. Ardından küçük kardeşleri ikinci çocuğu da doğurmuş. Bu da etrafına güller saçan bir kız çocuğu imiş.

İki büyük kız kardeş ikiz doğum yapıp nur topu gibi bir oğlan bir kız doğuran kardeşlerinin çocuklarını saklamışlar ve onların yerine iki köpek yavrusu getirmişler. Gidip padişahın oğluna, karısının köpek yavruları

doğurduğunu söylemişler. Padişahın oğlu buna çok kızmış. Karısını bir çuvala koydurup kapısının önüne bağlatmış. Her gelen geçenin ona tükürüp bir de sopa vurmasını emretmiş. Köpek yavrularını da öldürtmüş.

Kötü kalpli iki kız kardeş Altın Oğlan ile Gül Kız'ı bir sepete koyup nehire bırakmışlar. Sepet nehirde akıp gitmiş. Çok uzaklarda ormanlık bir yerde kıyıya yanaşp, nehirde yüzen ağaç dalları arasına takılmış.

Bir çoban her gün sürüsünü getirip bu bölgede su içirmiş. Çoban, bir gün bakmış ki, bir keçi her gün sürüden ayrılıyor, bir süre kaybolduktan sonra tekrar gelip sürüye katılıyormuş. Çoban bu keçinin ne yaptığını merak edip hiç araştırmamış. Meğer bu keçi yalnız yaşayan çok fakir, yaşlı bir kadının keçisiymiş.

Kadın bir gün çobana "Neden benim keçimi her gün sağlıyorsun? Biliyorsun ben çok fakirim ve keçimden başka bir şeyim yok. Onun da sütünü sen sağıp içmeye utanmıyor musun?" demiş.

Çoban, yaşlı kadına keçisinin sütünü almadığına dair yeminler etmiş. Fakat keçisinin her gün nehir kıyısında sürüden ayrılıp bir süre kaybolduğunu, sonra tekrar gelip sürüye katıldığını söylemiş. "İşte ne oluyorsa o zaman oluyor" demiş.

Kadın bunda bir iş olduğunu anlamış. Ertesi gün çoban ile sürüyü takip etmiş. Çoban sürüyü nehire götürdüğünde keçinin sürüden ayrılıp, biraz ileride bir yere gittiğini ve orada bir süre durduktan sonra tekrar sürüye katıldığını görmüş. Sürü nehir kıyısından ayrıldıktan sonra kadın keçinin gittiği yere gitmiş. Bir de bakmış ki bir sepetin içinde iki güzel çocuk var. Meğer, keçi her gün gelip bu çocukları emziriyormuş.

Kadın çocukları alıp evine götürmüş. Çok fakir

olduğundan bunları nasıl besleyeceğini düşünüyormuş. Ama bu kimsesiz yavruların hallerine acımış ve onları ortada bırakmak istememiş. Evde ilk işi çocukları yıkamak olmuş. Erkek çocuğu yıkadığında, O'nun üzerine dökülen suların altın olduğunu görmüş. Buna çok sevinmiş. Sonra kızı yıkamış. O'nun üstüne döktüğü sular da gül olmuş. Kadın çocukları doyurup uyuttuktan sonra altınları alıp pazara gitmiş. Evin bütün ihtiyaçlarını karşılamış.

Aradan yıllar geçmiş. Kadın zengin olmuş ve çocuklar büyümüş. Fakat bu iki kardeş, sokağa çıkıp komşu çocuklarla oynamak istediklerinde, çocuklar onları oyunlarına almıyorlarmış. Onlara; "Gidin yanımızdan kimsesiz çocuklar. Sizin ne anneniz var, ne de babanız. Siz nehirde bulunmuşsunuz. Biz sizinle oynamayız" diyorlarmış. Kardeşler buna çok üzülmüşler ve anne bildikleri, kendilerine bakan yaşlı kadına olanları anlatmışlar. Kim olduklarını, nereden geldiklerini öğrenmek istemişler. Yaşlı kadın onlara, o yaramaz çocuklara aldirmamalarını, kendisinin anneleri olduğunu söylemiş. Fakat çocuklar biraz daha büyüdükten sonra, artık bunun doğruluğuna inanmamaya başlamışlar. Yaşlı kadınla vedalaşip oradan ayrılmışlar.

Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler. Yollarına bir mağara çıkmış. Bu mağareda yaşamaya başlamışlar. Altın oğlan her gün ormanda avlanır, getirdiklerini kardeşi pişirir ve yaşayıp giderlermiş.

Günün birinde Altın Oğlan yine ava çıkmış. Ormanda gördüğü bir geyiği avlamış. Yaralanan geyik dile gelip O'na; "Sen beni nasıl yaralarsın? İnşallah Dilleri Çengi'ye âşık olursun" diye beddua etmiş. Altın oğlan bu sözden çok etkilenmiş. Mağaraya dönüp kız kardeşine olanları anlatmış. Dilleri Çengi'yi görmek istediğini söylemiş. Sonra kardeşine kendisini mağarada beklemesini, Dilleri Çengi'yi gördükten sonra tekrar gelip O'nu alacağını söylemiş. Gül Kız kardeşine gitmemesi için yalvarmış. Eğer giderse başı-

na belâ gelebileceğini söylemiş. Fakat dinletememiş.

Altın Oğlan, Gül Kız ile vedalaşıp yola çıkmış. Ama nereye gideceğini bilmiyormuş.

Yolda giderken bir kuş tüyü görmüş. Bu tüyü alıp yürümeye devam etmiş. Biraz sonra Anka Kuşu ile karşılaşmış. Anka Kuşu o tüyün kendisine ait olduğunu söylemiş ve onu Altın Oğlan'dan istemiş. Altın oğlan da ancak bir şartla tüyü kendisine verebileceğini söylemiş. Anka Kuşu şartını sorunca, Dileri Çengi'ye nasıl gidebileceğini söylemesini istemiş. Anka Kuşu O'na gideceği yolu göstermiş. Yolda üç engel ile karşılaşacağını, fakat bunlardan asla şikâyet etmemesini, yoksa Dilleri Çengi'ye ulaşamayacağını söylemiş. Altın Oğlan tüyü Anka Kuşu'na vermiş ve yoluna devam etmiş.

Üç gün üç gece yol aldıktan sonra bıçaklı bir tarlayla karşılaşmış. Dilleri Çengi'ye gidebilmek için bu tarlaya geçmesi gerekiyormuş. Tarlada yürürken bıçaklar Altın Oğlan'ın ayaklarını parçalıyormuş. Altın Oğlan "Bu tarla ne kadar da yumuşakmış" demiş ve tarladaki bıçaklar hemen yok olmuş. Tarla yumuşacık oluvermiş.

Dilleri Çengi sarayına doğru bir delikanlının geldiğini hissetmiş ve bıçaklı tarlaya bu yolcuyu bırakmamasını emretmiş. Ama bıçaklı tarla "Olmaz! Bu delikanlı bana çok yumuşak bir tarla olduğumu söyledi. Benim gönlümü hoş etti.Geçmesine izin vereceğim" demiş ve Dilleri Çengi'nin emrine itaat etmemiş.

Altın oğlan tarlayı geçtikten sonra bir nehırle karşılaşmış. Bu nehirin içi kan, irin ve pisliklerle doluymuş. Altın oğlan bu nehiri de geçmek zorundaymış. Nehire dalmış, yüzerken ağzına, burnuna kanlar, irinler ve pislikler doluyormuş. Altın Oğlan "Bu nehrin suyu ne kadar tatlıymış" demiş. O anda nehirin suyu tertemiz ve berrak olmuş.

Dilleri Çengi, bu defa da, delikanlıyı geçirmemesi için, nehre emirler yağdırmış. Ama nehir, bu delikanlının, kendi suyuna "tatlı" dediğini ve gönlünü hoş ettiğini belirterek Dilleri Çengi'nin emrine itaat etmemiş.

Nehri de geçen delikanlı, bu defa da şiddetli bir fırtına ile karşılaşmış. Bu fırtınada yürümesi imkânsızmış. Rüzgâr, O'nu yerden yere çarpıyormuş. Altın Oğlan; "Rüzgâr ne hafif esiyor. Bu hava ne kadar da güzelmış" demiş. Derhâl fırtına dinmiş. Etraf güllük gülistanlık olmuş.

Çok öfkelenen Dilleri Çengi, bu defa da havaya emirler vermiş. Delikanlıyı bırakmamasını söylemiş. Fakat hava; "Olmaz! O bana güzel olduğumu söyledi ve benim gönlümü hoş etti. Geçmesine izin vereceğim" demiş.

Uç engeli de aşmayı başaran Altın Oğlan, Dilleri Çengi'nin sarayına varmış. Sarayın etrafında dolaırken, Dilleri Çengi Pencereyi açmış ve Altın Oğlan'ı görmüş. Altın Oğlan o kadar yakışıklı bir delikanlı imiş ki Dilleri Çengi hemen âşık olmuş ve dışarı çıkmış.

Altın Oğlan da Dilleri Çengi'yi görmüş ve O'nun dillere destan güzelliği karşısında büyülenmiş. Dilleri Çengi O'na; "Şimdiye kadar benim uğrumâ nice yiğit delikanlı, bu engelleri aşamayarak öldü. Ama sen bütün engelleri geçmeyi başardın. Artık benimle evlenebilirsin" demiş. Altın Oğlan ile Dilleri Çengi evlenmişler.

Daha sonra Altın Oğlan, gidip mağarada bıraktığı kız kardeşini de alıp Dilleri Çengi'nin sarayına getirmiş. Dilleri Çengi Altın Oğlan ile Gül Kız'ın kim olduklarını biliyormuş. Onlara her şeyi anlatmış. Annelelerinin kötü durumunu haber vermiş. Uçu birden Padişahın sarayına gitmişler.

O sırada Altın Oğlan ile Gül Kız'ın babaları padişahmış. Babalarına olup bitenin hepsini anlatmışlar. Padişah yaptığına çok pişman olmuş. Hemen karısını içinde bulunduğu sefil durumdan kurtarıp O'ndan af dilenmiş. İyi kalpli kadın kocasını bağışlamış ve çocuklarını bağrına basmış. Daha sonra padişah bu kötü oyunu düzenleyen iki kız kardeşe ceza vermek istemiş.

Bir atı üç gün aç bırakmış, bir ata da üç gün boyunca tuz yedirip hiç su vermemiş. Sonra bu iki kız kardeşin bir bacaklarını aç ata, diğer bacaklarını susuz ata bağlayıp bir tarafa saman, bir tarafa da su koyarak atları serbest bırakmış. Aç at samana, susuz at da suya doğru koşmuş. Atlara bağlı kız kardeşler de bacaklarından ikiye bölünerek ölmüşler. Böylece yaptıkları kötülüklerin cezasını çekmişler.

Padişah Altın Oğlan ve Dilleri Çengi için bir saray yaptırıp kırk gün kırk gece düğün edip evlendirmiş. Karısı ile Gül Kızı da sarayına alıp mutlu bir hayat sürmüş.

Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş. Biri bana, biri size, biri de sevenlerin başına.

Masal No : 18
Masalın Adı : ALTIN OĞLAN İLE GÜL KIZ
Anlatan : Vesile Akkuş
Yaşı : 48
Tahsili : Orta
İşi : Ev hanımı
Kimden dinlediği : Küçüklüğünde annesinden
Derlenen Yöre : Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir ülkede yaşayan üç kızkardeş vardır.
2. Bir gün kızların dilekleri kabul olur ve büyük kız başvezirin oğlu ile, ortanca kız ikinci vezirin oğlu ile, küçük kız da padişahın oğlu ile evlenir.
3. Büyük kızlar oğlan doğuracağız diye böbürle-
nirler.
4. Küçük kız: "Bir oğlan, bir kız doğuracağım.
Oğlanın üzerine dökülen su altın, kızın üzerine dökülen
su gül olacak." der.
5. Büyük kardeşler kız doğurur. Küçük ise bir oğ-
lan, bir kız doğurur. Kıskanan ablaları çocukları saklayıp
iki köpek yavrusunu küçük kardeşimiz doğurdu diye getirir-
ler.
6. Padişah oğlu karısını bir çuvala koyup kapıya
bırakır. Her geçene tükürüp bir de sopa vurmasını emreder.
7. Kötü kalpli iki abla çocukları bir sepete koyup
nehre bırakır.
8. Çok uzaklarda bir ağaca takılan sepetteki ço-
cukları bir keçi gelerek her gün emzirir.

9. Keçinin sahibi ihtiyar kadın çocukları bulup evine götürür.

10. Çocukları yıkarken oğlanın başına dökülen sular altın, kızın başına dökülen sular gül olur. İhtiyar kadın zengin olur.

11. Çocuklar yaşlı kadının anneleri olmadığını öğrenip evden ayrılırlar.

12. Altın oğlanın avladığı geyik "Dilleri Çengi'ye âşık olasin." diye beddua eder.

13. Altın oğlan Dilleri Çengi'yi aramaya çıkar. Anka kuşu yol gösterir.

14. Oğlan yoldaki sihirli engelleri aşp Dilleri Çengi'ye ulaşır.

15. Dilleri Çengi oğlanı görür görmez âşık olur ve evlenirler.

16. Dilleri Çengi Altın Oğlan'a annesinin başına gelenleri anlatır.

17. Altın oğlan Dilleri Çengi ile mağaradaki kız kardeşini alıp babasının sarayına götürür.

18. Dilleri Çengi her şeyi padişah olan çocukların babasına anlatır.

19. Padişah karısını yanına alır. Bu kötülüğü yapan karısının ablalarını atların kuyruğuna bağlatıp parçalatır.

M O T I F I N D E X

1. P252 Üç kız kardeş.
Bir ülkede yaşayan üç kız kardeş vardır.
2. H495.6 Annelik imtihanı.
Küçük kız evlenince saçlarına dökülen su altın olan oğlan ile, saçlarına dökülen su gül olan kız doğurur.
Oğlan doğuracağız diyen ablaları kız doğurur.
3. W117 Öğünme.
Büyük ve ortanca kız erkek çocuğu doğuracağız diye övünürler.
4. W181 Kıskançlık.
Ablaları küçük kardeşlerini kıskanır.
5. S525.4 Zalim ablalar.
İki zalim abla, kız kardeşlerinin doğurduğu çocukları alıp yerine iki köpek yavrusu koyarlar.
6. R48.1 Çuvala hapis etme.
Padişahın oğlu karısını bir çuvala koyup kapıya bırakır.
7. S180 İşkence ediş.
Padişahın oğlu kapıya bağladığı karısına herkesin tükürüp bir de sopa vurmasını emreder.
8. S142 Mehire terk etme.
Kötü kalpli iki kardeş Altın Oğlan'la Gül Kız'ı sepete koyup nehre terkeder.
9. B400 Evcil yardımcı hayvanlar.
Keçi her gün gelip çocukları emzirir.
10. N825.3 Yardımcı yaşlı kadın.
Keçinin sahibi ihtiyar kadın çocukları bulup evine götürerek büyütür.
11. F1010 Diğer olağanüstü olaylar.
Kadın erkek çocuğu yıkadığında üzerine dökülen

sular altın olur.

Kız çocuğunu yıkadığında üzerine dökülen sular gül olur.

12. E211 İnsan gibi konuşan hayvan.

Yaralanan geyik dile gelip "Dilleri Çengi'ye âşık olasin." der.

13. M411 Bedduaların yerine gelmesi.

Altın Oğlan yaralı geyiğin bedduası ile Dilleri Çengi'ye âşık olur.

14. B469.11 Yardımcı kuş Zümrüdü Anka

Zümrüdü Anka kuşu oğlana Dilleri Çengi'ye nasıl gidileceğini gösterir.

15. P414 Avcılık.

Oğlan avladığı hayvanları mağaraya getirir.

16. D930 Büyülü toprak.

Oğlan bıçaklı tarlaya: "Ne kadar yumuşak toprak." deyince tarla yumuşacık oluverir.

17. D910 Büyülü su.

Oğlan kan, irin ve pisliklerle dolu nehri yüze-
rek geçerken: "Ne tatlı su." deyince nehrin suyu tertemiz olur.

18. D900 Olağanüstü büyümlü hava.

Delikanlı şiddetli fırtınaya: "Ne kadar güzel hava." deyince derhal fırtına diner.

19. T15 İlk görüşte âşık olma.

Dilleri Çengi oğlanı görür görmez âşık olur.

20. Q416.2.1 Atların kuyruğuna bağlayarak

cezalandırma.

Kötü kalpli iki kızı padişah atların kuyruğuna bağlatarak parçalatıp cezalandırır.

21. Z71.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.

Padişah Dilleri Çengi ile Altın Oğlan için kırk gün kırk gece düğün yapar.

Z E K İ İ L E T Ü R K M E N

Bir varmış, bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Bir zamanlar bir ülkede bir padişah varmış. Bu padişahın da tek bir oğlu varmış. Oğlunun ismi Zeki imiş. Bir gün oğlunu severken acaba benim oğluma benzeyen böyle güzel ve yakışıklı bir çocuk daha var mıdır diye söyleniyormuş. O sırada yanında bulunan lalası "Vardır padişahım. İnsanlar çift yaratılmıştır" deyivermiş. Bu söz üzerine padişah; "Sana bir ay müddet veriyorum. Benim oğluma benzer, onun gibi güzel ve yakışıklı bir çocuk getiremezsen seni idam edeceğim" demiş.

Padişahın oğluna benzer bir çocuk aramaya çıkan lalanın yolu bir gün bir köye uğramış. İlk kapıyı çalıp misafir olmuş. Bir de bakmış ki evde padişahın oğluna benzer güzel mi güzel bir çocuk oynuyor. Fakir olup köyün sığircılığını yapan adamdan bir kese altın karşılığında çocuğu alıp saraya getirmiş.

Huzura çıkan lala padişaha "Senin çocuğun gibi bir çocuk buldum" demiş. Padişah getir deyince, "hayır sen oğlunu da bana ver ikisine aynı elbiseyi giydireyim. Karşına getireyim. Sen öz oğlunu tanırsan kanım sana helal olsun" diye söylemiş. İkisine de aynı elbiseyi diktirmiş. Padişahın huzuruna getirmiş. Padişah kendi oğlunu tanıyamayınca "İkisi de benim oğlum" deyivermiş.

O günden sonra Türkmen adındaki sığircının çocuğu ile kendi oğlunu hiç ayrı tutmamış. Birlikte yedirip içirip, birlikte okula gönderip birlikte eğitmiş.

Zeki ile Türkmen'e padişah yiğit birer delikanlı oluşları nedeniyle en iyi atlarından birer tane hediye etmiş. Çocuklar atları ile bir gün ava çıkmışlar.

Yaylada süt sağan ihtiyar bir kadının küleğine Zeki ok atıp sütünü dökünce ihtiyar kadın "Acem Kızına Şişik olasın" diye bağırarak beddua etmiş. Acem kızı

sözü Zeki'nin kalbine öyle işlemiş ki kim olduğunu ne olduğunu bilmeden âşık olmuş. Gün geçtikçe zayıflamış.

Derdini bir gün kardeş bildiği, beraber büyüdüğü Türkmen'e açmış. Ava giderken yaylada süt sağan kadının küleğine ok attığım zaman kadının "Acem Kızı'na âşık olasin" diye bağirtisından sonra görmeden âşık olduğunu söylemiş.

Türkmen de babasına gidip; "Kardeşim Acem Kızı'na âşık olmuş. İzin ver gidip getirelim" demiş. Babası, "O kızın methini ben de duymuş, hatta kendime istemiş getirtmemiştim. Çok istiyorsa gidin" demiş.

Zeki ile Türkmen atlarına binip yanlarına da birer heybe altın alarak yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler bir gün bir hana misafir olmuşlar. Hancı; "Boş oda yok sadece bir oda var orada da kim yattı ise öldü. Onun için kimseye vermiyorum. O oda cinlidir" dediyse de Türkmen ısrar edip o odaya istemiş. Zeki yorgunluktan uyumuş türkmen ise kardeşini beklemek için bir de odanın esrarını öğrenmek için uyumamış. O sırada odada bulunan bir kitabı açıp okumaya başlamış. Bir de bakmış ki cinler toplanmış konuşuyorlar.

Bir cin "Bunlar Acem Kızı'nı getirmeye gidiyorlar" demiş. Diğer cin; "Getiremezler. Bunlar nasıl denizi geçecekler" diye sormuş. Bir başka cin de "Denizin kenarında bir hurma ağacı var. Hurma ağacının altında beklerlerse bir yaprak düşer. Bu hurma yaprağını denize batırırlar denizin büyük balığı çıkar hatta atlarıyla binip geçebilirler" demiş. Beriki cin; "Nasıl geri dönecekler" diye sorunca da, Cin; "Yaprağı saklarlar, yine suya batırırlar, balık gelir dönerler" demiş.

Sabahleyin kalkmışlar, atlarına binip yola koyulmuşlar. Denizin kıyısına geldiklerinde Zeki "Eyvah biz bu suyu nasıl geçeceğiz" diye hayıflanmış. Türkmen hurma ağacının altına gelip durmuş. Bir de bakmış ki

hurma ağacından bir yaprak düşüyor. Hemen yaprağı alıp her şeyden habersiz olan Zeki görmeden suya batırmış. Yaprağı geri koynuna saklamış. Denizin kenarında dev bir balık belirmiş. Atlarla boca balığın sırtına çıkıp karşıya geçmişler. Acem Kızı'nın yaşadığı şehre gelmişler. Şehrin kenarında bir çiftçiye misafir olmuşlar. Sırlarını açmışlar. "Biz Acem Kızı'nı götürmeye geldik. Bize yardımcı ol. Sana ne istersen verelim." demişler.

Uzun uzun düşünen çiftçi, başını sallayarak; "Acem Kızı nişanlı. Haftaya düğünü olacak. Vazgeçin bu sevdadan" demişse de vaz geçinememiş.

Türkmen, çiftçiden bir koç postu istemiş. Zeki-yi bu postun içine sokup oynatarak Acem Kızı'nın sarayının önüne gelmiş. Pencereden sevimli bir koçun oynadığını gören Acem Kızı Türkmen'e "Koççu, koçunu bana ver sana ağırlığına altın vereyim" demiş. Fakat Türkmen'i ikna edememiş. "O halde bir gece bende kalsın deyip koçu odasına almış. Akşam cariyelerin getirdiği yemekleri yeyip artanları dolaba koyarak yatıp uyumuş. Postun içinde bunalan ve acıkan Zeki çıkararak dolaptaki yiyecekleri yemiş. Acem Kızı sabahleyin tabakları boş görünce şaşırması ve koçtan şüphelenmiş. Türkmen'e "sana altın vereyim koçun bir gece daha benimle kalsın" deyip ikna etmiş. Cariyelere "çok acıktım akşam yemeğimi fazla getirin" deyip gelen yemeğin birazını yedikten sonra artanını dolaba koyup uyur gibi yaparak beklemiş.

Karnı acıkan Zeki Acem Kızı'nın uyduğunu sanarak postundan çıkıp yemeği yemeğe başlamış. Odanın ortasında genç, yakışıklı bir delikanlıyı gören Acem Kızı'nın da yüreği oynamış. Zeki'nin koluna sarılarak; "Kimsin, nereden geldin?" deyince Zeki başından geçen her şeyi anlatıp kendisine görmeden âşık olduğunu söylemiş. Sabaha kadar dertleşmişler. Birlikte kaçmaya karar vermişler.

Acem Kızı; "Ben gelin gitmeden önce şehrin altındaki annemin türbesini ziyaret edeceğim. Ancak oradan kaçabiliriz. Türkmen gelsin orda beni beklesin" demiş.

Sabah koçunu almak için gelen Türkmen'e Türbenin anahtarını verip türbede beklemesini söylemiş.

Ertesi gün Acem Kızı siyaahlara sarılıp; "Annemin türbesini ziyaret edeceğim kimse gelmesin, türbeye yalnız gireceğim" diyerek yapayalnız türbenin içine girmiş. Türbede sarıldığı siyah şalı Türkmen'e verip onun elbiselerini giyerek koç kılığındaki Zeki'yi de alıp türbeden çıkıp gitmiş. Türkmen de Acem Kızı kıyafetinde saraya girmiş.

O memleketin âdeti gelin oğlan evine gidince üç gün damatla yatmayıp sıra ile oğlanın bacıları ile yatar sonra damadın koynuna girermiş. Birinci gün büyük kızla yatan gelin kıyafeti giymiş Türkmen büyük kıza "sen mi güzelsin öteki bacıların mı" der. O da en güzelimiz küçük olanımızdır" der. Ortanca kızla da yatan Türkmen, üçüncü gece küçük kızla yatarken kız Türkmen'e sen çok güzelsin, ağabeyim çirkin deyince Türkmen; "Sen de çok güzelsin, gel dua edelim içimizden biri erkek olsun da birbirimizin olaalım" demiş. Dua edip yatmışlar, biraz sonra Türkmen "Ben erkek oldum" demiş. Sonra da "Gel kaçalım yoksa bizi öldürürler" deyip gece kaçıp çiftçinin evine gitmişler. Vakit geçirmeden Zeki ile Türkmen kızları alıp atlarına atladıkları gibi kaçmışlar.

Sabah olunca şehirde Acem Kızı'nın kaçırıldığı duyulunca koççudan şüphelenilerek aranmaya başlanmış. İzleri bulunup denize doğru atlarla koşmuşlar.

Zeki ile türkmen tam denize ulaştıkları sırada Acem Kızı'nın ülkesinin ordusu yetişmiş. Zeki yakalanacağız diye çok korkmuş. Fakat Türkmen koynundaki yaprağı çıkarıp suya daldırınca yine kocaman balık gelmiş atlarıyla balığa binerek karşıya geçmişler ve kurtulmuşlar.

Türkmen Zeki'ye "Kurtulduk diye sevinme, daha çok yolumuz var" demiş. Yine giderken kaldıkları hana uğrayıp aynı odada kalmışlar Zeki ve kızlar uyumuş, Türkmen kitabını alıp okumaya başlamış. Cinler yine toplanmaya başlamış. Bir cin; "Bunlar Acem Kızı'nı kaçırdı ama Acem Kızı'nın ağzından yılan çıkacak, Zeki ölecek" demiş, o anda bir başka cin "Ama Türkmen bekler de yılanı öldürürse Zeki kurtulur" deyivermiş. Bu konuşmaları dinleyen Türkmen sessizce kitabı kapatıp uyumuş,

Sabah olunca kalkmışlar atlarına binip yola düşmüşler. Az gitmişler uz gitmişler, altı ay bir güz gitmişler nihayet dokuz ayda memleketlerine dönmüşler. Kütübe padişaha ulaşmış. Oğullarını karşılayan padişah bunlara dokuz gün, dokuz gece davul çaldırtıp düğün yapmış. Akşam çocukları gerdeğe girecekleri sırada Türkmen gizlice Zeki'nin yatak odasına saklanmış. Zeki'nin Acem Kızı ile gerdeğe girdiği sırada Acem Kızı'nın ağzından bir yılan çıkıvermiş, tam Zeki'yi zehirleyeceği anda Türkmen kılıcı ile yılanı öldürüvermiş.

Olandan bitenden başından beni haberi olmayan Zeki, Türkmen'e sen bu odada ne arıyorsun diye saldırmış. Türkmen de Zeki'ye; "Bak kardeşim, seni canım kadar severim. Beni konuşturma. Bana her şeyi anlattırma, konuşursam ikimiz için de kötü olur. Bırak gideyim" demiş. Fakat Zeki bir türlü bırakmamış. "Ya konuşursun yoksa seni öldürürüm" deyince Türkmen olanı biteni başından beri anlatmış. O anda da taş oluvermiş. Zeki, "Eyvah, ben ne yaptım" deyip atına atladığı gibi doğru hana varmış. Yol boyu ne olduysa o handa oldu diye düşünüp durmuş. Handa yine aynı odaya yatmış. Türkmen'in okuduğu kitabı açıp okumaya başlamış. Bir de bakmış ki Türkmen'in anlattığı cinler toplanmış.

Bir cin; "Ben demedim mi, bu olay son bulmuyacak", öbür cin; "Zeki gidene kadar bir oğlu olacak,

eğer oğlunu taş kesilen Türkmen'in üzerine keserse, Türkmen canlanacak" demiş. Bunları duyan Zeki sabah olur olmaz atına atladığı gibi memleketinin yolunu tutmuş. Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş ve memleketine ulaşmış. Bir de bakmış ki cinlerin dediği gibi bir çocuğu dünyaya gelmiş.

Acem Kızı'nın kucağından oğlunu alarak sevmiş ve hemen bıçağını çıkarıp heykelin üzerine kesivermiş. Türkmen aniden dirilmiş.

Babalari yeniden düğün kurdurup, dokuz gün dokuz gece davul çaldırdıktan sonra evlendirmiş.

Gökten üç elma düşmüş, biri bana, biri bu masalı bana anlatana biri de sizlere olsun.

Masal No	:	19
Masalın Adı	:	ZEKİ İLE TÜRKMEN
Anlatan	:	Ali Duvarcı
Yaşı	:	47
Tahsili	:	İlkokul
İşi	:	Çiftçi
Kimden dinlediği	:	Annesinden
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Padişah oğluna benzer bir çocuk olup olmadığını sorar. Vezir var deyince bulmasını ister.
2. Padişahın oğluna benzer bir çocuk bulunur.
3. Padişah oğlundan ayırt edemediği Türkmen'i sarayına alıp oğlu ile yetiştirir.
4. İhtiyar kadının bakracını deviren Zeki'ye kadın "Acem Kızı'na âşık olasın" diye beddua eder.
5. Zeki görmeden acem kızına âşık olur.
6. Türkmen'le birlikte acem kızına gider.
7. Cinler Türkmen'e yardım eder.
8. Türkmen kızı cinsiyet değiştirmiş gibi yaparak kandırır ve kaçarlar.
9. Türkmen Acem Kızı'nın ağzından çıkan yılanı öldürür.
10. Zeki Türkmen'e sırrını konuşturunca Türkmen taş olur.
11. Zeki oğlunu heykelin üstünde kesince Türkmen canlanır.

M O T I F I N D E X

1. P10 Padişah.
Padişah oğlunun bir benzeri varsa bulunmasını ister.
2. F110 vezir.
Vezir Padişahın oğlunun bir benzerini bulup getirir.
3. H0 Tanıma sınavı.
Padişah benzerinin yanında oğlunu tanıyamaz.
4. M411.3 İhtiyar kadının bedduası ile âşık olma.
İhtiyar kadın "Acem kızı'na âşık olasın" diye beddua eder.
5. P40 Prens.
Padişahın oğlu ihtiyar kadının süt küleğine ok atıp döker.
6. 411 Hiç görülmeyen kimseye âşık olma.
Zeki hiç görmediği Acem Kızı'na âşık olur.
7. C611 Yasaklanan oda.
Hancı boş olan bir odayı o oda cinlidir diye kimseye vermez.
8. D1130 Sihirli oda.
Türkmen odada kitap okumaya başlayınca cinler toplanır.
9. D302 Cinler.
Bir cin, diğer cinlere: "Bunlar Acem Kızı'nı getirmeye gidiyorlar." der.
10. 612¹ Cinlerin yardımı.
Cin denizi geçmeleri için "Hurma ağacının dibinde beklerseler hurma yaprağı düşer, yaprağı suya satırırlarsa denizin büyük balığı çıkar, atları ile birlikte balığa binip denizi geçerler, aynı şekilde dönerler." diye

anlatıp yardım eder.

Cinler:"Kızın karnındaki yılanı Türkmen, yatak odalarını bekleyip öldürürse kurtulurlar." deyip yardım ederler.

11. D950 Sihirli ağaç.

Ağaçtan düşen yaprağı suya batırınca balık gelir.

12. K1870 Aldatma.

Türkmen zeki'yi posta bürüyüp koç kılığına sokarak Acem Kızı'nın penceresi önünde oynatıp Acem Kızı'na kandırır. Koç kılığındaki Türkmen'i Acem Kızı'nın odasına sokar.

13. V113 Türbe.

Kız annesinin türbesine yalnız gider.

14. K2300 Diğer aldatmalar.

Kız annesinin türbesini ziyaret etmek için türbeye girer ve Türkmenle elbise değişip koç kılığındaki Zeki'yi de alarak çıkıp gider.

15. K1837 Kadının erkek elbisesi giyerek kıyafet değiştirmesi.

Acem Kızı Türkmen'in elbiseselerini giyerek erkek kılığına girer.

16. K1836 Erkeğin kadın elbisesi giyerek kıyafet değiştirmesi,

Türkmen Acem Kızı'nın şalını alıp elbiselerini giyerek Acem Kızı kılığında saraya girer.

17. P600 Gelenekler.

memleketin adetinde, gelin oğlan evine gidince üç gün damatla yatmayıp sırasıyla oğlanın bacılarının koynunda yatar.

18. D11 Kadının erkek olması.

Kızla Türkmen dua edip yatarlar, biraz sonra Türkmen"Ben erkek oldum." der.

19. F529.4.1 Karnında yılan taşıyan kız.
Gerdeğe girdiği sırada Acem Kızı'nın ağzından
bir yılan çıkar. Zekiye sokacakken, Türkmen yılanı
öldürür.

20. W137 Meraklılık.
Zeki, Türkmen'in niçin yatak odalarına girdiği-
ni merak eder.

21. W185 Zor kullanma.
Zeki Türkmen'i konuşturmak için zor kullanır.
Kılıcıyla öldürmek ister.

22. D231 İnsanın taşa dönüşmesi.
Türkmen olanı biteni başından beri anlatır ve
o anda taş olur.

23. D712.4 Kanın akıtılması ile sihirin
bozulması.

Acem Kızı'nın kucağından oğlunu alarak sever ve
çocuğu heykelin üzerinde kesiverir. Türkmen âniden
dirilir.

24. N440 Değerli sırların öğrenilmesi.
Zeki bu işin sırrını handaki sihirli odaya
gidip cinlerden öğrenir.

25. D435.1.1 Heykelin canlı hale dönüşmesi.
Heykelin üzerine kan dökülünce heykel canlı ha-
le gelir.

26. Z71.6 Formülistik sayı 9
Dokuz gün dokuz gece davul çaldırdıktan sonra
evlenir.

CIVIL CIVIL SULTANIM

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir evin bir kızı varmış. Kız o kadar güzelmiş ki kimse görmesin, duymasın, işitmesin diye babası evini ıssız bir dağın başına kurmuş.

Kızın ismi Sultan'mış. Sultan bir gün inekleri sağmış, sütü pişirmiş, testileri alıp suyun yolunu tutmuş. Çeşmeye varıp testileri pınarın önüne koyup dolmasını beklemiş. Beklerken bir kuş gelip pınarın başına konmuş. Kuş kızın çok güzel olduğunu görünce kıza âşık olmuş. Allah tarafından dile gelerek: "Cıvıl cıvıl Sultanım." demiş. Kız da: "Ne istersin a canım." diye cevap vermiş.

Kuş: "Kırk gün kırk gece ölü başı bekleyip, kırk birinci günü murada eresin." demiş.

Kız korka korka eve gelmiş. O günden sonra kendisini üzüntülere boğmuş. Ölçüp biçip durmadan düşünmüş. Fakat bir türlü derdine çare bulamamış. Sultan günden güne zayıflayıp çökmeye başlamış. Annesi bu durumun farkına varıp kızına sormuş: "Kızım derdin ne?" dediğinde kız: "Hiç bir derdim yok." demiş.

Bir gün annesi, Sultan suya giderken izlemiş. Kuş tekrar gelip Sultan'la konuşurken annesi her şeyi duymuş. Sultan eve geldikten sonra annesi Sultan'a: "O kuş seninle niye konuştu." demiş. Sultan annesine olup biten her şeyi anlatmış. Annesi de babasına söylemiş. Babası bu durum karşısında tek çözümün göç olduğunu düşünerek karısı ve kızını alıp başka bir memlekete göç etmiş.

Uçu birden az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler bir ormana gelip konaklamışlar. Hava kararınca bir fırtına çıkmış. O sırada babası feneri yakmış fakat fırtına nedeniyle fener sönmüş.

Sultan karşıda yanar bir ışık görmüş. Babası ile birlikte ışığa doğru gitmişler. Işık bir kulübeden geliyormuş. Yaklaştıklarında kulübenin çok farklı bir kulübe olduğunu görmüşler. Kulübenin her tarafı altınlarla kaplı olup alev gibi parlıyormuş. Ayrıca kapının üzerinde de: "Lâ ilâhe illâllah, Hak versin muhammeden Resulullah." yazıyormuş. Sultan bu yazıyı seslice okuyunca kapı birden kendiliğinden açılmış. Sultan içeri girmiş. Babası da içeriye girmek isteyince kapı kapanıvermiş.

Sultan; bağırmış, ağlamış ama nafiye. Hiç bir şey yapamamış. Kaderine boyun bükmüş ve babasına: "Baba artık sen git. Bu benim kaderim. Annemi al evimize dön. Benim için burada kalmaktan başka yapacak hiç bir şey yok." demiş. Adam çaresiz ağlaya sızlaya karısını alıp geri dönmüş.

Sultan odaya girdiğinde kendisiyle konuşan kuşun orada olduğunu görmüş. Çok ürpermiş. Sonra kuş kendisine tekrar aynı sözleri söylemiş. Bunun üzerine Sultan ölü başını beklemeye razı olmuş.

Saatler, günler, aylar geçip gece gündüz uyumayıp ölünün başını 39 gün beklemiş. Aynı gün dışardan bir kervancı geçtiğini görmüş. Kervancıya: "Ey kervancı nerden gelip nere gidersin?" demiş. Kervancı: "Ben de bıktım bu kervancılıktan, beni de al içeri." demiş. Sultan kervancının yalvarışlarına dayanamayarak içeri almış. Tam 39 gün uyumadığı için kervancıya: "Ben çok yorgunum, 39 gündür uyku uyumuyorum. Sen biraz otur, ben biraz uyuyayım." demiş. Kervancı da kabul etmiş.

Meğer kervancı erkek kılığına girip kervancılıkla geçinen bir kadınmış. Sultan uykusuzluktan, yorgunluktan deliksiz bir uykuya dalınca kervancı hemen kızın elbiselerini çıkarıp kendi giymiş, çantasından çıkardığı kadın elbiselerini de Sultan'a giydirmiş. Kırk gün dolunca kuş birden çok yakışıklı bir delikanlı oluvermiş.

Sultan uyurken kervancı kız oturduğu için, delikanlı kırk gündür bekleye kızı uyumayan kız sanıp uyuyan kızın kim olduğunu sormuş.

Kervancı kız da: "Bu uyuyan bir kervancı kızı." deyip, delikanlıyı kandırmış. O arada uyanan sultan kervancı kızın dediklerini duyup hemen: "Ben kervancı kızı değilim. Ben Sultan kızım. 39 gündür uykusuzdum. Kervancı gelince biraz bekle uyuyayım dedim. Bu kadının üzerindeki elbiseler benim elbiselerim." diye söylenmişse de inandıramamış.

Delikanlı kervancı kızı ile birlikte yaşamaya başlamış. Sultan da evde bir sığıntı gibi kalmış. Bir gün Delikanlı ile kervancı kız çarşıya alış verişe çıkmışlar. Çarşıya çıkarken de Sultan'a: "Biz çarşıya çıkacağız. Bir isteğin var mı?" demişler.

Sultan da: "Bana bir sabır taşı ve bıçak almazsanız yollarınıza boz dumanlar çöke." demiş.

Kendi alacaklarını aldıktan sonra kızın istediği sabır taşı ile bıçağı da alıp dönmüşler.

Delikanlı Sultan'a bıçak ve sabır taşını verirken bunları ne yapacağını sormuş. Sultan bir şey söylemeyince meraklanıp Sultan'ı takip etmeye başlamış. Sultan odasına girip taşı yere koyup bıçağı eline alıp: "Babamın ve annemin bir tanesiydim. nazlıydım. Bir kuş gelip kırk gün ölü başı bekleyeceksin deyinceye kadar neşeli ve mutluydum. Bir belaya uğramayayım diye babam evimizi göçürürken bu eve geldim. 39 gün bekledim." diye başından geçenlerin hepsini bir bir anlatmış. Bıçağı taşa vurunca taş bu sözlere dayanamayıp paramparça olmuş.

Delikanlı kapının ardında söylenenlerin hepsini duymuş. Bülbülken âşık olduğu Sultan'ın bu kız olduğunu anlamış ve kervancı kızını koğarak Sultan'la evlenmiş. Muratlarına ermişler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Masal No : 20
 Masalın Adı : CIVİL CIVİL SULTANIM
 Anlatan : Medine Bozkurt
 Yaşı : 40
 Tahsili : Ortaokul
 İşi : Ev hanımı
 Kimden dinlediği : Küçükken annesinden
 Derlenen yöre : Malatya merkez

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Adam çok güzel olan kızı Sultan'ı kimse görmesin diye dağ başına ev kurar.
2. Pınarın başında su doldururken gören kuş kıza âşık olur.
3. Kuş dile gelip "Cıvıl Cıvıl Sultanım. Kırk gün kırk gece ölü başı bekleyesin, kırk birinci gün murada eresin." der.
4. Kız annesine kuşun söylediklerini anlatır.
5. Babası tek çözümün göç olduğunu düşünerek karısı ve kızını alıp başka memlekete doğru yola çıkar.
6. Yolda bir ormanı geçerken fırtınaya tutuñurlar.
7. Her tarafı altınlarla kaplı, alev gibi parlayan bir kulübe görürler.
8. Kulübenin kapısındaki yazıyı kız okuyunca kapı açılır. Kız içeri girer babası ise dışarıda kalır.
9. Sultan kulübede aynı kuşu görür ve çaresiz ölü başını bekler. 39. Gün kervancı kılığında bir çingene gelir.
10. Yorgun kıza "Sen uyu dinlen bir gün de ben bekleyeyim" deyip kıza uyutur.

11. Sultan uyuyunca kervancı kılığındaki çingene kızın elbiselerini giyer, kıza da torbasından çıkardığı çingene elbisesini giydirir.
12. Kırk gün dolunca kuş birden çok yakışıklı bir delikanlı olur.
13. Kırk gün ölü başı bekleyeni oturan kıızı sanıp uyuyanın kim olduğunu sorar.
14. Çingene kız uyuyanın zavallı bir kervancı kıızı olduğunu söyleyip oğlanı inandırır. Oğlanla kendi evlenir.
15. Delikanlı bir gün karısı ile çarşıya giderken Sultan sabır taşı ile bıçak ısmanlar.
16. Oğlan kapının arkasından Sultan'ın sabır taşına dediklerini ve taşın dayanamayıp parçalandığını görünce gerçeği anlar.
17. Kervancı kılığında gelen çingen kızını kovarak Sultanla evlenir.

M O T I F I N D E X

1. S75.1 Olağanüstü güzellikte kız.
Kız o kadar güzeldir ki babası kimse görmesin diye evini ıssız bir dağın başına kurar.
2. B211.3 Konuşan kuş.
kızın güzelliğine âşık olan kuş "Cıvıl cıvıl sultanım." der.
3. F771 Olağanüstü ev.
Ormanda her tarafı altınlarla kaplı ve alev gibi parlayan bir ev ev görürler.
4. (T)V304 Çeşitli dini motifler.
Altın kaplı evin kapısında bir âyet yazılıdır.
5. D1830 Sihirli güç.
Kız kapının üstündeki duayı okuyunca kapı kendiliğinden açılır.
6. (T)R49.4 Odaya hapsedme.
Kapı açılınca içeri giren kızın üstünden kapı kapanıp içeri hapsolür.
7. F1531 Sabır imtihanı.
sultan ölü başını 39 gün bekler.
8. K1810 Hile ile kıyafet değiştirme.
Erkek kılığında kervancılık yapan çingene karısı 39 gündür uykusuz Sultan'ı uyutup bir gün de ölü başını kendi beklerken kızın elbiselerini çıkarıp kendi giyer. Çantasındaki çingene elbiselerini de Sultan'a giydirir, kendisi Sultan'mış gibi oturur.
9. D350 Kuşun insana dönüşmesi.
Kırk gün dolunca kuş, birden çok yakışıklı bir delikanlı olur.
10. K1700 Blöf vasıtasıyla aldatma.
Delikanlı ölü başını kırk gündür bekleyen oturan kız olduğunu sanıp uyuyan kızın kim olduğunu sorun-

11. T100 Evlilik.

Delikanlı kervancı kızla evlenir. Sultan ise evde sığıntı gibi kalır.

12. M430 Beddua.

Delikanlı ile kervancı kız çarşıya giderken Sultan "Bana bir sabır taşı ve bıçak almazsanız yollarınıza boz dumanlar çöke" diye beddua eder.

13. N440 Değerli sırların öğrenilmesi.

Kapı arkasından Sultan'ın sabır taşına söylediklerini dinleyen oğlan her şeyi öğrenir, kervancı kızı kovarak Sultan'la evlenir.

K A R A Ç İ N G E N E

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde buralarda bir kız ile babası yaşamış. Bu kız çok güzelmiş. Güzelliği dillere destanmış. Kızın babası bir gün oldukça çirkin kara bir çingene ile evlenmiş. Kara çingenenin eve gelmesiyle birlikte güzel kızın da huzuru büsbütün bozulmuş.

Kızın güzelliğini kıskanan kara çingene, kızın babasını her gün sıkıştırıp güzel kızı assız bir ormanda öldürmesini istemiş.

Zavallı adam Kara Çingene'nin elinden kızını kurtarmak ve dirdirandan da kurtulmak için öldüreceğim diye götürüp kızını ormanda bırakmaya karar vermiş.

Kızı ormanda epeyce dolaştırıp yormuş. Dinlenmek için bir ağacın dibine oturduklarında kızının uyumasından faydalanarak oradan ayrılmış. Ayrılırken de Kara Çingene'yi kızının öldüğüne inandırmak için kızının elbisesinin bir perçesini öldürdüğü tavşan kanına bulayarak kanlı elbiseyi Kara Çingene'ye götürmüş.

Uyuduğu derin uykusundan uyanan kız terkedildiğini anlayıp çok korkmuş. Ormanın derinliklerinde gide gide Fırat kıyısına inmiş. Suyun kenarında atını suvarmakta olan bir delikanlıyı görmüş. Delikanlı kıızı görür görmez güzelliğine âşık olmuş. Başından geçenleri anlatan kıızı alıp evine götürmüş. Delikanlı bu güzel kızla yedi gün yedi gece düğünden sonra evlenmiş.

Aradan yıllar geçmiş. Bu güzel kızın iki oğlu olmuş. Mutlu bir hayat sürüyorlarmış. Bir gün komşu kadınlarla birlikte Fırat kıyısına esvap yumaya gitmiş. Esveplerini yıkadıktan sonra kendisi de yıkanmak için hazırlanırken ırmağın kıyısına çingene kadınların yaklaştığını görmüş. Çingeneler arasında Kara Çingene de varmış. Kara Çingene kıızı görür görmez ta-

nımsı. Yanına gelip boynuna sarılmış. O'na dost görünerek konuşmaya başlamış. Kiminle evlendiğini, çocukları olup olmadığını, nerede oturduğunu öğrenmiş. Israrla güzel kızın saçlarını taramak istemiş. Kız da buna izin vermiş. Kara Çingene hem kızın saçını tarayıp hem de gizli gizli cebindeki iğneleri çıkarıp kızın başına tek tek batırmış. Güzel kız âniden bir kuş olup uçup gitmiş.

Kara Çingene hemen üvey kızın elbiselerini giyip yıkadıklarını da alarak evin yolunu tutmuş. Güzel kızın kocası karşısında Kara Çingene'yi görünce çok şaşırılmış. O'na kim olduğunu sormuş. Kara Çingene ise:

"Beni tanımadın mı? Ben senin karınım. Çamaşırları yıkarken güneşte çok kaldım. Simsiyah oldum" diyerek adamı ikna etmeye çalışmış. Fakat adam bu kara kadının kendi karısı olduğuna bir türlü inanmamış. Çocuklar da tıpkı babaları gibi analarının bu kara kadın olduğuna inanmamışlar. Kara Kadın çocukları her kucaklamak istediğinde çocuklar ağlayıp kaçıştılar.

Kuş olan güzel kız ise her gün komşusunun penceresinin önüne gelip: "Kocam nasıl? Kara Çingene ne yapıyor? Çocuklarım nasıl?" deyip ağlayıp gidiyormuş. Komşusu her gün olan bu durumu kızın kocasına bildirerek: "Her sabah pencerenin önüne bir kuş geliyor, sizleri soruyor, ağlayıp gidiyor" demiş. Zavallı adam bu durumdan şüphelenmiş. Kuşu yakalamak için komşusuyla beraber bir plan hazırlamış. Pencerenin önüne kuşun her gün konduğu yere kara sakız yapıştırmış. Ertesi gün kuş yine aynı saatte pencerenin önüne gelmiş. Her zamanki yere konmuş. Yine aynı şeyleri tekrarlamış. Sözlerini bitirmiş ancak uçmamış. Kocası gelip kuşu tutmuş. Kuşun başını birez okşayınca iğneleri fark etmiş. Tek tek kuşun başındaki iğneleri çıkarmaya başlamış. En son iğne de çıkınca kuş laybolmuş, yerine güzel bir kız ortaya çıkmış. Güzel kız kocasına başından geçenleri bir solukta anlatmış. Kocasıyla beraber evlerine gitmişler. Kara Çingene üvey kızını karşısında görünce çok şaşırılmış ve hemen bir karga olup uçup gitmiş. Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No : 21
 Masalın Adı : KARA ÇİNGENE
 Anlatan : İmam Kaçar
 Yaşı : 70
 Tahsili : Yok
 İşi : Serbest
 Kimden Dinlediği : Küçükken annesinden
 Derlenen Yöre : Yeşilyurt / Malatya

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Güzel kızı ile yalnız yaşayan bir adam Kara Çingene ile evlenir.

2. Güzel kızı kıskanan Kara Çingene kocasından kızın öldürülmesini ister.

3. Adam kızı ormanda bırakıp eve öldürdüm diye döner.

4. Kız, kendini görür görmez âşık olan bir delikanlı ile evlenir.

5. Kız Fırat kıyısında çamaşır yıkarken Kara Çingene görür.

6. Kara Çingene kızı kandırıp saçını tararken başına üç iğne saplar.

7. Başına iğne batırılan kız kuş olup uçar.

8. Kara Çingene kızın elbiselerini giyip eve gider.

9. Kuş her gün komşunun penceresine gelip kocası ve çocuklarını sorar.

10. Kuşu yakalayan adam başındaki iğneleri çıkarınca, kuş yine güzel kız haline döner.

11. Kara Çingene üvey kızını karşısında görünce karga olup uçar gider.

M O T I F I N D E X

1. F575.1. Harikulâde güzelliik.
Kızın güzelliği dillere destandır.
2. P282 Uvey anne.
Uvey anne olan Kara Çingene, güzel kıza kıskanıp
hocasından öldürmesini ister.
3. W181 Kıskançlık.
Kara Çingene kızın güzelliğini kıskanır.
4. P232 Baba kız.
Baba kızını ormanda bırakır.
5. B143 Ormana terk etme.
Adam yorgunluktan uyuyan kızını ormana terk eder.
6. T15 İlk görüşte âşık olma.
Suyun kenarında atını suvarmakta olan delikanlı
kızı görür görmez âşık olur.
7. T100 Evlenme.
Delikanlı başından geçenleri anlatan güzel kızla
evlenir.
8. Z71.5 Formülistik sayı.
Yedi gün yedi gece düğün yapar.
9. D150 İnsanın kuşa dönüşmesi.
Kara Çingene güzel kızın başına iğneleri batırınca
kız kuş olup uçar. Kara Çingene karga olup uçar.
10. B211.3 Konuşan kuş.
Kuş her gün komşunun penceresine gelip "Kocam na-
sıl? Çocuklarım nasıl?" diye sorar.
11. D550 Kuşun insana dönüşmesi.
Kuş haline getirilen kızın kafasındaki iğneler tek
tek çıkarılınca kuş tekrar insan haline döner.
12. Z101 Ölüm sembolü kanlı gömlek.
Kızı öldürmeye kıyamayan baba, elbisesinden bir
parçayı tavşan kanına bulayarak Kara Çingene'ye getirir.

KIRK ANAHTAR

Bir varmış bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Çok demesi günahmış, peynir ekmek yemesi sevapmış. Zamanın birinde fakir bir aile yaşarmış. Bu ailenin üç oğlu ile bir kız çocukları varmış. Adam çocuklarına bakabilmek için avcılık yaparmış.

Bir gün evde yiyecek bittiğinden adam yine ava çıkmak istemiş. Karısına: "Ben avlanmaya gideceğim. Üç güne kadar dönerim. Eğer dönmezsem leğene sukoyun ve oklava ile çarpın. Eğer su kırmızı olursa ben ölmüşümdür. Eğer su aynı kalırsa yaşıyorum demektir." demiş. Sonra da gitmiş.

Aradan bir hafta geçtiği halde eve dönmemiş. Hemen leğene su koyup çarpmaya başlamışlar ve suda kan oluştuğunu görmüşler. Büyük oğlan: "Babam öldüğüne göre avlanmaya ben gidiyorum." demiş. Ava çıkmış. Sonra havada bir kuşun uçtuğunu görmüş ve hemen peşine düşmüş. Sonra ihtiyar bir adamın yaşadığı eve gelmiş. Adam çocuğu içeri almış. "Ben senin babanla çok iyi arkadaşım" demiş ve sedire oturmasını söylemiş. Çocuk hemen oturmuş ve sedirin altında bulunankatran kazanına düşüp ölmüş.

Annesi oğlunun gecikmesi üzerine babasına yaptığı işleri buna da yapmış. Sonra oğlunun öldüğünü anlamış. Bu sefer ortanca oğlan, annesine: "Ben ava gidiyorum." demiş ve gitmiş.

Ihtiyar adam babaya ve büyük oğlana yaptıklarını buna da yapmış bu da ölmüş. Bunun da gecikmesi üzerine annesi leğene su koyup bütün gereken şeyleri yapmış. Bunun da öldüğünü anlamış. Bu sefer ava gitme sırası en küçük oğlana gelmiş. O da tam giderken yanındaki köpek dile gelmiş. Oğlana: "Ben de seninle geleceğim. Ben ne yaparsam sen de onu yapacaksın." demiş. Sonra beraberce gitmişler.

Bu ihtiyar adam kuşunu yine salmış. Bunlar da av zannedip peşine düşmüşler. Kuş bunları adamın evine doğru çekmiş. Adamın evine gelince hızla kaybolmuş. Önlerine çıkan adam oğlana: "Senin baban ve iki ağabeyin buradan geçti. Onlar benim iyi dostlarımdır." deyip oğlanı içeriye buyur etmiş. Sonra sedire oturmasını söylemiş. Fakat köpek sedire çıkmayıp kapının önüne oturmuş. Çocuk da kapının önüne oturmuş. Adam: "Oğlum niye kapının önüne oturuyorsun? Gel sedire otursana." demiş. Çocuk da: "Yok köpeğim buraya oturdu, ben de buraya oturacağım." demiş.

Adam "Acıkmışsınızdır. Size yemek getireyim." demiş. Sonra mutfığa gitmiş ve yemeğin içine biraz zehir atmış. Sonra yemeği çocuğun önüne koymuş. Köpek yemeği koklamış ve yememiş. Çocuk da yememiş. Adam yemeği yemeyişinin sebebini sorunca: "Köpeğim yemedi ben de yemeyeceğim." demiş.

Başka türlü öldüremeyeceğini anlayan adam kılıcını çekip çocuğu öldürmeye kalkışmış. Fakat başaramamış. Daha atik davranan oğlan adamı öldürmüş. Sonra adamın ısrarla oturtmak istediği sedirin altına bakınca babasının ve ağabeyilerinin ölülerini görmüş.

Bu sırada adamın sakalında kırk tane anahtar asılı olduğunu fark etmiş. Çocuk bütün anahtarları alarak kırk odaya da tek tek bakmış. Hep odada altın, gümüş, kıymetli eşyalar ve yiyecek dolu imiş. Gidip annesi ve kız kardeşini getirmiş, babası ile kardeşlerine bahçede birer mezar yapmış, buradaki altın ve gümüşleri de alıp mutlu ve zengin bir hayat yaşamaya başlamışlar.

Masal No	:	22
Masalın Adı	:	KIRK ANAHTAR
Anlatan	:	Elif Taşdemir
Yaşı	:	66
Tahsili	:	İlkokul
İşi	:	Ev hanımı
Kimden Dinlediği	:	Çocukluğunda komşu kadınlardan
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir adam çocuklarına bakabilmek için avcılık yapar.
2. Ava giden adam karısına "Ben ava çıkıyorum, üç güne kadar dönmezsem leğene su koy karıştır, bulanırsa ben ölmüşümdür." der.
3. Avcı uçan bir kuşun peşine düşüp ihtiyar adamın yaşadığı bir eve gelir.
4. Aradan üç gün geçtiği halde adam eve dönmez.
5. Kadın leğene su koyup karıştırınca su kan rengine bulanır. Kadın kocasının öldüğünü anlar.
6. Babası ölünce ava büyük oğlan çıkar.
7. Büyük oğlan da dönmeyince kadın yine su koyup karıştırır ve oğlunun öldüğünü anlar.
8. Ortanca oğlan da aynı şekilde ölünce ava gitme sırası küçük oğlana gelir.
9. Köpek dile gelip büyük oğlana "Ben de geleceğim" der. "Ben ne yaparsam beni taklit et" diye de tenbihler.
10. Küçük oğlan baba ve ağabeylerinin gittiği eve varır.

11. Oğlan köpek ne yaparsa aynını yapıp adamın gösterdiği yere değil köpeğin oturduğu yere oturur.

12. Oğlan köpek yemediği için adamın verdiği yiyecekleri de yemez.

13. Oğlanın üzerine saldıran adamı oğlan öldürür.

14. Adamın ısrarla oturtmak istediği sedirin altına bakınca babası ve kardeşlerinin cesedini görür.

15. Adamın sakalında kırk anahtar asılıdır.

16. Oğlan bu kırk anahtarla konaktaki kırk kapıyı açtığında odaların altın gümüş ve kıymetli eşyalarla dolu olduğunu görür.

17. Oğlan baba ve kardeşlerini bahçeye kazdığı mezara gömer.

18. Odalardaki altın ve gümüş sayesinde anne ve kız kardeşi ile zengin bir hayat yaşar.

M O T I F   I N D E X

1. P414 Avcılık.
Adam çocuklarına bakabilmek için avcılık yapar.
2. F900 - F1099 Olağanüstü hadiseler.
Adam öldüğü zaman karısının leğene koyduğu su kızarır.
3. K950 Hile ile öldürme.
Adam çocuğa "Babanın çok iyi arkadaşı idim." deyip sedire hile ile oturarak sedirin altındaki katran kazanına düşünüp öldürür.
4. B211.1.7 Konuşan köpek.
Köpek küçük oğlana "Ben de seninle gideceğim, ben ne yaparsam sen de onu yapacaksın." der.
5. B421 Yardımcı köpek.
Küçük oğlan köpeğinin yardımı ile adamın tuzağından kurtulur.
6. Z71.12 Formülistik sayı 40
Adamın sakalında kırk anahtar asılıdır.

ÇİNGENE KIZ.

Bir varmış, bir yokmuş, zamanın birinde çok güzel bir Prenses varmış. Bu Prenses bir Paşaoğlu ile evlenmiş. Prenses ile Paşaoğlu kendi evlerine gitmek için arabaya binmişler. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler nihayet bir pınarın başında arabalarının tekeri kırılmış. Paşaoğlu sağlam bir teker getirmeye giderken karısına pınarın başından ayrılmamasına sıkı sıkı tenbih etmiş.

Prenses kocasını uzun bir süre beklemiş. Canı çok sıkılmış, pınardan kana kana su içmiş. Pınarın yanı başındaki ağaca çıkmış orada beklemeye başlamış. Bu sırada bir Çingene Kız gelmiş. Ağacın başında güzel Prenses'i görmüş. Oraya niçin çıktığını sormuş. Prenses arabalarının bozulduğunu söyleyerek kocasının teker getirmeye gittiğini ve buradan onun yoluna baktığını söylemiş. Çingene kız uzaktan saçlarının çok güzel gözüktüğünü, fakat çok dağınık olduğunu, inerse saçına toka takıp toplayabileceğini, o zaman daha da güzel gözükeceğini söylemiş. Çingene Kız'ın güzel sözlerine kanan Prenses ağaçtan inip saçlarını tarayıp toka taksin diye Çingene Kız'ın önüne oturmuş. Saçını tararken Çingene Kız, Prenses'in başına yedi tane iğne batırmış. O sırada oturduğu taşın dibinde çok güzel bir gül oluvermiş. Çingene Kız elbiselerini değiştirerek Prensesin yerine geçmiş. Paşaoğlu geldiğinde Prensesin çeşme başında oturduğunu görmüş. Çingene Kız çok kara imiş. Kocası neden bu kadar karar dağını olduğunu sorunca: "Bu güneşin altında bekleye bekleye karar dağını söylemiş." Arabaya binip hareket edecekleri sırada aklına çeşmenin başındaki gül gelmiş. Kocasından onu kendisine getirmesini istemiş. Kocası kendisine daha güzel güller alacağını söylediye de ikna edememiş. Çingene ısrarla o gülü istemiş. Paşaoğlu gülü koparıp karısı sandığı Çingene Kız'a vermiş. Gülü aldıktan sonra evin yolunu tutmuşlar. Çingene kocasıyla birlikte çok

güzel günler yaşıyormuş. Elindeki gülü vazoya koymuş. Aradan günler geçtiği halde gül hiç solmuyormuş. Bu gülün Prenses olduğunu hatırladıkça da huzuru kaçıyor-
muş. Bir gün solmayan bu gülü kırıp ateşe atmış. Gül
ateşte bir çuvaldız olup küllerin arasında kalmış. Çin-
gene Kız da gülü unutup gitmiş.

Günlerden bir gün komşusunun biri Çingene Kız'dan
bir tabak kül istemiş. Çingene fakir ve ihtiyar olan bu
komşusuna külü vermiş. Kadın külün içinde eski bir çu-
valdız olduğunu görünce sonra götürür veririm diye düşü-
nüp bacanın başına saplamaş. Daha sonra da onlar çok zen-
gin bu çuvaldızını versem de kaldırıp atar diye düşünüp
götürmekten vaz geçmiş.

Kadın gündüzleri çalışmaya gündelikçiliğe gidiyor-
muş. Kadın işe gittikten sonra da çuvaldız yerinden fırla-
yıp Prenses kılığına girerek evi temizliyor, yemeği yapı-
yor, yemekten bir kaşık alıp kaşığı da yemeğin üzerine
dikiyormuş. Her akşam kadın eve geldiğinde evi temizlen-
miş, yemek yapılmış görünce çok şaşırıyor fakat bir anlam
veremiyormuş. Eve birileri gelip temizliyor, yemeği ya-
pıyor sonra da akşam olmadan gidiyor herhalde diye düşü-
nüp takip etmeye karar vermiş. Evden çıkıyor gibi yapıp
kapı arkasına saklanmış. Çuvaldız yerinden fırlayıp Pren-
ses kılığına girer girmez koluna yapışmış. Kız o kadar
güzelmiş ki ihtiyar kadın bu güzellikte bir kızı sokağa
çıkarmaya cesaret edememiş. Kadın çok fakir olduğu için
kız evde havlu dokur kadın da götürüp pazarda satarmış.
Bu havluların güzelliği bütün memlekette duyulmuş. İhti-
yar kadına "Kim dokuyor bu havluları" diye sorduklarında
evde çok çirkin bir kızı olduğunu, onun dokuduğunu söy-
leyip geçiştiriyormuş.

Bir gün o memleketin padişahı bir ferman yayın-
latıp memleketinde yaşayan herkesin saraya gelip başın-
dan geçen olayları kendisine anlatmasını istemiş. Herkes
padişaha gidip bütün dertlerini anlatıyormuş. Herkes an-
latmış fakat Prenses gidip anlatmamış.

İhtiyar kadın bir gün hamamda yıkanırken, üzerindeki havlunun çok güzel olduğunu, kimden aldığını sormuşlar. O da "Evimde çirkin bir kızım var o dokuyor." demiş. Fakat kadınlar: "Senin hiç kızın yok. Evindeki her kimse gitsin Padişaha başından geçenleri anlatsın, yoksa seni şikâyet ederiz." demişler. Çaresiz kalan ihtiyar evdeki güzel Prensesi alıp Padişah'a götürmek zorunda kalmış. Meğer Paşaoğlu o sırada Padişah olmuş ve herkesi dinleyen Padişah Prensesin kocası imiş. Aradan çok zaman geçtiği için Padişah karısını tanımamış, fakat kız kocasını ilk görüşte tanımış.

Prenses başından geçenleri, bir çingenenin kendisini nasıl gül haline soktuğunu, nasıl çuvaldız haline geldiğini bir bir anlatınca Padişah gerçeği anlayıp Çingene kızı bir katırın arkasına bağlatarak parçalatıp öldürür. Karısını yanına alıp kırk gün, kırk gece düğünden sonra tekrar evlenir.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Masal No	:	23
Masalın Adı	:	ÇİNGENE KIZ
Anlatan	:	Hatice Cenk
Yaşı	:	42
Tahsili	:	İlkokul
İşi	:	Ev kadını
Kimden dinlediği	:	Annesinden
Derlenen yöre	:	Malatya Orduzu Köyü

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Prenses ve paşaoğlu'nun arabalarının tekeri kırılır.
2. Paşaoğlu karısını pınarın başına bırakarak teker getirmeye gider.
3. Pınarın başındaki ağaca çıkıp kocasını bekleyen Prensesin yanına gelen çingene prensesi kandırıp saçını tararken kafasına yedi tane iğne batırır.
4. Prenses kafasına iğne batırılınca gül olur.
5. Çingene Prenses kılığına girip Prensesin yerine geçer.
6. Çingene aslında Prenses olan gülü alıp evinde bir vazoya koyar.
7. Gül uzun süre solmayınca Çingene Kız kızarak ateşe atar.
8. Ateşe atılan gül çuvaldıza dönüşür.
9. Kül içinde yoksul bir komşuya verilen çuvaldız, yaşlı kadın evde yokken Prenses kılığına girip evi temizler.
10. Herkesin hikâyesini dinleyen Padişah gerçeği öğrenip Çingene Kızı atların kuyruğunda parçalatır.

M O T I F I N D E X

1. F575.1 Harikulâde güzellik.
Prenses çok güzeldir.
2. Z71.3 Formülistik sayı 7
Çingene kız Prensesin başına yedi iğne batırır.
3. D582 Başa saplanan sihirli iğne ile şekil
değiştirme.
Prenses, başına Çingene Kız tarafından yedi iğne
batırılınca güle dönüşür.
4. F555 Harikulâde saç.
Çingene, Prenses'e saçlarının uzaktan harikulâde
olduğunu ve çok güzel gözüktüğünü söyler.
5. F814 Olağanüstü çiçek.
Aradan günler geçtiği halde vazodaki gül hiç sol-
maz.
6. D450 Nesnenin başka bir nesneye dönüşmesi.
Çingene Kız solmayan gülü kırıp ateşe atınca gül
çuvaldız olur.
7. D430 Nesnenin kişiye dönüşmesi.
Kadın işe gidince çuvaldız yerinden fırlayıp
Prenses kılığına girer.
8. H111 Hayat hikâyesini anlatarak tanıma.
Prenses başından geçenleri anlatınca Padişah ka-
rısını tanır.
9. Q416.2.1 Atların kuyruğuna bağlayarak ce-
zalandırma.
Padişah Çingene Kızı bir katırın arkasına bağla-
tarak parçalatıp öldürtür.

B U L B U L S E S I

Bir varmış bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Bir zamanlar bir ülkede bir padişah ve bu padişahın da üç oğlu varmış.

Bir gün padişah ölmüş. Padişahın oğulları büyüdüklerinde amcalarına babalarının nasıl bir adam olduğunu, neler yaptığını, nasıl bir hayat yaşadığını sormuşlar ve onun izinde gitmek istediklerini söylemişler.

Amcaları da yiğenlerine babalarının çok iyi bir insan olduğunu, çok hassas bir insan olduğunu, iyilik sever olduğunu anlatıp yalnız bir bülbül sesine âşık olduğu için bu bülbülü bulma umudu ile hep seyahate çıktığını söylemiş. Bunun üzerine babalarının aradığı bülbülü bulabilmek için üç kardeş anlaşıp seyahate çıkmışlar.

Ülkelerinde gidilebilecek üç yol varmış. Bu yolların biri batıya, biri doğuya gidermiş üçüncü yol ise halkın çıkmaz yol dediği gidenin geri gelmediği belirsez bir yolmuş. Büyük oğlan atına atlayıp doğuya giden yola, ortanca oğlan da atına atlayıp batıya giden yola koyulmuş. Küçük oğlan ise kendi kendine: "Ben de kalıp babamın atlarına kırk gün hizmet edeyim." demiş ve bir yere gitmemiş.

Padişahın kırk tane atı varmış. Küçük oğlan amcasına bebasının bindiği atın hangisi olduğunu sormuş ama amcası bir türlü hatırlayamamış. Oğlan da içinde babasının bindiği at da dahil olmak üzere bütün atlara bakmaya, yemleri ile suları ile tımarları ile bizzat ilgilenmeye başlamış.

Onbeşinci gün atların arasından: "Ey insanoğlu, Boşuna yoruluyorsun." diye bir ses duymuş. Atlara bakmış ama bu sesin hangi attan geldiğini anlayamamış. Otuzuncu gün, atların temizliği ile uğraşırken, yine aynı sesi duymuş. Bu defa da hangi atın konuştuğunu anlayamamış. Otuz dokuzuncu gece atları gizli bir köşeden izlemeye başlamış. En arkadan zayıf, yaşlı bir atın başını kaldırıp: "Ey in-

sanoğlu! Boşuna yoruluyorsun." dediğini duymuş. Onun babasının atı olduğunu anlamış. Yanına gidip iki gözünden öpmüş. Ata onunla birlikte üçüncü yol olan çıkmaz yola gitmek istediğini söylemiş. Fakat at, bunun çok zor bir iş olduğunu, babasının başaramadığını, kendisinin de başaramayacağını söylemiş. Delikanlı gitmekte diretmiş. Atı ikna etmiş.

Nihayet bir sabah yola çıkmışlar. Yolda giderken at ona yollarının üzerinde üç engel olduğunu ve buralarda ölüm bahasına mücadele etmek zorunda kalacağını söylemiş. Eğer bu mücadelelerden mağlup çıkarsa, öleceğini; galip çıkarsa rakibini öldürmeden önce biraz düşünmesi gerektiğini söylemiş.

Az gitmişler, uz gitmişler. Bir gün üzerinde doksan dokuz tane insan kafasının bulunduğu bir bina görmüşler. At, binaya yakın bir yerde durmuş ve delikanlıya: "Daha ileri gidemem. Binaya yalnız başına gitmen gerekiyor." demiş.

Padişahın oğlu binaya yaklaşmış. Orada bir Arap ile karşılaşmış. Arap oğlana: "Buraya korkudan kuşlar bile yaklaşamaz, sen nasıl geldin?" demiş. Padişahın oğlu, onunla savaşmak istediğini söylemiş. Arap da binanın üzerindeki insan kafalarını göstererek: "Binanın üstünde doksan dokuz tane insan kafası var. Benimle savaşırsan senin kafanı da oraya koyarım yüz olur." demiş. Padişahın oğlu hiç korkmamış. Arap: "Madem bu kadar istiyorsun, bu gece misafirim ol sabahleyin güreşiriz." demiş.

Sabah güneş doğar doğmaz Arap ile padişahın oğlu güreşmeye başlamışlar. İkinci vaktine kadar güreşmişler. Fakat hiç birisi diğerinin sırtını yere getirememiş. İkisi de çok yorulmuşlar. Arap güreşi burada bırakıp ertesi gün yine devam etmeyi teklif etmiş. Fakat padişahın oğlu kabul etmemiş. Güreşe devam etmişler. Karanlık basıp akşam olmuş. Sonunda padişahın oğlu Arap'ın sırtını

yere getirmiş. Bıçağını çıkarıp tam öldürecekken atının söyledikleri aklına gelmiş ve biraz duraklamış. Bu sırada Arap göğsünü açıp rakibine: "Bir kızla güreşip, onu yenip öldürmeye utanmıyor musun?" demiş.

Padişahın oğlu yaptığından utanmış. Fakat kız onu bırakmayacağını söylemiş. Bunun üzerine oğlan ona evlenme teklifi etmiş. Fakat kız kabul etmemiş. Kendisinin Bağdat'ta bir düşmanı olduğunu, ancak onun kafasını kesip kendisine getirirse onu bırakacağını söylemiş.

Padişahın oğlu atına binip Bağdat'a doğru yol almış. Oraya vardığında yine birincisine benzeyen bir konak görmüş. Konağa girince onu yine bir Arap karşılamış. Arap, konağa ne cüretle yaklaştığını sormuş. Padişahın oğlu da: "Buraya seninle dövüşmeye geldim. Benden senin kafanı istediler. Kafanı kesip götüreceğim." demiş. Vakit akşam olduğu için Arap, bu gece misafiri olmasını, mücadeleyi ertesi sabaha bırakmayı teklif etmiş. Fakat oğlan kabul etmemiş. Bunun üzerine Arap Padişahın oğluna bir kılıç vermiş. Bir kılıç da kendisi almış. Dövüşmeye başlamışlar.

Sabaha kadar dövüşmüşler. Sonunda padişahın oğlu Arap'ı yenmiş. Tam onu öldüreceği sırada Arap göğsünü açmış. Padişahın oğlu onun da kadın olduğunu görmüş. Öldürmemiş. Bu kız da ona kendisini bırakmayacağını söylemiş. Padişahın oğlu ona da evlenme teklifi yapmış. Bu kız da kabul etmemiş. Bu da Akdenizde bir düşmanı olduğunu ancak onu öldürürse serbest bırakabileceğini söylemiş.

Padişahın oğlu, bu kızın isteğini atına söylemiş. Atı, ona gidip kızıdan yetmiş tane deve postu, yetmiş paket tuz ile iki tane canlı deve istemesini söylemiş. Padişahın oğlu atın bu söylediklerini kızıdan istemiş. Kız da istediklerinin hepsini vermiş. Deve postları ile tuz paketleri develere yüklenmiş ve yola çıkmışlar. Kırk gün yol gidip ancak Akdeniz'e ulaşmışlar.

At padişahın oğlundan postları teker teker tuzlayıp üzerine bağlamasını ve kendisinin de sahilde sadece

basının dışarda kalması şartı ile bütün vücudunu kuma gömmesini istemiş. Padisahın oğlu, atın dediklerini yapmış. At üzerinde yetmiş tane deve postu olduğu halde denize girmiş. Denizın ortasına geldiğinde, denizden bir canavar çıkmış. At ile dövüsmeye başlamış. At ile canavar bir birlerini her ısırıldıklarında, ikisinin de bir derisi kopuyormuş. Atın üzerindeki atması dokuz deri kopmuş. Padisahın oğlu, atı ölecek diye korkmaya başlamış. Çıkıp atına yardım etmek istemiş fakat gömülü olduğu için toprak onu bırakmamış. Canavar atın yetmişinci derisini de koparmış. Deri koparma sırası ata gelmiş. At canavarın üzerindeki son deriyi de koparıncaya bu derinin içersinden çok güzel bir kız çıkmış. Bu kız o kadar güzelmış ki güzelliği ile bütün deniz pırıl pırıl parlıyormuş. Kızın omuzunda da bir bülbül varmış. Bu bülbül öyle güzel ötüyormuş ki, onun sesini duyan herkeste ask duyguları kabarıyormuş.

Padisahın oğlu denizden çıkan bu kıza âsık olmuş. Onu alıp atına bindirmiş. Bağdat'a giderek oradaki kıızı ve doksan dokuz baslı konaktaki kıızı da alıp develere bindirmiş. Meğer bu üç kız kardeşlermiş.

Padisahın oğlu kızları ve bülbülü kendi ülkesine götürürken yolu üç yol ağzına çıkmış. Yollar üç tarafa ayrılıyormuş. At bu yolların ikisinin kardeşlerinin gittiği yollar olduğunu söylemiş. Oğlan da kardeşleri ile birlikte ülkesine dönmek istediğini söyleyince konaklardan aldığı kızlar, kendileri gidip onun ağabeyilerini bulabileceklerini söylemişler.

Büyük kız değudaki yola gitmiş. Büyük oğlanı çobanlık yaparken bulmuş. Altındaki deveyi o köy halkına bırakarak oğlanın atına binip yol ağzına gelmiş. Ortanca kız da batıya giderek ortanca oğlanı bir değirmende çalışır bulmuş. O da altındaki deveyi değirmenciye verip oğlanın atına binerek oğlanla birlikte yol ağzına gelmiş.

Padisahın üç oğlu, üç kız kardes ve bülbül ile birlikte saraylarına doğru gitmişler. Yolda giderlerken iki büyük erkek kardeş kendilerinin bir şey yapamadıklarını her şeyi küçük kardeşlerinin başardığını ve bundan dolayı kendilerinin ülkelerinde rezil olacaklarını, kardeşlerinin ise takdir göreceğini düşünüp onu kıskanmışlar. Kendi aralarında konuşup küçük kardeşlerini öldürmeye karar vermişler. Bülbül onların bu kötü niyetini hissedip küçük oğlana haber vermiş.

Ülkelerine yaklaştıklarında küçük oğlan ağabeylerinin birşey yapmasına fırsat vermeden gizlice onlardan ayrılmış. Ülkenin bir köyünde yaşayan kimsesiz, yaşlı ve fakir bir kadının yanına gidip ona çuvalarca altın vermiş. Onun oğlu olmak istediğini söylemiş. Yaşlı kadın altınları görünce bunu hemen kabul etmiş. Oğlan gidip bir koyun kesmiş, derisini de kimse tanımasın diye başına geçirmiş. Kadından da kimseye bir şey söylememesini tembih etmiş.

Öte taraftan padişahın iki oğlu, üç kız ve küçük oğlanın atının sırtında bülbül olan bu kafile ülkeye girmiş. Saraya gitmeden önce, babalarının mezarının başına gitmişler. Bülbül orada şakıymış. Bülbülün sesini duyan padişah tekrar dirilmiş ve mezardan çıkmış. Bülbülü ve kızları görünce çok sevinmiş. Kendisinin bir ömür boyu arayıp da bulamadığı bu güzellikleri kimin bulduğunu sormuş. Padişahın iki oğlu da bunu kendilerinin başardıklarını söylemişler.

Padişah bakmış ki küçük oğlu yok. Uzaklardan onun kokusunu hissediyormuş. Ama nerede olduğunu bilmiyormuş. Oğullarına onun nerede olduğunu sormuş. Onlar da: "Kim bilir nerede geziyordur aylak çocuk." demişler. Padişah bu defa denizden çıkan kıza sormuş. Fakat kız konuşmuyormuş. Padişahın iki oğlu bülbülü de bir altın kafese koymuşlar ki gidip küçük kardeşlerini bulmasın.

Padişah küçük oğlunun bulunması için askerlerine

emirler vermiş. Fakat onu kimse bulamamış. Bunun üzerine padişah biraz üzgün bir halde iki oğlunun düğününü yapmaya karar vermiş. Bütün ülke halkını düğüne çağırması. Yalnızca oğlunun yanında kaldığı yaşlı kadınla oğlu gelmemiş. Padişah onların da gelmesini emretmiş. Onlar da gelmişler.

Padişahın küçük oğlunun başında koyun derisi olduğundan onu kimse tanıyamamış. Fakat padişah oğlunun kokusunu daha yakından hissetmeye başlamış. Kafesteki bülbülü çıkararak "Bu bülbül kimin başına konarsa benim oğlum odur." demiş. Bülbül uçup koyun derisinin içinde gizlenen oğlanın kafasına konmuş. Fakat padişahın iki büyük oğlu, kardeşlerinin o olmadığını söylemişler.

O sırada padişahın küçük oğlu, üzerindeki postu çıkarıp kendini göstermiş. Daha sonra babasına bütün olan biteni anlatmış. Kızları da şahit göstermiş. Padişah kızlara sorunca kızlar da aynen küçük oğlanın anlattığı gibi her şeyi anlatıp küçük oğlanı doğrulamışlar.

Padişah biraz düşündükten sonra, ülkenin bütün sularını büyükçe bir alana akıtmış. Bataklık haline gelen bu alanda üç oğlanın da atları ile birlikte geçmelerini istemiş. Büyük oğlanlar bu engeli kendilerinin başarabileceklerini, ama küçük kardeşlerinin başarısız olacağını sanarak kendilerine çok güvenmişler.

Önce büyük oğlan at ile bataklığa girmiş fakat atı çamura saplanmış. İkinci oğlan da girince çamura saplanmış. En küçük oğlan ise atına binip çamura saplanmadan bataklık alanı birkaç defa dolaşmış.

Bunun üzerine padişah, ilk iki oğlunu da çamurdan çıkartıp üç oğluna da kırk gün kırk gece düğün yapıp evlendirmiş. Fakat ülkeyi en iyi küçük oğlunun yöneteceğine inanarak küçük oğlunu ülkeye padişah yapmış. Kendisi de yeni bir saray yaptırıp bülbülü ile birlikte bu saraya çekilip âşık olduğu bülbül sesini dinleyerek mutlu bir hayat geçirmiş. Onlar ermiş muradın biz çıkalım kerevetine.

Masal no : 24
Masalın Adı : BULBÜL SESİ
Anlatan : Vesile Akkuş
Yaşı : 59
Tahsili : Ortaokul
Fimden dinlediği : Annesinden
Derlenen yöre : Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Babaları ölen üç kardeş, amcalarından padişah olan babaları hakkında bilgi isterler.

2. Amcaları babalarının iyi bir padişah olduğunu ve bir bülbül sesine âşık olduğunu ve bu bülbülü bulmak umudu ile hep seyahate çıktığını anlatır.

3. Üç kardeş babalarının aradığı bülbülü bulabilmek için seyahate çıkarlar.

4. Büyükler seyahate çıkınca küçük kardeş babalarının atlarına bakmak için evde kalır.

5. Onbeşinci gün atlardan biri dile gelip "Ey insanoğlu boşa yoruluyorsun" der.

6. Otuz dokuzuncu gece oğlan, konuşan atı tesbit edip bu atla bülbülü aramaya çıkar.

7. Bir gün üzerinde doksan dokuz tane kafa bulunan bir konağa gelirler, konakta bir arapla savaşıyor oğlan Arabı yener fakat arap başını açınca ortaya bir kadın çıkar.

8. Oğlan Arap kılığında kendisiyle savaşıyor kıza evlenme teklif eder.

9. Kız, Bağdat'ta bir düşmanı olduğunu onun kellesini kesip getirirse evlenebileceğini söyler.

10. Bağdat'a giden oğlan birincisine benzer bir konak görür. Bu konakta da yine bir Arap karşılar.

11. Arapla sabaha kadar mücadele eden oğlan Arap'ı öldüreceği sırada bunun da kadın olduğunu anlar.

12. Padişahın oğlu Arap kılığındaki bu kadına da evlenme teklisi eder. Bu da Akdeniz'de bir düşmanı olduğunu getirirse evlenebileceğini söyler.

13. Oğlan durumu atına söyler ve atın isteği üzerine 70 tane deve postu, yetmiş paket tuz ile iki tane canlı deve ister. Kız isteklerini yerine getirir.

14. Ak denizin kıyısına gelince postları tuzlatıp üzerine bağlatır. Postlarla birlikte denize girer.

15. At canavarla mücadele edip karşılıklı yetmiş derileri soyunmuş ve canavarın yetmişinci kat derisi soyulunca içinden omuzunda bir bülbül bulunan çok güzel kız çıkmış.

16. Padişahın oğlu bu kıza da âşık olmuş ve yoldaki diğer kızları da alıp görmüş. kızlar iki değişik yola gidip oğlanın kardeşlerini bulup getirmişler.

17. Padişahın üç oğlu ve üç kız kardeş yanlarında bülbülle doğru babalarının mezarına giderler.

18. Bülbül sesine padişah dirilip mezarından kalkar.

19. Mezara yaklaştıklarında küçük oğlan kaybolup saklanır.

20. Babaları küçük oğlanı sorar kardeşleri kısı kandıklarından kimbilir nerde geziyor aylak derler. Babalarına bülbülü kendileri bulduğunu söylerler.

21. Kardeşlerinin öldüreceğini anlayan oğlan başına post sararak saklanır. Padişah oğlunun yakında olduğunu hisseder.

22. Bülbül gidip küçük oğlanın başına konunca gerçek ortaya çıkar. Küçük oğlan ülkeye padişah olur.

M O T I F I N D E X

1. P12 Padişahın karakteri.
Padişah iyi kalpli bir insandır.
2. T11 Hiç görülmeven şeye âşık olma.
Padişah bülbül sesine âşık olur.
3. N122.0.1 Yolların seçimi.
Büyük oğlan doğuya, ortanca oğlan batıya küçük oğlan da gidenin geri gelmediği sonu belirsiz yola gider.
4. Z71.12 Formülistik sayı 40
Padişahın kırk atı vardır.
5. B211.1.3 Konuşan at.
Yaşlı at: "Ey insanoğlu boşuna yoruluyorsun." der.
Yolda giderken at yollarının üzerinde üç engel olduğunu söyler.
6. B401 Yardımcı at.
İhtiyar at bülbülü bulabilmek için oğlana yardım eder.
7. Z71.1 Formülistik sayı 3
Yollarının üzerinde üç engel vardır.
8. Z71 ... Formülistik sayı 99
Üzerinde 99 tane insan kafası bulunan bir ev görürler.
9. N770 Tehlikelere gidiş denemeleri.
Padişahın küçük oğlu ata tehlikeli yol olan çıkamaz yol denilen gidenin dönmediği yola gitmek istediğini söyler.
10. C700 Çeşitli yasaklar.
Üzerinde 99 kafa bulunan eve yaklaşmak yasaktır.
11. H1400 Korku imtihanı.

Arap: "Benimle savaşırsan senin kafanı da tavana koyarım 100 olur." der. Oğlan hiç korkmaz.

12. H1562 Gücün imtihanı.

Arap ile padişahın oğlu akşama kadar güreşirler.

13. H771 Olağanüstü ev.

Üzerinde 99 tane insan kafası bulunan bir ev görürler.

14. N810 Olağanüstü yardımcılar.

Sihirli at üzerine 70 kat post sardırıp canavarı yakalamak için denize girerek oğlana yardım eder.

15. B11.5 Canavarın gücü.

Canavar sihirli at ile boğuşur. Her ısırışta ikisinden de bir deri kopar.

16. (T)F505 Olağanüstü kız.

At canavarın son derisini koparıncaya içinden olağanüstü bir kız çıkar. Kızın omuzunda padişahın sesine âşık olduğu bülbül vardır.

17. T15 İlk görüşte âşık olma.

Padişahın oğlu denizden çıkan kıza ilk görüşte âşık olur.

18. N772 Yol kavşaklarında ayrılma.

Padişahın oğlu kızları memleketine götürürken yolları üç yol ayrımına çıkar. İki büyük kız oğlanın ağabeylerinin gittiği yola gidip oğlanları getirir.

19. E600 Yeniden dirilme.

Bülbül sesini duyan padişah tekrar dirilip mezar-
dan çıkar.

20. W181 Kıskançlık.

Padişahın büyük oğulları her işi küçük kardeşleri başardığı için kıskanırlar. Kardeşlerini öldürmeye karar verirler.

21. B450 Yardımcı kuş.

Büyük kardeşlerinin kötü niyetini öğrenen bülbül,

küçük oğlana haber vererek yardım eder.

22. T41.8 Kafese hapis etme.

Büyük oğlanlar küçük kardeşlerini bulmasın diye bülbülü bir altın kafese hapsederler.

23. R300 Sığınma.

Padişahın küçük oğlu para vererek fakir yaşlı bir kadının yanına onun oğlu imiş gibi başına bir post geçirip kıyafet değiştirerek sığınır.

24. H199 Tanıma.

Padişah küçük oğlunun yakınlarda olduğunu kokusundan tanır fakat bulamaz.

25. H1570 Çeşitli tanıma imtihanları.

Padişah kafesteki bülbülü bırakarak: "Kimin başına konarsa oğlum odur." der. Bülbül kalabalıkta uçup başı postla örtülü oğlanın başına konunca oğlan başını açar ve padişah oğlunu tanır.

26. H1563 Hüner imtihanı.

Padişah ülkeyi teslim etmek için üç oğlunu büyük bir bataklıktan geçme imtihanına tabi tutar. Küçük oğlan bağararak padişah olur.

27. Z271.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.

Padişah üç oğluna da kırk gün kırk gece düğün yapar.

PENBE HATUN İLE ESMA HATUN

Zamanın birinde biri Penbe, diğeri Esma adında iki kız kardeş varmış. Çok fakir olan bu kardeşler kıt kanaat geçimlerini sağlayıp, yaşayıp gidiyorlarmış.

Bir gün Penbe Hatun: "Bu fakirlik çanıma tak etti. Gezip, kendime bir kısmet arayacağım" demiş. Evi terk edip yollara düşmüş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş bir gün bir dağ başında saray yavrusu gibi güzel bir konak görmüş.

Hemen eve doğru gitmiş. Kapıyı birkaç defa tıklatmış. Kapı usulca bir kedi tarafından açılmış. Penbe Hatun kapının bir kedi tarafından açıldığını görünce çok şaşırmış. Kapıyı açan kediye: "Senin kapı açan ellerine kurban olayım" demiş. Penbe Hatun'un şaşkınlığı odaya bir göz atınca daha da artmış. Çünkü odanın ortasında içli köfte yapan kediler görmüş. Gülümseyerek onların yanına gitmiş: "Kurban olayım köfte yapan ellerinize!" demiş. Kedilerle dost olmuş. Kediler yaptıkları köftelerden Penbe Hatun'a ikram etmişler. Penbe Hatun büyük bir iştahla köfteleri yemiş. Yatma vakti gelince kediler hemen Penbe Hatun'a güzel bir yatak hazırlamışlar. Penbe Hatun'u bu yatağa yatırmışlar. Penbe Hatun kediler arasında iki gün geçirmiş. Onları öyle sevmiş, onlarla öyle dost olmuş ki hiç yanlarından ayrılmak istememiş. Üçüncü gün büyük bir kedi Penbe Hatun'un yanına gelmiş. Penbe Hatun'a: "Dile benden ne dilerse" demiş. Penbe Hatun da: "Ben çok fakirim. Bıktım yoksulluktan. Fara ve altın diliyorum." demiş. Kedi: "Sana bir kese vereceğim. Bu kesenin üzerine yüz üstü yat. Sabah olunca dileğin yerine gelecektir." demiş. Penbe Hatun kedinin söylediğini yapmış ve sabah olunca kendini altınların içinde bulmuş.

Dileği olan Penbe Hatun o gün kedi dostları ile

vedalaşmış ve kardeşinin yanına dönmüş.

Esma Hatun kardeşini torba torba altınlarla görünce çok şaşırılmış. Kardeşinden olanı biteni kendisine anlatmasını istemiş. Fenbe Hatun da başından geçeneri Esma Hatun'a bir solukta anlatmış.

Zengin olma hevesi içinde yanıp tutuşan Esma Hatun: "Ben de gidip zengin olacağım." diyerek yola çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş dere tepe düz gitmiş nihayet Fenbe Hatun'un anlattığı konağa gelmiş. Kapıyı birkaç defa taklatmış. Kapıyı bir kedi açmış. Esma Hatun karşısında kediyi görünce yüzünü buruşturup içeri dalmış. Odanın içinde köfte yapan kedileri görünce de "Pişt" diye onları kovalamış. Köftenin başından ayrılmayan kedilere değnekle vurmuş. "siz bu eve kurban olasınız. Evin hanımı yok mu. Ne bu kediler böyle" diye söylenmiş.

İki gün istemiye istemiye kedilerle konakta kalmış. İkide bir "Ne pis şeyler" diye söylenip durmuş.

Üçüncü gün büyük bir kedi Esma Hatun'un yanına gelmiş: "Dile benden ne dilersen" demiş. Esma Hatun hemen para ve altın dilemiş. Kedi bir keseği Esma Hatun'un eline tutuşturmuş ve kesenin üstüne yüzüstü yatmasını istemiş. Esma Hatun kedinin dediğini yapmış. Kesenin üzerine yatmış. Sabah olup gözünü açınca etrafının yılanlarla dolu olduğunu görmüş. Kediler, Fenbe Hatun'a altınları Esma Hatun'a ise yılanları lââyık görmüşler. Esma Hatun yılanların arasından güçlkle kurtulup canını dışarı zor atmış.

Masal No	:	25
Masalın Adı	:	FENBE HATUN İLE ESMA HATUN
Anlatan	:	Abuzer Gelen
Yaşı	:	100
Kimden dinlediği	:	Arguvan'da çocukluğunda
Derlenen yöre	:	Malatya,Arguvan ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Birlikte yaşayan yoksul iki kız kardeşten Penbe Hatun evi terk edip kısmetini aramaya çıkar.
2. Yolda saray yavrusu gibi bir eve rastlar.
3. Penbe hatun kapıyı tıklatınca usulca bir kedi açar. Penbe Hatun kediye "Senin kapı açan ellerine kurban olayım" der.
4. Salonda köfte yapan kedilere de "Köfte yapan ellerinize kurban olayım" der
5. Penbe Hatun'u çok seven kedilerden büyük bir kedi Penbe Hatun'a "Dile benden ne dilersen" der.
6. Penbe Hatun altın ve para diler. Kedi bir kese vererek üzerinde yüz üstü yatmasını söyler. Sabah Penbe Hatun para ve altınlar arasında kalır, eve altınlarla döner.
7. Kardeşi Esma Hatun da gider. Kapıyı açan kediye ve köfte yapan kedilere "Pist, pis kediler" diye bağırır.
8. Büyük kedi Esma Hatun'a da "Dile benden ne dilersen" der. Esma Hatun da altın diler.
9. Kedi bir kese de Esma Hatun'a verir fakat sabah altın yerine Esma Hatun yılan ve çıyanların arasında kalıp canını zor kurtarır.

M O T İ F I N D E X

1. P252.1 İki kız kardeş,
Zamanın birinde biri Penbe, diğeri Esmâ olan fa-
kir iki kızkardeş vardır.
2. L111.1 Gurbete gitme.
Penbe Hatun kısmetini aramak için evi terkedip
gurbete gider.
3. A2493.3 Kedi ile insan arasındaki dostluk.
Penbe Hatun konaktaki kedilerle dost olup onlara
iyi davranır.
4. B300 Yardımcı hayvan.
Penbe Hatun'la dost olan kediler yardım ederler.
5. F980 Hayvanlarla ilgili olağanüstü olaylar.
Kediler evin ortasında oturup içli köfte yaparlar.
6. B211.1.8 Konuşan kedi.
Büyük kedi Penbe Hatun'a "Dile bende nâne dilersen!"
der.
7. Q111.7 Mücevher vererek mükâfaatlandırma.
Kedi kendilerine iyi davranan Penbe Hatun'u al-
tınla mükâfaatlandırır.
8. B581 Hayvanın insanı zengin etmesi.
Kediler Esmâ Hatun'u zengin ederler.
9. D1192 Sihirli kese.
Kedinin verdiği sihirli kesenin üstüne yatan
Penbe Hatun'un etrafı altınlarla dolar.
Kedinin verdiği sihirli kesenin üstüne yatan
Esmâ Hatun'un etrafını yılanlar sarar.

A V C I

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde bir ihtiyar kadının bir tenecik oğlu varmış. Bu oğlan on beş yaşına gelmiş. Bir gün kapının önünde oynarken eşinin altında parlayan bir alet görmüş. Aleti çıkarınca bir de bakmış ki altın kaplamalı güzel bir tüfek. Alıp hemen annesine götürmüş.

Annesi de bu aletin babasına ait eski bir tüfek olduğunu. Babasının ölürken: "Ben avcılıktan çok çektim. Oğlum avla ilgilenmesin." deyip tüfeği buraya sakladığını anlatmış. Tüfeği sakladıktan kısa bir süre sonra da öldüğünü söylemiş.

Çocuk bu ya annesi ne dedi ise zattını yapmış. Avcılıkla uğraşmaması için kadın ne dil döktü ise ilna edememiş. Oğlan sabahtan kalkıp tüfeği dalına takıp ormana ava çıkmış. Yorulup bir ağacın altına dinlenmek için yatmış. O sırada hiç görmediği büyüklükte bir kuş, büyük bir gürültü ile gelip ağacın başına konmuş. Kuşu gören oğlan tüfeği çevirip kuşu vurmuş. Kuş o kadar büyükmüş ki yerinden kaldırıp eve götürmemiş. Avcılığını annesine ispatlayabilmek için iki tane tüy koparıp eve dönmek için yola koyulmuş. Bu sırada Vezir de oradan geçiyormuş. Oğlanın elindeki tüyler çok hoşuna gitmiş. İki tüyü alıp Padişah'a hediye etmiş. O da bunu çok beğenmiş. Padişah bu tüyden bir halı dokunmasını istemiş. Vezir hemen tüyleri aldığı avcıyı bulup Padişah'ın emriniiletmiş. Oğlan da doğru kuşu vurduğu yere gidip tüyleri çuvala doldurmuş. Doğru saraya gitmiş. Tüyleri dokumacılara gönderen Padişah oğlana da bolca altın ve para vermiş.

Halı dokunup Padişah'a getirilince çok beğenip bu halının serileceği bir saray yapılmasını istemiş. Bu saray da mutlaka fildişinden olmalıdır diye emir vermiş. Vezir de bu kadar fildişini bize ancak o avcı bulur

deyip avcıya gitmiş.

Vezir: "Ey avcı, Padişahımız senin getirdiğin tüylerle yapılan halıyı çok beğendi. Bu halının serileceği fildişinden bir saray yapılmasını istiyor. Kırk güne kadar bir saray yapmağa yetesi fildişini bulup getiremezsen boynun vurulacaktır." demiş.

Avcı eve gelip kara kara düşünmeye başlamış. Otuz dokuz gün toman olmuş fakat avcı bir çare bulamamış. Son gün saraya başına vermek için yola çıkmış. Yolda yaralı bir ağacın altına yatmış. Uyuya kalmış. Burada bir rüya görmüş. Rüyasında bir ihtiyar adam kendine: "Padişah'tan kırk deve yükü pamuk, kırk deve yükü şarap ve kırk deve yükü cephane ile çok sayıda asker iste." demiş.

Avcı rüyasında gördüklerinin hepsini Padişah'tan istemiş. Askerlerle yola koyulmuş. Günlerce yol gittikten sonra bir dağın eteğinde durmuşlar. Bu dağın eteğinde kocaman bir havuz varmış. Ormanın bütün hayvanları bu havuzdan su içerlermiş. Oğlan askerlerle bu havuzu boşaltmış. Deliklerini pamuklarla tıkamış, sonra develerle yüklü şarabı havuza boşaltmış. Kendileri de orada bulunan bir mağaraya saklanmışlar.

O sırada susayan filler havuza gelmişler. Su zannedip şaraptan içen filler sarhoş olup olduğu yere yakılıvermişler. Bütün filler bayılıp düşünce askerler saldırıp bütün fillerin dişlerini sökmüşler. Develere yükleyip saraya götürmüşler. Padişah da bunlarla güzel bir saray yaptırmış. ki dillere destan olmuş. Vezir Padişah'a: "Padişah'ım, saray çok güzel oldu. Yalnız bunun içine bir de sultan lâsım." demiş. Padişah "Doğru." deyip bu kızın bulunmasına istemiş.

Vezir yine o avcıyı bulup durumu anlatmış. Avcı'ya: "Ne yap yap o saraya lâyıık sultanı bulup getir." demiş. Avcı yine o büyük ağacın dibine yatmış. Rüyasına giren ihtiyar iki tarafı da gösteren bir ayna verip: "Bunu Çin padişahına götür kızı al." demiş. Oğlan iki ayda Çin'e var-

miş. Çin padişahının huzuruna çıkıp: "Aradığınız aynayı getirdim." demiş.

Çin padişahı aradığı aynanın getirildiğini görünce çok sevilmiş. Çin padişahı Avcıya: "Dile benden ne dilerseñ." demiş. Avcı da: "Dünya güzeli kızınızı istiyorum." demiş. Padişah da kızını bu delikanlıya verivermiş.

Avcı, Çin padişahına: "Müsaade ederseniz karımı anama götürüyim de görsün." demiş. Padişah da kabul edin avcı ile kızını göndermiş.

Yeniden dünya güzeli, Çin padişahının kızını alan avcı doğrudan kendi padişahının sarayına gitmiş. Padişah: "İstediginizi getirdin." demiş.

Padişah da: "Aferim yiğidim. Seni çok özledim. Her başından. Bunun için kendi yerine seni padişah yaptım. Getirdiğin kız da senin karından. Bu mukteşer saray da senin sarayındır. Var hayrını gör. Ülkemi daha varur et." demiş.

Avcı Çin padişahının kızı ile kırk gün kırk gece düğünden sonra evlenmiş. Muradına ermiş.

Masal No	:	26
Masalın Adı	:	A V C I
Anlatan	:	Fikriye Yalçın
Yaşı	:	73
Tahsili	:	Yok
Kimden dinlediği	:	Küçükken aile büyüklerinden
Derlenen yöre	:	Malatya, Arguvan ilçesi

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Yaşlı bir kadının onbeş yaşındaki oğlu evlerinin eşiği altında bir tüfek bulur.

2. Annesi avcılıktan çok çektiği için babasının tüfeğini eşiğin altına sakladığını söyler.

3. Oğluna babasının oğlunun avcılıkla uğraşmasını istemediğini kadın söylerse de oğlan aksini yapar.

4. Oğlan tüfeği omzuna alıp ormana avlanmaya gider. O güne kadar hiç görmediği büyüklükte bir kuş vurur.

5. Kuş o kadar büyükmüş ki oğlan kaldırıp eve götüremeyince kuş vurduğunu ispatlamak için iki tane tüy koparır.

6. Elinde tüylerle eve gelirken yolda karşılaştığı vezirin tüyler çok hoşuna gider. Tüyleri alıp padişaha götürür.

7. Tüyü çok beğenen padişah bu tüylerden bir halı dokunmasını ister.

8. Vezir avcıyı bulup bir halı dokunacak kadar tüy ister. Oğlan da vurduğu kuşun tüylerini saraya götürür.

9. Halıyı çok beğenen padişah fildişinden bu halıyı serecek bir saray yapılmasını ister.

10. Vezir avcıya gidip padişah fildişinden saray yapılmasını istiyor, fildişlerini bulamazsan kellen elden gidecektir diye söyler. Kırk gün mühlet verir.

11. Kırkıncı gün bir ağacın dibinde uyuyan oğlanın rüyasına giren ihtiyar yol gösterir.

12. Fildişlerini saraya götüren oğlandan bu kez padişah saraya lâıyk bir Sultan getirmesini ister.

13. Oğlan, ağacın altına yihe yatıp uyur ve ihtiyar rüyasına girip yapacaklarını söyler.

14. Rüyasında ihtiyarın söylediklerini yapan oğlan Çin padişahının dünya güzeli kızını alıp getirir.

15. Padişaha Çin padişahının dünya güzeli kızını da getirince padişah çok memnun olup oğlanı ülkesine padişah yapıp dünya güzeli kızı da kendine verir.

M O T I F I N D E X

1. P231 Ana oğul.
Bir ihtiyar kadın oğlu ile birlikte yaşamaktadır.
2. W126 İtaat etme.
Oğlan annesine itaat etmez.
3. P414 Avcılık.
Oğlan annesinin sözünü dinlemeyip ava çıkar.
4. F980.1 Olağanüstü kuş.
Oğlan, vurduğu ve o güne kadar hiç görmediği büyüklükteki kuşu yerinden kaldıramaz.
5. P10 Padişah.
Padişah çok beğendiği tüylerden bulunarak bir halı dokunmasını ister.
6. (T)N844.3 Yardım eden ak sakallı ihtiyar.
Avcı yorgunluktan ağacın altında uyuya kalınca rüyasında bir ihtiyar fildişlerini nasıl elde edeceğini söyler.
7. (T)F771.14 Fildişinden yapılmış saray.
Avcının gətirdiđi fildişleri ile dillere destan bir saray yapılır.
8. D1163 Sihirli ayna.
Avcıya, rüyasına giren ihtiyar iki yüzü de gösteren bir ayna verir.
9. Q112.0.1 Krallık vererek mükâfaatlandırma.
Padişah Çin padişahının güzel kızını getiren avcıya hem kızı, hem de üşkenin padişahlığını vererek mükâfaatlandırır.
10. (T)Z71.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.
Avcı Çin Padişahı'nın kızı ile kırk gün kırk gece düğünden sonra evlenir.

A S M A C İ N İ

Bir varmış bir yokmuş, Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken ülkelerin birinde çok güzel bir kız yaşarmış. Kızın ismi Gözdamlası imiş. Bu güzel kıızı annesi doğururken ölmüş. Bu büyük acıdan dolayı babası kızına bu ismi vermiş.

Gel zaman git zaman kız büyümüş, serpilmiş. Süt gibi beyaz teni, kömür gibi gözleri ile görenlerin aklını başından alıyormuş. Kızın güzelliği ülkeden ülkeye yayılmış. Bir çok yakışıklı, zengin, şanlı şöhretli delikanlı Gözdamlasına talip olmuş.

Günlerden bir gün Gözdamlası üzüm bağında gezinirken asmanın birinin tepesinde bilye kadar kırmızı parlak bir taş görmüş. Bu taş öyle güzel parlıyormuş ki dayanamayıp yakut gibi taşı almak için asmanın tepesine elini uzatmış. Yavaşça onu oradan koparmış. Koparır koparmaz da kırmızı parlak taş kapkara oluvermiş. Bu taş elini yakmış.

Eli yanan Gözdamlası taşı hızlıca yere atmış. Taş yere düşer düşmez dumanlar çıkararak korkunç gürültülerle ortaya kocaman bir cin çıkıvermiş. Kocaman ateş gibi gözlerle Gözdamlası'na bakmış. Gök gürültüsünü andıran sesiyle; "Hah hah hah!.. Sen mi beni koparttın?" demiş. Gözdamlası yaprak gibi titremeye başlamış. Cin sorusunu yine tekrarlamış Gözdamlası titrek bir sesle; "E e evet, be be ben koparttım" demiş. Asma Cini pençe gibi elini Gözdamlası'na uzatarak; "Sana öyle bir büyü yapacağım ki, sana yapacağım büyü ile Şeytan Taşlığındaki kardeşlerim de kurtulacak" demiş. Pençe gibi ellerini havaya kaldırıp; "Omus kovmus tatavkus" demiş. Korkunç seslerle yokoluvermiş.

Gözdamlası kaygıyla etrafına bakıncı. Hiç bir şey görememiş. Her halde hayal gördüm diye düşünerek eve dönmüş. Babası heyecanla kızını bekliyormuş. Kızını yanakla-

rından öpmüş. "Sevgili yavrum, Sultanımız seni Şehzade Hasan'a istedi ben de verdim" demiş. Gözdamlası da çok sevinmiş. Çünkü her genç kızın gönlünde Şehzade Hasan gibi yakışıklı bir cengâver yatarmış.

Şehzade Hasan ile Gözdamlası kırk gün kırk gece süren bir düğünle evlenmişler. Kurbanlar kesilmiş, fakirler doyurulup giydirilmiş, hem kendileri hem halk çok memnunmuş.

Kısa bir süre sonra Gözdamlası gebe kalmış. Doğum yaklaştıkça herkesi bir merak sarmış. Gözdamlası ise çok hastaymış. Kolunun üzerinde kocaman kocaman yeşil bir leke oluşmuş. Hekimlere danışmışlar bir çare bulamamışlar.

Bir gün yaşlı bir çingene saraya gelmiş. İhtiyar çingene Gözdamlası'na görünce hıçkırmaya başlamış. Gözlerini kocaman açarak ; "Aman Allahım. Gözdamlası'na büyü yapılmış. Bu koca yeşil leke onun işareti" demiş. Herkes şaşırmış. Çingene sözüne devam etmiş. "Bu büyüyü Asma Cini yapmış, Bu büyüden dolayı doğacak çocuk gece gibi kapkara olacak" demiş. Şehzade Hasan bu kehanete çok kızmış. Çingeneyi zindana attirmiş. Fakat bir süre sonra çingenenin dediği olmuş. Gözdamlası kapkara bir oğlan doğurmuş. Herkes bu duruma çok üzülmüş. Çingeneyi zindandan çıkarıp huzura getirmişler. Çingeneye büyü'nün nasıl bozulacağını sormuşlar. Çingene bunu bilmiyormuş. Ama Şeytan Taşlığı denen bir yerde Bilge bir adamın bu büyüyü bozabileceğini söylemiş. Şehzade ve Gözdamlası bu yerin nerede olduğunu sorduklarında bir cevap alamamışlar.

Üzüntüsünden kahrolan Şehzade Hasan atıyla bilmediği bu yeri aramaya çıkmış. Az gitmiş uz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş, dere tepe düz gitmiş bu yerin ne ismini ne de cismini bulabilmiş. Dağı bayırı unutsuz dolaşırken karşısında kıpkırmızı irili ufaklı taşlardan oluşan bir tepe görmüş. Tepeye yaklaşmış. Tam bu sırada ak

sakallı, yoksul görünümli bir dede ortaya çıkmış. Elindeki sopasını havaya kaldırarak; "Dur! Sakın şu yarığı geçme. Burası Şeytan Taşlığı" demiş. Şehzade Hasan atından inmiş; "Sen Yaşlı Bilge misin?" demiş. Ak sakallı dede; "Ben O'yum. Seni de tanıyorum. Başına gelen felaketi biliyorum. Sana yardım edeceğim. Ama bir şartım var" demiş. Şehzade büyük bir istekle; "Buyurun ne isterseniz yapmaya hazırım" demiş.

Yaşlı Bilge arkasındaki kırmızı taşları göstererek; "Bu taşlar dünyaya kötülük yapanların taşa çevrilmişidir. Ben de bu taşlığın bekçisiyim. Şimdi senden isteyeceğim şeye gelelim. Bundan yüz yıl önce bir asma yaprağına sarılarak buradaki cinlerden biri kaçmıştı. Şimdi de dünyadaki kötülüklerine başlamıştır. Karının ve çocuğunun üzerindeki büyüyü bözacağım. Sen de Asma Cini'ni yeniden ait olduğu Şeytan Taşlığı'na getireceksin." demiş. Yaşlı Bilge sopasıyla havaya beyaz bir halka çizmiş. Sonra parmağından çıkardığı mavi taşlı yüzüğü içine koymuş. Bir de şişe koymuş. Halkayı üfleyerek kırmızı yarığın diğer tarafına geçirmiş. Şehzade Hasan halkanın içinden yüzükle şişeyi alınca halka yokoluvermiş. Yaşlı Bilge: "Şehzadem yüzüğü parmağına tak, şişeyi de iyi bir yerine sakla. Bu yüzükle istediğin şekle girersin. İsteddiğini düşünmen yeterli olacaktır. Şişedeki sıvı da oğlunun rengini açar. Büyüden kurtararsın. Asma Cini'ni bu yüzüğe hapsedeceksin. Yüzüğün kaşını açıp Asma Cini'ne tutman gerekir. Yüzük Asma Cini'ni içine çeker. Hemen yüzüğün kaşını kapatıp bana getirmen gerekir." demiş. Şehzade Hasan merakla; "Asma Cini'ni nerede bulacağım?" demiş. Yaşlı Bilge de; "Şu anda ülkeni ve sarayını e-cir almış. Çabuk gidip kurtarmalısın!" demiş.

Şehzade yeniden yola düşmüş. Saraya yaklaştıkça ülkesindeki korkunçlukları görüyormuş. Sarayının üzerinde kapkara bir bulut varmış. Sultan ve Hatun korkunç bir durumda imişler. Şehzade bir karga olup sarayın pencere-

sinden içeri girmiş.

Gözcümlası korkunç bir vaziyette imiş. Gözleri ateş gibi kıpkırmızı imiş. Hizmetçiler de aynı öyle imiş.

Asma Cini ortalarda görünmüyormuş. Şehzade Hasan hemen masaya konmuş. O anda bir vazoya dönüşmüş. Tam bu sırada Asma Cini korkunç sesler çıkararak içeri girmiş. Kucığında da küçük çocuk varmış. Sultan Hasan'ın oğlu halen kapkaraymış. Ama gözleri Asma Cini'nin emrine girmemiş. Asma Cini birden haykırmaya başlamış. Kucığındaki çocuğu yere bırakıp korkunç ışıklar saçmaya başlamış. Şehzade Hasan hemen gerçek şeklini almış. Asma Cini ne olduğunu anlayamadan Şehzade Hasan mavi yüzüğün kaşını açıp Cin'e doğru tutmuş. Asma Cini çığlıklar kopararak kırmızı ışığa dönüşmüş. Mavi yüzük, kırmızı ışığı içine çekmiş. Şehzade Hasan yüzüğün kaşını kapatmış. Kapatır kapatmaz uğursuzluk yok oluvermiş. Herkes normale dönüşmüş. Şehzade Hasan Şişedeki su ile oğlunun rengini açmış böylece herkes mutlu olmuş.

Şehzade Hasan yüzüğü götürüp Yaşlı Bilge'ye vermiş. İnsanlar da sonsuza kadar Asma Cini'nin kötülüklerinden kurtulmuş.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş biri bana, biri size biri de bütün masal sevenlere.

Masal No : 1
 Masalın Adı : ASMA CİNİ
 Anlatan : Ramezen Çiftlikçi
 Yaşı : 36
 Tahsili : Üniversite
 İş : Edebiyat Öğretmeni
 Kimden Dinlediği: Annesinden
 Derlenen Yöre : Malatya Merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Gözdamlası üzüm asmasının üzerinde gördüğü kırmızı parlak taşı koparır koparmaz taş kapkara olup elini yakar.
2. Taşı yere atar atmaz içinden kocaman bir cin çıkar.
3. Cin Gözdamlası'na: "Sana bir büyü yapacağım Şeytan Taşlığı'ndaki kardeşlerim kurtulacak" der.
4. Gözdamlası Şehzade Hasan'la evlenir.
5. Gözdamlası'nın kolunda sihirli bir leke oluşur.
6. Gözdamlası kapkara bir oğlan doğurur.
7. Şehzade Hasan Şeytan Taşlığı'ndaki Bilge'yi aramaya çıkar.
8. Hasan Şeytan Taşlığı'nı ve Bilge'yi bulur.
9. Şehzade Hasan sihirli yüzüğü ve içinde sihirli su bulunan şişeyi alıp sarayına döner.
10. Asma Cini'ni yüzüğe hapsedip sihiri bozar.
11. Asma Cini'ni Şeytan Taşlığı'na götürüp Bilge'ye teslim eder.

M O T I F I N D E X

1. T500 Gebelik ve doğum.
Çocuğu annesi doğururken ölür.
2. T596 Çocuğa isim koyma.
Babası kızının adını Gözdamlası koyar.
3. F575.1 Olağanüstü güzellikteki kız
Kızın güzelliği ülkeden ülkeye yayılır.
4. D931 Sihirli taş
Asmanın üzerindeki sihirli kırmızı taş koparı-
lınce siyaha dönüşür.
5. D400 - 499 Dönüşme.
Yere düşen siyah taş kocaman bir deve dönüşür.
6. F200 - F399 Periler ve Cinler
F230 Perilerin görünüşü.
7. F360 Hain ve tahrifkâr cin.
Cin, yapacağı büyü ile Şeytan Taşlığı'ndaki kar-
deşlerini kurtaracağını söyler.
8. F220 Cinlerin yaşadığı yer.
Asma Cini'nin kardeşleri Şeytan Taşlığı'nda ya-
şarlar.
9. Z71.12 Formülistik sayı.
Z71.12.0.1. Kırk gün kırk gece düğün yapar.
10. D2150 - D2119 Çeşitli sihir belirtileri.
Kol üzerinde oluşan yeşil leke.
Gözdamlası'na büyü yapıldığı için kolu üzerinde
yeşil leke oluşur.
11. M360 Diğer kehanetler.
Çingene geleceği okur.
"Büyüden dolayı simsiyah çocuk doğacaktır" der.

12. F800 Olağanüstü taşlar ve kayalar.

Karşıdan irili ufaklı alpkırmızı taşlardan oluşan Şeytan Taşlığı'nı görür.

13. C610 Yasaklanan bölge.

"Sakin şu yarığı geçme, burası Şeytan Taşlığı" der.

14. Z71.4 Formulistik sayı.

Altı ay bir güz gider.

15. D231 Kötülük eden insanın taşa dönüşmesi.

"Bu taşlar dünyaya kötülük yapanların taşa çevrilmişidir" der.

16. F700 Olağanüstü yerler.

Bilge Şehzade Hasan'ı sihirli kırmızı ;arıktan geçirmez.

17. H1570 Çeşitli imtihanlar (Hapsetme ve geri getirme imtihanı)

Asma yaprağına sarılarak dünyaya dönen cinin geri getirilmesi imtihanı.

"Asma Cini'ni yüzüğe hapsedeceksin" der.

18. D980 Olağanüstü büyülü hava.

Havaya halka çizip içine yüzük ve şişe koyar.

19. D1076 Sihirli yüzük.

"Bu yüzükle istediğin şekle girersin. İstediyin şekli düşünmen yeterlidir" der.

Sihirli yüzük Asma Cini'ni içine çeker.

20. D1240 , Sihirli su.

Sihirli su ile oğlunun rengini açar.

21. D1171.8 Sihirli şişe.

Hasan halkenin içinden sihirli şişe ile yüzüğü alınca halka kaybolur.

22. R40 Esirliğin mekânı (Yerî)

"Asma Cini şu anda ülkeni ve sarayını esir almış" der.

23. R110 Esirlerin kurtarılışı.

Şehzade Hasan esirleri kurtarmak için sarayına gelir.

24. D150 İnsanın kuşa dönüşmesi.

Şehzade bir karga olup sarayın penceresinden içeri girer.

25. D230 İnsanın madeni şekillere dönüşmesi.

Şehzade Hasan Vazoya dönüşür.

26. D799 Sihirin bozulması.

Hasan yüzüğün kaşını kapatır kapatmaz sihir bozulur ve herkes normalde dönüşür.

PADIŞAHIN OGLU

Bir varmış, bir yokmuş. Allahın kulu çokmuş. Develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallan iken bir ülkenin padişahının oğlu kaybolmuş. O memlekette de dokuduğu hasırların parası ile geçinen bir ana ile çok güzel bir kızı varmış.

Onbeş yaşına değen kıza bir hal olmuş. Her akşam kendi kendine: "Gel benim canım uykum, gel sarılıp yatalım. Bütün muratları veren Allah'tır bizim de muradımızı verir." deyip yatağa girer sanki birini kucaklar gibi yatıp uyurmuş. Durumu kimseye açamayan annesi her gün kızına kızan: "Kızım böyle şeyler yapma. Sesini bir duyan olur. Sanki adı Uyku olan padişahın oğlunu saklıyoruz sanır. Başımıza bela açarsın." dermiş. Kız da: "Elimde değil anneciğim. Akşam olunca kendi kendime böyle söyleniyorum. Ne olur bana kızma. Neden böyle dediğimi ben de bilmiyorum." dermiş.

Bir akşam Vezir bu ailenin kapısının önünden geçerken kızın: "Gel benim canım uykum. Gel sarılıp yatalım." dediğini duymuş. Kendi kendine: "Vay yaramaz şehzade demek bu eve gizlenmiş. Kimbilir kız ne güzel ki Şehzade aylardır ortalara çıkmayıp bu evde yaşıyor." diye düşünüp durumu padişaha anlatmış. Padişah oğlum bulundu diye çok sevinmiş. Veziri de yanına alarak doğru kadının evine gitmiş. Kapıyı açan kıza: "Benim aylar önce kaybolan oğlum burada imiş. Çıkıp gelsin." demiş. Kız da: "Şimdi sizi görmek istemiyor. Ben ikna edince gönderirim." deyip padişahı kapıdan geri savmış. Padişah oğlunun hiç olmazsa hayatta oluşuna çok sevinip geri dönmüş. Hemen kadının evine kıymetli hediyeler ve erzak göndermiş.

Şaşkınlıktan ne yapacağını şaşırarak kızın anası çok üzölmüş. Kızına: "Kızım biz şimdi ne yapacağız. İşin aslı olmadığını öğrenince padişah bizi atlar kuyruğunda parçalatır." demiş.

Kız da: "Anneciğim üzülme, Allah'ın dediği olur. Hasır dokumaktan canımız çıkıyordu. Baksana hayatta hiç yemediğimiz yiyecekler geliyor. Hiç giymediğimiz giyecekleri giyiyoruz. Hasırın dokumak bir dert satmak bin dertti. Şükret otur. Açlıktan ölmektense böyle ölmek daha iyidir." deyip gelenleri yeyip içip keyf yapıyormuş.

Şehzadenin ihtiyar bir kadının evine kapanıp yaşadığını duyan halk bir gün kızın hamile olduğu söylentisini yaymış. Padişah da torunum olacak diye daha fazla hediyeler göndermiş. Hediyeler geldikçe kadın korkudan ağlayıp dururmuş. Dokuz ay geçince memlekette şehzadenin bir oğlu olduğu haberi yayılmış. Padişah ve karısı bu habere çok sevinmişler.

Padişahın karısı gelini olarak bildiği kıza bir cariye gönderip hamama davet etmiş. Kız da cariyeye geleceğini söyleyip kapıdan geri çevirmiş. Anasına da: "Artık bu işten geri dönemeyiz. Ben hamama gideceğim. Sen de süpürgeyi kundak gibi sarıp hamama getir. Sana nerde kaldın diye bağırınca sinirlenip hamamdan hemen geri dön. Çocuğun yüzünü kimseye göstermeden çocuğum olduğuna inandırırız." demiş. Çaresiz kalan annesi kabul etmiş.

Kız kapıya gelen saltanat arabası ile hamama gitmiş. Yıkanmış tam çıkacağı sırada annesi kundak gibi sardığı süpürge ile hamama girmiş. Annesine: "Niçin bu kadar geç kaldın?" diye bağırınca anası da hemen hamandan geri dönüp doğruca eve gelmiş ve çocuğun yüzünü kimse görmemiş. Fakat ne oldu ise işte bu sırada olmuş. Kadın yaptığı sahtekarlığın üzüntüsü ile eve dönerken bakmış ki evlerinin yakınındaki mezarlıkta çıplak bir çocuk ağlıyor. Hemen almış ve elindeki süpürgeyi atıp kundağa çocuğu sararak doğruca eve getirmiş.

Evinin kapısını açar açmaz köşede yakışıklı bir gencin oturduğunu görmüş. Şaşkınlığı bir kat daha artan kadın: "In misin, cin misin? Sen kimsin?" diye sormuş.

Oğlan: "Ne inim, ne cinim. Senin gibi bir insanoğluyum. Ben padişahın oğlu Uyku'yum. Beni cinler alıp götürmüşlerdi. Orada evlenmiş ve bir de ocuk sahibi olmuştum, Senin ağlamalarına dayanamadılar ve beni tekrar bu dünyaya attılar." demiş.

Kız daha hamamda yıkanırken bakmışlar ki kızın memelerinden süt akıyor. Kayın validesi: "Kızım abuk üzerini giy de evine git. Baksana sütün akıyor. Git be-beğini emzir." demiş.

Kız gelmiş ki evde bir babayiğit duruyor. Annesine: "Bu adam kim. Bu ocuk kimin. Ne oluyor burada?" diye sormuş. Annesi de: "Kızım bu padişahın oğlu Uyku, bu ocuk da sizin." demiş.

Padişaha haber gönderip oğlunu ve torununu görebileceğini söylemişler. Padişah ve karısı gelip oğlu ile haşır neşir olmuş. Oğlan kendi bağından geçenleri kız da elinde olmadan akşamları kendi kendine söylendiğini ve mecbur olduklarından yalan söylediklerini bir bir anlatmışlar. Durumdan hepsi de memnun olmuş ve çok sevinmişler.

Padişah hemen düğün dernek kurdurup oğluna kırk gün kırk gece eğlence tertip etmiş, yeyip içip muralarına ermişler.

Masal No : 28
 Masalın Adı : FADIŞAHIN OGLU
 Anlatan : Hüseyin Kara
 Yaşı : 45
 Tahsili : Orta
 İşi : PTT görevlisi
 Kimden dinlediği: Annesinden
 Denlenen yöre : Malatya, Doğanşehir Bürgü
 Bucağı

EFİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Padişahın oğlu bir gün kaybolur.
2. Hasır dokuyarak geçimini sağlayan kadının kızı elinde olmadan her gece kendi kendine "Gel benim canım uykum, gel sarılıp yatalım" der.
3. Vezir kızın konuşmalarını duyup uyku adlı, padişahın oğlunun bu evde olduğunu sanarak padişaha haber verir.
4. Kız padişahın oğlu yanlarında kalıyormuş gibi davranıp saraydan gelen hediyeleri kabul eder.
5. Halk kızın hamile olduğu ve bir oğlan doğurduğu haberini şayar.
6. Padişahın kâması gelini sandığı kızı hamama davet eder.
7. Hamama giden kız beze sarılı süpürge ile gelen annesini hamamdan kovar.
8. Hamamdan eve dönerken kadın mezarlıkta bir çocuk bulur.
9. Eve geldiğinde uyku isimli padişahın oğlunu evde bulur.
10. Gerçeği anlayan padişah oğlu ile kızı evlendirir.

M O T I F I N D E X

1. F30 Prens
Padişahın oğlu bir gün kaybolur.
2. F575.1 Olağanüstü güzellikte kız.
Hasır dokuyarak geçimini sağlayan kadının kızı
olağanüstü güzelliktedir.
3. P10 Padişah
Padişah oğlunu bulundu sanıp çok sevinir.
4. P110 Vezir
Bir gün vezir kızın "Gel benim canım Uyku'm, gel
sarılıp yatalım." dediğini duyar.
5. K500 Hile vasıtasıyla kazanç.
Kız padişahın oğlu sanki yanlarında kalıyormuş gi-
bi davranıp saraydan gelen yiyecek ve hediyeleri kabul
eder.
6. K850 Hileli oyun.
Kız sanki doğum yapmış gibi padişahın karısı ile
hamama gidip annesi ile hileye baş vurup padişahın karı-
sını kandırır.
7. G302 Cinler.
Padişahın oğlu Uyku'yu cinler kaçırmıştır.
8. G303.12.6 Cin bir oğlanla evlenir.
Padişahın oğlu Uyku bir cinle evlenir, bir de
oğlu olur.
9. F101 Alt dünyadan dönüş.
Cinler çocuğu ve oğlanı tekrar dünyaya atarlar.
10. F900 Olağanüstü olaylar.
Padişahın oğlu ve çocuğu alt dünyadan dünyaya
atılınca hamamdaki kızın göğsünden süt akar.
11. Z71.12 Formülistik sayı
Padişah kırk gün kırk gece eğlence tertip eder.

D E V L E T K U Ő U

Ulkenin birinde bir zamanlar zengin mi zengin, yakışıklı mı yakışıklı bir Bey yaşıyormuş. Bu Bey'in ülkesinin bir tarafı denize dayanır, bir tarafı otlu, bitek, serin yaylalara uzanırmış. Bir başka hududu yeşil ovalarla ve ormanlarla çevrili imiş.

Bey, aynı zamanda ülkenin en güzel kıza olan Has adındaki kızla da evlenerek mutluluğunun da hudutlarını genişletmiş.

Bey ile Has Hatun Kâh deniz kıyısına iner, kâh ormanlara dalar, kah yaylara çıkar, halkı ile mutlu bir hayat sürerlermiş. Halk hasta'ları ve yoksulları gözeten Bey'lerinden çok memnunmuş.

Allah bu iyi yürekli Bey ve eşine iki tane de erkek evlât vermiş. Bey ve adamları on yaşına gelen büyük oğluna ok atma, ata binme, denizde ve karada avlanma gibi dersler vermeye başlamışlar.

Bu mutlu ve tatlı günler böyle akıp giderken, Bey'in gördüğü bir rüya, ailedeki neşeye gölge düşürmüŐ.

Bey rüyasında yaşlı, uzun ve bembeyaz sakallı, sopasına yaslanan bir Pir'e rastlamış. Bu Pir "Ey iyi yürekli Bey, halkının sevgilisi olan yiğit. Tanrı sana bir belâ verecek. Bunu gençlikte mi, yoksa ihtiyarlıkta mı istersin?" deyip üç defa tekrarlayarak sormuş. Bey, ter içinde uyanmış. Eşine sezdirmeden kalkıp bir köşeye çekilip gördüğü rüyayı yorumlamaya çalışmış. Bir anlam verememiş.

Üç gün sonra yaşlı Pir yine rüyasına girerek Tanrı'nın isteğini tekrarlamış. Bey'e: "İy düşün, kararını ver. Tekrar geleceğim" demiş. Bey yine sıkıntı ile uyanmış ama bu sefer gözlerine uyku girmemeye başlamış. Gündüzleri de neşesi kaçmış ve saraydan çıkmamaya başlamış.

Yemez içmez, sorenlara derdini açamaz olmuş. Bu durum karısını, çocuklarını ve yakınlarını çok huzursuz etmeye başlamış. Karısı Has Hatun daha fazla dayanamamış. Kocasına: "Sen yiğitlerin yiğidisin. Yoksulların, düşkünlerin kentlerine hoşansın. Sakatlara el kol, hastalara ilaç olursun. Ne olur derdini söyle. Ben senin en yakınım. İki ciğerpere oğlunun annesiyim. Saklama derdini benden ne olur." demiş. Karısının sözlerine dayanmayan Bey, rüyada gördüklerini anlatmış. Karısı da çok üzülmüş ama telaşa kapılmamış. Has Hatun: "Oturup biz bize konuşup bir karar verelim" demiş. Oturmuşlar, konuşmuşlar, rüyayı yorumlamaya çalışmışlar, sonunda da kadın: "Benim iyi yürekli kocam, bir daha rüya görürsen o nur yüzlü Fir'e söyle. Madem ki Tanrı bize bir belâ verecekmış, bu belâyı gençlikte versin. Yaşlanınca güçsüz düşeriz, belki kötülöklere göğüs geremeyiz." demiş.

Bu teklif Bey'in de kafasına yatmış ve öyle karar vermişler. Yaşlı Fir tekrar Bey'in rüyasına girmiş, Bey Fir'e: "Madem ki Tanrı bize bir kötülük verecek, bunu gençlikte versin." demiş. Yaşlı Fir sopasına yaslanarak uzaklaşıp gitmiş.

Ne olacağını bilemeyen Bey yine halkının arasına girmiş. Düşkünlere, hastalara, yoksullara yardıma koşmuş. Çocuklarla ilgilenmiş, yurdunun yönetim işlerini takip etmiş. Bu işleri her zamanki çalışkanlığı ve dürüstlüğü ile yürütmeye çalışmış ama, her an içinden bir kötülüğün haberi gelecekmış gibi de ürperir dururmuş...

Derken Bey'in korku ile beklediği kötü haber gelmiş. Daha önce dost olan bir hudut komşusu anlaşmayı bozarak ülkesine saldırıp, bir kısım verimli topraklarını işgal etmiş. Bundan güç alan başka bir komşusu da saldırıya geçip bir şehri işgal etmiş. Fir gece limanda bulunan gemilerinin cayır cayır yandığını ve batı -

aldıklarına görmüş. Ordusunun başına geçen Bey, hudduttan hududa geçmiş ama hiç birisinden iyi sonuç alamamış.

Bir taraftan da doğal afetler sarmış ülkeyi . Şiddetli dolu, ülkede tahıl ve meyve bırakmamış. Sürü-ler sellere kapılıp derelere, nehirlere, denizlere sürüklennmiş. Şehirler, kasabalar, ormanlar yanmaya başlamış. Halk ne yapacağını bilemez durumda Bey'in sarayı etrafına toplanmış. Derken, Bey'in sarayları da bir zelzele ile alt üst olmuş. Herkes şaşkın, ahlak ve hastalık başlamış. Yapacak bir şeyi kalmadığını anlayan Bey, bir gece karısı ve iki oğlu ile elbise değiştirip şehri terk etmiş. Aç, çıplak, yorgun olarak günlerce yol yürüyüp, belleri aşmış, derelerden, çaylardan geçmişler. Otlarla, buldukları meyvelerle beslenmişler. Derken yolları büyük bir nehre ulaşmış. Bey nehri geçmek için soyunup büyük oğlunu omuzuna alarak dalmış suya ve geçmiş öbür tarafa. Tekrar dönüp dört yaşındaki küçük oğlunu almış omzuna ve dalmış coşkun sulu nehre. Tam orta yerlere geldiğinde büyük oğluna bir kurdun saldırdığını, kemerinden yakalayan kurdun oğlunu omuzlayıp uzaklaştığını ve oğlunun: "Babacığım yetiş! Babacığım yetiş!" diye acı acı çağırdığını duymuş. Telaşa kapılınca daha derin bir yere düşüp, küçük oğlu da sulara karışmış. Kendisi de bata çıka suyun akıntısına doğru yüzmüş. Bu durumları gören karısı deli olmuş, nehrin kıyısında bağıarak koşuşturmaya başlamış.

Canını güçlkle kurtaran Bey kıyıya çıkıp karısını titretmiş, onu susturmaya çalışmış. "Tanrı'nın isteği oluyor. Yapacak hiç bir şeyimiz yoktur. Bu olanlar gücümüzün üstündedir. Bunların hepsi beklediğimiz ve kabullendiğimiz belâlardır işte..." diyerek karısını teselliye çalışmış ve elinden tutarak nehri geçmişler.

Her şeyinin yanında iki çocuğunu da kaybeden Bey ile karısı yine bir zaman yürüdükten sonra güzel bir şehre gelmişler. Yüksek bir yerden şehri seyredip eski günlerini anmışlar. Güneş ortalıktan çekilince şehre yaklaşmışlar. İlk rastladıkları evin sahibi inekleri ve koyunları içeri almaya çalışırken O'na yardım etmişler. Ev sahibi de çok memnun olup kim olduklarını, nereden geldiklerini sormuş. Bunlar da: "Garibiz" deyince eve alıp o gece misafir etmiş. Ertesi gün izin isteyip ayrılırken, ev sahibi: "Gideceğiniz bir yer yoksa, burada kalabilirsiniz. Mahallenin çobanı terk etti gitti. Sürülerimiz ortalıkta kaldı. Gitme bize çoban ol. Sana ev de verir, ihtiyaçlarını da karşılıyoruz." demiş. Bey hemen kabul etmiş. Bey sürüyü alıp hemen yaylıma çıkarmış karısı da verilen evi temizleyip yerleştirmiş. Günler böylece geçip gitmiş. Halk çobandan çok memnun kalmış. Bu çoban geleli sürünün sütü artmış. Hayvanlar daha iyi beslenir olmuş. Mahalle halkı da çobanın karısının tertip ve düzenini görmeye evine geliyorlarmış. Kadının tertibine, düzenine hayran kalıyorlarmış.

Mahalle halkı çobanla karısının kibar davranışları, temizlik ve tertipleri karşısında uzun uzun düşünüp konuşmuşlar. Birbirlerine çobanla karısının görmüş geçirmiş insanlar olabileceğini söylemişler.

Çobanla karısı da kimseye bir şey söylemeden günlerini geçirmeye çalışıyor, kaybettikleri çocuklarını düşünüp düştükleri durum için bir birlerini teselli ediyorlarmış.

Bir gün şehirde davullar çalınmış, tellallar mahalle mahalle dolaşıp: "Ey ahali... Duyduk duymadık demeyin. Memleketimizin Bey'i ölmüştür. Yeniden Bey seçilecektir. Yirmi yaşından yukarı ne kadar erkek varsa yarın meydana toplanacaktır, duyduk duymadık demeyin ha!.." diye bağırmış.

Herkes meydana toplandıĝında, bir ihtiyar çıkıp açıklama yapmış: "Seçim Őeklimizi biliyorsunuz. Birazdan Devlet Kuşu'muzu uuracaĝız. Bu kuş kimin başına konursa o Bey'imiz olacaktır." demiş.

Meydanda toplanan binlerce insan o gün en güzel elbiselerini giyip, silahlarını kuşanıp beklemeye başlamışlar. Kimileri yüksek gözükmek için ayaklarının altına birşeyler koymuşlar. Nihayet kuş uçurulmuş. İnsanların üzerinde dolanan kuş kimi zaman kalabalıĝa elalmış, kimi zaman yükselmiş bir türlü kimsenin başına konmamış. Nihayet gidip bir tepeye konmuş. Herkes: "Bu olmadı, kuş Bey olacak kişiyi göremedi, yeniden uunalım." demiş.

Uç kere uurmalarına raĝmen kuş kimsenin başına konmayınca ihtiyar biri: "Her halde bu kentte olup da meydana gelmeyen biri var. Onu bulun getirin." demiş. Herkes gelmeyen kalmadığını söyleyince birisi, bu Şehirde olup da toplantıya gelmeyen garip bir oban olduğunu söylemiş. Hemen atlı gönderip çobanı deĝneĝi ile getirip halkın ortasına bırakmışlar. Yaşlı adam kuşu tekrar uurmuş. Kuş kalabalıĝın üzerinde dolanıp doĝruca çobanın başına konuvermiş. Şehrin ileri gelenleri: "Olmaz bir yenlişlik oldu." demişler. Çobanın yerini deĝiştirip kuşu tekrar uurmuşlar. Uç kere çobanın yeri deĝiştirilip Devlet Kuşu uçurulmuş ise de yine gidip çobanın başına konunca ihtiyar adam gelip kuşu alarak çobanın da elinden tutarak orta yere getirmiş. Halka: "Gelenereklerimizde deĝişme yapılamaz. oban da olsa bu insandır. Hak bu garibindir. Ey oban sen Şu andan itibaren bu ülkenin beyi oldun. Ey ahali, Beyimiz belli olmuştur. Hayırlı olsun." demiş ve halk daĝılmış.

Görevliler hemen çobanı saltanat arabasına bindirerek saraya götürmüşler. Sonra gidip karısını getirerek saraya yerleştirmişler.

oban tekrar Bey olmuş. Çobanın karısı da Has Hatun olmuş. Bey karısını karşılıyarak: "Gel benim can yoldaşım. Sardaşım. Karım. Beni sen anladın. Tanrı'nın buy-

ruğuna benimle sabır gösterdin. Yılmadın, bezginlik duymedin. Zayıf düşmedin. Bütün varlığımızı kaybettik. Bunlardan da üstün iki tane nar topu gibi yavrurumuza yitirdik. Çoban oldum, aç ve çıplak kaldık, ama beni yalnız bırakmadın. Tanrı Beyliğimizi geri verdi. İçimde bir ses sanki yavrularımıza da kavuşacağımıza böylüyor. Birlikte her şeye sabrettik, yine de sabredeceğiz." deyip karısını sarayına almış.

Kent halkı önce çobanın bey olmasına iyi karışmamış. Fakat, çobanlık yaptığı mahalle halkı kentin her tarafına gezerek, bunlarda gördükleri inceliği, efendiliği ve insanlığı herkese anlatmışlar. Kentin yaşlılarını da Bey'i kutlamaya gelmişler. Bey de geçmişini ve başlarından geçenleri onlara anlatmış. Ülke halkı bir anda yeni beylerini sevip bağırklarına basmışlar. Tebrikler, ziyaretler günlerce sürmüş. Şenlikler ve alaylar düzenlenmiş. Yarışlar yapılmış, güreşler tertip edilmiş. Bey ve karısı yarışları kaçırmadan izlemiştir. Her ikisi de sanki öldü sandıkları çocuklarını arıyor gibiymişler. Fakat her geçen gün ümitleri biraz daha kayboluyormuş.

Yarışçuların arasında iki yiğit varmış. Ok atmada birinci geliyorlar, ciritte, mızrakta, kılıçta takip tanımıyorlarmış. Bunların birine Kurdoğlu, diğerine de Değirmencioglu diyorlarmış. Törenlerin son günü baş pehlivan belli olacakmış, çam dalı gibi bu iki pehlivan alana çıkmışlar. Kıyasıya bir güreş olmuş, sonunda Kurdoğlu Değirmencioglu'nu yenerek birinci ilan edilmiş. Bey onlara birincilik ve ikincilik kemerlerini tekmiş. Onlar da önce Bey'in sonra da Has Hatun'un ellerini öpüp gitmek için arkalarını dönünce Has Hatun birden "Oğlum, oğullarım!" diye bağırması. Sırtlarının ortasındaki siyah beni göstererek "İşte oğullarım. Fakın burasında, aynı yerde, aynı büyüklükte siyah benleri vardı. Tanıdım onları. Tanrım sana şükürler olsun." diyerek yüzlerinden, gözlerinden öpmeye başlamış.

Kalabalığın içinden iki yaşlı kişi Bey'e doğru eğilip selâm verdikten sonra: "Ben bu yiğidi kurdun inin-
de, kart yavruları ile oynarken buldum, kaçardın." de-
mi. Öbür adam da: "Ben de değirmenin önünde ölme-
ğe gideni buldum, kendime evlât edindim." demiş. İki
kardeş yıllar sonra havuşmanın sevinci ile kucaklaşıp,
anne babalarının eîlerini öpmüşler. Bu çocukları bulup
yetiştiren her iki kişi de mutlu olmuş, Bey günlerce
süren eğlence tertip etmiş ülkesinde çocukları ile
mutlu bir hayat sürmüşler. Müretlerine ermişler.

Masal No : 29
 Masalın Adı : DEVLET KUŞU
 Anlatan : Ömer Lütfi Cengiz
 Yaşı : 90
 Tahsili : Medrese
 Kimden dinlediği : Dedesinden
 Derlenen yöre : Malatya Hekimhan ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir ülkede çok iyi yürekli bir beyle, çok güzel olan karısı çocukları ve karısı ile mutlu bir hayat yaşarlar.

2. Beyin rüyasına giren bir ihtiyar "Tanrı sana bir belâ verecek. Bunu gençliğinde mi istersin, kocalığında mı?" der.

3. Bey eşi ile karar verip gençliğinde belanın verilmesini ister.

4. Beyin ülkesini ıgğâl eden komşu ülke memleketi kasıp kavururken ülkeyi doğal afetler yıkıp harap eder. Bey de karısı ve çocuklarını alıp ülkeyi terk eder.

5. Bir nehirden geçerken çocuğunun birini suya kaptırır, diğer çocuğunu da bir kurt kapıp kaçıır.

6. Karısı ile ilk vardıkları şehre sığırıcı olur.

7. Bey sığırıcı olunca hayvanların sütü bolarır, halkın sevgisini kazanır.

8. Ülkenin beyi öldüğü için devlet kuşu kimin başına konarsa o bey seçileceğinden halk şehir meydanında toplanır.

9. Kuş kimsenin başına konmayınca sığırıcıyı da çağırırlar.

10. Devlet kuşunu bıraktıklarında gidip çobanın başına konar. Uç defa tekrarlanır, yine çobanın başına konunca çoban ülkeye padişah olur.

11. Sabreden bey sonunda yine beyliğine kavuşur.

12. Yeni padişahları onuruna şenlikler düzenleyen halkın bütün şenlik ve yarışmalarını bey karısı ile sonuna kadar izler.

13. İki pehlivan çok zorlu bir güreş çıkarır. Biri birinci, diğeri ikinci olup beyin elini öperek arkalarını dönünce hanımı çocuklarını tanır.

14. Çocukların birini değirmenci boğulmak üzere iken kurtarıp büyümüş, diğeri de bir köylü kurt ininde bulup alarak büyütüştür.

15. Bey günlerce süren bir eğlence tertip eder ve çocukları ile mutlu bir hayat sürer.

M O T I F I N D E X

1. P200 Aile.
Karısı ve iki çocuğu ile zengin ve mutlu bir aile vardır.
2. F575 Olağanüstü güzellik.
Has Hatun ülkenin en güzel kızıdır.
3. F1068 Realist rüya.
beyin gördüğü bir rüya mutluluklarına gölge düşürür.
4. N848.0.1 Yardımcı mukaddes adam, Pir.
Beyaz sakallı ihtiyar pir Beye rüyasında "Tanrı sana bir belâ verecek.Bunu gençliğinde mi, yoksa ihtiyarlığında mı?" der.
5. M200 Sözler ve anlaşmalar.
Has Hatun ve Bey, Pir'e Tanrı vereceği belâyı gençlikte versin demekte anlaşırlar.
6. M201 Söz ve anlaşmaların yapılması.
Ülkenin Bey'i Pir'e : "madem ki Tanrı bize bir kötülük verecek, bunu gençlikte versin." der.
7. L100 - L199 Talihi yaver gitmeyen kahraman.
Bey'in toprakları işgal edilir, gemileri cayır cayır yanar, sarayı bir depremle yıkılır, perişan olur.
8. K24 Kıyafet değiştirerek kaçma.
Bey, kıyafet değiştirip karısı ve iki çocuğunu alıp ülkesinden kaçır.
9. R13 Hayvan tarafından kaçırılma.
Bey'in büyük oğlu kurt tarafından kaçırılır.
10. F412 Çobanlık.
Beyoğlu ilk uğradıkları köye çoban olur.
11. P600 Gelenekler.
Memleketin geleneği, kral seçiminde Devlet Küşu

kimin başına konsrsa O kral seçilir.

12. Q112.0.1 krallık vererek mükâfaatlandırma.
Bütün belâlara sabreden çoban kılığındaki Bey'in başına devlet ruşu konarak krallıkla mükâfaatlandırılır.

13. E50 vücuttaki işaretlerle tanıma.
Has Hatun çocuklarına sırtlarında bulunan aynı yerde, aynı büyüklükteki benlerle tanıır.

14. F443 Degirmenci.
Degirmenci: "Ben bu oğlana değirmenin oluşunda ölmek üzere iken bulup evlât edindim." der.

PADİŞAHIN İMTİHANI

Bir varmış bir yokmuş. Ervel zaman içinde, kalbur saman içinde zamanın birinde bir Padişah varmış. Bir gün bu Padişah vezirine: "Benden akıllısı var mı?" demiş. Vezir: "Dünyadır Padişahın muhakkak vardır." demiş. Bunun üzerine Padişah muhakkak olduğunu biliyorsa, nerede olduğunu da bilirsin. Git getir benimle imtihan olsun." demiş. Eğer imtihanı beni geçemezse seni boynunu vururum." demiş. "Eğer harbedersen seni affederim." deyip herk gün müblet vermiş.

Vezir evine gitmiş. Karısına: "Kannım ben bugün be-paha belâ açtım." deyince, karısı: "Ne belâsa?" diye sormuş. Vezir: "Padişah, bende benden akıllısı var mı? diye sorduk. Ben de muhakkak vardır deyince öyle ise git bul diye görev verdi." demiş.

Karısı: "Ehle bir zaman buralarda durma" demiş. Vezir de sehri terk edip gitmiş. Az gitmiş, uz gitmiş bir de bakmış ki akşam olmuş. İlk vardığı köyde konaklamak istemiş. Köye girdiğinde bir kapının önünde genç bir delikanlının durduğunu görmüş. Selam vermiş. Delikanlıya: "Baban evde mi" diye sorunca oğlan: "Yok." demiş. Vezir "Nereye gitti?" demiş. Oğlan da: "Yukarı köyde kanlı çeşme çıktı, o çeşmeyi kurutmaya gitti." demiş. Bu defa Vezir: "Anac nerde?" demiş. Oğlan da: "Öbür taraftaki köye gitti. Köyde bir adam çimüştü, borca hal hatır sormaya gitti." demiş. Bu arada delikanlının babası gelmiş ve misafiri alıp yukarı çıkarmış. Sonra karısı gelip yemek hazırlamış.

Yemek yedikten sonra Vezir, ev sahibine "Bu oğlan deli mi akıllı mı?" diye sormuş. Babası: "Bir şeyini mi gördün?" deyince Vezir: "Baban nerde diye sordum, kanlı çeşmeyi kurutmaya gitti. Dedi. Anac nerde? dedim. Yasına borca hal hatır sormaya gitti. Dedi. Karısının da borca ağlamaya gittiğini söyledi." demiş. O zaman ev sahibi

"Oğlum deli falan değildir. Siz sözleri yanlış anlamışsınız." demiş. İzah etmiş: "Benim gittiğim köyde kan davası vardı. Barıştırdım. Yani kanlı çişmeyi kuruttum. Karım da bizden biri ölür, onlar da gelir, bizim hal hatıramızı sorarlar diye borca hal hatır sormaya gitti. Gelinime gelince altı aylık bir gelindir, onun da çocuğu olur ölür onlar da gelip bizim yasta ağlarlar. Bunlar borç gibidir." demiş.

Bu sözlerden sonra Vezir: "Oğluna göre ben, havvan gibiyim. Sözlerinden hiç bir şey anlamadım." demiş. Kendinin kim olduğunu açıklamış. Adama: "Ben Padişah'ın veziriyim. Padişah bana benden akıllısı var mı? dedi. Ben de dünyadır, mutlaka vardır. Dediğim zaman öyle ise git bul, benimle imtihan olsun. Eğer olmazsa boynunu vururum. Dedi. Kırk gün de mühlet verdi." deyip lâfının peşine: "Siz akıllı adamlarsınız. Benimle Padişah'ın arasını yapamaz mısınız?" demiş.

Ev sahibi de: Padişah kendine çok mu güveniyor-muş. Ben sizin aranızı yaparım. Siz hiç merak etmeyin." demiş.

Sabah olunca Vezir: "Ağa bana ne diyorsun?" demiş. Ev sahibi de oğluna: "Haydi oğlum git. Davayı hallet." demiş.

Vezir: "Oğlum yapamaz" deyince adam: "Yapar. Yapamazsa ben imdadına yetişirim." demiş. "Sen çocuğu al götür diye ısrar etmiş.

Yola çıkarken çocuğun elinde bir çubuk varmış. Oğlan çubuğu hiç elinden bırakmamış. Saraya varınca hiç dinlenmeden doğruca Padişah'ın huzuruna çıkmışlar.

Padişah Vezir'e ne yaptın" diye sormuş. Vezir de: "İşte Padişah'ım size bu genci getirdim." demiş.

Padişah: "Madem öyle önce git bana bir tas su getir." demiş. Vezir bir tas su getirip Padişah'a vermiş. Padişah tası masanın üzerine koymuş. ve kalbinden: "Ben

deniz gibiyim. Sen benimle uğraşabilir misin?" diye geçirmiş. Bu arada çocuğun gözüne bakmış. Çocuk çubuğunu götürüp taşın üstüne koymuş.

Padişah elini çenesine atmış. Çocuk da karşından elini başına koymuş. Padişah çocuğu çağırmış ve iki gözünden öpmüş.

Yavrum Allah seni esirgesin diyerek cebine bir avuç altın bırakmış. "Gidersen babana selâm söyle" diyerek uğurlamış.

Vezir olduğu yerde duruyormuş. Padişah: "Vezirim, ne gidiyorsun, ne oturuyorsun. Neden? diye sorunca, Vezir: "Ben bu genci sizinle imtihana girmesi için getirdim." demiş. Padişah: "İmtihana girdi. Kendisini yenemedim. Yolladım." demiş. Konuşmasına devam edip: "Baktım ki peşine düşersen beni iyice rezil edecek." demiş. Vezire de: "Seni affettim." demiş.

Vezir: "Padişahım hiç bir şey konuşmadınız." deyince Padişah: "Akıllı adam konuşmadan lâfı anlar. Ben senden su istedim. Suyu masaya koydun. İçimden, Ben deniz gibiyim. Sen benimle uğraşamazsın. Diye geçirdim. Çocuk taşın üzerine çubuğu koydu, yani ben senin üzerinden köprü bağlar geçeriz dedi. Elini çeneme attım. Ne çabuk anladın? Dedi. Çocuk da elini başına koydu. Yani çenede akıl yok ne varsa kafadadır demek istedi. Baktım ki gücüm yetmeyecek peşine düşmedim." demiş.

Böylece dersini alan Padişah bundan sonra nehrin etli olmuş. Onlar ermiş muradına biz çikalım kerevetine.

Masal No : 30
Masalın Adı : PADIŞAHIN İMTİHANI
Anlatan : Hüseyin kara
Yaşı : 45
Tahsili : Orta
İşi : PTT görevlisi
Kimden dinlediği : Annesinden
Derlenen yöre : Malatya, Doğanşehir Sürgü
Bucağı

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Dünyada kendinden akıllı kimsenin olmadığını sanan padişah vezirine kendinden daha akıllı adam olup olmadığını sorar.

2. Vezir de mutlaka vardır deyince bulmasını ve kendisi ile imtihan olmasını emreder.

3. Vezir gittiği bir köyden bulduğu genç bir delikanlıyı getirir.

4. Padişahın huzuruna çıkan oğlan kimse anlamadık padişahın daha akıllı olduğunu padişaha ispat eder.

5. Padişah oğlana zekâ yönünden gücü yetmeyecek cebine bir kese altın koyup serbest bırakır.

M O T I F I N D E X

1. P10 Padişah.
Padişah vezire kendinden daha akıllısı olup olmadığını sorar.
2. P110 Vezirler.
Vezir padişaha "Dünyadır mutlaka sizden akıllısı da vardır." der.
3. H1563 Hüner İmtihanı.
Padişah vezirin bulduğu delikanlıyı hüner imtihanına tabi tutar.
4. Q91 Akıllılık mükâfaatlandırılır.
Padişah kendinden akıllı olduğunu anladığı oğlana bir avuç altın vererek mükâfaatlandırır.

ALİ İLE AHMET'İN ARKADAŞLIKLARI

Bir varmış bir yokmuş. zamanın birinde Ali ve Ahmet adında iki arkadaş varmış. Bu iki arkadaş çeşitli işlerde çalışıp para kazanabilmek için köylerinde birlikte yola çıkmışlar.

Bir süre yol gittikten sonra acıkmışlar. Ali, yemeğini çıkarıp arkadaşı ile birlikte yemiş. Yine yollarına devam etmişler, Az gitmişler uz gitmişler ve yine acıkmışlar. Bu defa Ali, kendi yemeği bittiği için arkadaşına: "Getir de şu senin yemeğini yiyelim." demiş. Ahmet de: "Ben sana ekmeğimden vermem." deyince bir birlerinden ayrılıp farklı yollara gitmişler.

Ali, yolda yıkık bir değirmene rastlamış. Çok acıktığı için değirmenden un artıklarını toplayıp ekme yaparak yemiş. Vakit akşam olduğu için de değirmende yatmak zorunda kalmış. Değirmenin bir köşesine gizlenip yatmış. Gece yarısına doğru bir tilki gelmiş. Biraz sonra bir kurt daha sonra da bir ayı gelmiş.

Ayı tilkiye dönerek: "Tilki kardeş sen geçimini nasıl sağlıyorsun?" demiş. Tilki: "Bir ağanın kocaman bir tavuk kümesi var. Ağanın gözde tavuklarına değmeden diğerlerinden günde bir tane yiyorum. Ağanın hiç haberi bile olmuyor." demiş. Ayı kurda: "Sen geçimini nasıl sağlıyorsun?" diye sormuş. Kurt da: "Bir ağanın sürüsünde kör bir köpek var. Bir gözü hiç görmüyor. Kör tarafından dolaşarak bir koyun götürüp yiyorum. Çobanın haberi bile olmuyor. Fakat bir kara koyun var, onun yüreğini kör köpeğin gözüne sürerse gözü açılır. İşte ben de geçimimi böyle sağlıyorum." demiş. Bu defa kurt ve tilki ayıya: "Ya sen geçimini nasıl sağlıyorsun?" diye sormuşlar. Ayı: "Ben de dağdaki büyük ağaçlarda bulunan arı peteklerini yiyorum. Şu karşıkı dağın önünde ulu bir ağaç var, bu ağacın dibinde bir küp altınım gömülü. Gündüzleri de

bu küpün üzerine yatıp eğleniyorum." demiş.

Bu konuşmaların hepsini değirmenin bir ksesi-
ne gizlenip yatan Ali duymuş. Onlar dağılıp gittikten
sonra da sabaha kadar kendi kendine planlar kuran Ali
ortalık ışır ışımaz doğru ağanın kümesine gidip belli
tavuklarından ikisini çalmış. Ordan kr köpeğin bek-
lediği sürüyü bulup çobana: "oban kardeş, senin küpe-
ęin görmüyormuş. Bana bir koyun verirsen köpeğinin g-
zn açarım." demiş. Kpeğinin gözünün aılacağına çok
sevinen oban hemen Ali'ye: "Seç bir koyun al." demiş.
Ali de sürüden kara koyunu ayırıp hemen oracıkta kese-
rek yüreğini köpeğin gözüne sürmüş ve köpek görmeye baş-
lamış. Oradan da ayının altınlarının bulunduğu ağacın
altına gelmiş. Küpü topraktan çıkarıp bir küpü altınla
arkadaşı Ahmet'ten ayrıldıkları yol ayrımına gelerek
buraya bir bina yaptırmış.

Aradan epey zaman geçtikten sonra Ahmet ıkagel-
miş. Ahmet bunca zaman ancak karnını doyrabilmiş ve hiç
kazanç sağlamadan köyüne dönüyormuş. Ali'den ayrıldığı
yol kavşağına gelince yeni yapılmış bir konak ve bhe-
sinde arkadaşını görünce çok şaşırmış.

Ali arkadaşına çok iyi bulunup, içeri alıp ikram-
lar yapmış. Ahmet'e: "Bana ekme­ vermeyip a bıraktığın
bu yol ayrımı bana uğur getirdi o bakımdan buraya ev
yaptım." demiş. Burada kalıp birkaç gün dinlenmesini
söyleyerek iyi bir arkadaşlık rneği vermiş. şaşkınlığı
giderek artan Ahmet: "Arkadaş sen bu serveti nereden bul-
dun? Bu nasıl oldu?" diye sorunca, kendi ekmeğini yeyip
de kendi ekmeğinden yedirmeyen Ahmet'e kısı kısı gülüp:
"Arkadaşım, ben bu serveti yıkık bir değirmende bul-
dum." deyip olanı biteni anlatmış. Ahmet de değirmenin
yerini sorup doğruca değirmene gitmiş. Bir köşeye sak-
lanmış. Akşam olunca tilki, kurt ve ayı toplaşmışlar.
Biri köpeğin gözünün açıldığını, sürüye yaklaşamadığını,
diğeri, ağanın has tavuklarını çalmışlar kümes beklendi-

için yaklaşamadığını, öbürü de ulu ağacın dibindeki altınların küpü ile birlikte götürüldüğünü anlatıp dertlenmişler.

Hepsi de çaresizlikten aç kalıp ölümle burun buruna geldiklerini söylemişler. Yine hepsi de eskisi gibi genç olmadıklarından avlanamadıklarını söyleyip dertlenip durmuşlar.

Ö ara tilki arkadaşlarına: "Arkadaş ne oldu ise bu yıkık değirmende oldu. En son bu değirmende bir araya gelip hepimiz nasıl geçimimizi sağladığımızı anlattık. Her halde biri bizi dinledi ki başımıza bu haller geldi." demiş.

Ayı da: "Evet ne oldu ise bu değirmende oldu. Kalkın şu değirmeni bir arayalım." demiş.

Uçu birden köşe bucak değirmeni aramaya başlamışlar. Bir de bakmışlar ki bir köşeye saklanmış bir insanağlu. Hepsi birden üzerine saldırıp parça parça paralamışlar. Ayı değirmen taşını da kaldırarak üzerine bırakıp taşın altında ezerek öldürmüş.

Günlerce arkadaşını bekleyen Ali, Ahmet dönmeyince başına gelenleri anlamış ve "Ettiği tamahın cezasını çekti" deyip konağında varlık içinde mutlu bir hayat sürmüştü.

Masal No	:	31
Masalın Adı	:	ALİ İLE AHMET'İN ARKADAŞLIKLARI
Anlatan	:	Mehmet Kaya
Yaşı	:	73
Fahsili	:	Yok
İşi	:	Serbest
Kimden dinlediği	:	Küçükken komşularından
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Ali'nin yemeğini yolda birlikte yiyen iki arkadaştan Ahmet acıktıklarında Ali'ye kendi yemeğinden yedirmez ve yollarını ayırırlar.

2. Ali yolda rastladığı yıkık bir değirmenden un artıklarını toplayıp karnını doyurur.

3. Gece yorgunluktan değirmende yatıp uyurken, değirmene tilki, kurt ve ayı gelip aralarında konuşurlar.

4. Hayvanların sırlarını öğrenen Ali Ayı'nın sakladığı bir küp aıtını alarak zengin olur.

5. Arkadaşı Ahmet'ten ayrıldığı yol ayrımına güzel bir ev yaptırır.

6. Bir şey kazanmadan geri dönen Ahmet arkadaşının zenginliğini görünce çok şaşırır.

7. Arkadaşına bu zenginliğe nasıl kavuştuğunu ısrarla sorunca o da değirmende bu zenginliğe ulaştığını anlatır.

8. Doğruca değirmene giden Ahmet'i, hayvanlar sırrımızı öğrenen bu insanoğlu deyip parçalarlar.

M O T I F I N D E X

1. P310 Arkadaşlık.
İki arkadaş çalışıp para kazanabilmek için yola çıkarlar.
2. K2297 Hain arkadaş.
Ali'nin ekmeğini yiyen Ahmet arkadaşına kendi ekmeğinden yedirmez.
3. N122.0.1 Yolların seçimi.
İki arkadaş bir birlerinden ayrılıp farklı yollara giderler.
4. B211.2.3 Konuşan ayı.
Ayı tilkiye geçimini ne ile sağladığını sorar.
5. B211.2.5 Konuşan tilki.
Tilki ağanın tavuklarından yediğini söyler.
6. B211.2.4 Konuşan kurt.
Kurt sürüden köpeğin kör tarafına getirip koyun çaldığını söyler.
7. B216 Hayvan dillerini anlama.
Ali hayvanların konuşmalarını dinler.
8. N440 Değerli sırların öğrenilmesi.
Ali hayvanların konuşmalarından sırlarını öğrenir.
9. D1505 Körlüğü gideren sihirli objeler.
Ali, kara koyunun yüreğini köpeğin gözüne sürünce köpeğin gözleri görür.
10. K500 Hile vasıtasıyla kazanç.
Ayıdan yerini öğrendiği bir küp altını topraktan çıkararak alıp zengin olur.
11. (T)K2305 Hile ile iş yapma.
Ağanın kümesinden hile ile gözde tavuklardan ikisini çalıp kümesin beklenmesini sağlar.
12. P443 Değirmen.
Ahmet doğru değirmene gider.

S O L M A Y A N G Ü L

Bir varmış, bir yokmuş. Çok söylemesi güçmüş. Zamanın birinde bir memlekette bir ağa varmış. Mala mülk de çokmuş. Gel zaman git zaman ağa ve karısı ölmüş. Geriye delikanlı bir oğulları kalmış. Tarlaları bu oğlan ekip biçer, babasının mallarını idare edermiş. Evlenme çağında olduğu için komşularına oğlana: "Sana lââyık bir komşusun çok güzel bir kızı var. Gel bunu sana alalım." demişler.

Oğlan da kabul edince komşular gidip kız isterler. Kız babası bir şart koşar. Dünürcülere: "Eğer kızının ağırlığına altın verirsiniz veririz." demiş.

Oğlan kızın güzelliğini görünce mala mülkü hep satıp kızın terazide altınla tartıp kızını almış. Kırk gün kırk gece düşünüp evlenmiş.

Gelin eve gelir gelmez oğlan daha çalışmaz olmuş. Devamlı kızın yüzüne bakarmış. Bu yüzden çok fakara düşmüşler. Geride satılacak mal da kalmayınca karısı: "Herif böyle bir birinize bakmekle iş olmaz. Sen git başka şehirlerde çalış, para kazandı geçinip gidelim. Olmaz mı?" demiş.

Biraz düşünen adam: "Feki seni ne yapacağım?" demiş. Karısı da: "Sana bir gül vereceğim. Buna her zaman yanında taşıyorsan. Eğer bu gül solarsa bil ki bunsu yabancı el değmiş. İşte o zaman koşar gelirsin." demiş.

Adam karısının bu teklifini kabul edip şafak vakti karısının verdiği gülele terki diğer etmiş.

Az gitmiş, uz gitmiş bir gün büyük bir şehre varmış. Anariken bir paşanın konağında iş bulmuş. Konağı temizliyor, paşanın hizmetine bakıyormuş. Bir hayli de para artırıyormuş. Bir gün paşa adamın elindeki gülün hiç solmadığını fark etmiş. Adama bu gülü niçin sakladığını ve niye diğer güller gibi

solmadığını sormuş. O da olduğu gibi meseleyi anlatmış. Paşa da: "Yahu sen deli misin. Hiç öyle şey olur mu. O seni aldatmış." demiş. Adam: "Paşam, ben bir kere inanmamışım." demiş. Bu işe kafasını takan paşa vezir olan kadesi ile, zabıt olan kadesini görüp durumu anlattıktan sonra gizlice yola çıkmış. Odacıyı işe alırken memleketini de öğrendiğinden sıra sıra bulmuş. Kadının evine varmış. Kadına: "Ben paşayım. İşte hoybelerce altınım var. Madem senin kocan yokmuş. Seni ben alayım." demiş.

Kadın düşünmüş. Kendi kendine: "Şimdi ben bu adama varmazsam, yok dersen, bana kötülük eder." diye düşünüp, Paşaya: "Şimdi kadesim isten gelir. Sen şu bodruma saklan, seni görmesin. Sabah benimle görüşürüz." deyip adama bodruma sokup kapağını hemen kapatmış. Bir daha da açmayıp her gün delikten içeriye bir ekmeğe atmış.

Aradan epey zaman geçmiş, Paşa dönmeyince zabıt olan kadesi Paşa kadesini aramaya çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Neticede o da adamın memleketine gelmiş. Sorup soruşturup kadının evini bulmuş. Kendi kendine "Önce onunla samimi olmalıyım." diyerek, kadına: "Ben bu memleketin gelinlerini severim. Hem de zabıttım. Sen bana gel, çiğimi pişir, beraber yapayalım." demiş. Kadın içinden "Bunda bir oyun var" diye geçirip, adama: "Şimdi ağabeyim isten gelecek. Sen hemen şu bodruma gir. Sonra benimle görüşürüm." demiş. Adam kabul edip hemen bodruma girmiş. Kız da bodrumun kapağını hemen örtüvermiş. Zabıt bodrumda doluşırken birden kadesini görmüş. Sarılmışlar. Baçlarından geçenleri bir birlerine anlatmışlar. Kız her gün ekmeğe atarken "Sana şu kadar altın verelim. Çıkar bizi buradan da gidelim." diye yalvarmışlar.

Paşanın vezir olan ağabeyisi giden iki kadesinin de geriye dönmemesi üzerine odacıyı da alıp bir bölük askerle kadının bulunduğu yere gelir. Kapıyı açan kadın kocasını görünce hemen sarılıp ağlar. Paşandan geçenleri anlatır. Bodrumdakileri çıkarır. Paşa odacıya "Hakikaten çok namuslu kerem var. Ben bunu denedim. Al bu altınları deyip bir tenekte altın bırakıp gider. Adam kenası ile mutlu olur."

Masal No : 32
 Masalın Adı : SOLMAYAN GUL
 Anlatan : Hüseyin Yıldırım
 Yaşı : 60
 Tahsili : İlkokul
 İşi : Çiftçi
 Kimden dinlediği : Arguvan Kuşu köyünden Ziya Yılmaz isimli bir ihtiyardan.
 Derlenen yöre : Malatya, Arguvan ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Zengin oğlan mahallenin en güzel kızını ağırlığına altın vererek alır.
2. Karısı çok güzel olan oğlan, çalışmaz, işe güce bakmaz. Satıp savıp malını yer. Fakirleşir.
3. Karısı, kocasına başka şehirlere gidip çalışması için tavsiyede bulunur. Kocasını zorla ikna eder.
4. Kocasına giderken bir gül verir ve "Bu gül eğer solarsa bana başka bir erkek eli değmiştir." der.
5. Adam bir paşanın konağında temizlik işi bulur. Çalışırken de hiç gülü yanından eksik etmez.
6. Paşa hizmetine bakan adamın elindeki gülün aylardır solmadığına dikkat edip sebebini sorar.
7. Paşa, gizlice yola çıkıp adamın evine gelir. Kadını para ile ikna edemez. Kadın adamı hile ile bodruma hapseder.
8. Paşa dönmeyince olayı bilen zabıt kardeşi de kadının evine gelir. Kadın onu da hapseder.
9. Paşanın Vezir olan kardeşi de kardeşleri dönmeyince hizmetçiyi alıp evine gider. Karısının dürüstlüğüne görür.

M O T I F I N D E X

1. T130.1 Dünür olma.
Kız babası dünürçülene şartlarını söyler.
2. T131 Evlenme şartları.
Oğlan kızı terazide tartıp, ağırlığınca altın vererek alır.
3. (T)F814.7 Olağanüstü gül.
Kadın, çalışmaya başka memlekete giden kocasına hiç solmayan bir gül verir. "Eğer gül solarsa bil ki bana yabancı el değmiştir." der.
4. (T)R49.4 Odaya hapsedme.
Altınlarla gelip evlenmek isteyen paşayı, kadın hile ile aşağıdaki odaya hapseder.
5. K1300 Baştan çıkarmaya çalışma.
Paşa'nın zabıt kardeşi: "bana gel, beraber yaşayalım." diye kadını baştan çıkarmaya çalışır.
6. K1700 Blöf vasıtasıyla aldatma.
Kadın, Zabite de: "kardeşim gelir, seni burda görmesin. Gir bodruma sabah konuşuruz." diye blöf yapar.
7. Q111.7 mücevher vererek mükâfaatlandırma.
Paşa, odacılığını yapan adama: "Hakikaten çok namuslu karın var. Ben denedim. Al bu altınları." deyip bir teneke altın ile mükâfaatlandırır.

K A R A N L I K E F E N D İ

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır tıngır sellar iken bir memlekette iki kardeş varmış. Kardeşlerden biri çok zenginmiş. Diğeri ise yoksul bir garibanmış. İyi niyetli fakir bir adammış.

Bir gün zengin olan kardeş oğluna kız aramaya başlamış. Kardeşinin çok güzel bir kızı varmış ama adam tenazzül etmediği için hiç konuyu bile açmamış.

Arkadaşı olan bir hamamcının yanına giderek: "Bana uzun boylu, sarışın, elâ gözlü gelinlik bir kız götürsen haber ver" demiş. O sırada fakir olan kardeşinin kızı hamama gelmiş. Hanam sahibi bakmış ki tam tarife uygun çok güzel bir kız. Kızın kim olduğunu öğrenmiş, bir de bakmış ki arkadaşının kardeşinin kızı değil miymiş. Hemen arkadaşına haber yollayarak olanları anlatmış.

Çaresiz kalan zengin kardeş istemeye istemeye kardeşinin kızını oğluna istemiş. Nişan olmuş, hediyeler alınmış. Aradan bir süre geçtikten sonra sokağa çıkamaz olmuş. Çünkü arkadaşları onunla alay ederek: "Sen çok zenginsin. Koskoca bir ağasın nasıl olun da fakir bir adamın kızını alırsın." demişler. Bunun üzerine adam cariyelerinden birini göndererek nişanı bozduklarını hediyeleri alıp gelmesini söylemiş. Cariye gidip kapıyı çalmış, kız kapıyı açar açmaz da kulağındaki küpeyi çekip almış. Bir şey söylemeden geri dönmüş. Kızın ağlaması üzerine babası yanına gelip durumu öğrenmiş. Çok sinirlenen baba yemin ederek: "Yarın sabah namazına giderken karşına çıkan ilk adama seni vereceğim" demiş.

Ertesi günü camiye giderken acayip kılıkta bir adamla karşılaşmış. Verdiği sözü hatırlayarak adamı durdurmuş ve O'na: "Kızını sana vereceğim" demiş. Durumu izah

etmiş. Adam da kabul etmiş. Kızın babasına: "Yarın size bir araba gönderir kızınızı aldartırım." demiş.

Ertesi günü çok güzel atlarla çekilen şahane bir arabayı eve göndermiş. Ancak ne gelin danadı görmüş ne de damat gelini görmüş. Akşamları evde hiç bşık yanmazmış. Adam gece karanlıkta gelir, hiç bir şey söylemeden ve gün ağarmadan çıkıp gidermiş. Kız adını sorduğunda benim adım "Karanlık Efendi" dermiş.

Bir gün zengin olan kardeşin karası ucuzundan bir elbiselik kumaş alarak kızını düğüne çağırılmış. Çağrı için eve giden cariye kızın yeni evine gitmiş. Ancak evin güzelliği karşısında şaşırıp kalmış. İçerdeki cariye ve hizmetlileri görünce şaşkınlığı bir kat daha artmış. Kızın huzuruna çıkıp hediyeyi göstererek durumu anlatmış. Kız da çok adi olan kumaşı kadının yanında keserek karpının önüne paspas yapmış. Cariye hemen eve koşup hanımına clana biteni anlatmış.

Gece olmuş karanlık Efendi gelmiş. Kız olup biteni kocasına söylemiş. Adam da: "Ben sana yarın bir araba göndereyim. En güzel kıyafetlerini giy. Yanına da üç kese altın al. Birini arabadan inince atarsın ki fakir fukara toplansın, birini gelin ile danadın üzerine atarsın, diğerini de çıkarken atarsın." demiş.

Kız düğün günü süslenmiş, püslennmiş düğün evine gitmiş. Karanlık Efendi'nin dediği gibi arabadan inerken bir kese altını oradaki fakirlerin üzerine atmış. İçeri girmiş bir kese altını da gelin ile danadın üzerine atmış. Bu sırada kızın güzelliğini gören damat bayılmış. Kendine geldiğinde yanındaki gelini kovmuş. Ben eski nişanlımı isterim diye tutturmuş. Kız hiç aldırış etmeden çıkmış. Çıkarken de bir kese altın daha serpmiş.

Gece olmuş, Karanlık Efendi gelmiş. Kız durumu anlatmış.

Zengin adamın oğlu: "Benim nişanlımı benden habersiz bir başka adama vermişler" diye kadıya başvurmuş.

Kadın kocasına: "Amcam çok zengindir. Kadı oğlan lehine karar verirse ben ne yaparım" deyince adam, karısına: "Sen hiç üzülme" diyerek cebinden çıkardığı bir kalemle avucuna bazı şeyler yazmış. Ay ışığında eline ne yazdığını bilmeyen kadın kocasını uğurladıktan sonra her şeye kolayca çare bulan benim kocam, gerçekte kim acaba, neyin nesi diye düşünüp durmuş.

Mahkeme günü gelmiş kadı huzuruna çıkmışlar. Kız da oğlan da derdini anlatmış. Oğlanın yalan konuşmasına sinirlenen kız bağırmağa başlamış. O'nu yatıştırmak isteyen Kadı elini kaldırarak sakinleşmesini söylemiş. O anda kız kadının elindeki yazıyı görerek karşısında duran genç ve yakışıklı adamın kendi kocası olduğunu anlamış.

Kadı adamı idam cezasına çarptırmasa da kızın ısrarları üzerine suçunu hafifletmiş.

Kız ve Karamlık Efendi bu olayın sonuçlanması sonucu daha mutlu bir hayat yaşamaya başlamışlar. Onlar ermiş muradına, biz çakalım kerevetine.

Masal No : 33
 Masalın Adı : KARANLIK EFENDİ
 Anlatan : Ayşe Kılıç
 Yaşı : 60
 Tahsili : Yok
 Kimden Dinlediği : Çocukluğunda komşu kadın-
 lardan.
 Derlenen Yöre : Malatya Yeşilyurt ilçesi.

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir memlekette biri zengin, diğeri fakir iki kardeş yaşamaktadır.
2. Bir gün zengin olan oğluna kız arar.
3. Kardeşinin kızı çok güzel olduğu halde fakir kızı olduğu için tenezzül etmez.
4. Zengin adam hamamcıya gidip güzel bir kız bulmasını ister.
5. Hamamcı adama kardeşinin güzel kızını söyler.
6. Kardeşinin kızı ile oğlunu nişanlayan adam çevrenin baskısı ile nişanı bozar.
7. Duruma sinirlenen fakir adam kızını namaza giderken karşılaştığı ilk adama verir.
8. Zengin adam oğlunu zengin bir kızla evlendirir.
9. Düğün evinde Fakir kardeşin kızına kocası kese ile altın saçıtırır.
10. Kızın güzelliğini gören oğlan eski nişanlısını ister.
11. Kadın mahkemede elini kaldıran Kadı' nın kendi kocası olduğunu anlar.

M O T I F I N D E X

1. P251.5 İki erkek kardeş.
Bir memlekette biri çok zengin, diğeri fakir iki kardeş vardır.
2. P440 Esnaflar.
Zengin kardeş hamamcıya: "Uzun boylu, sarışın, güzel bir kız görürsen bana haber ver." der.
3. P575.1 Harikulâde güzellikte kız.
Fakir kardeşin kızı çok güzeldir.
4. T61 Nişanlanma.
Çaresiz kalan zengin adam fakir kardeşinin güzel kızı ile oğlunu nişanlar.
5. T71 Kadının hakir görülmesi.
Kızın babası fakir olduğu için küçük görüp zengin kardeş kızı aşağılayarak nişanı bozar. Kızın kulağındaki küpeleri çekip alırlar.
6. (T)V36.4 Sabah namazı.
Adam sabah namazına giderken karşılaştığı ilk adama kızını verir.
7. P600 Âdetler.
Zengin adamın karısı adi bir kumaşı hediye göndererek nişanını bozduğu fakir kardeşin kızını düğüne çağırır.
8. C563 Işık yakma yasağı.
Akşamları evde hiç ışık yakılmaz.
9. Q111 Para ile mükâfaatlandırma.
kız düğün evine gidince kapıdaki fakirlere, içerde damat ve geline, giderken de düğündekilerin önüne birer kese altın saçar.
10. H80 İşaretle tanıma.
Kız kadının elindeki yazıyı görerek kocasını tanır.

S Ö Y L E N M E Y E N R Ü Y A

Bir varmış bir yokmuş. Bir zamanlar memleketin birinde iki kardeş yaşamış. Bunlardan birine Allah hiç çocuk vermemiş. Birine de bir oğlan vermiş. Oğlanın önce babası ölmüş, 7-8 yaşlarına gelince de annesi ölmüş. Böylece kimsesiz kalmış. Amcası yanına almaya karar vermiş. Çocuğu 15 yaşına kadar büyütmüş.

Oğlan bir gün bir rüya görmüş. Sabahleyin yengesinin yanına gitmiş. Yengesine: "Yenge ben bir rüya gördüm." demiş. Yengesi de "Öyleyse anlat bana." deyince çocuk: "Anlatmam!" demiş. Bunun üzerine yengesi bir tokat atmış. Oğlan bu sefer amcasının yanına gitmiş. Amcası: "Ne var, neye sıkılıyorsun, bir derdin mi var?" deyince: "Yengen dövdü." demiş. Niye dövdüğünü söyleyince: "Rüyamı söylemediğim için dövdü." demiş. Amcası: "Öyleyse bana anlat." demiş. Çocuk: "Sana da söylemem." demiş. Amcası da dövmüş. Oğlan yanlarından uzaklaşıp yola çıkmış. Padişahın askerleri ile karşılaşmış. Niye ağladığını soran askerlere rüyasını anlatmadığı için amcasının dövdüğünü söylemiş. Askerler: "Öyle ise bize söyle." demişler. Çocuk: "Siz de söylemem." demiş. Onlar da oğlanı alıp Padişah'a teslim etmişler. Padişah: "Bu oğlanı niye getirdiniz." deyince askerler: "İfadesini alırsınız." deyip gitmişler.

Padişah: "Oğlum, bunlar seni niye getirdi?" demiş. Çocuk da: "Rüyamı anlatmadığım için." demiş. Padişah da: "Öyleyse bana söyle." demiş. Çocuk: "Sana da söylemem." deyince Padişah zindana attirmiş. Padişahın kızı da olanları bir taraftan seyrediyormuş.

O sırada komşu ülkenin kralından iki tane deve gelmiş. Kral: "Hangisinin ana, hangisinin yavru olduğunu bilmesse ülkesini elinden alırım." diye haber salmış. İkisi de aynı toya, aynı boyda imiş. Bütün ahali çağırıl-

mış. Fiç kimse develerin hangisinin ana, hangisinin yavru olduğunu bilememiş. O zaman kız bebasane gitmiş. Babasına: "Baba zıdında bir oğlan var. Onu getirelim, belki bilir." demiş. Ama kızın asıl maksadı uzaktan görünüp beğendiği çocuğu yakından görmektir. Haberi yollanmış, çocuk getirilmiş. Kız yolda önüne çıkıp askerlerin elinden alarak odasına götürmüştü. Oğlan: "Baban niye çağırıydu beni?" diye sorunca kız da deve mesâlesini anlatmış. Ana, asıl maksadının develeri ayırması değil kendisini yoktan görünmesi olduğunu da söylemeden durmamış. Sonra oğlanı alıp babasına götürmüştü.

Oğlan: "Develeri getirin!" demiş. "Bir leşen de su istemiş. İki deveyi de suya salmış. Önce içene "Bu suca!" diye damga vurmuş, sonra içene de yavrusu diye damga vurmuş. Bu şekilde develeri krala göndermişler.

Aradan bir zaman geçmiştir. Kral yine Padişah'a haber göndermiş: "Dünyanın ortasını bana söylerse söylesin, yoksa kendisine savaş açarım." demiş. Bunun üzerine padişah memleketin büyüklerini toplamış, gelenler: "Padişahım, dünyanın ortasını ancak Allah bilir. Biz bilemeyiz." demişler.

Honuçulanları dinleyen kız yine babasına zıdında-ki oğlanı tavsiye etmiş. Yine çocuğu askerler götürürken kız önüne çıkıp askerlerin elinden alarak odasına götürmüştü. Yayıp içip açtırdıktan sonra çocuğa "Kral bu defa da babama dünyanın ortasını göstermesini söylüyor. Baban da Allah bilir diyor." demiş. Oğlan: "Ben bilirim." demiş. Dünyanın ortasını söylemek için Padişah'tan bir eşek istemiş, Kralın oturduğu salona eşekle beraber girmiş. Bir elinde kazık, bir elinde ip ve tokmakla orta yere durmuş. Salonu ölçmüş, biçmiş sonra da kazığı tam ortaya tokmakla çakıp eşeği bu kazığa bağlamış. Krala "Padişahımıza sorduğunuz sorunun cevabı burada. İşte dünyanın ortası burasıdır. Dünyanın dört köşesini ölçün eğer dünyanın ortası burası değilse benim kefilim kesin." demiş. Kral dünyanın ölçülemeyeceğini ve verdiği cevabın doğru oldu-

ğunu kabul edip beğışlamış.

Çocuk Padişahın yanına dönmüş. Padişah da memnun olmuş ama yine zindana kapattırmış.

Aradan bir zaman daha geçtikten sonra Padişah'e Kral'dan yine bir haber gelmiş. Elçi: "Kral, sakalındaki kolları hesap etmenizi istiyor. Yoksa kellenizi kesecek." demiş. Sakaldaki kolların sayısının hesap edilemeyeceğini bilen Padişah telaşlanmış. Tekrar meclisi toplamış fakat kimse çare bulamamış. Yine zindandaki oğlana haber salınmış. Kız eskisi gibi oğlanı yolda çevirerek odasına götürmüştü. Her zamanki gibi ağırlayıp babasının sorununu söylemiş.

Oğlan Padişah'tan yine bir eşek istemiş. Eşeğe binip Kralın sarayına gitmiş. Eşekle beraber Kralın huzuruna çıkmış. Kralın huzuruna çıkmadan da eşeğin kuyruğunun bir bölümünü boyamışmış. Kralın karşısına gelince cebinden iki tane cımbız çıkarmış. Kral'a: "Senin vezirin kim?" diye sormuş. O da veziri göstermiş. Çocuk vezire bir cımbız vermiş, bir cımbız da kendi eline almış. Vezire: "Sen eşeğin kuyruğunun boyalı yerinden bir kıl, ben de Kralın sakalından bir tüy çekeyim. Sonunda denk gelmezse boynumun vurulmasına razıyım." demiş.

Kral: "Bu iş olacak iş mi?" diye hiddetlenip sakalından tüy çektirmemiş. O zaman Kralın meclisi: "Madem sakalını çektirmeyeceksin o zaman çocuğu serbest bırakıp bu işten vaz geçmelisiniz." demiş. Kral böylece artık komşu ülkenin Padişahı ile uğraşmayacağına ve zor isteklerde bulunmayacağına söz vermiş.

Kral çocuğa "Artık serbestsin, gidebilirsin." deyince, çocuk: "Benim de bir isteğim var. Ne dedinizse başardım. Bana kızınızı vereceksiniz. Evlenmek istiyorum kızınızla." demiş. Kral meclis üyelerine fikirlerini sorunca: "Akıllı bir çocuk. Bundan iyi damat olmaz. Veriniz Kralım." cevabını almış. Bunun üstüne Kral kızını oğluna vermiş. Oğlan da kızını alıp Padişahın sarayına dönmüş. Çocuğun

yanında Kralın sarayına giden Padişahın adamları artık Kralın kendisi ile uğraşmayacağı müjdesini verip kızını da oğlana verdiğini söylemişler. Çok memnun olan Padişah hediye olarak oğlandan ekmeğin parası almayacağını ve ekmeği bedava yiyebileceğini söylemiş.

Konuşmaları dinleyen Padişahın kızı: "Baba sen delirdin mi? Oğlana yine zindana mı attıracaksın. Kralın kızını getirmiş ona bir yer vermek gerekir." demiş. Padişah da: "Sen bilirsin kızım, ne yaparsan yap." deyince kız kendi odasını süsleyip gelinle damada vermiş.

Birkaç gün sonra oğlan padişahın huzuruna çıkarak: "Ey Padişahım, size bu kadar emeğim geçti. Kral zulmünden de ülkenizi kurtardım. Kızını istiyorum. Kızını bana vermezsen başına büyük işler açarım." demiş. Bunun üzerine meclis karar almış ve hem Kralın kızını, hem de Padişahın kızını delikanlıya nikâhlanmışlar.

Akşam olunca Padişah'ın kızı: "Sen bu kadar akıllısın, yakışıklısın, yiğit delikanlısın. Nasıl oldu da buralara düştün? Memleketini niye terk ettin?" demiş.

Oğlan: "Ben bir rüye gördüm" deyince her iki kız birden "Hayırdır inşaallah" demişler. Bunun üzerine oğlan bu güne kadar rüyası için hiç kimsenin "Hayırdır inşaallah" demediğini, bu nedenle buralara kadar düştüğünü anlatıp "Sizlere rüyada gördüklerimi söyleyeceğim." demiş. Kralın kızı: "Ben rüyayı tabir ederim." deyince oğlan başlamış anlatmaya: "Rüyamda güneş sağ koynuma, ay sol koynuma girmişti. Böyle gördüm rüyamı." demiş.

Kralın kızı: "Padişahın kızı sağ tarafında yatıyor, c güneştir. Ben sol tarafında yatıyorum öyle ise ben de ayım. Sen geleceğini görmüştün. İşte rüyan gerçekleşti muradına erdin." demiş.

Birkaç gün sonra Padişah oğlanı çağırtnış. Ona: "Sen her şeyi biliyorsun. İnsan halinden de bilir misin?" demiş. Çocuk "Bilirim" deyince, Padişah: "Öyle ise söyle bakalım. Ben nasıl bir ademan?" demiş. Delikanlı: "Doğru mu

söyleyeyim yoksa seni öveyim mi." demiş.

Padîşah: "Doğru söyle." deyince, oğlan hiç çekinmeden: "Sen hiç oğlu pişsin. Piçlerden bir ekmeğinini oğlusun." demiş.

Çok şaşırarak ve sinirlenen Padîşah: "Anam sağdır. gidip sorarım. Aksi çıkarsa ölümlerden ölüm beğen." demiş.

Anasının yanına giden Padîşah, anasına: "Anacığım, bizim damat çok akıllı, her şeyi bilir." deyince, anası: "Ben de çok akıllı olduğumu duydum." demiş.

Padîşah esile büzüle lâfı asıl söyleyeceği konuya getirmiş. Anasına: "Sen hiç oğlu pişsin. Piçlerden bir ekmeğinini oğlusun. Dedi." demiş.

Anası başına önüne eğip, biraz düşündükten sonra: "Doğru söylüyor oğlan. O sene pahalılıktı, ekmeğin kütliği vardı. Babandan çocuk olmayordu. Çocuğum olmazsa bir başkası ile evlenecekti. Furdan geçen bir ekmeğinini ekmeğin alması bahanesi ile eve aldım. Sen bir ekmeğinini hem de Erzeni bir ekmeğinini oğlusun." demiş.

Uzgün ve sinirli sarayına dönen padîşah oğlanı tekrar çağırtmış. Sormuş: "Söyle bakalım, benim bir ekmeğinini oğlu olduğumu nerden bildin?" demiş.

Oğlan da: "Kralın zulmünden kurtarmanın kâğıtlığı sadece ekmeğin parası almadın. Hasis davrandın. Ben de olsa olsa bir ekmeğinini çocuğum olabilir diye düşündüm." demiş.

Padîşah da bir daha damadını hiç yanına çağırmamış. Oğlan iki karısı ile mutlu bir hayat sürmüştü. Yeni içmiş muratlarına ermişler.

Masal No	:	34
Masalın Adı	:	SÖYLENMEYEN RUYA
Anlatan	:	Hüseyin Kaya
Yaşı	:	45
Tahsili	:	Ortaokul
İş	:	Postacı
Kimden Dinlediği	:	küçükken köy büyüklerinden
Derlenen Yöre	:	Malatya - Doğanşehir ilçesi Sürgü bucağı.

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Oğlan bir görür. Gördüğü rüyayı kime anlatmak istese "Hayırdır inşallah" demedikleri için anlatmaz.
2. Padişaha da anlatmayınca zındaka kapatılır.
3. Komşu ülkenin kralı padişaha iki deve gönderip; hangisinin ana, hangisinin kızı olduğunu bilmesini ister.
4. Sarayda kimse bilemeyince zındandaki oğlana sorulur.
5. Oğlan develerin anası ile yavrusunu ayırır.
6. Kral padişahın dünyanın ortasını bulmasını ister.
7. Oğlan dünyanın ortasını, kazık çakıp eşek bağladığı yer olarak gösterir.
8. Kral sakalındaki tüylerin sayılmasını ister.
9. Oğlan cımbızla tüyleri çekip saymak isteyince kral vaz geçip bağışlar, oğlana kızını verir.
10. Oğlan hem kralın hem padişahın kızı ile evlenir.

11. Oğlana kızlar bu kadar akıllı olduğu halde niye zindanlara kadar düştüğünü sorarlar.

12. Oğlan, gördüğu rüyayı anlatmadığı için zindanlara düştüğünü söyleyince; kızlar: "Hayırdır inşallah bize anlat." deyince onlara anlatır.

13. Rüyasında güneşin sağ koynuna, ayın sol koynuna girdiğini söyler.

14. Kralın kızı: "İşte padişahın kızı sağ koynunda, kralın kızı sol koynunda yatıyor. sen geleceğini görmüşsün." der.

15. Padişah her şeyi bilen oğlana "Bunu da bilirsin. Ben nasıl bir adamım doğruyu söyle." der.

16. Oğlan: "Sen bir piç oğlu piçsin." der.

17. Padişah annesine sorarak kendisinin bir fırıncı çocuğu olduğunu öğrenir.

18. Padişah oğlana, piç olduğunu nereden bildiğini sorar.

19. Oğlan: "Yaptığım bunca iş karşılığı sadece ekmeğ parası almadığın için bir fırıncıdan olma piç olabileceğini düşündüm." der.

M O T İ F İ N D E X

1. P251.5 İki erkek kardeş.
İki erkek kardeştten birinin hiç çocuğu yoktur, diğzerinin bir erkek çocuğu vardır.
2. F1068 Realist rüya.
Oğlan gördüğü rüyayı kimseye anlatmaz.
Oğlan rüyasında güneşi sağ koynunda, ayı sol koynunda görmüştür.
3. P12 Padişah.
Padişah rüyasını kendisine anlatmayan oğlanı zindana attırır.
4. P10 Kral.
Komşu ülkenin kralı padişaha iki benzer deve gönderip develerin hangisinin ana, hangisinin yavru olduğunu bilmezse ülkesini elinden alacağını söyler.
Kral, padişaktan dünyanın ortasını göstermesini ister.
Kral padişaktan sakalındaki kılların hesap edilmesini ister.
5. H10 Genel bilgiye göre tanıma.
Oğlan iki deveyi suya salar, önce içenin anası olduğunu tanır.
6. R41 Zindana hapis etme.
Oğlan rüyasını padişaha da anlatmadığı için zindana hapis edilir.
7. P40 Padişah kızı.
Padişah kızı olanları bir taraftan seyreder.
Padişah kızı oğlanı odasına götürür.
8. J165 Çeşitli zeki davranışlar.
Oğlan çok zeki davranır.
9. H500 Zekâ imtihanı.

Oğlan dñnyanın ortasını kazık çakıp eŖeđi bağla-
dığı yer olarak gñsterir.

10. V300 Dini inanıŖlar.

Memleketin bñyñkleri dñnyanın ortasını ancak
Allah bilir derler.

11. J1112 Becerikli oğlan.

Oğlan bir tñy padiŖahın sakalından, bir tñy bo-
yalı eŖek kuyruğundan çekip sakalın kıllarını sayabile-
ceğini sñyleme ve cimbızla kralın sakalına yaklaŖma
beceri ve cesaretini gñsterince kral oğlanı affeder ve
oğlana kızını verir.

12. F1069 Rñyanın anlatılması.

Kızlar "Hayırdır inŖallah." deyince oğlan rñya-
sını anlatır.

13. F 1070 Rñyanın yorumu.

Rñyayı yorumlayan Kral kızı: "Ay ve gñneŖ gibi
PadiŖah ve Kral kızları koynunda, sen muradına ermiŖsin."
der.

14. M300 Kehanetler.

Delikanlı PadiŖahın bir piç olduğunu bilir.

15. J1100 Zeki insanlar ve karakterleri.

Oğlan, Kralın zulmñnden PadiŖahın ÷lkesini kur-
tarması karŖılıđı PadiŖahın sadece ekmek parası vermek
isteyiŖi karŖısında PadiŖahın bir ekmekiden olma piç
olabileceğini anlayıp çekinmeden sñyler.

Ü Ç B İ B E R

Bir varmış, bir yokmuş Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben babamın başığını tangır mangır sallarken bir babanın üç kızı varmış. Köyün kenarındaki küçük evlerinde mutlu bir hayat sürüyorlarmış.

Bir gün babaları kızlarına "Ben pazara gidiyorum. Bir isteğiniz var mı" demiş.

Küçük kız "Baba bana küpe ile kolye al" demiş. Ortanca kız "Baba bana bilezikle yüzük al" demiş. Büyük kız da "Baba bana Üç Biber'i getir" demiş. Büyük kız babasına "Eğer benim Üç Biber'imi getirmezsen önün katran diken, arkan da yalın kılıç olsun. Yarı yolda kalsın" demiş.

Babaları pazara gitmeden önce kızlarına "Evlatlarım ben üç gün içinde dönerim. Bu vakte kadar hiç kimseye kapıyı açmayın" diye sıkı sıkı tenbih etmiş.

Eve dönmek için üçüncü gün babaları yolun yarısına geldiğinde önü katran, diken arkası yalın kılıç olmuş. Büyük kızın üç biberini unuttuğu için eve dönemediğini düşünüp geri dönmüş. Pazardan üç biber alıp eve gelmiş.

Küçük kızın küpe ve kolyesini, ortanca kızın bilezik ve yüzüğünü vermiş. Büyük kızına da cebinden üç biber çıkarıp uzatmış.

Büyük kız; "Baba, ben senden bunları istemedim ki. Ben sana Üç Biber adında bir genci sordum. O'nu bana al getir dedim. Ama sen bana üç biber getirdin. Ben gidip Üç Biber'ime kendim arayıp bulacağım" demiş. Babası gitmemesi için ne dediyse de bir türlü ikna edememiş. Kız babasını dinlemeyip yola koyulmuş.

Az gitmiş, uz gitmiş nihayet bir köye varmış. Bu köyde herkes yas içindeymiş. Kız merak edip köylülerin birine sormuş. "Ne var, niye hepimiz karalara bürünmüş-

sünüz" demiş. Adam da "Kızım bizim padişahımızın kızı delirmiş. Sarayda hangi cariye yemek götürdü ise o cariye yi öldürmüş. Bizim köyümüzden de sarayda iki cariye vardı. Onlara da öldürmüş. Saraya cariye dayandıramıyoruz" demiş.

Saraya, padişahın yanına giden kız Padişahın huzuruna çıkıp "Efendim, kızınıza bugün yemeği ben vereceğim" demiş. Akşam yemeğinin tepsisini alıp kızın odasına götürmüş. Tepsiyi yere koyup ağağı ile kızın önüne iteleyip merdivene oturarak yemesini beklemiş. Eirden odadaki mum sönmüş. Kız pencereden dışarı baktığında karşıdan ışık geldiğini, birşeylerin yandığını farketmiş. Usul usul ışığa doğru gitmiş. Bir de bakmış ki kocaman kazanlar kurulmuş altına kocaman ateşler yakılmış, iki ihtiyar kadın da hem ateşe odun atıyor hem de konuşuyorlarmış. "Kralın kızı biz bu ateşi ne kadar çoğaltırsak o kadar çaldırıp bağırıyor" diyorlarmış.

Konuşmaları dinleyen kız usulca kazanlara yaklaşıp kaynayan keranları ateşin üstüne devirerek ateşi söndürüp kaçmış. Saraya koşarak vardığında kızın "Ben deli değilim. Sökün şu zincirleri" diye bağırıp ağladığını duymuş.

Herkes korkudan birbirlerine bakıyorlarmış. Kala-baliğin arasından sıyrılıp kıza koşmuş. Hemen elindeki, ayağındaki zincirleri çözüp atmış. Kız kimseye saldırmamış. Fabasına sarılarak ağlamış. Kızının normale dönmesine çok sevinen Padişah; "Ne istersen iste. Dilediğin her şeyi sana vereceğim" diye kıza isteğini sorunca O da;

"Efendim, ben Uç Biber adında bir genci arıyorum. O'nu bana bulup getirtin. Başka bir şey dilemem" demiş. Padişah, bu söz üzerine adanlarını ülkenin dört bir yanına salıp Uç Biber'i bulup getirmelerini emretmiş.

Askerler Uç Biber isimli delikanlıyı bulup getirmişler. Uç Biber padişahın huzurunda çok korkmuş. "Yüce efendim. Ben size karşı bir kusur mu işledim.

Eğer bir kusurum varsa affedin " demiş. Padişah gülerek;
"Hayır hiç bir kusurum yok. Ama, seni görmek isteyen bir
kız var. O seni çok seviyor ve de evlenmek istiyor" demiş.
Uç Biber bu işe çok şaşırmış. Kirel kızı huzuruna çağır-
mış. "Kızım senin Uç Biber'in bu mu demiş. Kız da "Evet
efendim. Büysularına giren Uç Biber bu" demiş. Bu sözler
üzerine şaşkınlığı biraz daha artan Uç Biber kızı görüp
görmez güzelliğine âşık olmuş. Padişah bu iki genci ev-
lendirmiş. Uç Biber'e de sarayda iyi bir iş verip rahat
bir hayat sürmelerini sağlamış.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım herevetine.

Masal No	:	35
Masalın Adı	:	ÜÇ BİBER
Anlatan	:	Sevim Temiz
Yaşı	:	42
Tahsili	:	İlkokul
İşi	:	Ev hanımı
Kimden dinlediği	:	Annesinden
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir babanın üç kızı vardır.
2. Babaları pazara giderken büyük kız küpe, kolye; ortanca kız bilezik ve yüzük; küçük kız da Üç Biber getir diye tenbihlerler.
3. Küçük kız: "Üç Biber'imi getirmezsen önün katran diken, arkan yalın kılıç olsun." der.
4. Babaları büyük kızlarının istediklerini alır, küçük kızinkini ise unuttur.
5. Eve dönerken yolda önu katran diken, arkası yalın kılıç olur.
6. Adam geri dönüp pazardan üç tane biber alır.
7. Küçük kız istediğinin Üç Biber adında bir delikanlı olduğunu söyleyip kendisi delikanlıyı aramaya çıkar.
8. Uğradığı bir köyde Padişahın kızının delirip yemek götürülen cariyeleri öldürdüğünü öğrenir.
9. Küçük kız yemeği kendisi götürür karşıdan karanlıkta yakılan ateşle kızını korkutup deliye döndürdüklerini anlar.
10. Sessizce gidip ihtiyar kadınların kazanlarını devirip ateşlerini söndürür.

11. Padişahın kızı ateş sönünce: "Ben deli değilim. Çözün zincirleri." diye bağıırır.
12. Küçük kız Padişahın kızının zincirlerini çözer.
13. kız kimseye saldırmaz. Padişaha sarılıp ağlar.
14. kızının normale dönmesine çok sevinen baba kızını kurteran küçük kıza ne isterse vereceğini söyler.
15. kız Uç Biber adında bir delikenliyi aradığını söyler.
16. Padişah Uç Biber'i buldurur ve iki genci evlendirir.

M O T I F İ N D E X

1. P252.3 uç kızkardeş.
uç kızkardeş babalarından kendilerine lazım olan şeyleri isterler.
2. M430 şahısların bedduası.
küçük kız babasına: "Eğer benim uç Biber'imi getirmezsen önün katran diken, arkan yalın kılıç olsun." der.
3. M411 bedduanın yerine gelmesi.
Uç Biber'i almadan dönen babanın önü katran diken, arkası yalın kılıç olur.
4. S260 kurbanlar.
Padişahın kızı, hangi cariye yemek götürse O'nu öldürür.
5. W200 çeşitli karakter özellikleri.
Cariyenin kızı delirir.
6. K2293 Hain yaşlı kadın.
iki ihtiyar kadın karanlıkta ateş yakıp Padişahın kızını korkutarak çıldırırlar.
7. P681 Yasla ilgili âdetler.
Köyde herkes yaslı olduğu için karalar giymiştir.
8. T11.3 Rüyada âşık olma.
Küçük kız uç Biber'e rüyasında âşık olmuştur.
9. T100 Evlilik.
Küçük kızı Padişah Uç Biber'le evlendirir.

KARIN BUMBAR MASALI

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir ailenin üç kızı varmış. Bunlar vaktiyle isteyenlere varmamışlar. Günler geçmiş, aylar geçmiş yıllar bir birini kovalamış. Anne ve babalarını kaybetmişler. Böylece hayatlarını yalnız başlarına sürdürmeye başlamışlar. Artık iyice de ihtiyarlamışlar. En büyüğü seksen yaşında, ortancası yetmiş yaşında en küçüğü de atmış yaşında imiş. Bir gün üç bacı toplanmış ve aralarında iki büyük kardeş kendilerinin çok yaşlandığını hiç olmazsa küçük kardeşlerini evlendirebilmenin yollarını düşünmüşler. Hep birlikte bir plan kurmuşlar.

Büyük bacı ortancaya: "Ben iplik dokurum, sen bunu pazara götürür satarsın. Farasıyla da güzel kokular alır eve getirirsin." demiş. Sonra küçük bacılarını yanlarına çağırmışlar. Büyük bacı: "Ben iplik dokuyacağım, ortanca bacınız pazarda satacak, sen de padişahın oğlunun buradan geçtiğini takip edeceksin. Evimizin önünden geçtiği an sen çamaşır yıkamış gibi yapacaksın ve diyeceksin ki, anneciğim çamaşır yıkadığım suyu pencereden aşağıya döküyüm mi? O anda padişahın oğlunun önüne bizim güzel kokular kattığımız suyu dökeceksin." demiş.

Büyük bacı evde ip dokumuş, ortanca bacı pazara götürüp satmış, güzel kokular almışlar. Sonra da padişahın oğlunun evlerinin önünden geçmesini beklemeye başlamışlar. Bir gün bakmışlar ki padişahın oğlu evlerinin önünden geçiyor. Atmış yaşındaki küçük kız: "Anneciğim çamaşırıları yıkadığım suyu pencereden aşağıya döküyüm mi?" diye sormuş. Büyük bacı da içerden: "Dök yavrum dök." diye seslenmiş. Küçük kız da tekneyle güzel kokuların karıştığı suyu pencereden aşağıya dökmüş. Güzel kokan su padişahın oğlunu hayretler içinde bırakmış. Bakmış ki çamaşır yıkanan suyun içinden güzel kokular yükseliyor. Bunu gören oğlan hemen saraya dönmüş. Annesini bulup: "Anneciğim ülkemizin şurasında güzel bir kız var, çamaşır yıkadığı suyu aşağıya

dökerken karşılaştım. Su gayet güzel kokuyordu. Çamaşır yıkadığı su bu kadar güzel kokuyorsa, kim bilir kendisi ne kadar güzeldir?" demiş. Annesi sıradan bir ailenin kızını almak istememişse de oğlunun ısrarına dayanamamış, kızların bulunduğu eve haber göndererek, kızı isteyecekleri günü bildirmiş.

Yaşlı kızlar habere çok sevinmişler. Bugüne bugün padişahın oğlu küçük bacılarına talip olmuş. Hemen bir araya gelip yeni planlar yapmışlar. Kurdukları plana göre küçük bacılarını da öğütlemişler: "Oğlanın annesi kraliçe evimize geldiğinde sen karşısına çıkmayacaksın. Biz kendisine bir şartımız olduğunu söyleyeceğiz. Sadece sen kapı aralığından serçe parmağını göstereceksin." demişler. "Oğlanın annesi evlerine gelmeden küçük kızın serçe parmağını emmişler ve pembeleştirmişler.

Oğlanın annesi eve gelmiş, kızı Allah'ın emri ile istemiş. Onlar da: "Tamam biz kızımızı oğlunuza verelim. Ama bizim bir şartımız var. Kızımız zifaf gecesine kadar hiç kimseye yüzünü göstermeyecek ve size de sadece kapı aralığından serçe parmağını gösterecek." demişler. Oğlanın annesi de bu şartı kabul etmiş. Bacılar da yine kendi aralarında kararlaştırarak: "Bacım sen saraya gelin gidiyorsun, gitmeden önce sana bir karın bumbar dolduralım. Sarayda yiyemezsin." demişler ve karın bumbar dolması yaparak kardeşlerine yedirmişler.

Atmış yaşında olan küçük kızın ağzında iki dişi kalmış. Karın bumbarın bağırsağı küçük kızın dişlerinin arasına sıkışıp kalmış. Ne kadar uğraşmışlarsa da bağırsağı dişlerinin arasından çıkartamamışlar. Neticede bağırsağı kızın kulağına dolamışlar.

Düğün dernek kurulmuş ve atmışlık kız saraya gelin gitmiş. Zifaf gecesini padişahın oğlu odaya girince kızın yüzünü açmış. Görmüş ki ne göre! Buruşmuş bir surat, ağzından kulağının arkasına kadar uzanmış bir bağırsak sarmakta. Buna çok sinirlenen padişahın oğlu pencereyi

açmış, doğruca atmışlık geğini tuttuğu gibi pencereden aşağı atmış. Masal bu ya, kız bir koltukta oturur biçimde aşağıdaki ağacın üzerine düşüvermiş. O sırada başka bir ülkede periler padişahı yaşamakta imiş. Periler padişahının oğlu hiç gülmezmiş. Padişah dünyanın dört bir tarafından hokkabazlar getirtmiş, yine de oğlan gülmemiş. Periler padişahı da oğlunu güldürene büyük ödüller vadetmiş.

Yaşlı gelinin ağacın üzerine düştüğü sırada işte bu periler padişahının oğlu oradan geçmekteymiş. Ağacın üzerinde ağzından kulağına kadar karın bumar sarkan yaşlı gelini görünce, bu durum çok hoşuna gitmiş. Kakkahalarla gülmeye başlamış. Oğlunun güldüğü periler padişahına ayan olmuş. Hemen yaşlı gelinin yanında bitivermiş.

Periler padişahı geline: "Sen benim oğlumu güldürdün. Dile benden ne dilerse. Verilmiş sözüm var ben de oğlumu güldüreni ödüllendireceğim." demiş. Atmışlık kız da: "Benim tek dileğim var. O da onbeş yaşında güzel bir kız olmaktadır." demiş. Periler padişahı kızın dileğini hemen yerine getirmiş. Atmışlık koca gelin, onbeşinde güzel mi güzel, alımlı mı alımlı bir genç kız oluvermiş.

Sabah olunca, padişahın oğlu sinir içinde pencereyi açmış. Kendi kendine: "Şu cadı ne oldu acaba." diye söylenerek aşağıya bakınca ağacın üzerinde onbeşinde dünyalar güzeli bir gelin görmüş. "Eyvah" demiş. "Ben ne halt etmişim. Akşamleyin yanlış görmüşüm." diyerek doğruca sarayın bahçesine koşmuş. Geline: "Aman beni bağışla, akşam ben seni yanlış görmüşüm galiba." demiş. Özürler dilemiş.

Tekrar düğün dernek kurulmuş. Kırk gün kırk gece düğünle evlenilmiş. Yenilmiş içilmiş birlikte mutlu ve mesut olmuşlar.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Masal No	:	36
Masalın Adı	:	KARIN BUMBAR MASALI
Anlatan	:	Sami Çulcu
Yaşı	:	45
Mahsili	:	Yüksek
İşi	:	Arkeolog
Kimden Dinlediği	:	Çocukluğunda annesinden
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Yaşları seksen, yetmiş ve atmış olan üç kız kardeşten büyükleri küçük kardeşlerini evlendirmek isterler.
2. Padişahın oğlu evin önünden geçerken çamaşır suyu diye kokulu suları döküp dikkat çekerler.
3. Padişahın oğlu çamaşır suyu bu kadar güzel kokan kızın kim bilir kendi nasıldır diye düşünüp annesini bu kıza dünür gönderir.
4. Üç kardeş hile ile 60 yaşındaki küçük kardeşlerinin saraya gelin gitmesini sağlarlar.
5. Damat gelinin yüzünü açınca karşısında gördüğü boğazına bumber dolaşmış çadı suratlı ihtiyar kızı pencereden aşağıya atar.
6. Bir ağacın üzerine düşen ihtiyar gelinin haline periler padişahının gülmeyen oğlu kakkahalarla güler.
7. Oğlunu güldürdüğü için ihtiyar kadını periler padişahı o anda genç bir kız yapar.
8. Sabah merakında pencereden bakan şehzade dalda genç bir kız görünce hata yaptım zannı ile özür dileyip tekrar düğün dernekle evlenir.

M O T I F I N D E X

1. P252.2 Uç kız kardeş.

Yaşları atmış, yetmiş, seksen olan üç kız kardeş atmış yaşındaki küçük kardeşlerinin evlenmesi için çareler ararlar.

2. (T)K2305 Hile ile iş yapma.

Padişahın oğlu evin önünden geçerken kokulu suyu çamaşır suyu imiş gibi döküp ortalığa mis kokular seçar.

3. (T)K2308 Hile ile evlenme.

Atmış yaşındaki kız hile ile padişahın oğluna varır, saraya gelin gider.

4. F230 Periler.

Hiç gülmeyen perilerin padişahının oğlunu güldürene perilerin padişahı büyük ödül vadeder.

5. F252.1 Perilerin padişahı.

Ağacın üzerinde kulağına kadar karın bumar serkan yaşlı gelini gören perilerin padişahının oğlu kahkahalarla gülünce periler padişahı hemen yaşlı gelinin yanında peyda olur.

6. F253 Perilerin olağanüstü gücü.

Perilerin padişahı oğlunu güldüren yaşlı gelini hemen onbeş yaşında güzel bir kız yapar.

7. (T)271.12.0.1 Formülistik sayı kırk gün kırk gece düğün.

Padişahın oğlu ne oldu cadı kızı acaba diye sabahleyip pencereden bakınca pencereden attığı yaşlı gelini onbeş yaşında güzel bir gelin olarak görünce özür dileyip kırk gün kırk gece düğün yapıp evlenir.

T O Z L U P E Y

Evvvel zaman içinde, kalbur saman içinde vaktin birinde bir derenin çamasında Mehmet Çavuş adlı bir değirmenci yaparmış. Değirmencinin birkaç tane de tavuğu varmış. Gün gelmiş tavuklar yumurta vermez olmuşlar. Mehmet Çavuş çok buğday vermiş ama yine yumurta alamamış. Aklına folluğu beklemek gelmiş. Değirmene nere bir kilit asıp doğru folluğun yolunu tutmuş. Bir de ne görsün tavuklar birer birer gelip yumurtluyormuş.

Finekların yanında bir kıpırdama görmüş. Fekmiş ki bir tilki. Çökmüş tilkinin boğazına. ayaklarını bağlayıp atmış bir köşeye.

Tilki yalvarmış başlamaya: "Değirmenci, değirmenci ne olur beni bağışla. Bir daha tövveler olsun yumurtalara değmen. Gelmem buralara. Eğer beni bırakarsan bu iyiliğini hiç unutmam" demiş.

Değirmenci düşünüp taşınıp en sonunda bırakmaya karar vermiş. Tilkiye: "Eğer buralara bir daha gellersen seni Karabaa'a iyice harpalettiririm" demiş.

Oradan sevinçle uzaklaşan tilki aradan bir zaman geçtikten sonra şu değirmenciye bir iyilik edeyim diye düşünmüş.

Ne iyilik edeyim diye düşünürken aklına padişahın kızı ile değirmenciği evlendirmek gelmiş. Doğru değirmene gelip aklından geçeni değirmenciye anlatmış.

Değirmenci: "Yahu senin iyiliğin bir kenarda kalsın. Sen buralara yaklaşma yeter" demiş. Tilki de: "Değirmenci, değirmenci sana bu ülkenin padişahının kızını isteyeceğiz" deyip gitmiş.

Tilki bir hayli gol gittikten sonra Padişahın sarayına varmış. Önce lâfı padişahın adamlarına söylemiş onlar da padişaha iletmişler.

Padişah tilkiyi çağırtnış. Tilki padişahın yanına varmış. Hoş beşten sonra sözü açmış. Kazanı Tozlu Fey isimli birine istediğini söylemiş. Padişah Tozlu Bey'in gelmesi şartı ile kabul etmiş.

Tilki sevinçle ayrılmış ve doğru değirmencinin yanına gitmiş. Değirmenciye olanları anlatmış. Kazan sözü aldığını yalnız padişahın mutlaka kendisini görmek istediğini söylemiş. Değirmenci inanmak istememiş ama tilkinin yeminlerine dayanmayıp razı olmuş. Gitmesine gitmek istemiş ama üstü başı çok berbatmış. Tilki Tozlu Bey adını taktığı değirmencinin sıkıntısını anlayıp: "Sen üstüne başına aldırma. Ben oncesok işleri yaparım. Hemen gitmemiz lâzım" demiş.

Değirmeni kilitleyip hemen yola çıkmışlar. Epeyce yol aldıktan sonra padişahın sarayına yaklaşırlar. Tilki değirmenciye çalının içine saklamış. Avazının çıktığı kadar bağırmış: "Yetişin Tozlu Bey'i hırsızlar soydular. Elbiselerini alıp kaçtılar!" demiş. Hemen sarayın adamları bu bağırtıya koşup gelmişler. Tilki Tozlu Bey'e bir kat elbise getirilmesini istemiş. Sarayın adamları hemen elbiseyi getirmişler. Tilki çalının altına girmiş, elbiseyi Tozlu Fey'e giydirmiş. Tozlu Fey kendisine çeki düzen verip çalılardan arasından çıkmış. Sarayın kapısına gelen tilki ve Tozlu Bey törenle karşılanmışlar.

Tozlu bey yıllardır yeni elbise giymediğinden sık sık üzerindeki elbiseye bakıp dururmuş. Adamların dikkatini çektiğini fark eden tilki: Feyin önceki elbisesi çok değerli idi. Herhalde bu hoşuna gitmiyor" demiş.

Padişah demata en iyi kumaşlardan yeni elbiseler yapılmasını emretmiş. Elbiseler dikilmiş. Düğün kurulmuş. Değirmenci başlamış düşünmeye. "Gelini nereye götür-

receğini bilmediğini tilkiye söylemiş. Tilki: "Sen hiç düşünme. Ben ne yapacağımı bilirim." demiş. Dügün bitmiş gelin etil bir arabaya bindirilmiş kark deve yükü de çehisle saraydan ayrılmışlar. Köye yaklaştıklarında tilki kafileden ayrılarak o bölgedeki devlerin yaşadığı büyük bir konağa gitti. Devlere: "Ülkenin padişahının askerleri üzevinize saldırap sizi öldürecekler." Devler tilkiye ne yapacaklarını sormuşlar.

Tilki: "Ben sizi şu odun yığınının altına saklar, onlara da bir bahane uydururum" demiş. Hepsini odun yığınının altına sokmuş. Odunu ateşleyip devlerin hepsini yakmış. Dönüp kafileye tekrar katılmış. Gelini getirip devlerin evine indirmişler.

Gelin kafilesi ile gelen padişahın adamları eve hayran kalmışlar. Padişahın bile bu kadar altına, gümüşü çok demişler. Birkaç gün kağıdaktan sonra padişahın yanına dönmüşler.

Herkesgittikten sonra değirmenci tilkiye: "Senin sağında çok çeye sahip oldum. Bundan sonra bu konakta birlikte yaşayalım. Ben sana ölünceye kadar beklerim." demiş. Birlikte yaşansa başlamışlar. Değirmenci, karısı ve tilki çok güzel günler geçirmişler. Aradan yıllar geçmiş ve tilki ihtiyarlanmış. Bir gün hastalanmış. Değirmenciye sanamak için ölmüş gibi yatmış. Değirmenci bakmış ki tilki ölmüş heren hayranından tutup hayaya atmış.

Tilki düştüğü yerden kalkıp eve geri gelmiş. Değirmenciye: "Bu evi ben yaptım, şimdi de ben yıkacağım" demiş. Değirmenci işi şakaya alıp sandığını ve şaka yaptığını söylemiş. Kusura bakma diye yalvarıp yarmış. Tilkiyi razı etmiş. Yine birlikte yaşamaya başlamışlar. Fakat bir gün tilki gerçekten ölmüş. Değirmenci de tilkiye bir mezar yaptırmış, padişahın karısı ile yeyip içip muratlarına ermişler.

Onlar ermiş muradına biz çıkaralım kerevetine.

Masal No : 37
 Masalın Adı : TOZLU BEY
 Anlatan : Mustafa Arslan
 Yaşı : 36
 Tehsili : Yüksek
 Kimden dinlediği : Babasından
 Derlenen yöre : Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Mehmet Çavuş adlı bir değirmencinin tavuklarının yumurtalarını yiyen tilkiyi değirmenci yakalar.
2. Tilkinin yalvarmaları sonucu bırakarak bir daha buralara yaklaşmamasını aksi halde köpeğe boğduracağını söyler.
3. Değirmencinin iyiliğini unutmayan tilki değirmenciye iyilik olsun diye padişahın kızını istemeyi düşünür.
4. Tilki, değirmenciye gidip padişahın kızını kendisi için isteyeceğini söyler.
5. Padişah tilkinin sözleri karşısında Tozlu Bey denen adamın gelmesi şartı ile verebileceğini söyler.
6. Tilki değirmenciye saraya götürür. Saraya yaklaşınca askerlere Tozlu Bey soyuldu, elbiseleri çalındı, acele elbise getirin diye Tozlu Bey dediği değirmenciye yeni elbiseler getirtir.
7. Padişah kızını Tozlu Bey'e verir.
8. Tilki devleri padişah üzerine asker sağıdı çabuk saklanın diye odunların altına sokup yakar.
9. Padişahın kızının gelin kervanını devlerin sarayına indirir.

10. Değirmenci tilkiye "Senin sayende çok şeye sahip oldum. Bundan sonra bu konakta birlikte yaşayalım" der.

11. Değirmenci, karısı ve tilki birlikte çok güzel günler geçirirler.

12. Tilki, insanlığını denemek için yalandan ölmüş numarası yapar.

13. Tilkiyi ölmüş sanan değirmenci kuyruğundan tuttuğu gibi götürüp kapıya atar.

14. Tilki düştüğü yenden kalkıp tekrar eve gelir.

15. Değirmenci işi şakaya alıp tekrar tilkinin gönlünü yapar.

16. Tilki daha sonra gerçekten ölünce değirmenci de tilkiye bir mezar yapar.

M O T I F I N D E X

1. P443 Değirmenci.
Değirmencinin tavuklarına bir tilki dadanır.
2. F211.2.5 Konuşan tilki.
Tilki değirmenciye: "Eğer beni bağışlarsan bu iyiliğini hiç unutmam." der.
3. B435.1 Yardımcı tilki.
Tilki, Padişahın kızını değirmenciye ister.
4. K1700 Elöf yaparak aldatma.
Değirmenciği çalılların dibine saklayıp "Yetişin Fozlu Bey'i hırsızlar soydular. Elbiselerini alıp kaçtılar." diye bağıırıp askerleri kandırarak yeni elbise getirtir.
5. Z71.12 Formulistik sayı 40
Fozlu Bey ve padişahın adamları kırk deve yükü çehizle saraydan ayrılırlar.
6. G501 Aptal devler.
Tilki: "Padişahın askerleri üzerinize saldıracak." diye devleri odun yığınının altına yatırır.
7. G12 Devlerin öldürülmesi.
Tilki odun yığınının altına soktuğu devleri yakarak öldürür.
8. K1860 Yalandan ölü taklidi yaparak aldatma.
Tilki, değirmenciği sınamak için yalandan ölmüş gibi yatar.

P A R M A K V E D E V

Yaşlı bir kadının üç kızı varmış. Bu kızlar anneleri ile birlikte çikrık eğiriblermiş. Büyük kız annesine "Bir ciğer al da yiyelim" demiş. Annesi "Çarşıya iplikleri satmaya gidince alırım" demiş. Fakat; tuz, pamuk, şeker, sabun almış ciğer almamış. Kız niye almadığını sorunca "Unuttum" demiş. Yaşlı kadın tekrar çarşıya tekrar iplikleri satmaya gidince bir Dev'le karşılaşmış. Dev kadına: "İpliğin kaç?" demiş. Kadın: "Kendinin üç." demiş. Dev kadının üç kızı olduğunu bilirmiş. Kadına: "Bir kase altın verirsen büyük kazını bana verir misin?" demiş. Kadın: "Canına kurban olsun." diyerek büyük kızını Dev'e vermiş. Dev kalkmış güzel bir sofraya hazırlanmış. Sofraya da bir insan parmağı koymuş. Hanımına: "Hanım buyur yemek hazır." demiş. Karısı sofraya oturmuş. Fakat hiç bir şey yiyememiş. Dev parmağı gemesini söylemiş. Fakat kız bunu yemeyerek hasırın altına koymuş. Dev'e de parmağı yediğini söylemiş. Dev: "Parmak neredesin?" diye sorunca. Parmak dile gelip: "Bir parçam tepsinin altında, diğer parçam hasırın altında." demiş. Bunu duyan Dev çok kızmış. Kızı götürüp asmış.

Dev daha sonra yaşlı kadının evine gidip: "Ortanca kızı ablası çağırıyor. Çamaşır yıkayacak yardım etmesini istiyor." demiş. Yaşlı kadın izin vermiş. Fakat çabuk dönmesini de tenbihlemiş. Dev kızı alıp evine götürmüş. Ona da aynı şekilde sofraya hazırlanmış. Sofraya yine bir insan parmağı koymuş. Kıza "Gel de afiyetle ye bakalım." demiş. Tabii ki kız bu parmağı yiyememiş. Bir parçasını kılın içine, diğer parçasını da ayakkabının altına saklamış. Dev: "Yedin mi?" diye sorunca kız: "Yedim." demiş. Dev: "Parmak neredesin?" diye bağırmış. Parmak dile gelip: "Bir parçam kılın içinde, diğer parçam ayakkabının altında." demiş. Dev bunu duyunca çok kızmış. Kızı alıp ablasını astığı yere götürmüş. Onu da asmış.

Dev, yine yaşı kadının evine gelmiş. En küçük kızı istemiş. "Ablaları küçük kardeşlerini çağırıyor. Biraz oturalım diyorlar." demiş. Yaşı kadın: "Feki ana çabuk gelsinler." diyerek kızı Fev'e vermiş. Dev diğerlerine yaptığı gibi güzel bir sofru kurmuş. Sofraya yine bir parmak koymuş. Küçük kız da bu parmağı yiyememiş. Yanında oturan kediye parmağı vermiş. Dev "Parmak nedirsin?" diye sormuş. Sordus. Parmak: "Sıcak bir karandı-
 jın." diye cevap vermiş. Dev buna çok sevinmiş. Kızın parmağı yediğine inanarak kızı da kenellerinden oldu say-
 mış. Kız evindeki herk odanın heri anahtarlarını vermiş. "Bunlardan otuz sekizini aç ikisini açma sakın" diye de
 tenbih etmiş. Fakat kız Dev'i dinlemedi. Eütün kapıları
 açmış.

Bir odada yaşı bir kadın çakırak eğirmiş. Kıza: "Vah kızım, sen bu Dev'in elinden nasıl kurtulacaksın?" demiş, kaza çok acınmış. Kız bir kapa daha açmış ki içe-
 risi öüllerle doluymuş. Bunların içinde ablalarını da
 görmüş, çok üzölmüş. Sıra Dev'in açma dediği iki kapa-
 ya gelmiş. Kız bunlardan birini açmış ki içinde altın suyu
 kaynamakta, diğerini açınca da gümüş suyunun kaynamakta
 olduğunu görmüş. Parmağının birini altın suyuna, diğerini
 de gümüş suyuna batırmış. Her iki parmağını da bir bezle
 bağlamış. Dev avdan gelince kıza "Eline ne oldu" diye sor-
 muş. Kız: "Bıçak kesti." demiş. Dev bıçağa: "Hanımın par-
 mağını niye kestin?" diye sormuş. Bıçak: "Ben kesmedim."
 demiş. Kız bu sefer: "Kapının arasında kaldı." demiş. Dev
 kapa: "Niye parmağını kestirdin?" diye sormuş. Kapa da:
 "Ben kestirmedim." demiş. Dev bu konuşmalardan sonra şüp-
 helenip kızın parmağındaki sargıları açmış. Parmakların
 birinin altın, diğerinin gümüş suyuna batırıldığını gören
 Dev kaza: "Güzel olmuş, sana çok yakışmış." diyerek beğen-
 diğini söylemiş. Kız da kendisini kardeşleri gibi asmayacak
 diye sevinmiş. Fakat yine de bir an önce Dev'den kurtulmak
 istiyormuş.

Dev kızla kesin olarak evlenmeye karar verip bir gelinlik getirmiş. Dev bu gelinliği ve duvağı giymesini avdan dönüşüye kadar hazır olmasını tenbihleyip ava gitmiş. Kız gelinliği direğe giydirmiş, üzerine de duvağı örtmüştü. Kendisi de bir tuluğun içine girmiş, yuvarlana yuvarlana Dev'in evinden uzaklaşmış. Yolda giderken Dev tuluğun görüştü fakat evde evleneceği kız beklediği için hiç aldırmamış.

Dev eve gelince Kıza bağırmış fakat hiç ses almamış. Kızı gelinlik ediyor da konuşuyor diye düşünüp direği kucaklamış. Fakat direk ortadan ikiye bölünmüştü. Dev de direk parçalanınca başına düşen kısımle kafası yaralıp orocakte ölüvermiş.

Tuluk içindeki kız gide gide bir padişahın sarayına gelmiş. Saraya hizmetçi olarak kabul edilmiş. Orada çamaşır yikan, ev işlerini görürmüş.

Bir gün kız havuzun başında yikanırken padişahın oğlu görmüş. Çok beğenmiş. Fakat hop o eski tuluğu giymiş. Oğlan annesine: "Bu kız kim?" diye sorunca annesi: "Fitli kız oğlum" demiş. Oğlan: "Yarın benim yemeğimi bu kız etsin." demiş. Annesi önce kabul etmemiş fakat sonra razı olmuş. Kız ertesi gün yemeği götürmüştü. Oğlan kıza alıp önce bir terziye götürüp güzel elbiseler diktirmiş, daha sonra da yalnız geçeyan ihtiyar bir kadının yanına götürmüştü. O kadına bolca para verip "Bu kız kendi kasıncı gibi davran" diye sakı sakı tenbih etmiş. "Ben annemi gönderdim bu kıza senden Allahın emri ile isteteceğim." demiş. Kadın kabul etmiş. Kız güzel elbiseler giyip belalı hale gelmiş. Arada bir müddet geçince oğlan annesine: "Bu evdeki kıza bana alacaksın." demiş. Annesi: "Oğlum sana verirlerim, kızıları layıktır bu evlerden hiç kız alınır mı?" demişse de oğlan annesini ikna etmiştir.

Oğlanın annesi kızın bulunduğu eve gidince ay parçası gibi güzel bir kızla karşılaşınca çok şaşırmış. Kızı isteyip kırk gün kırk gece düğünle evlendirmiş. Onlar ermiş muradına bir çakalın kerevetine.

Masal No	:	38
Masalın Adı	:	FARMAK VE DEV
Anlatan	:	Hafize Cıcık
Yaşı	:	70
Tahsili	:	Yok
Kimden dinlediği	:	Küçükken annesinden
Derlenen Şöre	:	Malatya Yeşilyurt ilçesi

EPİZODLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Eğirdiği iplikleri pazara satmaya götüren yaşlı kadın yolda bir dev ile karşılaşır.
2. Kadın bir kese altın karşılığı büyük kızını deve satar.
3. Büyük kız evine götüren dev sofraya bir parmak koyarak kızdan yemesini ister.
4. Kız insan parmağını yemeyerek hasırın altına saklar.
5. Dev, parmağa nerede olduğunu sorunca parmak dile gelip, hasırın altında olduğunu söyler.
6. Parmağı yemeyişine kızan dev kızı asar.
7. Dev ortanca kızı da ablası çağırıyor bahanesi ile evine getirir. O da parmağı yemeyince O'ni da asar.
8. Dev karısının küçük kardeşini de ablaları çağırıyor diye evine götürür.
9. Kız devin masaya koyduğu parmağı kediye yedirerek devı kandırır.
10. Dev kızı parmağı yedi sanıp kendilerinden olduğuna inanıp odaların anahtarını verir.
11. Kız odaları açınca ölüleri görür.

12. Devih açma diye tenbihlediği son iki odayı açınca altın ve gümüş kaydığını görüp parmağının birini altın, diğerini gümüş suyuna soktukten sonra parmağını bir bezle bağlar.

13. Kızın patuşğını altın ve gümüş suyuna soktuğuna anlayan dev, "güzel olmuş" deyip kızla evlenmeye karar verir.

14. Kız gelinliği direğe giydirip kendi de bir tuluğa girerek evden çıkar.

15. Dev eve geldiğinde gelinlik geçirilmiş direği kız sanıp kucaklayınca direk devrilip çatı başına uçunca kafası yarıp ölür.

16. Kız padişahın sarayına hizmetçi olarak girer.

17. Kız havuz başında yıkanırken gören şehzade kızın güzelliğine hayran kalır.

18. Şehzade kızla evlenir.

M O T I F I N D E X

1. P232 Anne ve kızları.
Uç kız anneleri ile birlikte çakırık eğirirler.
2. F531.5.7 Devlerle insanların evliliği.
Dev bir kese altın karşılığı ihtiyar kadının büyük kızı ile evlenir.
3. F531.5 Devler ve insanlar.
Dev kalkıp, güzel bir sofraya kurup sofraya da bir parmak koyarak kızdan parmağı yemesini ister.
4. D1610 Konuşan sihirli nesnelere.
Dev "Parmak neredesin?" deyince parmak, "Bir parçam tepsinin altında, diğer parçam hasırın altında." der.
5. G512.3.2.1 Devlin karısı.
Dev parmak yemeyen karılarını öldürür.
6. H383 İmtihan.
Dev evlendiği karısından sofraya koyduğu parmağı yemesini isteyip imtihan eder.
7. F531.5.6 Devlin hediyesi.
Dev kızın parmağı yediğini sanarak, kıza evinin odalarının 38 tanesinin anahtarını verir.
8. F531.6.3 Devlerin evleri.
Devlin evinin kırk odası vardır.
9. F531.6.7 Devlerin hazinesi.
Devlin evinde bir odada altın suyu, diğerinde gümüş suyu kaynar.
10. G550 Devden kurtulma.
Kız bir tuluğun içinde yuvarlana yuvarlana devlin evinden kaçarak kurtulur.
11. K700 Aldatma vasıtasıyla kaçma.
Kız gelinliği direğe giydirip kendisi tuluğun içine saklanarak kaçır.

12. G512 Devlin öldürülmesi.
Mirek parçalanınca başına düşen kısımla kafası
yarılan dev ölür.
13. P361 Hizmetçi.
kız padişahın sarayına hizmetçi olarak girer.
14. P30 Prens.
Padişahın oğlu yemeğini kızın getirmesini ister.
15. K2300 Diğer aldatmalar.
Fakir kadın, kız kendi kızı imiş gibi davranıp
padişahın karısını aldatır.
16. (T)k2308 Hile ile evlenme.
Şehzade, hizmetçi kızı fakir kadının kızı imiş
gibi gösterip hile ile evlenir.
17. (T)271.12.0.1 Kırk gün kırk gece düğün.
Şehzade kırk gün kırk gece düğünle evlenir.

KARA HASAN'LA DEV

Metel metel, mengi çatal. İki sıçan bir göt atar.
Bindim bozun boynuna, çıktım Halep yoluna. Halep yolu
sarp pazar, içinde maymun gezer. Maymun beni korkuttu,
kulağımı sarkıttı.

Ağam nerden gelirsin?

Ben Halep'ten gelirim.

Ey! Halep'in nesi var?

At koşturur oğlu var, inci dizen kızı var.

Çektim incisini kırdım, oturdum hile dizdim. Hile
dizdiğimi görmüşler, beyler adam sarmışlar.

Musacık Musacık dalı kolu kısacık. Çık çikalım
çardağa, ok atalım ördeğe. Hekimhan'ın kilidi, yeri gö-
ğü bürüdü.

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. çok
söylemesi çok günahmış. zamanın birinde bir baba varmış.
Adam oğullarına hem babalık hem de analık ediyor, tatlı
tatlı geçinip gidiyorlarmış.

Bir gün baba oğullarına: "Oğullarım ben ava gidiyo-
rum. Er mi gelirim, geçmi gelirim hiç belli olmaz. Siz
evimizi bekleyin." diyerek evden ayrılmış.

Aradan çok uzun zaman geçmiş ama babaları bir tür-
lü eve dönmemiş. Bunun üzerine en büyük kardeş: "Kardeş-
lerim, ben gidip babama bakayım. Belki başına herhangi
bir şey gelmiştir. Siz evimizi iyi bekleyin." diyerek
babasına bakmak üzere evden ayrılmış.

Evde kalan iki kardeş, ava giden babalarını ve
onu aramaya çıkan kardeşlerini bekleyip durmuşlar. Ama
aradan çok uzun zaman geçmesine rağmen babaları da ağa-
beyileri de dönmemişler. Bunun üzerine iki kardeşten
büyük olanı küçük kardeşi kara Hasan'a: "Hasan, ben gi-
deyim de babamla kardeşime bakayım. Başlarına bir iş
gelmiş olmasın? Sen hiç bir yere ayrılma, evimizi bekle!"

diyerek evden ayrılmış. Ama o da aradan uzun zaman geçmesine rağmen dönmemiş.

Evde yalnız başına kalan Kara Hasan, babasıyla kardeşlerinin dönmediğini görünce onları kendisi aramaya karar vermiş.

Etrafı arayıp tarayan Kara Hasan, o çevrede bir devin evine rastlamış. Çok zeki ve çok çevik olan Kara Hasan, babasıyla kardeşlerini bu devin yediğine karar vermiş. Ama tek başına ondan intikam alamayacağını düşünerek tekrar yola düşmüş.

Az gitmiş, uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş. Altı ay bir güz gitmiş. Yolda giderken çok güzel ve büyük bir saraya rastlamış. Hemen bu saraya giderek sarayın sahibi Bey'in hizmetine girmiş. Aradan birkaç zaman geçtikten sonra, bir konuşma sırasında Bey'e: "Bey'im, falan yerde bir dev, o devin de öyle bir iti var ki, tam senin kapına yakışır." demiş. Bey de: "Kara Hasan o iti ne yapıp yapıp getireceksin, yoksa boynun cellatlık." demiş.

Hasan yola düşmüş. Gece olunca devin evine gelmiş. Kapıda bağlı olan ite elini uzatmış. It hırlamış. İtin hırladığını duyan dev merak ederek kalkıp bakmış ama kimseleri görememiş. Tekrar yerine yatmış. Kara Hasan ite bir daha elini uzatmış, it gene hırlamış. Uykudan ikide bir uyandırılmayı sevmeyen dev kalkmış iti bir güzel dövmüş. It küsmüş bir daha havlamamış. Bundan faydalanan Kara Hasan itin zincirini çözmüş ve Bey'in evine doğru yola düşmüş. İtin bir daha havlamadığını gören dev, merak edip kalkmış bakmış ki bir de ne görsün. Kara Hasan iti almış gidiyor. Kara Hasan'ın arkasından: "Kara Hasan, sen beni itsiz bıraktın. Bana daha ne yapabilirsin?" diye bağırmış.

Kara Hasan: "Daha dur hele, sana neler yapacağım." diye karşılık vermiş. Kara Hasan iti doğruca Bey'e götürmüş.

Aradan birkaç zaman daha geçtikten sonra Kara Hasan Bey'e: "Bey'im devin ahırında öyle güzel bir at var ki, tam sana lâayık bir at." demiş.

Bey de: "Kara Hasan, o atı getirsen getirsen sen getirirsin. Eğer getirmezsen boynun cellatlık." demiş. Bey'in sözlerini kırmak istemeyen, daha doğrusu Bey'den intikam almak isteyen Kara Hasan, tekrar devin evine doğru yola düşmüş. Gece olunca devin ahırına gelen Kara Hasan, ahırda bağı olan atın gemine elini uzatmış, at kişnemiş. Atın neden kişnediğini merak eden dev kalkmış bakmış ki hiç kimse yok. O gittikten sonra, Kara Hasan ata bir daha elini uzatmış, at gene kişnemiş. Uykudan uyandırıldığı için kızan dev, kalkmış atı iyice dövmüş. At küsmüş, bir daha kişnememiş. Bu durumdan faydalanan Kara Hasan atı rahatça çözmüş ve üstüne atladığı gibi tırısa kaldırıp yola düşmüş.

Atın sesinin soluğunun çıkmadığını düşünen dev, merak ederek gelmiş, ahıra bakmış ki atın yerinde yeller esiyor. Hemen dürbününü alıp yola bakınca, Kara Hasan'ın kendi atını aldığını ve tırısa gittiğini görmüş. Arkasından bağırmış: "Kara Hasan, Kara Hasan! Sen beni itten ettin, attan ettin. Daha ne yapabilirsin?" demiş. Kara Hasan da geriye dönerek: "Dur hele, daha sana neler yapacağım." diyerek karşılık vermiş.

Kara Hasan, devden yavaş yavaş intikam almanın sevinci içerisinde Bey'in evine varmış. Atı Bey'e teslim etmiş. Bey çok memnun kalmış.

Aradan birkaç zaman daha geçtikten sonra Kara Hasan Bey'e: "Bey'im devin öyle güzel bir kızı var ki bal dalağı gibi. Tam senin harcın." demiş.

Bey de: "Kara Hasan, o kızı getirsen getirsen sen getirirsin. Eğer o kızı getirmezsen boynun cellatlık." demiş. Kara Hasan tekrar yola düşmüş. Gece vakti devin evine gelmiş. Yatağında uyuyan kıza bir kere dokunmuş,

kız uykulu uykulu inlemiş. Uykusundan uyandırılmak hoşuna gitmeyen dev, kalkmış kızı iyice haşlamış. Buna kızan kız küsmüş, bir daha seslenmemiş. Bundan fırsat bulan Kara Hasan, kızı kolundan tutunca terkisine atmış, yola düşmüş. kızın ses vermediğini düşünen dev, bir de bakmış ki kız yatağında yok. Çok sevdiği kızının yerinde yeller estiğini gören dev, hiddetle yerinden fırlayıp dürbünle bakmış ki, Kara Hasan kızını terkisinde götürüyor. Arkasından bağırmış: "Ey Kara Hasan, sen beni itten ettin, attan ettin, kızdan ettin. Daha ne yapabilirsin?" demiş.

Kara Hasan sevinç içinde cevap vermiş: "Hele dur, daha sana neler yapacağım, neler." diye bağırmış.

kızı da götürüp Bey'e teslim eden Kara Hasan, aradan bir zaman geçtikten sonra, bir gün Bey'e: "Bey'im devin öyle güzel bir sazi var ki, tam senin neşeli günlerinde çalıp eğlenmene mahsus." demiş. Bey de: "Kara Hasan, o sazi getirsen getirsen ancak sen getirirsin. Eğer getirmeyecek olursan boynun cellatlıktır." demiş.

Yola düşen Kara Hasan, gece olunca devin evinin üstüne çıkmış ve arıstaktan bir delik açarak elini saza uzatmış. Saza elini uzatınca saz: "Dınnn" diye bir ses çıkarmış. Bunu duyan dev, Kara Hasan'ı hemen yakalamış ve karısına teslim ederek: "Karı, bunu kırk gün kara üzümle besle, ondan sonra kesip yiyelim de kendimize bir güzel ziyafet çekelim." demiş.

Kara Hasan'ı tam kırk gün kara üzümle beslemişler. kırkıncı gün dev karısına akrabalarını yemeğe davet edeceğini, Kara Hasan'ı kesip güzel yemekler hazırlamasını söyleyerek evden ayrılmış.

Devin karısı, kocasının dediklerini yapmak için hazırlıklara başlamış ve Kara Hasan'ı kesmek için yatırmış. Kara Hasan son bir arzusunun olduğunu, kana kana bir su içmek istediğini söylemiş. Devın karısı suyu kendisinin verebileceğini söylemişse de, Kara Hasan kendi elleriyle içmek istediğini söylemiş. Devın karısı Kara Hasan'ın el-

lerini çözmüş. Kana kana suyunu içen Kara Hasan, ani bir hareketle devin karısının elinden bıçağı aldığı gibi karıyı yere yıkmış ve kesmiş. Etlerini parçalara ayırmış, her parçayı bir tabağa koymuş, tabakları sininin üstüne dizmiş. Daha sonra odanın orta yerine ayran yayığı dikmiş, ortasına yanlamasına bir değnek geçirmiş. Karının zıbınını yayığa giyindirmiş. Yayığın içine pekmez doldürmüş. Arıstakta asılı duran sazı eline alarak yola düşmüş. Yolda hem gidiyor, hem de neşeli neşeli saz çalarak:

"Sazımı çala çala
Çıktım bir ince dala
Az kaldı düşem ölem
Yarimi eller ala"

diye türküler söylüyormuş.

Akrabalarını yemeğe davet eden dev, akrabalarının hepsini de yanına alarak eve gelmiş ve karısına seslenmiş. "Karı gel, ananın babanın ellerini öp. Onlara hoş geldin de." demiş. Karıdan hiç ses soluk çıkmamış. Dev bir daha bağırmış, karıdan yine ses çıkmayınca dev sinirlenmiş ve elindeki değnekle karıya vurmuş. Yayık devrilmiş, içinden pekmezler yere akmış. İşin aslını anlayan dev, hemen türbününü alıp yola bakmış ki kara Hasan uzaklarda saz çalarak gidiyor.

Arkasından: "Kara Hasan, beni itten ettin, attan ettin, kızdan ettin, sazdan ettin, karıdan ettin daha ne yapabilirsin?" diye bağırmış. Kara Hasan da: "Hele dur, daha sana neler yapacağım." diye cevap vermiş. Sazı da götürüp Bey'e teslim etmiş. Hemen ertesi gün eline bir balta alarak devin kavaklığına gelmiş. Kavakları kesmeye başlamış. Kavaklıktan balta sesleri geldiğini duyan dev: "Kim o, kavaklarımı kim kesiyor?" diye bağırmış.

Kara Hasan: "Benim, dev kardeş. Bizim köyde bir yaramaz Kara Hasan vardı. Bu gün öldü. Ona tabut yapı-

cağız. Tabut yapmağa tahta lazım olduğu için kavaklarını kesiyorum." demiş.

Bu güzel haberi duyan dev sevinç içinde: "Aman kardeş, o Kara Hasan bana çok çektirdi. İnan ben de geleyim de o melun adamın tabutunu birlikte hazırlayalım." demiş.

Dev de baltasını alarak kavaklığa inmiş. İkisi beraber kavak kesmişler, devin evinden getirdiği tahtalardan da kullanıp bir tabut yapmışlar. Tabut tamam olunca Kara Hasan: "Dev kardeş, Kara Hasan tüm senin boyunda idi. Hele şu tabutun içine gir de bir sınavalım. Nasıl olmuş? Bir bakalım. köyde tabutu tamir için uğraşmayayım." demiş.

Dev sevinçle sınamak için tabutun içine girince, Kara Hasan tabutun ağzını hemen mıhlamış. Tabutun içinde kalan devin bağırmalarına kulak asmadan işini bitirmiş.

Tabutu yuvarlaya yuvarlaya götürüp denize atmış.

Babasının ve kardeşlerinin intikamını alan Kara Hasan, rahatça evine dönmüş. Yemiş içmiş, muradına ermiş.

Masal No	:	39
Masal Adı	:	KARA HASAN'LA DEV
Anlatan	:	Mustafa Deveci
Yaşı	:	65
İşi	:	Serbest
Kimden dinlediği	:	Küçükken amcasının karısından
Tahsili	:	İlkokul
Derlenen yöre	:	Malatya, Hekimhan ilçesi

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Avcılıkla geçinen bir adam, oğullarına ava gidiyorum deyip gittiği avdan dönmez.

2. Baba dönmeyince, büyük oğlan hem avlanmak hem de babalarını bulmak için ava gider. O da dönmez.

3. Baba ve büyük ağabeyi uzun bir zaman geçmesine rağmen dönmeyince ortanca oğlan aramaya çıkar fakat o da dönmez.

4. Baba ve ağabeyileri dönmeyince Kara Hasan isimli küçük oğlan baba ve kardeşlerini aramaya çıkar.

5. Yolda bir devin evine rastlar baba ve kardeşlerini bu devin öldürdüğünü anlar.

6. Devin evini geçip bir Beyin sarayına hizmetçi olarak girer.

7. Aradan uzun bir zaman geçtikten sonra Bey'e devin tam beylere lâayk bir iti olduğunu söyler.

8. Beyin isteği üzerine devin itini çalar.

9. Kara Hasan Bey'e devin ahırında çok güzel bir at olduğunu söyler ve beyin isteği üzerine devin atını da çalar.

10. Kara Hasan Bey'e devin çok güzel bir kızı olduğunu söyleyip Bey'in isteği ile kızı da kaçıtırır.

11. Bey'e devin güzel bir sazı olduğunu söyleyen Kara Hasan sazı tan çalacakken dev tarafından yakalanır.

12. Dev kere Hasan'ı tam kırk gün besleyip akrabaları ile birlikte yemek ister.

13. Dev, karısına Kara Hasan'ı kesip bir güzel pişir. Akşama akrabaları yemeğe getireceğim diye evden çıkınca Kara Hasan hile ile ipten kurtulup devin karısını keserek kazana doldurur.

14. Ertesi gün devin kavaklığını kesmeye gelen Kara Hasan deve "Bizim köyde Kara Hasan diye biri vardı bu sabah öldü kurtulduk. O'na tabut yapmak için kavak kesiyorum deyince dev sevincinden kendi kavaklarını eli ile keser.

15. Kara Hasan devin tabuta yatırıp ölçü alma hilesi ile tabuta çivileyip ırmağa atarak baba ve kardeşlerinin intikamını alır.

M O T I F I N D E X

1. F414 Avcılık.
Adam oğullarına: "Ben ava gidiyorum, ne zaman geleceğim belli olmaz." deyip evden ayrılırlar.
2. P251.6.1 Üç erkek kardeş.
Babaları avdan dönmeyince üç erkek kardeş sıra ile aramaya çıkarlar.
3. H1151 Çalma vazifesi.
Kara Hasan'a, Bey, Dev'in köpeğini çalıp getirme vazifesi verir.
4. G610 Devden çalma.
Kara Hasan Dev'in iti ve atını çalar.
5. (T)G610 Dev'den kızı çalma.
Kara Hasan Dev'in kızını çalıp götürür.
6. G420 Dev tarafından yakalanma.
Saza elini uzatan Kara Hasan Dev tarafından yakalanır.
7. G11.6 İnsan eti yiyen Dev.
Dev karısına: "Bu adamı kırk gün besle de öyle yiyelim." der.
8. G512.3.2.1 Dev'in karısı.
Kara Hasan Dev'in karısını kesip etlerini sahana doldurur.
9. G501 Aptel Dev.
Kavakları kesen adamın Kara Hasan olduğunu anlamadan Kara Hasan'a tabut yapılacak diye kendi elleri ile kendi kavaklarını keser.
Dev, boyunun ölçüsünü almak için tabuta girer, Kara Hasan da tabutun ağzını çiviler.
10. G512 Dev'in öldürülmesi.
Kara Hasan, tabutun içine hapsettiği Dev'i yuvarlaya yuvarlaya denize atıp öldürür.

S A N D I K

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir menlekette karısı ve kızı ile mutlu bir hayat süren bir adam varmış.

Bir gün karısı çok hastalanmış. Kocasına; "Ben ölürsem incili terliğim kimin ayağına tam olursa onunla evlen" demiş.

Gün gelip karısı ölmüş. Adam karısının vasiyeti üzerine terliği köy köy gezdirip evleneceği kızı aramış. Ancak terliğe uygun birini bulamamış. Uzgün bir şekilde eve dönmüş. Kızı bir gün terliği giymiş evin içinde dolaşırken babası görmüş. Karısının vasiyetini kızı bildirerek evlenmeleri gerektiğini söylemiş.

Kız ağlamış, sızlamış ama ne çare babasını ikna edememiş. Bunun üzerine kız babasına kabul ettiğini hazırlık yapması gerektiğini söyleyerek oyalamaya başlamış.

Evin kâhyasına giderek sırrını açmış. Ondan büyük bir sandık yapmasını, sandık yapıldıktan sonra da içine yiyecek konulmasını söylemiş. Sandık istediği gibi hazırlandıktan sonra içine girerek kâhyadan sandığın nehire bırakılmasını istemiş. Kâhya kızın söylediğini yapmış ve o'nu nehire bırakmış.

Kehirdeki akıntı sandığı çok uzak diyarlara götürmüştü. Bu sırada nehir kenarında o ülkenin padişahının oğlu ile vezirin oğlu balık avlıyorlardı.

Padişahın oğlu sandığı görünce vezirin oğluna "Can ise benim, mal ise senin" demiş. Sandığı tutup açmışlar ki içinden çok güzel bir kız çıkmış. Padişah oğlu kızı görür görmez âşık olmuş. Onunla evlenmek istemiş. Kız bu teklifi bir şartla kabul etmiş. Padişahın oğlundan denizin ortasına bir ev yaptırmasını istemiş. Oğlan kızın isteğini yerine getirdikten sonra

evlenmişler.

Padişahın oğlu ile kızın iki çocukları olmuş. Onlar çocukları ile mutlu bir hayat sürerken kızın babası intikam hırsı ile kızını arayıp duruyormuş. Dolaya dolaya nihayet kızın yaşadığı ülkeye gelmiş. Denizin ortasında-ki evi görerek bir de oraya bakmaya karar vermiş.

Padişahın oğlu her gün evden çıktuktan sonra evin merdivenini yukarıya çektiği halde o gün çekmeyi unutmuş. Adam bunu fırsat bilerek eve girmiş. Kızını bulmuş. Kızının lütün yalvarmalarına rağmen iki oğlunu öldürerek bıçağı kızın eline tutuşturmuş. Kız korkudan dili tutulmuş halde dona kalmış.

Adam evden çıktıktan sonra bir falcı kılığında girerek padişahın oğlunun yanına gitmiş. Padişah oğlu da evin merdivenini yukarı çekmediğini hatırlayarak merak etmeye başlamış. Falcıyı çağırarak ondan haber almak istemiş. Adam oğlanın yanına gelerek fal bakıyormuş gibi yapıp "Eyvah! Karın iki oğlunu bıçakla öldürmüş öyle bekliyor" demiş. Padişah oğlu vezirin oğlu ile falcıyı da yanına alarak doğru evine gitmiş. Karısını falcının dediği şekilde bulmuş. Hemen vezirin oğluna emrederak kadını bir dağa götürerek öldürmesini çocuklarının cesetlerini de kadının yanına gömmesini söylemiş.

Vezirin oğlu kadını ve çocukların cesetlerini alıp bir dağa götürmüş. Ancak kızını öldürmeye kıyamamış. İki kuş vurarak kadının gömleğini kana bulayıp padişahın oğluna götürmüş.

Dağ başında yalnız kalan ve ilk şoku atlatan kadın çocuklarının cesetleri üzerine kapanıp için için ağlamağa başlamış. Çocuklarını gömmek için eli ile toprağı hem ağlayıp hem kazarken birden topraktan bir su çıkmış. Bu sudan içince dili çözülmüş. Dili çözülen kadın yavrularım diye öyle bir bağırmış, öğle bir bağırmış ki dağ taş inlenmiş. İki oğlunu bu su ile yıkamış. Çocuklar hemen di-

rilivermiş. Gükten biri erzak dolu diğerinin bir tarafını aslan, diğer tarafını kâplan bekleyen iki büyük çadır inmiş. Kadın bu çadırlara yerleşerek orada yaşama başlamış.

Aradan yıllar geçmiş padişahın oğlu vezirin oğlu ve falcı ile bir gün ava çıkmışlar. İki keklik varmışlar. Padişahın oğlu vezirin oğluna keklikleri pişirmesini söylemiş. Vezirin oğlu uzaktan çadırları görüp orada pişireyim diye kadının yaşadığı çadıra gelmiş. Kadın O'nu tanımış ama O kadını tanımamış. Kadından keklikleri pişirmesini istemiş. Keklikleri pişirirken konuştukça adam kadını hatırlamış. Bu sırada pişmekte olan keklikler yanmış. Kadın bunun üzerine hepsini çadırına yemeğe davet etmiş. Padişahın oğlu da üzüntüden yaşlanan karısını tanıyamamış. Yemekler yenildikten sonra kadın hepsinden hayat hikâyelerini anlatmalarını istemiş. Hepsi anlatmışlar. En son kadın anlatınca gerçek ortaya çıkmış.

Gerçek ortaya çıktıktan sonra çadırı beklemekte olan aslan ve kâplan kızın babası olup falcı kılığında geçen adamı parçalamışlar.

Gerçeği öğrenen padişahın oğlu karısından özür dileyip çocuklarını da yanına alarak babasının sarayına götürmüştü. Çok yaşlanan babasının ölümü üzerine de padişah olmuş. Mutlu bir hayat sürmüşler.

Yenişler içmişler muratlarına ermişler.

Masal No	:	40
Masalın Adı	:	S A N D I K
Anlatan	:	Mehmet Yardımcı
Yaşı	:	45
Tahsili	:	Yüksek
Kimden dinlediği	:	1970 yılında sürgü'de yaşlı bir kadından
Derlenen yöre	:	Malatya, Doğanşehir ilçesi Sürgü bucağı

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir kadın ölürken kocasına incili terliğinin kimin ayağına olursa onunla evlenmesi için vasiyet eder.
2. Adam terliği kimin ayağına denese bir türlü kimsenin ayağına uymaz.
3. Kızı bir gün terliği giyip de evde dolaşırken babası görür ve kızı ile evlenmesi gerektiğini söyler.
4. Çaresiz kalan kız yaptırdığı bir sandığa girip sandığı nehre bıraktırıp babasından kaçır.
5. Vezirin oğlu ile balık avlayan padişahın oğlu sandığı bulur.
6. Kızı görür görmez âşık olan padişahın oğlu denizin ortasına bir ev yaptırmak şartı ile kızla evlenir.
7. Padişahın oğlu ile evlenen kızın iki çocuğu olur.
8. Kızın babası yıllarca kızını arar ve bir gün denizin ortasındaki evde bulup çocuklarını keserek bıçağı kızın eline tutuşturur.
9. Bir falcı kılığına girip padişahın oğluna karısının çocuklarını kestiğini söyler.

10. Eve gidip hazin bir manzara ile karşılaşan padişahın oğlu, vezirin oğluna karısını dağda öldürüp çocuklarının cesedini yanına gömmesini emreder.

11. Vezirin oğlu kadını öldürmeye kıyamayıp iki kuş vurup kadının gömleğini kuş kanına bulayarak padişahın oğluna getirir.

12. Kadın çocukların gömmek için ağlayarak eli ile toprağa kazınca çıkan su çocuklara can verir.

13. Gökten iki tane çadır iner ve kadın çocukları ile bu çadırdaki yaşamağa başlar.

14. Padişahın oğlu yanından ayırmediği falcı kılığındaki kızın babası ve vezirin oğlu ile ava çıkarlar.

15. vurdıkları kuşları yemek için kadının çadırına geldiklerinde kadın herkese hayatını anlattırır.

16. Kadın da hayatını anlatınca oğlan gerçeği anlar, kadının çadırını bekleyen aslan ve kaplan da kızın babasını parçalayıp öldürür.

M O T I F I N D E X

1. W157 Namussuzluk.
Adam, terlik ayağına uydu diye kendi kızı ile evlenmek ister.
2. R39 Kaçırma.
nâhya, kızı bir sandığa koyup ırmağa bırakarak kızı ile evlenmek isteyen babesından kaçıırır.
3. T15 İlk görüşte âşık olma.
Padişahın oğlu sandıktan çıkan kıza ilk görüşte âşık olur.
4. Q211 Öldürerek cezalandırma.
Adam, intikam için kızının iki oğlunu öldürerek dili tutulup donakalan kızının eline bıçağı tutuşturur.
5. K1834 Kıyafet değiştirerek aldatma.
Adam kıyafet değiştirerek falcı kılığına girip padişahın oğlunu aldatır.
6. K2110 İftira.
Falcı kılığındaki, kızın babası padişahın oğluna "Aarın iki çocuğunu öldürmüş bekliyor." deyip iftira eder.
7. (F)2101 Ölüm sembolü kanlı gömlek
Vezirin oğlu kıza öldürmeye kıyamayıp iki kuş vurarak kadının gömleğini kana bulayıp padişahın oğluna getirir.
8. D1242.1 Sihirli su
Kadın çocuklarını gömmek için eli ile toprağı kazarken çıkan suyu içince dili çözülür. Bu su ile yıkadığı çocuklar dirilir.
9. E80 Su vasıtasıyla canlanma.
Kadının eli ile kazdığı yerden çıkan su ile çocuklar yıkandıca canlanırlar.

10. D1138 Sihirli çadır.

Gökten biri erzak dolu, diğerrinin bir tarafında aslan, diğerr tarafında keplan bekleyen iki büyük çadır iner.

11. E11.1 Hayat hikâyesini anlatarak tanıma.

Herkes hayat hikâyesini anlattıktan sonra kadın anlatınca gerçek ortaya çıkar ve padişahın oğlu karısını tanır.

12. Q414 Cezalandırma.

Gerçek ortaya çıkınca kızın babası olup falcı kılığında gezen adamı çadırı bekleyen aslan ve keplan parçalayarak cezalandırır.

A L I K O I L E F A T I K O

Bir varmış bir yokmuş. Zamanın birinde bir fakir aile varmış. Bu ailenin bir oğlu bir de kızı varmış. Gnlrden bir gün çocukların anası lm. Faba de yeniden evlenmiş. Evlenmi ana yeni kocan eve ve çocuklara bir türlü bnnmemi. Hatta yle ki çocuklara ekmek bile vrr istememi.

Bir gün adam geçimlerini daha iyi sağlayabilmek için hanımına boş olan tarlalarına buğday ekmek gerektiğini söylemiş. Bunun için de evde bulunan tohumları hazırlayıp sabah giderken kendisine vermesini söylemiş. Bunun zerine evine bir türlü ısınamayan üvey anne bir hileye ba vurur. Sabah çok erkenden kalkıp, herkesten gizli kocasına vermesi gereken tohumları kavurup, sonra da bir şey olmamış gibi her zamanki ilerine koyulmuş. Bir süre sonra kocası kalkıp. Tola çıkacağı zaman karısından akam tebhilediği tohumları vermesini istemiş. Adam tohumları alıp tarlaya gitmiş. Tohumları gerektiği şekilde tarlasına ekip evine dönmüş.

Aredn çok uzun zaman geçmiş. Bütün komşuların ektiği tarlalar yemyeşil olmuş. Herkesin tohumu filizlenmi fakat bu ailenin tarlasında bir tane bile filiz çıkmamış. Tarlada ottan başka bir şey yokmuş. Tarlasını bomboz gören adam eirip kalmış. Biraz daha zaman geçmesini beklemiş. Hiç bir şey değimeyince çok zlm. Eve geldiğinde olanları karısına anlatmış. Beraber oturup bir çözüm ymlu bulmaya balamılar.

Karısının aklına dua etmek gelmiş. Bunun için de kocasına bir tavsiyede bulunmuş. Köylerinin az ötesinde bir türbe olduğunu söylemiş. Kocasına: "Her kim buraya gider de derdini yüksek sesle anlatırsa o türbenin de onunla konuacağını ve derdine mutlaka bir çare göstereceğini söylemiş. Eunu kocası duyunca çok sevinmi. Her ne olursa olsun şansını bir kere denemek istemiş. Karısı

bu türbeye giden kişilerin O'nun söylediği çareyi mutlaka yapmaları gerektiğini de hatırlatmış. Bütün bunlara rağmen adam kabul etmiş.

Karısının kendisine kurduğu tuzaaktan habersiz gönül rahatlığı ile o geceyi geçirmiş. Ertesi gün karısı türbeye giderken acıkınca yesin diye çörekler yapmış. Kocasının çıkmasına koymuş. Türbeye giden yolu da en uzun şekilde tarif etmiş. Evden kocasını uğurlar uğurlamaz hemen kendisi kestirme yoldan türbeye varmış, türbede bir köşeye saklanmış. Kocasının gelmesini beklemiş. Bir müddet sonra kocası da gelmiş. Karısının verdiği çörekleri duvarın yanına bırakıp derdini hemen türbeye anlatmış. O'nu dinleyen karısı sesini değiştirerek türbeden ses geliyormuşçasına kocası ile konuşup, derdinin bir çaresi olduğunu demiş. Fakat bunu söyleyemeyeceğini, eğer söyleyecek olursa mutlaka yapması gerektiğini belirtip, aksi taktirde cezalandırılacağını da söylenekten geri durmuş. Adam denenin her şeyi yapacağına dair söz vermiş. Bunun üzerine türbede saklı kadın türbenin içinden geliyormuş gibi boğuk bir sesle: "Senin biri kız, diğeri oğlan iki çocuğun var. Bunlar sizin rızkınıza kapatmaktalar. Bunun için sen, bu iki çocuğu kesip kendilerini bir birine karıştıracaksın. Aradan biraz zaman geçtikten sonra tarlanı yeniden ekeceksin. Hem bereketli mahsul alacaksın, hem de rızkın artacak." demiş.

Adam neye uğradığını anlayamamış. Verdiği söze de bunlara geldiğine de pişman olup evine dönmüş. Fesına bir şey gelmesinden de çok korkmuş.

Umutsuzluk içinde günlerini geçiren ve perişan olan baba, karısının sakışmalarına dayanamayıp yatır tarafından kendisine söylenen çareyi karısına anlatmış. Karısı üzülmüş gibi yapıp konuyu kapatmış.

Aradan birkaç gün geçtikten sonra kocasını ya başınıza daha büyük bir felâket gelirse diye korkutmaya ve söylenenleri yaptırmaya zorlamış.

Tebemmül gücü tükenen baba, sonunda, söylenenleri yapacağını demiş. Çocuklarının gönlünü alıp son isteklerini yerine getirmesini söylemiş. Sevinçten uçan kadın çocukları çağırıp sever gibi yaparak annemiz öldükten sonra en çok ne yemek istiyorlarsa yapacağını söylemiş. Çocuklar da çekince çekince sıcak ekmeğe üstüne yağ ile tut pekrezi sürüp vermesini istemişler. Üvey anne beman dediklerini yapıp ekmeikleri ellerine vermiş. Nasıl olsa birazdan ölecekler diye için için seviniyorlardı. Ekmeği ellerine alan çocuklar buna arba bahçede yemek istediklerini söylemişler. Üvey ana çocukların bu son isteklerini de kabul etmiş. Çocuklar sevinerek bahçeye gitmişler.

İki kardeş ekmeıklarını yerlerden yanlarına bir kuş gelmiş. Devan'lı olarak etraflarında dönüp dururmuş. Bunu gören Fatiko kuşun acaktığını düşünerek ekmeğinden sıcak vermek istemiş. Alike kabul etmeyip: "Eğer ona verirsek kendimiz aç kalacağız." demiş. Fatiko da kardeşini dinlemeyip ekmeğinden azıcık kopararak kuşa atmış. Ekmeği yiyen kuş konuşmaya başlamış. Alike ile Fatiko'ya üvey annelerinin başından beri yaptığı bütün hileleri anlatmış. Biraz sonra da öldürüleceklerini söylemiş. Bunları duyan iki kardeş korkudan ağlaşmaya başlamışlar. Bir süre sonra Alike'nun aklına kaçmak gelmiş. Kardeşine: "Abla, ben senin boynundaki boncuğu koparıp kaçarım. Sen de beni yakalamak istiyormuşsun gibi arkandan koşar gelirsin, bu bahaneyle kimsenin farkına varmadan çok uzaklara gitmeye çalışırız." demiş. Söylediklerini aynen yapmışlar. Evdekiler normal çocuk tartışması sanıp hiç ilgilenmemişler.

Üzüntüsünden karolan baba ile içten içten sevinen üvey anne "Nasıl olsa nasıl olsa dönerler, biraz oynasınlar" diye beklerken iki kardeş var güçleriyle çok uzaklara doğru kaçmışlar. Köyden çok uzak yerlere gitmişler. Koşa koşa yorulmuş Alike çok susamış. Hayvanların ayak islerinin oluşturduğu çukurlarda biriken sulardan içmek istemiş. Ablası bunun çok tehlikeli olduğunu çünkü

hangi hayvanın ayak izlerinde biriken suyu içerse o hayvana dönügebileceğini söylese de kardeşine dinletememiş.

Aliko daha fazla susuzluğa dayanamayıp bir geyiğe ait ayak izlerinde biriken suyu içmiş. O anda hemen bir geyiğe dönüşüvermiş. Bu durumu gören Fatiko çok üzüldü ağlamış. Sonra da karanlıktan korunmak, geceyi geçirmek için bulduğu bir mağaraya sığınmış. Bir süre mağarada kalmışlar. Açlıktan karanlıkları bir birine yapışmış. Geyik olan Aliko bir şeyler yemek, ablasına da yiyecek bulmak için mağaradan çıkmış. Biraz dolaştıktan sonra bir üzüm bağı bulmuş. Bağa girip üzümleri yerken de kendi kendine her yediği üzüm için: "Bir Aliko'ya, bir Fatiko'ya" demiş. Aliko'ya dediklerini ağzına atıp yer, Fatiko'ya dediklerini de boynuzlarına takarmış.

Uzaktan geyiği gören bağ sahibi merakla ve sessizce izler. Geyik oradan uzaklaşırken kendisi de uzaktan takip ederek arkasından gitmiş. Geyiğin bir mağaraya girdiğini görmüş. Merak edip mağaraya yaklaşmış. Fakat mağaraya yaklaştıkça içeriden bir ışıltının sızdığını görmüş. Dayanamayıp içeri baktığında ne görsün; çok güzel bir genç kızın güzelliğinin ışıltısı mağaranın içini aydınlatıyormuş.

Bağ sahibi gördüklerine inanamamış. Hele, geyik ile genç kızın konuştuğunu görünce hayretler içinde kalmış. Yanlarına gitmiş. Kızı çok beğenen ve görür görmez âşık olan bağ sahibi kıza evlenme teklif etmiş. Fakat Fatiko kardeşinin kendisine ihtiyacı olduğunu söyleyip kabul etmemiş. Bu konuşmalar sırasında da başından geçen her şeyi adama anlatmış. Onları dinleyen bağ sahibi her ikisini de yanına alıp koruyacağına söz vermiş. Bunun üzerine Fatiko adamla evlenmeye razı olmuş.

Adam her ikisini de alıp evine götürmüş Evin işlerine bakan kadın Fatiko'yu hiç sevmemiş, geyikten de nefret edermiş. Evdeki kadının aslında ev sahibinde de gözü vermiş.

Bir gün adam ava çıkmış. Evin hizmetçisi bunu fırsat

bilip Fatiko'yu bahçedeki kuyunun başına çamaşır yıkamaya götürmüş. Kuyunun başında çamaşırını beraber yıkayıp bitirmek üzere iken Fatiko'nun kuyuya yaklaşmasını fırsat bilerek kuyunun içine itivermiş. Kuyunun kapağını kapatıp çamaşırını alarak eve dönmüş.

Geyik olan Aliko eve döndüğünde ablasını görememiş. Bahçede gezinip durmuş. Akşam olunca da eve gelen adam Fatiko'yu göremeyince şaşırıp kalmış. Hizmetçi karısının bırakıp kaçtığını söylemiş. Genç adam hem çok kızmış, hem de üzülmüş. Geyiğin kendisine doğru geldiğini görünce şüphelenmiş. Geyik de sanki birşeyler söyleyecek gibi etrafında dolanıp durmuş. Geyik sadece bacısı ile konuşabildiğinden merakını anlatamamış. Aradan bir iki gün geçmiş, adam geyiğin kuyunun etrafından ayrılmadığını görmüş ama bir anlam verememiş. Geyiğin kuyunun etrafında ve adamın etrafında dolayıp durduğunu gören kadın adama: "Ee geyik çok huzursuzluk yaratıyor. Bahçede boş boş dolanıp duruyor. Fatiko da olmadığına göre ya buradan gitmesini sağla y da kes" demiş. Öldürüleceğini anlayan geyik çok korkmuş.

Bütün söylenenleri kuyunun ağzından ablasına anlatmaya çalışıyormuş. Usaktan geyiğin halini gören adam şüphelenip kuyunun başına gelmiş. Ne var da bu geyik buralara efilmeğe çalışıyor diye kuyunun kapağını araladığında bahçede gördüğü ışığı yine görmüş. Bu ışığın Fatiko'ya ait olduğunu hemen anlamış. Ölmek üzere olan Fatiko'yu kuyudan çıkarmış. Fatiko'nun kuyudan canlı çıktığına gören hizmetçi evden kaçmak istemişse de kaçamamış. Adam da bir ata bolca tuz yedirilmiş, bir ata da aç bırakmış iki gün sonra kadının bir bacağına bir ata, öbür bacağına da diğer ata bağlayıp atlara birer karbaç vurarak bırakmış. ters yönüne koşan atlar hizmetçiyi parça parça etmişler.

Elsa sürede karısı iyi olup ayağa kalkmış ve evlerinde mutlu bir hayat sürmeye başlamışlar.

Öçkten üç elma düşmüş, biri benim, biri dinleyenin biri de iyilerin başına olsun.

Masal No	:	
Masalın Adı	:	Aliko İle Fatiko
Anlatan	:	Makbule Bilen
Yaşı	:	50
Tahsilâ	:	İlkokul
Kimden dinlediği	:	Annesinden
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Karısı ölüp iki çocuğu ile kalan adam yeniden evlenir.
2. Üvey anne çocukları hiç sevmez ve öldürtüp kurtulmak ister.
3. Kadın, kocasının tarlaya ekeceği buğdayları gizlice kavurarak buğdayın bitmemesini sağlar.
4. Adam tarlada buğday bitmeyince şaşırır ve çok üzülür.
5. Kadın köyün yakınındaki bir yatıra gidip dua etmesini söyler.
6. Kadın kocasından önce gidip yatıra saklanarak yatır konuşuyormuş gibi yapıp çocuklarını öldürmesini ister.
7. Daha büyük bir cezaya çarpılacağını sanan adam karısının sözüne uyup çocuklarını kesmeye karar verir.
8. Bir kuş çocuklara öldürüleceklerini söyler.
9. Çocuklar evden kaçarlar. Susayan oğlan geyik izinden su içip geyik olur.
10. Bir bağcı kızı görüp evlenir.
11. Kiskanın hizmetçi Alikoyu kuyuya atar.
12. Adam karısını kuyudan kurtarıp mutlu olur.

M O T I F I N D E X

1. P250 Erkek ve kız kardeş.
Bir ailenin bir oğlu bir de kızı vardır.
2. P282 Üvey anne.
Üvey anne çocukları hiç sevmez, onlara ekmek bile vermek istemez.
3. (T)K851 Hileli oyun.
Üvey anne tarlaya ekilecek tohumları kavurarak hiç bir şey olmamış gibi tekrar işine koyulur.
4. M130 Şans ve talihin değişmesi.
Tarlasına ektiği buğdaylar yeşermeyince talihinin döndüğüne inanan adam çok üzülür.
5. V50 Dua
Karısının aklına dua etmek gelir.
6. V113 Türbeler.
Köyün az ötesinde bir türbe vardır.
7. K1832 Ses değiştirme ile aldatma.
Türbeye saklanan üvey anne sesini değiştirerek ses türbeden geliyormuş gibi yapıp kocasını kandırır.
8. S31 Zalim üvey anne.
Üvey anne hile ile kocasını kandırıp üvey çocuklarını öldürtmek ister.
9. S11 Zalim baba.
Adam bir felakete uğrarım korkusu ile çocuklarını kesmeye razı olur.
10. B211.3 Konuşan kuş.
Ekmeği yiyen kuş konuşup üvey annenin yaptıklarını anlatır. Çocukları keseceklerini söyler.
11. K700 Aldatma yolu ile kaçıp kurtulma.
Aliko, Fatiko'ya: "Ben boynundaki boncuğu kapıp kaçayım, sen de almak için kovalar gibi yaparsın. Aldatarak

evden uzaklaşır kaçarız." der.

12. D100 İnsanın hayvana dönüşmesi.

Fatiko kardeşine: "insan hangi hayvanın ayak izin-
de biriken suyu içerse o hayvana dönüşeceğini söyler.

13. D555.1 Hayvan izindeki suyu içme ile değiş-
me.

Susuzluga dayanamayan Aliko bir geyik izinde biri-
ken suyu içince geyiğe dönüşür.

14. E165 Hayvanlarla konuşma.

Bağ sahibi, bir kızla geyiğin konuştuklarını görün-
ce çok şaşırır.

15. F15 İlk görüşte âşık olma.

Bağ sahibi Fatiko'ya ilk görüşte âşık olur.

16. R41. 3.4 Kuyuya hapis etme.

Hizmetçi, Fatiko'yu kuyunun içine iterek kapağını
kapatıp hapseder.

17. R213 Evden kaçma.

Hizmetçi Fatiko'nun evden kaçtığını söyler.

18. R141 kuyudan kurtulma.

Geyiğin kuyunun yanından ayrılmadığını gören adam,
kuyunun kapağını açıp Fatiko'yu görür ve kurtarır.

19. U110 Aldatmanın ortaya çıkışı.

Adam hizmetçinin Fatiko kaçtı diye kendisini aldat-
tığını ortaya çıkarır.

20. Q416.2.1 Atların kuyruğuna bağlayarak ce-
zalandırma.

Adam karısını öldürmek isteyen hizmetçiyi atların
kuyruğuna bağlatıp parçalatarak cezalandırır.

21. Z71.1 Formülistik sayı 3

Gökten üç elma düşmüş.

A P T A L L A R

Bir varmış bir yokmuş. Vaktin birinde bir küçük kasabada babalarıyla yaşayan üç kız varmış. Bir gün kızların en büyüğü gölün yanındaki çeşmeye su getirmeye gider fakat saatlerce dönmeyiz. Meraklanan baba ortanca kızını gönderir o da uzun süre dönmeyiz, merakı daha da artan adam bu defa en küçük kızını gönderir. O da dönmeyince kendi ne oldu bu kızlara diye hayıflanarak gölün kenarına gider.

Bir de ne görsün üç kız da gölün kenarına oturmuş ağlaşmıyorlar mı. Meraklanan baba heyecanla "Ne oldu, niye ağlıyorsunuz" diye sorar.

Kızlardan en küçüğü "Ablam bir gün çocuğumuz olur da gelip bu göle düşüp boğulursa diyor ona ağlıyoruz" deyince kızlarının aptallıklarından küplere binen baba üçünü de bir güzel döğür. "Gidip dolaşacağım. Eğer sizin gibi geri zekâlı aptal insanlar bulursam size karışmayacağım. Fakat bulamazsam sizi dayaktan geberteceğim" deyip kızları eve göndererek kendi yola çıkar.

Yolda çamaşır seren bir gelinle karşılaşır. Gelin kendi halinde dalgın dalgın giden kızların babasına seslenir; "Hereden geliyorsun kardeşim" der. Adam da zaten sıkıntılı olduğundan "Cehennemden geliyorum bacı" der. Yoluna devam eder. Fakat gelin adamın peşi sıra seslenerek; "Hasan'ı da gördün mü" demez mi? İşte kızların gibi bir aptal daha diye düşünüp "Evet gördüm" der. Kadın; "Ne yapıyordu, bir şeye ihtiyacı var mıydı" deyince, "Evet, açdı, susuzdu, yardıma ihtiyacı vardı" der. Saf kadın; "Kardeş gel sana şu altınlarla paraları verem, götür cehennemde Hasan'a ver de karnını doyursun" der. Adam kadının verdiği altınları, paraları ve bazı eşyaları alıp gider. Peşinden birinin gelebileceğini düşünerek elbiselerini çıkarıp torbaya koyarak pijamasıyla kalır. O sırada gelinin babası eve gelir. Gelinin boynunda al-

tinleri göremeyince sorar: "Kızım, altınlarını ne yaptın?"

Yaptığı işi gayet normal sanan gelin; "Baba biri geldi. Nereden geliyorsun dedim. Cehennemden geliyorum dedi. Cehennemden geldiğine göre Hasan'ı gördün mü dedim. He dedi. Hasan açmış, susuzmuş ben de altınlarla evdeki paraları Hasan'a gönderdim. Biraz da çamaşır verdim" deyince sinirinden gelini evire çevire döğür. Atını alıp yola çıkar. Giderken adama rastlar. "Adama iki saat içinde buradan elinde bir bohça ile giden adam gördün mü" der. Adam; "Evet gördüm fakat o yaya gidiyordu, sen atlısın. Atın dört ayağınç atana kaçar adam iki ayakla nerelere varır" deyince attan inerek adama; "O zaman atım sende kalsın ben de ayakla gidip tez kavuşayım" der. Atı bırakıp yola çıkar.

Ata binen adam evinin yolunu tutar. Eve vardığında kızlarına; "Sizlere hiç karışmayacağım, yine akıllı olan sizsiniz. Sizden aptalları da varmış meğer" der ve mutlu bir hayat sürer.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Masal No : 42
 Masalan Adı : APTALLAR
 Anlatan : Şerife Sucu
 Yaşı : 60
 Tahsili : ilkokul
 İşi : Ev Kadını
 Kimden Dinlediği : Annesinden
 Derlenen Yöre : Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir adamın üç kızı vardır.
2. Çeşmeye giden kızların üçü de gölün kenarında ağlaşırlar.
3. Babaları niye ağladıklarını sorunca: "Çocuğumuz olur da bu gölde boğulursa" diye ağlıyoruz." der.
4. Adam kızları gibi başka aptal var mıdır diye dolaşmaya çıkar.
5. Yolda karşılaştığı çamaşır seren kadın adama nerden geldiğini sorunca sinirli adam "Cehennemden." der.
6. Kadın "Hasan'ı gördün mü?" diye sorar. "Gördüm." deyince altınlarını ve paralarını cehenneme götürmesi için verir.
7. Gelinin babası durumu öğrenince gelini dövüp atla adamın peşine düşer.
8. Adama yetişir tanımadığı için elinde bohça ile yoldan geçen adamı sorar.
9. kızların babası "Adamı gördüm, yaya idi. Sen atlısın." deyince adam atını bırakıp yaya gider.
10. Atı alıp eve giden adam kızlarına: "Sizden daha aptalları varmış." der.

M O T I F   I N D E X

1. F252.2 Üç kızkardeş.
Bir büyük kasabada babaları ile yaşayan üç kızkardeş vardır.
2. J2050 Mantıksız der görüşlülük.
Ablam: "Bir gün çocuğumuz olur da gelip bu göle düşüp boğulursa. diye ağlıyoruz." der.
3. J1701 Aptal kadın.
Aptal gelin adama: "Gel sana şu altınlarla paralarını verem, götür cehennemde Hasan'a ver de karnını doyursun." der.
4. J1100 Akıllılık, beceriklilik. Zeki insanlar ve hareketleri.
Adam: "Eveğ gördüm. Fakat o yaya gidiyordu. Sen atlısın. Atın dört ayağını atana kadar o iki ayakla nelerelere varır." der.
5. J1702 Aptal adam.
Gelinin babası: "Atım sende kelsin, ben de ayakla gidip tez kavuşayım." der. Atı bırakıp gider.

K E L O Ğ L A N

Bir varmış, bir yokmuş. Zamanın birinde bir adamın iki oğlu varmış. Bu adam ölünce çocuklarına miras olarak bir şapka, bir baston, giyilince görünmez yapan bir ceket ve bir uçan halı bırakmış.

Mirası bölüşürken iki kardeş kavga etmeye başlamışlar. O sırada Keloğlan oradan geçiyormuş. Neden kavga ettiklerini sorunca onlar da anlatmışlar.

Keloğlan: "Madem anlayamıyorsunuz, bana bir taş verin atayım. Kim önce gidip taşı getirirse uçan halı ve ceket onun olsun." demiş.

İki kardeş teklifi kabul etmişler. Keloğlan taşı atınca, kardeşler koşmaya başlamışlar. Keloğlan hemen ceketini alıp uçan halıya binmiş gitmiş. İki kardeşe de bir şapka ile bir baston kalmış.

Keloğlan gidip bir köye inmiş. O köyün de bir ağası varmış. Ağa: "Benim kızımın bir yerinde ben var. Kim neresinde olduğunu bilirse kızımı ona vereceğim." demiş. Keloğlan bunu duyunca ceketini giyip görünmez olmuş. Ağanın bahçesine gitmiş. Ağanın kızı da bahçeye çıkıp bir elma koparıp yemiş. O sırada Keloğlan kızın eteğinin ucundan bir parça kesip almış. Kız eteğinin kesik olduğunu görünce içeri girip elbisesini değiştirmiş. Keloğlan da görünmez ceketle içeri girmiş soyunan kızın göğsünün üstündeki beni görmüş.

Ağaya haber gönderip kızının benini gördüğünü ve evlenmek istediğini söylemiş. Ağa ve kızı: "Olamaz. Bir Keloğlan nasıl görebilir." demişler. Onlar inanmayınca Keloğlan bahçede olanları anlatıp eteğinden kestiği parçayı göstermiş. Ağanın kızını başka bir ağanın oğlu da istiyormuş. Kızın babası kızını Keloğlan'a vermemek için: "Gece karanlıkta iki yatak serilecek, kızım karanlıkta hangisinin yatağına girerse onun karısı olacak." demiş.

Keloğlan kabul etmiş. Yanına şeker, leblebi, gülyacı alıp gitmiş. Öteki oğlanın annesi oğluna: "Oğlum, keloğlanlar çok akıllı olur. O ne yaparsa sen de onu yap." demiş. Gece olunca ikisi de yatağına yatmış. Keloğlan, leblebi ve şekerleri yemeye başlamış. Öteki oğlan, keloğlan'a: "Ne yapıyorsun öyle." demiş. Keloğlan da: "Altıma yapıyorum." demiş. Öteki nedenini sorunca: "Kız gelip benimle yatsın diye." demiş. Bunu duyunca öteki gerçekten altına yapmış. Biraz sonra keloğlan gülyacına yatağına sürmeye başlamış. Obür oğlan yine ne yaptığını sormuş. Keloğlan: "Altıma yaptım ya, onu yatağıma sürüyorum." demiş. Öteki yine gerçek sanıp söylediğini yapmış.

Gece yarısı kız içeri girmiş. Önce ağanın oğluna doğru gitmiş. Bakmış ki çok kötü kokuyor. Kendi kendine: "Bu mutlaka keloğlan'dır. ağanın oğlu böyle kokmaz." demiş. Gidip Keloğlan'ın yatağına girmiş. Babası önceden kızına: "Sabaha kadar yatacaksın. Ben gelip gözümle göreceğim." demiş. Sabah gelince bakmış ki, ağanın oğlu pisliğin içinde, kızı da Keloğlan'ın koynunda.

Eemen ağanın oğlunu yatağı ile birlikte pencereden aşağı atmışlar. Kızı da keloğlanla kırk gün kırk gece düğün yapıp evlendirmişler.

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. Gökten üç elma düşmüş, biri anlatana, biri dinleyenlere, biri de bütün iyi kalpli insanlara olsun.

Masal No	:	43
Masalın Adı	:	KELOĞLAN
Anlatan	:	Abuzer Korkmaz
Yaşı	:	65
Yöre	:	Malatya Doğanşehir ilçesi
Tahsili	:	ilkokul
Kimden dinlediği	:	Küçüklüğünde komşusundan

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir adam ölünce iki oğluna miras olarak bir şapka, bir baston, giyilince görünmez yapan bir ceket ve bir uçan halı bırakır.

2. Oğlanlar dört parça mirası paylaşamazlar.

3. Keloğlan oğlanlara atacağım taşı kim önce getirirse uçan halı ile ceketini o alacaktır diye kandırır.

4. Oğlanlar taşı getirmeye koşunca ceketini giyip uçan halıya binen Keloğlan ortadan kaybolur.

5. Keloğlan uçan halı ile gidip bir köye iner.

6. Köyün ağası kızının bir yerinde beni olduğunu ve bu benin yerini bilene kızını vereceğini söylemesi üzerine Keloğlan benin yerini söyler.

7. Keloğlan'a kızını vermek istemeyen ağa, kızını isteyen bir başka ağanın oğlu ile Keloğlan'ı karanlık bir odada ayrı yataklara yatırıp kız kimin koynuna girerse kızını O'na vereceğini söyler.

8. Karanlık odaya serilen yataklardan birine yatan Keloğlan Bey oğluna altıma yapıyorum deyip altını ıslattırır, sonra da güzel kokuları kendi yatağına sürer. Kız Beyoğlu'nun yatağına yaklaşıncaya kadar kokudan Keloğlanı sanıp uzaklaşarak güzel kokan Keloğlanın koynuna girer.

M O T İ F İ N D E X

1. H1545 Hızlılık imtihanı.
Babalarının mirasını paylaşmayan iki oğlana attığı taşı önce getirme yarışı yaptırılır.
2. 1059 Sihirli ceket.
Oğlanlar taşı getirmeye koşunca Keloğlan sihirli ceketini giyip görünmez olur.
3. D1155 Sihirli halı.
Oğlanlar taşı getirmeye koşunca Keloğlan, sihirli halıya binerek uçar.
4. H50 Vücuttaki işaretlerle tanıma.
Ağa vücudundaki benin yerini bilene kızını vereceğini söyler.
5. (T)H359.3 Eş seçimi imtihanı.
Ağanın kızını isteyen bir Beyoğlu ile Keloğlan karanlık bir odada iki yatağa yatacak, kız kimin koynuna girerse O'nun karısı olacaktır.
6. (T)K93 İmtihanı kazanmak için hile yapılması.
Keloğlan, Beyoğlu'na "Altıma yapıyorum." deyip kandırarak Beyoğlu'nu altına yaptırır. Kendi yatağına ise gülyeği sürer.
7. (T)K2308 Hile ile evlenme.
Keloğlan yatağına gülyeği sürüp ağanın kızını kandırarak evlenir.

U Ç K Ö S E

Evvel zaman içinde bir zamanlar Malatya'da üç tane köse peşermiş. Bunların üçü de çiftçi imiş.

Bir gün iki köse birleşerek üçüncü köseyi kandırmaya karar vermişler. Bunun için iki köse tek başına tarlada çalışan kösenin yanına gitmişler. Her nasıl olursa köse diğer iki kösenin tarlaya geleceklerini öğrenmiş. Çamşadan iki tavşan alarak bunlardan birini eve bırakmış ve karısına: "Ben bugün arkadaşlarımı yemeğe getireceğim, çorba, içli köfte, pıstav ve helva yap" demiş. Öteki tavşanı alarak tarlaya gitmiş. İki Köse konuşa konuşa köse'nin yanına gelmiş. Her beşten sonra köse arkadaşlarını eve yemeğe davet etmiş. Yemeğe eve gitmeyi kabul eden köse'lerin yanında tavşanı ipinden çözüp: "Haydi eve git. Yanına misafir getireceğimi söyle. Çorba, içli köfte, pıstav ve helva yap" demiş. Tavşanı bırakmış. Tavşan koşarak oradan uzaklaşmış. Köseler: "Ne yaptın, tavşanı yanlış tarafa doğru gidiyor." demişler. Gayet sabırlı arkadaşlarına: "Siz karışmayın, o yolu bilir, yollarında çobuk çocuk çok o emin yerlerden eve gider." demiş. Akşama kadar tarlada üç köse hem oyalanmış hem de arkadaşlarına yardım etmişler. Akşam olup köse'nin evine girdince tavşanı evin avlusunda görüp şaşırılmışlar. Sofraya oturup da önlerine köse'nin tarlada söylediği yemekler gelince şaşkınlıkları daha da artmış.

İki köse, köse arkadaşlarına tavşanı kendilerine vermesi için yalvarmışlar. Köse: "Ben yalnızım. Çocuğum yok işte bu tavşanla eve haber iletiyorum." demiş. Ama arkadaşlarının aşırı ısrarı üzerine tavşanı 50 altına satmış. İki köse tavşanı almış ve tarlaya gitmişler. Akşama kadar çalışmışlar. Akşam olurken de tavşanı bırakıp git hanıma şu şu yemekleri yap" diye tembih etmişler. Ellinden kurtulan tavşan dağlara doğru kaçıp gitmiş.

Akşam eve geldiklerinde ne tavşan varmış ne de söylenilen yemekler yapılmış. Öteki köse'nin kendile

ini kandıracağını bir sürü de altınlarını ellerinden aldığı anlamışlar. Kendilerini kandıran Köse'yi öldürmeyi planlamışlar.

Doğru Köse'nin evine gitmişler. Köse arkadaşlarının kendini öldüreceklerini anlayıp hemen bir plan kurmuş. Planına göre arkadaşları gelince karısına: "Kalk ayran getir" diyecek, karısı da ağırdan alacak ve bıçağını çıkarıp yalandan karısını öldürecekmiş. Biraz daha inandırıcı olsun diye karısının karnına hayvan postu arasına kanlı ciğer yerleştirmiş.

İki Köse geldiğinde onlara: "Yahu halledilmeyecek ne var ki? Sinirlenmeyin, hele ayranlarımızı içip rahat rahat konuşalım." demiş. Karısına dönerek de: "Hanım, arkadaşlarım yorumuşlar. Hemen ayran yap." demiş. Karısı da anlaştıkları gibi yavaş davranınca hemen bıçağını çıkarıp iki Köse'nin gözü önünde bıçaklamış. Kadın kanlar içinde yere yığılmış. Köseler çok korkmuşlar: "Aman arkadaş ne yaptın. Bizim için karını öldürdün." demişler.

Köse gayet sakin yerinden kalkıp duvarda asılı olan kavalını alıp iki uzun hava çalmış, kavalın sesine kadın dirilmiş. Hiç bir şey olmamış gibi odadan dışarı çıkmış. Köseler arkadaşlarına bu kavalı kendilerine vermesi için yine yalvarmaya başlamışlar. Köse: "Olmaz, vermem. Canım sıkıldığı zaman ya da kızınca karıyı bıçaklıyorum sonra da kavalı çalıp diriltiyorum. Kimseye vermem kavalını" demiş. Daha sonra da ancak 50 altına verebileceğini söyleyip Köse'lere 50 altın karşılığında kavalı satmış.

İki Köse evlerine gitmişler. Birisi karısına niye doğru dürüst yemek yapmadın diye bağırması. Sonra da bıçağını çıkarıp kadının karnına saplamış. Kadın kanlar içinde yere yığılıp ölüvermiş. Köse kavalı eline alıp karısının başında çalmaya başlamış. Kadın dirilmemiş. "Köse yine bizi kandırdı." demişler. Artık Köse arkadaşlarına

Kanmayıp kesin öldürmeye karar vermişler.

Köse'nin evine gitmişler, Köse'yi bir torbaya koymuşlar ki götürüp ırmağa atalar. Köse'nin bulunduğu terba sırtlarında bir hayli yol gitmişler, ırmağa yaklaşıncaya acıktıklarından önce karınlarını doyurmayı düşünmüşler. Köseyi bir ağacın dibine bırakıp karınlarını doyurmaya gitmişler. Karınları doyunca da yatıp uyumuşlar. Çuvalın içindeki Köse koyun seslerinin geldiğini duyup çuvalın içinden: "Kralın kızını istemem." diye bağırmaya başlamış. Sesi duyan çoban koşarak çuvalın yanına gelmiş. Çuvaldaki Köse'ye: "Ne oluyor. Ne Kralın kızını istemiyorsun. Niye çuvalın içindesin." demiş. Köse de: "Beni Kralın kızı ile evlendirmek istiyorlar, ben başkasını seviyorum. Beni Kralın kızı ile evlendirmek için zorla götürüyorlar." demiş. Çoban "İstersen çık senin yerine ben çuvalın içine gireyim. Beni götürsünler. Kralın kızı ile ben evleneyim." demiş. Kurnaz Köse de: "Karşılığında bana ne vereceksin." demiş. Çoban: "Sana bütün koyunlarımı veririm." deyince kabul etmiş. Çoban Köse'yi çuvaldan çıkarıp kendi içine girmiş. Köse de çuvalın ağzını sıkıca bağlayıp koyunları alıp oradan uzaklaşmış.

Uykudan uyanan Köse'ler ağacın dibine gelip çuvalı alarak ırmağın kıyasına gelmişler. İrmağın en derin yerine atmışlar. Köylerinin yolunu tutmuşlar. Köyün alt başına gelince önünde sürü ile Köse'yi görmüşler.

Köse muhabbetle arkadaşlarına sormuş. Onlara? "Keçke biraz daha ileri atsaydınız. İrmağın içi koyun hayıyor. Ancak bu kadarını çıkarabildim." demiş. Köse'nin sözüne kadan diğer Köse'ler hemen ırmağa koşarak en derin yerine atlayıvermişler. Köse kurnazlığı sayesinde diğer Köse'lerden kurtulmuş. Koyunlarla evine gelip karısı ile mutlu bir hayat sürmüştü.

Gökten üç elma düşmüş. Biri dinleyenlerin, biri benim, biri de bana bu masalı anlatan büyüklerimin olsun.

Masal No	:	44
Masalın Adı	:	UÇ KÖSE
Anlatan	:	Hafize Işık
Yaşı	:	65
Tahsili	:	Tahsili yok.
İşi	:	Ev Hanımı
Kimden Dinlediği	:	Küçükken annesinden
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir gün iki köse birleşerek üçüncü köse'yi kandırmak isterler.

2. Köse arkadaşlarının kandırmak için yanına geleceklerini öğrenip plan kurar.

3. Köse iki tavşan alıp birini eve bırakarak, diğerini tarlaya götürür. Karısına da yapacağı yemekleri tenbih eder.

4. Köselerin yanında bağlı tavşanı çözerek, çorba, içli köfte, plav, helva yapması için haber gönderir.

5. Köseler eve gidince arkadaşlarının karısının tavşana tenbihlenen yemekleri yaptığını görünce çok şaşırırlar.

6. Köseler arkadaşları olan köse'den tavşanı 50 altına satın alırlar.

7. Köseler tavşanı arkadaşları gibi tarladan yemek tenbih edip bırakırlar, tavşan eve gitmez.

8. Köseler arkadaşını kandırdığı için öldürmeğe eve giderler.

9. Köse arkadaşlarının yanında karısını öldür-

müş gibi yapıp kavali ile diriltir.

10. Ölen kadının dirilmesine şaşırın köse'ler 50 altına değersiz bir kavali satın alırlar.

11. Köse'nin biri karısını öldürür fakat kavali çalınca diriltemez.

12. Köseler arkadaşlarını kesin öldürmeye karar verip çuvalın içine hapsederler.

13. Irmağa atmak için götürürken yemek yemek için bırakırlar.

14. Köse çuvalın içinden: "Kralın kızını almam" diye bağırınca, yanından geçen çobanı kandırıp çuvaldan çıkararak çobanı çuvala hapseder.

15. Çuvalı ırmağa atan köseler köye giderken koyunlarla Köse arkadaşlarını görünce çok şaşırırlar.

16. Köse, arkadaşlarına: "Irmak koyun kaynıyordü, bu kadar çıkarabildim." deyince, Köseler suya atlayıp boğulurlar.

M O T İ F İ N D E X

1. K2370 Çeşitli aldatmalar.
İki köse birleşerek üçüncü köse'yi aldatmak isterler.
2. K1900 Eileler, sahtekârlıklar.
Köse iki tavşan alıp birini evde barakıp, diğeri-
ni tarladan eve haber gönderiyormuş gibi hileye baş vurur.
3. K130 Değersiz hayvan satışı
Köse tavşanı çok değerliymiş gibi gösterip 50 al-
tına satar.
4. K500 Ölünden veya tehlikeden aldatma yolu-
yla kurtulma.
Köse arkadaşlarının kendini öldüreceklerini anla-
yıp plan kurar.
köse: "Kralın kızını sen al" diye çobanı çuvala
sokup kendi ölünden kurtulur.
5. K1860 Yalandan ölüm taklidi etme sureti ile
aldatma.
Köse önceden karısının karnına sardığı hayvan pos-
tu ve ciğere bıçağı saplar. Kadın ölmüş gibi kanlar için-
de yatarak Köseleri kandırır.
6. D1210 Sihirli müzik aletleri.
Köse, kavalı ile iki uzunhava çalınca kadın dirilir.
7. K140 Değersiz nesnelere satışı.
Köse arkadaşlarına 50 altın karşılığında değersiz
bir kavalı satar.
8. Q590 çeşitli cezalar.
Köse karısına: "Niye yemek yapmadın?" diye bağırıp
bıçaklayarak ceza verir.
9. H150 Diriltmenin durumları.
Köse ölen karısının başında kavalı çalar ama diril-
temez.
10. Çuvala hapis etme. (T) R 46.1
Köseyi yakalayıp çuvalın içine hapsederler.

HALİL EMMİ'NİN ALTINLARI

Bir varna, bir yekmaş. Bir zamanlar Akçadağ'ın bir köyünde Halil Emni diye bir adam yaşamış. Halil Emni oldukça yoksulmuş. Köylüler yardım etmese açlıktan ölmüş. Bereket versin köylüler ekmeğe, yemek getirir, para verir, elbise alırmaş.

Günün birinde çeşme önünde köylülerle otururken köylülerden biri: "Yahu Halil Emni, sen yıllardır neye boşu boşuna yoksulluk çekiyorsun. Bu toprakların, bu ülkenin sahibi, yöneticisi bir padişah var. Git padişaha sana para versin. O zaman kimseye muhtaç olmadan yaşarsın." demiş. Bu sözler Halil Emni'nin aklını karıştırmış. Yoksul olmasına yoksulluk ama, o güne kadar kimseden bir şey istememişmiş. Yardım edenler Halil Emni istemeden Allah rızası için vaparlarmaş.

Evine giden Halil Emni Çeşme önünde olan konuşmaları karısına anlatmaş. "Sen ne dersin benim?" demiş.

Kadının içine bir umut ışığı yanmış. Hiç olmazsa ömürlerinin sonuna doğru yoksulluktan kurtulacakları için sevinmiş. Artık köylülere yük olmayacaklarını düşünmüş. Kocasına: "Git tabii bey. Bunda toprağın sahibi hiç yoksul olur mu? Bize birazcık yardım yapmakla malı mülkü biter mi? Git söyle padişaha da yardım etsin bize." demiş.

Karısı da isteyince Halil Emni'nin gitmekten başka çaresi kalmamaş. Bir sabah erkenden yola koyulmuş. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Restlediği köylerde tanıdığı misafiri olmuş, rastlamazsa dağda taşta bulduğu sebze, meyveyi yeyip pınar başlarında serin sularından içmiş. Kocaman ağaçların koyu gölgeleğinde yatıp uyumuş. Nihayet bir gün padişahın sarayına ulaşmaş.

Kapıda nöbet bekleyen askerler Halil Emni'nin yolunu kesmişler. Ne istediğini sormuşlar. Padişahı göre-

ceğini söyleyen Halil Emmi'yi kapıdan çevirmek istemiş- lerse de başaramamışlar. "Ne yapacaksın padişahı" diye sorduklarında Halil Emmi: "O'na diyeceklerim var. O'nun dışında kimseye söyleyemem." demiş. Çaresiz kalan asker- ler durumu padişaha bildirmişler. Padişah da merak edip huzura gelmesine izin vermiş.

Asker önde, Halil Emmi arkada giriyorlar saraya. Asker, Halil Emmi'yi padişahın odasının kapısına kadar getirdikten sonra geri dönmüş. Halil Emmi, üstüne başı- na çeki düzen verip kapıyı çalmış.

Padişah: "Girin" demiş, gür sesiyle.

Halil Emmi içeriye girmiş. Ama, oda o kadar büyük- müş ki ilk bakışta padişahı görememiş. Çevresine bakınıp durmuş. Kendi kendine de: "Allah Allah, padişahın sesi burda ama, kendisi ortalıkta yok. Acaba padişah da mı Al- lah gibi insanlara görünmüyor." demiş.

Padişah, Halil Emmi'nin kendini göremediğini an- layınca seslenmiş. "Buradayım baba, bu tarafa gel." demiş.

Halil Emmi, sesin geldiği yöne bakmış. Padişahı gö- rünce de yanına yürümüş. Padişah, altın kaplamalı, ahşap oymalı tahtında oturuyormuş. Halil Emmi'ye yer göstermiş. "Otur baba" demiş.

Gösterilen yere oturan Halil Emmi neden buraya gel- diğini uzun uzun anlatmış. Padişah da hiç sesini çıkar- madan dinlemiş. Her şeyi anlatan Halil Emmi en sonunda: "İşte böyle padişahım. Hiç olmazsa ömrümün son yıllarını rahat içinde geçirelim. Bize yardım edin." demiş.

Padişah: "Sen hiç merak etme baba. Yardım yapacağım, Ama birkaç gün burda kal. Uzun yoldan geldin. Dinlen hele." demiş. Tam bu sırada öğlen ezanı okunmuş. Ezan bitinceye ka- dar ne padişah sesini çıkarınmış, ne de Halil Emmi. Ezandan sonra padişah tahtından kalkmış. Halil Emmi'ye: "Sen raha- tına bak. Ben nanez kılacağım." deyip yandaki odaya geç- miş.

Halil Emri namazın ne olduğunu bilmiyormuş. Faşır-
mış. Yine de "Namaz ne demek" diye sormamış. Beklemiş.
Eiraz sonra da padişahın mıraltısını duymuş. "Acaba padişah
kiminle konuşuyor" diye düşünüp merakından kapının önüne
gelmiş. Bakmış ki kapı aralık, başını uzatıp içeriye göz
gezdirmiş. Padişah, diz çöküp oturmuş, ellerini havaya
kaldırmış dua ediyormuş.

Ne diyor diye kulak vermiş: "Allah'ım, verdiğin
nimetler için sana şükran borçluyum. Faha çok ver ki, ben
de yoksullara vereyim. Herkesin karnını doyurayım. Aç
açık kimse kalmamasın. Senin gücün her şeye yeter. Daha çok
ver Allah'ım." dediğini duymuş.

Halil Emri, padişahın kiminle konuştuğunu, Allah'ın
kim olduğunu da bilmiyormuş. O'nu da herkes gibi bir insan
sandığından canı sakılmıy. Birden kapıyı itip içeri gir-
miş. Padişahın kafasını tutmuş. Padişah'a: "Bana bakan
padişahım. Bu toprakların, bu ülkenin yöneticisi, sahibi
sizsiniz diye rızkanı sizden istenece geldi. Ama görüyo-
rum ki siz de başkasından istiyorsunuz. Kimdir sizden de-
ha güçlü olan adam. Size rızık veren o Allah dediğiniz kişi
kimdir?" demiş.

Padişah Halil Emri'ye gülmüş. Eiraz da küstahlı-
ğını cahilliğine vermiş. Acıması cahil ihtiyarın haline.
Sakin bir şekilde: "Doğru söylersin bebe. Bu toprakların
yöneticisi, sahibi benim. Ama, benden büyük Allah var. O
ki gökyüzünde, yer yüzünde ne varsa hepsini yaratmıştır.
Bir insanları da Allah yaratmıştır. Cahlılara can, akıl-
sınlara akıl vermiştir. Herkesin içinden geçenleri, ne
düşündüğünü, kalbinin temiz olup olmadığını çok iyi bi-
lir. İste ben, rızkanı bu Allah'tan istiyorum. O bana ve-
riyor, ben de yoksullara veriyorum." demiş.

Halil Emri'nin kafası karışmış. Padişah'a: "Fahi bu
Allah nerede?" demiş. Padişah: "Kerde ararsan O oradadır."
demiş. Halil Emri: "Köyde ararsan orda da olur mu?" diye sor-
muş. Padişah: "Olur tabii." demiş. Halil Emri: "Allah rızık

isteyen herkese verir mi?" diye sorup "Verir" cevabını alınca biraz düşünmüş ve: "Öyleyse ben de Allah'tan isterim. Sizden niye isteyim ki?" demiş.

Padişah: "İste ama, ilkin namaz kılmasını, dua etmesini belle." diye kargılık vermiş.

Halil Emmi de: "Bunları ben bilmem ki, siz belletin." deyince padişah kabul edip bir ay serayında konuk etmiş. Namazı, daşını öğrenen Halil Emmi gün gelip çıkmış yola. Az gitmiş uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Rastlarsa bir köye Tanrı misafiri olmuş, rastlamazsa bulduğu dağ mayvelerini yenmiş, soğuk pınarlardan su içip kocaman ağaçların gölgesinde yatıp uyumuş.

Nihayet bir gün köylerinin yakınında bir pınarın başına gelmiş. Buz gibi suyu varmış pınarın. Her yer ağaçlıkmış. Kuşlar civıldaşıp duruyormuş. Halil Emmi kana kana su içmiş. Elini yüzünü yıkamış. Güneşe bakınca ikindi namazı geldiğini anlamış. Ağaçların serin gölgesinde namazını kılmış. Sonra da ellerini havaya kaldırıp duaya başlamış.

"Allah'ım herkese rızkanı veriyormuşsun. Bana da vereceksin. Yoksa ellerimi indirmem. Kalkmam yerinden. Sabah olsa, ömrüm bitse yine indirmem ellerimi. Rızkanı almadan şurdan şuraya gitmem." demiş.

Halil Emmi duasını yaparken ayağı kaşınmış. Kaşımak için elini uzatınca bir şeye çarpmış ve "şingirt" diye bir ses çıkmış. Eğilip bakmış. Bir de ne görsün, koca bir küp altının üstünde oturuyor muymuş.

"Allah duamı kabul etti. Bana rızkanı verdi." diye kalkınca daha çok şaşırılmış. Çünkü o küpün yanında iki küp daha duruyormuş.

Halil Emmi küplerden birinin kulpundan tutup kaldırmaya çalışmış, ama küp o kadar ağırmış ki, yerinden oynatamamış. Kendi kendine: "Amaan, üç küpü buraya kadar getiren Allah eve de getirir. Şimdi ben eve giderim hanımla otu-

rur duamızı yaparız, Allah da kabul edip altınları eve kadar getirir." demiş. Belli olmaları için de küplerin ağzına birer beyaz taş koymuş. Sonra da neşe ile evine gitmiş.

Halil Emmi'nin döndüğünü duyan herkesi bir merak almış. Herkes: "Acaba Padişah huzuruna kabul etmiş mi? Onunla konuşmuş mu? Ne kadar yardım yapmış? Gelirken ne getirmiş?" diye birbirine sormaya başlamış.

Altı arkadaş aralarında sözleşmişler. "Gidip Halil Emmi'nin kapısını dinleyelim. Ne yapmış padişahın yanında? Neşelenmeye geçecek kadar para alabilmiş mi?" demişler.

Halil Emmi, olan biten her şeyi karısına anlatmış. Daha sonra da: "Hadi hanım, oturup duamızı yapalım. Allah da altınları buraya getirsin." demiş. Altı arkadaş üç küp altın lâfını duyunca çalgına dönmüş. "O altınları bu ihtiyara yedirmeyelin. Biz paylaşalım kendi aramızda. Her birimize yarım küp altın düşer ki, yemekle bitmez." demişler.

Adamlar, koşa koşa pınarın başına gelmiş. Gerçekten de üç tane üzerlerinde beyaz taş bulunan küp duruyormuş. Sevinçten az kalsın akıllarını oynatacaklarmış. Taşları kaldırıncaya donup kalmışlar. Küpün birinde yılan, birinde çayan, öbüründe de akrep kaynaşıyormuş. Öyle zehirliymiş ki bunlar, sokar sokmaz insanı öldürürmüş.

Altı arkadaş taşları hemen yerine koymuş. İçlerinden biri: "Bu işin içinde bir iş var. O koca moruk bizim kapıyı dinlediğimizi anladı, ölmemiz için de küplerde altın var dedi." demiş. Diğer bir arkadaş da: Arkadaşlar, Halil Emmi bizi öldürmek istedi. Gelin biz de küpleri götürüp usulca Halil Emmi'nin bacasından içeri dökelim. Ölmek nasıl olurmuş görsün." demiş. Bu teklifi herkes kabul etmiş. Ceketlerini çıkarıp küplerin ağzına sıkı sıkıya bağlamışlar. İkişer ikişer küplerin kulpundan tutup köye götürmüşler. Halil Emmi'nin damına çıkmışlar. Küplerin ağ-

zını hafifçe açıp içinde kaynayan yılan, çıyan ve akrep-
lere son bir defa daha bakıp bacadan aşağıya aktarıver-
mişler. Ses çıkarmadan ve kimseye görünmeden oradan uzak-
laşmışlar. Bu arada Halil Emmi ile karısı dua ediyormuş.
Bacadan aşağı şangır şangır altınlar dökülünce dualarını
bitirmişler.

Halil Emmi karısına dönerek: "Gördün mü hanım, sa-
ne söylememiş miydin pınara kadar getiren Allah eve de
getirir diye. İşte getirdi bak. Artık biz de zengin ol-
duk. Biz de başkasına yardım ederiz." demiş.

Karı kocayı öldü sanan altı arkadaş ertesi gün Ha-
lil Emmi'yi kahvede görünce çok şaşırılmışlar. Halil Emmi
hayatından memnün gülerек şekalar yapıyormuş. Yoksul ki-
şilere de bol bol altın veriyormuş. Bu arada büyük bir
ziyafet çekeceğini ve bu ziyafete çevre köylerdeki yoksul-
ları davet edeceğini anlatmış.

Altı arkadaş yaptıklarından utanmış ve Halil Em-
mi'ye her şeyi anlatıp özür dilemiş. İçinde hiç bir kötü-
lük olmayan Halil Emmi de bu altı cahil arkadaşını bağış-
lamış. O günden sonra köylüler bir birine daha saygılı
ve iyi niyetli olmuş. Halil Emmi sayesinde pek çok yok-
sul rahata kavuşmuş. Köyde mutlu bir hayat başlamış.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım kerevetine.

Masal No	:	45
Masalın Adı	:	HALİL EMMİ'NİN ALTINLARI
Anlatan	:	Seyithan Karakuş
Yaşı	:	65
Tahsili	:	Orta
İşi	:	Serbest
Kimden dinlediği	:	Akçadağ Ören köyünden bir ihtiyardan.
Derlenen yöre	:	Akçadağ

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir zamanlar Akçadağ'ın bir köyünde Halil Emmi denen bir adam
2. Köylülerin kışkırtması ile Padişah'tan para istemeye gider.
3. Padişah Halil Emmi'yi dinler yardım edeceğini söyler.
4. Padişah namaz kıılıp dua edince Halil Emmi şaşırır.
5. Padişah Allah'tan yardım dilediğini gören Halil Emmi: "Ben rızkımı senden istiyorum sen başkasından. Kim bu Allah?" diye padişahın yakasına sarılır.
6. Padişah kendinden büyük Allah olduğunu ve herşeyin sahibinin O olduğunu, herkesin rızkının Allah tarafından verildiğini anlatır.
7. Padişaha: "Ben istesem bana da verir mi?" der.
8. Padişah isteyen herkese Allah rızkını verir der.
9. Padişah, Halil Emmi'ye dua edip namaz kıl-

ması gerektiğini söyler.

10. Namaz kılmasını ve duaları bilmeyen Halil Emmi'ye Padişah Ramaz kılmasını öğretir.

11. Bir pınar başında namaz kılan Halil Emmi dua edince yanında üç küp altın peydah olur.

12. Altınları buraya kadar getiren Allah eve de getirir düşüncesi ile bırakıp eve gider.

13. Halil Emmi evinde karısı ile altınların eve gelmesi için dua eder.

14. Halil Emmi'yi duyan altı kişi koşarak çeşme başına gider altın küplerini bulur. Kapaklarını açınca altınlar yılan, çıyan ve akrep olur.

15. Altı kişi Halil Emmi kendilerine kasten yaptı düşüncesi ile ceza vermek isterler.

16. Küpleri köye getirip Halil Emmi'nin bacasından içeri boşaltırlar. Küplerdeki yılan, çıyan, akrepler tekrar altına dönüşür.

M O T I F I N D E X

1. P10 Padişah
Bu ülkenin sahibi, yöneticisi padişaktır.
2. (T)V56 Namaz
Padişah namaz kılmak için yandaki odaya geçer.
3. V50 Dua
Padişah diz çöküp, ellerini havaya kaldırarak dua eder.
4. V201 Allah
Halil Emmi Allah'ın kim olduğunu bilmez.
5. V51 Duanın ve namazın öğrenilmesi.
Padişah Halil Emmi'ye dua ve namaz öğretir.
6. V56.1.3 İkinci namazı.
Halil Emmi güneşe bakıp ikinci namazı geldiğini anlar ve namazını kılar.
7. V52 Duanın esrarengiz gücü.
Halil Emmi, "Allah'ım herkese rızkını veriyormuşsun. Bana da vereceksin, yoksa ellerimi indirmem. Kalkmam yerimden." deyince altın küpünün üstünde oturduğunu ve yanında iki küp daha altın olduğunu görür.
8. D2100 Sihirli hazine.
Halil Emmi dua edince üç küp altın peydah olur.
9. (T)V390 Kader inancı.
Altın küplerini kaldıramayan Halil Emmi, üç küpü buraya kadar getiren Allah'ın eve de getireceğine inanır. "Hanımla oturur duamızı yaparız Allah da altınları evimize getirir." der.
10. H50 İşaretle tanıma.
Halil Emmi belli olmaları için küplerin ağzına birer beyaz taş koyar.
11. Z71.1 Formülistik sayı 3

Halil Emmi küplerin ağzına üç taş koyar.

12. W137 Meraklılık.

Halil Emmi'nin döndüğünü duyan herkes merak eder.

13. N450 surlara kulak misafiri olma.

Halil Emmi'nin kapısını altı arkadaş dinlerler.

14. K440 Değerli surların öğrenilmesi.

Halil Emmi'nin çeşme başında üç küp altını olduğunu öğrenirler.

15. N510 Hazine bulunan yer.

Hazine çeşme başında üç küp içindedir.

16. D2100 Altı arkadaş çeşme başında altın

küplerini bulurlar.

17. D400 Değişmenin diğer şekilleri.

Altı arkadaş küplerin üstündeki beyaz taşları kaldırdıklarında altınlar yılan, çıyan ve akrebe dönüşür.

18. (T)d424 Böceklerin nesneye dönüşmesi.

İçinde yılan, çıyan ve akrep dolu küpleri bacadan aşığı dökünce hayvanlar altına dönüşür.

K Ö Y D E K Ö S E

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde develer tellal iken eski zaman içinde bir köyde bir köse varmış.

Kış kösenin yaşadığı köyde odun, yiyecek, içecek az olduğu için köylüler aralarında bir anlaşma yapmışlar. Bu anlaşma gereği kış bitene kadar her gün birinin evinde kalıp yayıp içip eğleneceklermiş.

Önce Köse'nin evinde kalmaya karar vermişler. Köse o gün tüm hayvanlarını kesmiş. Tüm yiyeceklerini o gece köylülere yedirmiş. Herkes yayıp içip eğlenmiş.

İkinci gün kimse Köse'yi evine davet etmemiş. Çok üzülen Köse, hiç olmazsa bu kestiğim hayvan derilerini şehre götürüp satayım diye yola çıkmış.

Bir zaman yürüdüktan sonra çok yorulmuş ve bir ağacın gölgesine yatıp uyumuş. Kalktığında yeni başına da gördüğü bir kuşu yakalamış, yoluna devam etmiş.

Bir süre daha gittikten sonra bir konağa rastlamış. Bu konağa misafir olmuş. Evde otururken kuşunu avucuna alıp sıkmış. Kuşun beğirtisine konağın sahibi: "Bu ne istiyor" diye sormuş. Köse de acıktığını söylemiş. Köse bir daha kuşunu sıkmış. Kuş yine bağarmış. Adam: "Yine ne istiyor" demiş. Köse de: "Dolapta tatlı var diyor" demiş.

Adam hayret etmiş ve kuşu kendisine sakmasını söylemiş. Köse de bir teneke altın karşılığında kuşu satmış.

Köse köye döndüğünde önüne gelene hayvan derilerinin bir teneke ettiğini söylemiş. Bu söylenti bütün köye yayılmış. Herkes hayvanlarını kesip, derilerini alıp şehre gitmiş.

Derilerin hiç para etmediğini gören köylüler

hem çok üzölmüş, hem de Köse'ye hınç bilemişler.

O günden sonra Köse'ye çok kızdıklarından aralarında karar alıp bütün köylü tuvalet ihtiyacını Köse'nin evinin bahçesine yapmaya bağlamışlar. Bahçe pislikten batmış ev ahıra dönmüş. Bunun üzerine Köse tuvalet pisliklerini çuvallara doldurup bir eşeğe yükleyerek yola çıkmış. Yolda altın götüren iki adam görmüş. Tanışmış, ahbab olmuş. Altın sahipleri: "Gece bizimle yatabilirsin. Sabah yoluna gidersin." demişler. Köse de: "Hayır sizinle yatamam. Yoluna gitmem lâzım. Benim malım çok değerli. Güvenip gece yazıda yabanda kalamam!" demiş. Sahiden malının çok değerli bir şey olduğunu sanan iki kişi Köse'ye kalması için çok ısrar edince Köse de razı olup onlarla geceyi geçirmeye karar vermiş.

Gece Köse'nin uyuduğunu sanan altın sahipleri, Köse'nin eşeğini alarak bir yere saklayıp dönmek üzere gitmişler. O an Köse hiç sesini çıkarmamış. Sonra da onlar ayrılınca ayrılmaz hemen kalkıp onların hayvanları ile birlikte altınlarını alıp köye gitmiş.

Köyde her rastladığına "Her çuval başı tuvalet pisliklerinizi bir çuval altınla değiştirdim" diye söylemiş. Şaşkına dönen, altınları görünce çileden çıkan köylüler Köse'yi öldürmeye karar vermişler.

Öldürüleceğini anlayan Köse dağa kaçmış. Orada bir çobanla karşılaşmış. Çobana: "Padişahın kızını bana zorla verecekler. Bütün köylü ne olur al padişahın kızını diye peşimde" demiş. Çoban: "Ben alırım" deyince elbiselerini değiştirmişler. Köse çobanın koyunlarını almış, çoban da köye gelmiş. Köylüler çobanı köse zannederek suya atmışlar. Yüzme bilmeyen çoban denizde boğulmuş. Köse ise çobanın koyunlarını alıp köye getirmiş. Köylülere "Denizde binlerce koyun vardı ancak bir kısmını getirebildim" deyince köylülerin hepsi suya atlayıp boğulmuşlar.

Bütün köy Köse'ye kalmış, zengin olup muradına ermiş.

Masal No	:	46
Masalın Adı	:	KÖYDE KÖSE
Anlatan	:	Hamit Özer
Yaşı	:	35
Tahsili	:	İlkokul
İş	:	Çiftçi
Kimden dinlediği	:	Çocukluğunda büyüklerinden.
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Köse'nin yaşadığı köyde kışın yiyecek içecek az bulunmaktadır.
2. Köy halkı, kış bitene kadar her gün birinin evinde yeyip içmeğe kaşar verir.
3. Önce Köse'nin evinde yeyip içerler.
4. Köse bütün hayvanlarını kesip köylüsüne yedirir.
5. İkinci gün kimse köse'yi evine davet etmez.
6. Köse, kestiği hayvanların derisini saklamak için şehre götürür.
7. Yolda bir kuş yakalayıp, bir zengin konağına misafir olur.
8. Köse kuşu hile ile bir teneke altın karşılığı satar.
9. Köye dönen köse, hayvan derileri bir teneke altın ediyor diye köylüye hayvanlarını kestirir.
10. Köylülük köse'ye çok kızdıklarından tuvalet ihtiyacını köse'nin evinin bahçesine yaparlar.
11. Köse, tuvalet pisliklerini çuvala doldurup

satmak için şehre götürür.

12. Yolda altın götüren iki adamla karşılaşır.

13. Adamlar değerli bir şey sanıp köse'nin çuvalalarını çalarlar.

14. Köse de adamların altınları ile hayvanlarını alıp köye gider.

15. Köylülerin kendisini öldüreceğini anlayan köse kaçarak dağda bir çobanı kandırıp elbise değişir.

16. Köylüler çobanı köse sanıp denize atarak öldürürler.

17. Çobanın koyunları ile köye gelen köse "Denizde koyun dolu" deyince herkes denize atlar ve boğulur.

M O T I F İ N D E K

1. H240 Diğer doğruluk imtihanları.
Her gün birinin evinde yenip içilecek diye köse bütün yiyeceklerini köylülere yedirir.
2. K1299 Şahsiyeti renvide edecek pozisyon-
da aldatma.
İkinci gün kimse Köse'yi evine davet etmez.
3. W136 Sahtekârlık.
Köse avucuna aldığı kuşu sıkıp bağırarak acık-
tım diyor (konuşuyor) diye sahtekârlık yapar.
4. K1299 Hile.
Kuşu konuşuyor diye hile ile bir teneke altın kar-
şılığı satar.
5. K999 Tehlikeli aldatma.
Köse, hayvan derileri birer teneke altın ediyor
diye köylüyü aldatıp hayvanlarını kestirir.
6. Q550 Garip cezalar.
Ceza vermek için bütün köylü tuvalet ihtiyacını
Köse'nin bahçesine yapar.
7. K300 Çalınmış mellar ve aldatmalar.
Uyumuş gibi yapan Köse, eşegini çalanlar gidince
altınları ve onların hayvanlarını alıp gider.
8. Q260 Cezalandırılan kabahatler.
Köylüler Köse'yi öldürmeye karar verirler.
9. K299 Aldatıcı pazarlık.
Köse Padişahın kızına karşılık çobanın elbisele-
rini ve sürüsünü alır.
10. Q211 Öldürme yolu ile cezalandırma.
Köylüler çobanı Köse sanıp suya atarak öldürürler.
11. K499 Diğer aldatmalar
Köse: "Denizde binlerce koyun var" deyince henkes
denize atlar.

Y A L A N C I K E Ç İ

Bir varmış bir yokmuş, Evvel zaman içinde bir kulübede yaşayan ihtiyar bir adamla bu adamın üç oğlu varmış.

Fakir olan bu adamın eline üç beş kuruş geçince evine bir keçi almış.

Çocuklarına; "Her gün bu keçiyi biriniz çayırda otlatacaksınız" demiş. Büyük oğlan sabah olunca bu keçiyi almış çayırın en yeşil yerlerinde otlatmış. Akşam olunca "Karnın doydu mu" diye keçiye sormuş. Keçi, "Evet" demiş. Eve birlikte gitmişler. Babası, "Oğlum bu keçiyi iyice doyurdun mu?" demiş. Yaşlı adam bir de keçiye sormuş. Keçi; "Karnım doymadı, beni hep taşlıkta otlattı" demiş. Yaşlı adam oğlunu yalan söylediği için evden kovmuş.

Sabah olunca ortanca oğlu keçiyi alıp çayırın daha yeşil bir yerine götürmüş.. Ağabeyisinin düştüğü hataya düşmek istememiş. Akşam olunca ortanca oğlan da keçiye "doydun mu" diye sormuş.. Keçi; "Evet doydum. Karnım patlayacak. Eve gidelim" demiş. Eve gelmişler. Babası: "oğlum, bu keçinin karnını doyurdun mu" demiş. Çocuk; "Evet baba, karnı patlayacak şekilde doydu" demiş. İhtiyar keçiye de sormuş. Keçi, "Hiç doymadım, hep toprakta otlattı beni" demiş. İhtiyar keçinin sözlerine inanıp yalan söylediği için ortanca oğlunu da evden kovmuş.

Sabah olmuş, küçük oğlu da bu keçiyi almış ve daha yeşillik bir yere götürmüş. Akşam olunca küçük oğlan ağabeyileri gibi "karnın doydu mu" diye sormuş. Keçi; "Evet doydum, haydi gidelim" demiş. Eve gittiklerinde ihtiyar oğluna; "oğlum keçiyi doyurdun mu diye sormuş. Çocuk; "evet baba" demiş. İhtiyar keçiye de sormuş. Keçi; "karnım hiç doymadı. Hep çalılıklarda otladım" demiş. Adam küçük oğlunu da yalanca diye diğer oğulları gibi kovmuş.

Sabah olunca bu sefer ihtiyar keçiyi çayıra kendisi götürmüş. Akşama kadar otlatmış. Akşam olunca "karnın doy-

du mu" demiş. Keçi; "evet doydum. Eve gidelim" demiş. Eve geldiklerinde keçi marıldanmaya başlamış. Ne diyor diye kulak verdiğinde "karnım hiç doymadı, hep çakıl taşlarında otladım" dediğini duyunca, "Vay yalancı keçi seni vay" deyip oğullarını boşu boşuna evden kovuşunun üzüntüsü ile biçiğini çıkarıp keçiye keser.

İhtiyar pişmanlık duyguları ile kulübesinde oturduğursun, biz gelelim oğullarına.

Yıllarca bir marangozun yanına girerek çalışan ve işinin artık ustası olan büyük oğlu bir gün ustasına memlekete dönmek istediğini ve ihtiyar babasının yanına gitmek istediğini söyler. "Sana gitmeden önce bir hediye vereceğim." diyen ustası bir küçük masa hediye eder. "Bu masayı al açıl masam açıl dediğinde türlü türlü yemekler saçılır" demiş. Hediyesini almış yola koyulmuş. Bir hanâ gelmiş. Geceyi orada geçirmiş. Handakilere masasının marifetini göstermiş. Gece olmuş. Otel sahibi bunun yanına gelerek uyurken sihirli masayı almış ve yerine aynısından başka bir masa koymuş. Sabah olmuş. Büyük oğlan hiç farkına varmadan evinin yolunu tutmuş. Babası sevinçle oğlunu karşılamış. Oğlan babasına hediyesinin marifetini göstermek istemiş.

Babasına; "babacığım, bütün komşuları çağır. Gelsin yemek yesinler" demiş. Bütün komşular gelmiş. Oğlan, "açıl masam açıl" demiş. Fakat masada hiç bir değişiklik olmamış. Komşuları çok gülüp alay etmişler, babası da üzüntüsünden kahrolmüş. Hancı ise bu sihirli masa sayesinde hem konuklarını ağırlıyor hem de para kazanıyormuş.

Ortanca oğlu da evden koğulduktan sonra gidip bir değirmende çalışmaya başlamış. Yıllarca çalıştıktan sonra bir gün o da ustasına artık ayrılıp babasının yanına gitmek istedi söylemiş. Ustası da çalışmalarından çok memnun olduğu için ona bir eşek hediye etmiş. "Bu eşeğin önüne bir havlu koy sana altın versin" diye de tenbih etmiş.

Ağabeyisinin kaldığı han bu çocuğun da yolunun üzerinde olduğundan o da bu handa kalmış. Hancı yatak parası ile yemeğin parasını peşin isteyince getirmek için ahıra

gitmesi hancıyı şüphelendirmişti. Çocuğu takip eden hancı eşeğin önüne havlu koyup arkasından altın aldığı görünce hemen benzer bir eşek bulup eşeği değiştirmiş. Ortanca oğlan hiç farkına varmamış.

Eve gelen oğlan, babasına artık hiç para sıkıntısı çekmeyeceğini söylemiş. Eşeğin önüne bir havlu koymuş. Fakat eşekte bir şey görülmemiş. Babası oğullarının bu davranışlarına çok üzülmüş.

Kardeşlerinin başına gelenleri öğrenen küçük oğlan da çalıştığı işten ayrılarak babasının yanına gitmek ister. Ustası buna da diyerek ustaların yaptığı gibi bir hediye verir. "Al şu tokmağı sana karışan olursa Vur tokmağım vur dersin vurur" diye tenbih eder.

Küçük oğlan tokmağı bir torbaya koyarak yola çıkar. Kardeşlerinin konakladığı hana gelir. Hancının gözü önünde bir müşteriye sataşarak "vur tokmağım vur" deyip tokmağının hünerini gösterir. Tokmağı çok beğenen hancı gece gizlice oğlanın odasına girer. Tam götürceği sırada uyur gibi yapan oğlan "vur tokmağım vur" deyince tokmak hancının kafasına inip kalkmağa başlar. Hancı oğlana "durdur şunu" diye yalvarır. Çocuk "Ağabeylerinin sihirli masası ile eşeğini vermezsen durdurmam" deyince "durdur vereceğim" der. Eşeği ve masayı alan oğlan neşe içinde eve döner. Masayı ve eşeği ağabeylerine verir.

Küçük oğlan: "Babacığım, komşuları çağır gelsinler" der. Komşular gelince ilk önce büyük oğlan masasının marifetini gösterir. Herkes yer içer çok memnun olur. Küçük oğlan eşeğinin önüne bir havlu tutarak aldığı altınlardan birkaçını fakirlere verir. Tam bu sırada eve bir hırsız girdiğini gören küçük oğlan "vur tokmağım vur" diyerek tokmağının hünerini gösterip hırsızı kovmuş.

Oğullarının hünerlerine çok sevinen baba, oğulları ile mutlu bir hayat sürmüştü.

Masal No	:	47
Masalın Adı	:	YALANCI KEÇİ
Anlatan	:	Ramazan Çiftlikçi
Yaşı	:	30
Tahsili	:	Köksek
İşi	:	Öğretmen
Kinden Derlediği	:	Küçükken anneanesinden
Derlenen Yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir adam evine bir keçi satın alır.
2. Üç oğlu da keçiyi iyi otlattığı halde keçi aç kaldım dediği için çocukları evden koğulur.
3. Oğullarını koğan baba keçinin yalan söylediğini anlayıp, keçiyi keser.
4. Bir marangoz yanında çalışan küçük oğluna ustası "Açıl masam açıl" dediğinde yemekler veren bir masa hediye eder.
5. Hancı masayı değiştirir.
6. Bir değirmende çalışan ortanca oğlana da ustası önüne havlu tutunca altın sıçan bir eşek hediye eder.
7. Aynı handa kalan kardeşinin de eşeğini hancı değiştirir.
8. Küçük oğlana da ustası "Vur tokmağım vur" deyince vuran bir tokmak hediye eder.
9. Küçük oğlan da aynı hana gelir. Hancı tokmağı tam çalacakken "Vur tokmağım vur" deyip hancıyı döver.
10. Ağabeylerinin masa ve eşeğini alarak getirir.
11. Oğullarının; masa, eşek ve tokmağının hünerini gören baba çok sevinir. Oğullarıyla mutlu bir hayat sürerler.

M O T İ F İ N D E X

1. P 251.6.1 Uç erkek kardeş.
Uç kardeş sıra ile keçiyi yayarlar.
2. B 211 İnsan gibi konuşan hayvanlar.
B 211.1.2 Konuşan keçi.
Keçi, "Karnım doymadı, beni hep taşlıkta otlattı" der.
3. P 444 Narangoz.
Büyük oğlan yıllarca narangoz yanında çalışır.
4. D 1472.1.7 Sihirli masa.
Ustası, "Açıl masam açıl dediğin zaman türlü yemekler saçılır" der.
5. P 443 Değirmenci.
Ortanca oğlan yıllarca bir değirmencinin yanında çalışır. Değirmenci ayrılırken oğlana mücevher veren eşek hediye eder.
6. B 103 Mücevher veren hayvanlar.
B 103.1.1 Altın üreten eşek.
Usta, "Bu eşeğin önüne bir havlu koy, sana altın versin." der.
7. Q 550 Hayret verici garip cezalar.
Hancı tokmağı çalacağı sırada, "Vur tokmağım vur" diyerek hancıyı cezalandırıp çaldığı eşek ve masayı alır.
8. Z 271.1 Formülistik sayı. (3)
Adamın üç oğlu vardır.

G Ü D Ü K A L İ

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ben ananın beşiğini tığır mıngır sallarken bir zamanlar bir kadınla bir erkek varmış.

Bunların hiç çocukları olmamış. Allah'a her zaman yalvarır, "olsun da bir küçükük çocuğumuz olsun" derlermiş.

Uzun zaman sonra duaları kabul olmuş ve bir çocukları doğmuş. Çocuk çok küçükmiş. Anne ve baba hiç olmamasından yine de iyidir diyerek sevinmişler. Adını Ali koymuşlar. Küçük olduğu için de GÜDÜK Ali diyorlarmış .

Yıllar geçmiş, GÜDÜK Ali'nin boyu pek büyümemiş ama ailesine yardım eder duruma gelmiş.

Bir gün annesi tarlada çalışan kocasına yemek götürmeğe hazırlanıyormuş. GÜDÜK Ali annesine yalvarmış. Anne ne olur babama yemeği ben götürüyüm demiş. Annesi ne kadar izin vermek istememişse de oğlunun ısrarına dayanamayıp izin vermiş. GÜDÜK Ali 'yi atın sağ kulağına koymuş, yemekleri de atın üstüne bağlamış. GÜDÜK Ali tarlaya gelince babasına seslenmiş. Babası nerdesin deyince atın sağ kulağındayım, gel beni al demiş.

Babası GÜDÜK Ali'yi ve yemeği alıp bir ağacın dibine götürmüştü. İştahla yemeğini yeyip karnını doyurunca su içmek istemiş. Su küpünde suyun kalmadığını görünce su getirmeğe çeşmeye gitmek istemiş. GÜDÜK Ali "Baba sen çok yoruldun, ben sana su getiririm" demiş.

Su küpünü ata bağlatıp yine atın kulağına oturmuş. Çeşmeye gelmiş. "Üpü su ile doldurmak için uğraşırken kırıp vermiş. Şimdi küpü kırıdığını babama söylersen bana kızarak diyerek korkmuş ve çeşmenin kenarındaki elma ağacına çıkıp düşünmeye başlamış. O sırada kocaman bir dev çeş-

meye su içmeye gelmiş. Çeşmeye eğilince yerdeki su birikintisinde GÜDÜK Ali'nin aksini görmüş. Kafasını yukarı doğru kaldırarak, "senin adın ne güzel çocuk" demiş. Adınan Ali olduğunu söylemiş. Daha sonra "Ali bana bir elma versene" demiş. GÜDÜK Ali elmayı usatınca Ali'yi tutup cebine koymuş. Evinin yoluna tutmuş. Evine vardınca GÜDÜK Ali'yi yemek istemiş.

GÜDÜK Ali'yi cebinden çıkarıp yere bırakmış. Kendi de odun getirmek için dışarı çıkmış. O sırada GÜDÜK Ali duvardaki küçük küçük merdiven gibi ufacak oyuklara tutuna tutuna çıkıp bir oyuğa saklanmış. Dev gelince GÜDÜK Ali'yi aramış, seslenmiş. Bulamayınca GÜDÜK Ali "tavandayın gel de al" demiş. Dev küçük çocuğun oraya nasıl çıktığına hayret etmiş. Ne yaptıysa da tavandaki oyuğa ulaşamamış. GÜDÜK Ali'ye oraya nasıl çıktığını sormuş. Fakat Ali gibi çıkabilmesi mümkün değilmiş.

GÜDÜK Ali odunları yakıp kor etmesini söylemiş. Dev odunları yakıp oldukça bol kor yapmış. GÜDÜK Ali o korların üstüne oturunca aşlağıya ineceğini söylemiş.

Dev de saf bir dev olduğundan ateşlerin üstüne oturmuş ve oturmasıyla da alev alıp yarmaya başlamış. GÜDÜK Ali de dev ölünce tavandan inip babasına gidip olanları anlatmış. Babası at arabasını getirip devin evindeki kıymetli eş yalarını ve altınları alıp evine götürmüştü. Varlık içinde mutlu bir hayat sürmüşler.

Gökten üç elma düşmüş , üçü de dinleyenlerin başına.

Masal No	:	48
Masalın Adı	:	GÜDÜK ALI
Anlatan	:	Süleyman Özdemir
Yaşı	:	63
Tahsili	:	ilkokul
İşi	:	Çiftçi
Kimden dinlediği	:	Küçüklüğünde köy büyüklerinden.
Derlenen yöre	:	Malatya Doğanşehir ilçesi, Polat kasabasına bağlı Pirpirim Köyü.

EPIZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir ailenin hiç çocuğu olmas. Bir çocuk için Allah'a her gün yalvarıp "Olsun da küçücük bir çocuğumuz olsun." derler.
2. Bu ailenin çok küçük bir çocuğu olur.
3. Çocuk çok küçük olduğundan çocuğa Güdük Ali derler.
4. Yıllar geçer çocuğun boyu bir türlü büyümmez.
5. Bir gün annesi Güdük Ali'yi atın kulağına koyup, atın sırtına da yemeği sarıp tarlaya gönderir.
6. Güdük Ali babasına su getirmek için çeşmeye gider, çeşmede su küpünü kırar.
7. Suyu gelen dev Güdük Ali'yi yakalayıp evine götürür.
8. Devın elinden kurtulan Güdük Ali tavana çıkar. Dev Güdük Ali'ye yetişemeyince nasıl çıktığını sorar.
9. Güdük Ali hile ile devi ateşe oturtup yakar.
10. Devın altınlarını alan Güdük Ali ve ailesi zengin olur.

M O T I F I N D E X

1. V50 Dua
Bir aile çocukları olması için sürekli dua eder.
2. F530 Olağanüstü küçük kişiler.
"Olsun da küçük bir çocuğumuz olsun." diyen ailenin çok küçük bir çocuğu olur.
3. T596 Çocuğa isim koyma.
Çocuk çok küçük olduğu için çocuğa Güdük Ali derler.
4. L112.2 çok küçük kahraman.
Güdük Ali Devi ateşe oturtup yakarak öldürür.
5. G100 Büyük dev.
Kocaman bir dev çeşmenin başına gelir.
6. G420 Dev tarafından yakalanma.
Dev Ali'yi tutup cebine koyar.
7. G501 Aptal dev.
Dev saf olduğundan Güdük Ali'nin sözüne kanıp ateşe oturur.
8. G550 Devden kaçış.
Güdük Ali duvardaki oyuklara tutunup tavana çıkarak bir oyuğa saklanır.
9. (T) 402 Zengin olma.
Devin altınlarını ve mallarını alan Güdük Ali ve ailesi zengin olur.

G O G O Z İ K

Fir varmış bir yolmuş. Evvel zaman içinde bir ka-
rı koca ile bunların bir oğulları varmış. Bu oğullarına
bir gün evlendirmişler. Bunların bir de inekleri varmış.
Fir gün gelinleri ineği seçmeğe gitmiş. Beklemiş, bekle-
mişler bir kadıncağız gelmemiş.

Kaynana: "Bu gelin gelmedi. Hele gidip bakayım.
Bu zeyna kadar ahırda ne yapıyor?" demiş. Kayın deden
de: "Habrın otar biraz bakılan. Çındı gelir." demiş.

Fir gelinin geline. Gelin ineği seçerken bir ka-
bahet varmış. Bu sırada inek de başına sallanmış. Gelin:
"Aman inek kabahet yaptığını sakın kaynana söylemesen
gelinliğini getirip sana giydireceğim." demiş. Gelinliği
getirip ineğe giydirmiş. Kaynana sonunda sabredememiş:
"Gidip bakayım. Bu gelin gelmedi, ne oldu?" demiş. Aşağı
gidip bakmış ki ne bakmış. Inek gelinlik elbisesi giymiş.
Gelin de karısına oturmuş ağlıyor.

Kaynana: "Gelin ne oldu? Bu inek gelinlik elbise-
sini niçin giydi?" demiş.

Gelin de: "Sus anne, kabahet yaptım. Sine söyleme-
sin diye getirip gelinliğini giydirdim." demiş. Kaynana
de: "Aman kayınpederine söyletesin ben de gideyim sandık-
tan gümüş kemerini getirip beline bağlayayım." demiş.
Hemen gidip sandıktan gümüş kemerini getirip ineğin beli-
ne bağlanmış. Kayın deden karısı da gidip gelmeyecek merak-
lanmış. Gidip bakmış ki ineğe gelinlik giydirmişler, belii-
ne de gümüş kemer bağlanmışlar. Adam şaşırmış. Karısına:
"Ne oldu böyle?" diye sormuş.

Karısı: "Aman sus. Gelin kabahet yapmış. Getirip
gelinliğini giydirmiş. Ben de gümüş kemerini bağladım ki
sana söyletesin." demiş.

Kayın deden de: "Aman sakın oğluma söyletesin.
Ben de gideyim sandıklı ceketimi getirerek giydireyim."

demiş. O da gidip sarmalı ceketini getirerek ineğe giydirmiş. Oğlan beklemiş beklemiş bakmış ki ne gelen var ne de gidenlerden bir haber. Kendi kendine: "Kalkayın, gideyim. Bekayın ne oldu bunlara." demiş. Oğlan gidip bakmış ki dedün dernek... İnek gelinlik giymiş, gümüş kemeri beline bağlanmışlar, üzerine de sarmalı ceketini giydirmişler. Çoğkına dönen oğlan: "Ne oldu?" diye sormuş.

Febası durumu anlatmış: "Gelin bir kabahat işlemiş, sana söylemesin diye gelinliğini giydirmiş. Annen de bana söylemesin diye gümüş kemerini getirip beline bağlamış. Ben de sana söylemesin diye sarmalı ceketini getirip giydirdim." demiş.

Oğlan da sinirlenip: "Ulan bu dünyada ne deli insanlar arasında kaldım. Bacımı alayım da akıllı insanların diyarına gideyim." demiş. Atına atlayıp yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş bir de arkasına bakmış ki bir arpa boyu yol gitmiş. En sonunda bir şehire vesal olmuş. Çok susamış. İlk kapıyı çalıp su istemiş. O sırada da evde hiç su yokmuş. Adam hemen büyük kasını yolcuya su getirmesi için pınara göndermiş. Kız bakraçları olup pınara gitmiş. Bakraçları çeşmenin önüne koymuş. Su dolarken o da dalıp gitmiş. Kendi kendine: "Şu yolcu beni alsa da, bir çocuğumuz olsa da, adını Gogozik koysak da salına salına gelip şu duta çıkarsa da dut yerken ağaçtan düşüp ölse de ben anası olarak ağlamaz mıyım?" demiş, dizine vura vura basmış figanı... Derken evdekiler bir beklemiş, iki beklemiş, kız gelmemiş. Adam bu sefer ortanca kasını göndermiş. Kıza: "Ablan gitti gelmedi. Bak ne oldu? Git suyu al da çabuk gel." demiş. Kız gitmiş bakmış ki ablası dizine vuranak figan ediyor. "Hayrola abla ne oldu?" diye sormuş. Ablası: "Şu gelen adam beni alsa da, ondan bir oğlum olsa da, adını Gogozik koysak da, salına salına gelse de, şu duta çıkarsa da dut yediği yerde duttan düşüp ölse de, sen teyze olsan ağlamaz mısın?" deyince, kardeşi: "Aman nasıl ağlamam." diyerek ağlamaya başlamış.

Adamcağız susuzluktan yanarak suyu beklemekte olsun, babe bu defa küçük kızını göndermiş. Kızına: "Kızım hoş. Ablaların gelmedi. Bu adamcağız susuzluktan öldü. Git sunları al da gel." demiş. Küçük kız pınarın başına gitmiş ki bir de ne görsün. Ablaları karşı kenğıre geçmiş diplerine vurarak ağlıyorlar. Ablalarına: "Hayrola ne oldu?" diye sormuş. Ablaları: "Gel hele bizi gel. O gelen misafir beni olsa da, bendən bir oğul olsa da, adını Gogozik koysak da, salını salını gelse de su dute çıkse da, dut yediği yerdən düşüp ölse de teyşesi olarak ağlamaz mısın?" deyince küçük kız da: "Aman nasıl ağlarım." deyip ağlamaya başlamış.

Evdakilər yine beklemişler, beklemişler. Bakmışlar ki ne gelen var ne kızlardan bir haber. Bu defa adam kızların annelerine: "Kadıncağız, git hele. Bu kızlar gitmedi. Allah sorunu hayır eyleye. Başlarına bir iş ni geldi? Hemen git sunları al da gel. Bu misafir burada yandı kevrıldı." demiş. Kadıncağız doğru pınara gitmiş. Bakmış ki üç kızı da üç yerdən figan ediyorlar. Annelerini görünce sanki ölü evinde imiş gibi daha da figan etmeye başlamışlar.

Anneleri: "Ne oldu böyle sizlere? Niye ağlayorsunuz?" deyince, büyük kız: "Bu gelen misafir beni olsa da, bendən bir oğul olsa da, adını Gogozik koysak da, salına salına gelse de, su dute çıkse da, dut yediği yerde düşüp ölse de sen de büyük annesi olsan ağlamaz mısın?" deyince annesi: "Aman nasıl ağlarım, Büyük annesi öle!.." diye o da figan etmeye başlamış.

Beklemekten canı su kesilen misafir: "Allah Allah bunde bir hayır vardır. Benim başına mı çıkacak var. Bu nedir. Giden gelmiyor. Başımı alıp gideyim bari." demiş.

Kızların babası: "Dur bakalım çabu. Bir de ben gideyim." demiş. Adamcağız pınarın başına gelince bakmış ki bir figandır kopuyor. Şaşırıp kalmış. Kendi kendine: "Acaba bizim büyük kızın başına bir iş ni geldi de bunların

hepsi oturmuş ağlaşıyor." diye düşünmüş. Telaşla yanlarına yaklaşıp: "Ne var? Hayrola. Ne oldu da hepiniz birden ağlaşıyorsunuz?" diye sormuş.

Büyük kız: "Aman bebeciğim ne ola. O gelen misafir beni olsa da benden bir oğlu olsa da adını Gogozik koyacak da, salına salına gelse de, su dutun başına çaksa da, dut yediği yerde düşüp ölse de, sen dedesi olsan ağlamaz mısın?" demiş.

Adam da: "Ah dedem ölsün." diyerek onlardan daha fazla figan etmeye başlamış.

Adam bir beklemiş, iki beklemiş gelen yok giden yok. Kalkıp pınarın başına kendisi gitmiş. Bir de ne görsün. Bütün aile pınarın başında oturmuş figan ediyor. Çaçırıp kalmış. Adam: "Hayrola, ne oldu size böyle, niye hep birden ağlaşıyorsunuz?" diye sormuş. Büyük kız ortaya atılıp: "Ey adam, sen beni alsan da, benden bir oğlun olsa da, adını Gogozik koyacak da, salına salına gelse de, sen babası olsan ağlamaz mısın?" demiş.

Adam: "Tuh, Allah belanızı versin. Fen akıllı dıgarlara göç edeyim derken bir de ne göreyim benim evdeki deliler turenin akıllılarından daha akıllıymış." demiş. Atına atlayarak hemen geri memleketine dönmüş. Evine gelip evhalkına : "Bizim delilerimiz elin akıllılarından daha akıllı imiş." demiş ve yemişler, içmişler, mutlu bir hayat sürmüşler. Onlar ermiş muradına biz çıkalım ke-revetine.

Masal No	:	49
Masalın Adı	:	GOGOZIK
Anlatan	:	Ertem Yaşar (M.Şahin Ertem tarafından derlenmiştir)
Yaşı	:	65
Tahsili	:	İlkokul
İş	:	Esnaf
Kimden dinlediği	:	Çocukluğunda
Derlenen yöre	:	Malatya merkez

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Bir gün gelin inek sağarken kabahat işler, kaynanasının duymasından korkar.
2. Kaynanasına söylemesin diye gelinliğini getirip ineğin sırtına giydirir.
3. Kaynanası ahırda durumu görünce o da kaynatasına söylemesin diye kemerini getirip ineğin beline bağlar.
4. Kaynatası nerde kaldılar diye ahıra inince duruma şaşırıp o da oğlan duymasın diye sırmalı ceketini ineğin üstüne örter.
5. Oğlan ev halkı ne yapıyor ahırda diye yanlarına gidince gördüğü manzaraya sinirlenip, deliler arasında kaldığını söyleyerek saçını alıp akıllı insanlar arasına gideyim diye evi terkeder.
6. Misafir olduğu bir evde çeşmeye su getirmeye giden kızlar peş peşe dönmezler, evin sahibi de gidip dönmeyince çeşmenin başına kendisi gider.
7. Çeşmenin başında ailece olmayan çocuklarının ölümüne ağlayışları karşısında bizinkiler bunlardan daha akıllı imiş deyip evine döner.

M O T İ F İ N D E X

1. J1701 Aptal kadın.
Süt sağarken kabahat işleyen gelin kaynanasına söylemesin diye gelinliğini ineğe giydirir.
2. J1851 Hayvana hediye.
Kaynana gelinin kabahatini kaynataya söyleresin diye ineğe gümüş kemerini verir.
3. J1702 Aptal adam.
Kayın peder gelinin kabahatini oğlana söylemesin diye sırmalı ceketini ineğe giydirir.
4. J2050 Mantıksız dar görüşlülük.
Gelin, kaynana ve kaynata mantıksız ve çok dar görüşlüdür.
5. (T)J1701.2 Aptal kız.
"Çocuğum olsa da suya düşüp ölse ben ağlamaz mıyım" diye küçük kız pınarın başında ağlar.
6. J2400 Aptalca taklitler.
Diğer kızlar da kardeşlerine bakıp onlar da küçük kardeşleri gibi ağlarlar.
7. J1700 Aptallar.
Adam, karısı ve üç kızı da ortada bir şey yokken "Küçük kızın çocuğu olsa da, düşüp ölse de ağlamaz mıyız." diye aptalca ağlarlar.

K O R K A K H E R I F

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber iken, develer tellal iken ben dedenin beşiğini tıngır mıngır sallarken ülkenin birinde bir Korkak Herif varmış. Her şeyden korkarmış. Korkusundan helaya bile gidemezmiş. Helaya bile avradı götürürmüş.

Avradı bu durumdan bıkmış usanmış. Yine bir gün Korkak Herif'i helaya götürmüş. Avradı adamı helaya götürmekten bıktığı için onu dışarıda bırakıp kapıyı içeriden kilitlemiş. Korkak Herif gece yarısı dışarıda kalmış. Çok korkmuş. Avradına içeri alması için: "Anen kaçı, yaman kaçı, beni it yiyecek, kurt yiyecek" diye yalvarmış. Ama nafiye. Bütün yalvarmalarına rağmen avradı Korkak Herif'i içeri almamış.

Korkak Herif avradına: "Maden beni içeri almayırsun bana bir avuç un ile bir yumurta ver de gideyim" demiş. Avradı Korkak Herif'e istediğini vermiş. Korkak Herif bunları aldıktan sonra yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gikmiş. Bir de bakmış ki uzaktan bir ışık görünmüş. Korkak Herif bu ışığa doğru yürümüş. Yaklaştığında bir ateşin başında yedi tane devin oturduğunu görünce çok korkmuş. Gidecek hiç bir yeri olmadığından çaresiz devlerin yanına varmak zorunda kalmış. Devler Korkak herifi görünce çok sevinmişler. Kendi kendilerine: "Eise iyi bir ev geldi. Bunu kazana atar, güzelce pisirir yeriz." demişler. Hemen Korkak Herif'i buğur etmişler. "Hoş geldin kardaş" demişler.

Devler Korkak Herif'e gözdağı vermek için yerdaki büyük taşları avuçlarının içinde öfeleyerek leblebi gibi yapmışlar. Korkak Herif çok akıllı imiş. Avradından aldığı unu henen cebinden çıkarıp avcunun içinde öfeleyip üfürmüştü. Bunun üzerine devler korkmuşlar. "Bu nasıl adam. Taşı un gibi etti." demişler. Korkak Herif bunları daha da korkutmak için taşı sıkıyormuş gibi yapıp cebindeki

yumurtayı sıkıyormuş. Devler hayretler içinde kalmışlar. Taşın nasıl suyunu çıkardı diye Korkak Herif'ten daha da korkmaya başlamışlar. Devler daha sonra Korkak Herif'e: "Kardeş bize git de dağdan odun getir" demişler. O zamanda da dağdan odun getirmesi çok zormuş. Korkak Herif'e kocaman bir kendir vermişler. Fakat Korkak Herif bu "Kendir ne ki bana daha büyük bir kendir verin ki dağı sırtlayayım getireyim" demiş. Korkak Herif böyle deyince devler korkmuş. "Aman kardeş sen gitme biz gider getiririz" demişler.

Devler Korkak Herif'ten korktukları için O'nu öldürmeye karar vermişler. Kendi aralarında: "Yatağını damın altına sereriz, oradan üzerine kaynar su dökeriz" demişler. Düşündüklerini yapan devler adam ölmüştür diye yaklaştıklarında yatağın kimildiğini görünce şaşırılmışlar. "Kardeş, kardeş kalk hele demişler. "Nasıl bu gece rahat yattın mı" diye de sormuşlar. Korkak Herif: "Hiç iyi yatmadım. Çok sıcaktı, terledim." demiş. Devler şaşırmış ve korkmuşlar. Aralarında: "Bu nasıl adam. Üzerine üzerine o kadar kaynar su döktük ölmedi" demişler. Bunun üzerine devler "Yatağını dama serer alttan şişleriz" diye konuşuyorlarmış. Korkak Herif bu konuşmaları duymuş. Gece dama yatağını serdiklerinde hemen loğ taşını yatağın içine koyup kendi bir köşeye saklanmış. Devler, yedi yerden hem şişleyip hem de: "Kemiği ne kadar da sertmiş" diye söyleneşler.

Sabah Korkak Herif'in yatağının yanına gittiklerinde bakmışlar ki yatak yine kimildi. Yanına yaklaşıp: "Kardeş kardeş kalk hele" demişler. Korkak Herif yatağından doğrulunca da: "Nasıl bu gece rahat yattın mı" diye sormuşlar. Korkak Herif hiç istifini bozmadan: "İyi yatabadım. Sivrisinekler gece beni çok ısır-
dı" demiş.

Devler bakmışlar ki bundan kurtuluş yok. "En iyisi kendi aramızda babamızın mirası için döğüşüyormuş gibi

yapıp buna da biraz altın verip kurtulsalım" demişler. Kendi aralarında döğüşüp babalarının mirasını bölüşmüşler. Korkak Herif'e de bir torba altın vermişler.

Altını alan Korkak Herif oradan ayrılıp doğru kendi evine dönmüş. Karısı altınlarla gelen kocasını çok iyi karşılamış. Mutlu bir hayat sürmüşler. Onlar ermiş muradına, biz de erelim muradımıza.

Gökten üç elma düşmüş. Biri bana, biri size biri de masal sevenlerin başına olsun.

Masal No	: 50
Masalın Adı	: KORKAK HERİF
Anlatan	: Ulviye Balaman
Yaşı	: 50
Tahsili	: İlkokul
İşi	: Ev hanımı
Kimden Dinlediği	: 85 Yaşında vefat eden kayın pederi Rıza Balaman'dan.
Derlenen Yöre	: Malatya merkez.

EPİZOTLARINA GÖRE ÖZETİ

1. Korkusundan helaya bile gidemeyen adamı karısı eve almaz.
2. Adam yanına un ile yumurta alıp yola çıkar.
3. Yolda bir ateşin başında oturan yedi devle karşılaşır.
4. Devler adamı korkutmak için taşı öfeleyince adam da unu öfeler. Daha sonra taşın suyunu çıkarıyormuş gibi yapıp avcundaki yumurtayı ezer.
5. Devler adamdan korkup hile ile öldürmek ister.
6. Devler adamın yatağını damın altına serip damdan üzerine kaynar su dökerler. Adamı öldüremezler.
7. Adamın yatağını dama serip alttan şişlerler. Adam yatağa loğ taşı koyup kendi dışarda yatar, yine öldüremezler.
8. Devler adamı öldüremeyince adamdan kurtulabilmek için bir torba altın verip gönderirler.

M O T I F I N D E X

1. W121 Korkaklık.
Adam korkusundan belaya bile gidemez.
2. G0 Devler.
Yaklaştığında ateşin başında yedi tane devin oturduğunu görür.
3. C611 Yasaklanan ev.
Bütün yalvarmalarına rağmen karısı korkak Herif'i içeri almaz.
4. E1563 Eüner İmtihanı.
Devler büyük taş avuçlarında öfeleyerek leblebi gibi yapar. Korkak Herif de cebindeki unu avcuna alıp öfeleyip, taş un yapmış gibi üfüler.
5. K1710 Devin korkutulup hareketten men edilmesi.
Devler, unu avucurda öfeleyen Korkak Herif'ten taş un etti sanıp korkarlar.
6. K1950 Yalan yiğitlikle aldatma.
Korkak herif taşı sıkıyormuş gibi yapıp, yumurtayı sıkarak suyunu çıkarır.
7. K500 Ölünden veya tehlikeden aldatma yoluyla kurtulma.
Devler Korkak Herif'in yatağını damın altına serip kaynar su dökerler. Korkak herif yatağında yatmayıp kurtulur.
8. K500 Ölünden veya tehlikeden aldatma yoluyla kurtulma.
Devler korkak Herif'in yatağını gece dama serip alttan şişerler. Yatağa loğ taşını koyan Korkak Herif ölünden kurtulur.
9. Q190 Odüllendirme.
Devler Korkak Herif'ten kurtulmak için bir torba altın verirler.
10. Z71.1 Formülüstik sayı.
Gökten üç elma düşmüş.

YAŞAYAN MALATYA MASALLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Yaşayan Malatya masalları, belki ilk şekilleri halk hikâyeleri kadar uzun olmasına rağmen bugün ağızdan ağıza anlatılarak ya bazı bölümleri unutulmuş ya da anlatıcının zevkine göre kısaltılmıştır. Eddım Elıyar Kızı (5), Baba Mirası (7), Rûlbül Sesi (24) ve Avcı (26) gibi masallar, sanki daha uzun masalların zaman içinde kısaltılmış olduğu hissini uyandırmaktadır.

Yaşayan Malatya masallarının tamamı nesir şeklinde masallar olup sadece Hızmalı Güzel (17) masalında manzum bölümler bulunmaktadır.

Malatya masallarında da diğer klasik halk masallarında bulunan başlangıç, bağlayış ve sonuç tekerlemeleri bulunmaktadır. Bunlardan dinleyiciyi gerçek hayattan, günlük tabii ortamdan alıp masal dünyası da diyebileceğimiz bir çeşit hayal alemine götüren tekerlemeler genelinde "Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben annemin beşiğini tıngır tıngır salladım iken...", "Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Az söylemesi sevap, çok söylemesi günahmış." ya da "Zamanın birinde" biçiminde yaygın tekerlemeler olmakla birlikte Kara Hasan'la Dev (39) masalındaki tekerleme gibi orjinal olanına da rastlanmaktadır.

Dinleyicinin dikkatini toplamak için kullanılan "Az gitmiş, uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş, altı ay bir güz gitmiş", "Onlar gelin almaya gidedursun biz gelelim" gibi bağlayıcı tekerlemeler de sık sık baş vurulan geleneksel özelliklerdendir.

Masalı bitirip, sözü tatlı bir ifadeyle bağlamak için her anlatıcının kendine göre baş vurduğu bitiş tekerlemeleri de "Onlar ermiş muredına biz çıkalım ke-revetine (24), "Gökten üç elma düşmüş. biri bana, biri

bu masalı bana anlatana, biri de sizlere olsun"(19); "Muratlarına ermişler"(17) ve "onları ermiş muradına, biz de erelim muradımıza"(11) gibi yaşayan Malatya masallarında yer almıştır.

Yaşayan Malatya masallarında tasvirler: "süt gibi beyaz teni, kömür gibi gözleri ile görenlerin akları başından alıyormuş"(27), "Dünya güzeli kız"(5), "Onbeş yaşında, güzel mi güzel, alımlı mı alımlı bir kız"(36) gibi kadın; "Ay parçası gibi bir çöğün"(2) gibi çocuk; "Dal gibi delikanlı"(19) gibi erkek; "Ak sakallı, yoksul görünümlü bir dede"(27) gibi çeşitli insan tasvirleri ile "Kıp-kırmızı, irili ufaklı taşlardan oluşan bir tepe"(27) gibi tabiat tasvirleri olup bu tasvirler oldukça yüzeyseldir. Gerçek anlamda ayrıntılı bir tasvire rastlanmamaktadır.

Yaşayan Malatya masallarını incelediğimizde masalarda bir derinlik olmayışı, tek boyutluluğun hakim oluşu ve soyut kavramların yoğunluğu belirgin şekilde dikkat çekmektedir.

Her ne kadar Çerçi(3) masasında Çerçi'nin isteği olan aslanlarına et yedirme işini yapan kızın peşini bir türlü bırakmayışı, yıllarca arayışı; yine Asma Cini(27) masasında Gözdemlası'nın sihire tutulması, sihir nedeniyle simsiyah çocuk doğurması, kocasının sihiri çözmek için mücadelesinin masala bir derinlik kazandırdığı düşünülürse de yine de tasvirlerle gereği gibi özen gösterilmeyişi, olaylarla ilgili geriye bir iz bırakılmayışı nedeniyle gerçek anlamda bir derinlikten söz edilememektedir.

Masalların genelinde olduğu gibi yaşayan Malatya masallarında da tek boyutluluk hakimdir. Ayrıntılı tasvirler yoktur. Mesela, Denizatı, kanatlı uçan at diye geçiştirilir. Renginden, boyundan, kanadının şeklinden hiç söz edilmez.

Olaylar, bir olaylar zinciri ile bir birine bağlı değildir. Durduk.yerde "Hadi padişaha gidip misafir olalım." (4) deyip hiç ilgisi yokken padişaha misafir gidilir.

Dünya güzeli kız(5) deyip kızın göz renginden, boyundan, teninden, saçından, yüzünden hiç söz edilmez. Yine, Kara Çingene (21) deyip geçiştirilir. Kızın çirkinliğinin tasvifi yapılmaz. Anlatılan olaydan geriye o olayı hatırlatıcı hiç bir iz kalmaz. Ne belli bir ülke vardır, ne o masalın geçtiği mekânın bir parçası olan saray mevcuttur.

Yaşayan Malatya masallarında tek boyutlu oluşları şu şekilde tesbit etmek mümkündür.

a. Akıllı Şehzade(16) masalında, pencerede gördüğü kıza birden âşık olma, çeyiz olarak konaktan daha büyük bir sarayı bir gecede yapmak gibi unsurlar geçmişe dayanmayan olaylar olup aniden vuku bulan tek boyutlu unsurlardır.

b. Zeki ile Türkmen masalında hiç bir özelliğini, güzelliğini bilmediği Acem Kızı'na bir sözle âşık olmak ve aynı masalda delikanlının özelliklerini söylemeden sadece "Genç ve yakışıklı erkek" ifadesi ile geçiştirmek tek boyutluluktur.

c. Kara Çingene(21) masalında kızın güzelliğini kıskanan Kara Çingene'nin üvey kızının ormanda öldürülmesini istemesi sadece kıskançlığa dayalı bir istek olduğundan tek boyutlu bir durum arz etmektedir.

d. Kırk Anahtar(22) masalında ormandaki adamın, avcılarını öldürmesi bir maksada dayanmayan ve belli bir derinliği olmayan tek boyutlu bir harekettir.

e. Çingene Kız (23) masalında Paşaoğlunun karısının yerine geçen Kara Çingene'nin güneşten karardığına ve saçlarının kargalar tarafından yolunduğuna kocasının inanması tek boyutluluktur.

f. Avcı(26) masalında, Çin padişahının bir ayna karşılığı dünya güzeli kızını avcıya vermesi tek boyutluluktur.

g. Devlet Kuşu(29) masalında rüyasına giren ihtiyara beyin, "Tanrı bana vereceği cezayı gençlikte versin"

sözü ile başına gelenler tek boyutlu olaylardır. Olaylarda bir derinlik bulunmamaktadır.

h. Devlet Kuşu masalındaki kuş uçurulup kimin başına konursa o kişinin padişah seçilmesi de tek boyutlu unsurlardandır.

ı. Karanlık Efendi(33) masalında, karı koca oldukları halde kadının kocasının adını ve işini bilmemesi tek boyutlu hususlardandır.

i. Parmak ve Dev(38) masalında, kadının para karşılığı büyük kızını deve satması, daha sonra öbür kızlarını da verip akibetlerini sormaması tek boyutluluktur.

j. Aptallar(42) masalında evdeki insanların aptallığı ve evdekilerden daha aptal davranışlı insanların olup olmadığını anlamak için geziye çıkmak tek boyutluluktur.

k. Keloğlan(43) masalında babasının mirasını atılan taşı kim önce getirirse onun alması tek boyutluluktur.

l. Yine Keloğlan masalında kızı elde edebilmek için Keloğlan'ın yaptığı basit hileler tek boyutluluktur.

m. Üç köse(44) masalında, köse'nin benzer iki tavşandan birini salıp öbürünü evde arkadaşlarına göstererek tavşanı elli altına satması tek boyutlu bir kavramdır.

n. Köyde köse(46) masalında köse'nin, "Şehirde hayvan derileri bir kese altın ediyor" diye kaddırıp köylüye hayvanlarını kestirmesi tek boyutluluktur.

o. Yalancı keçi(47) masalında, adamın keçinin sözüne kanıp oğullarını evden kovması tek boyutluluktur.

ö. Yine Yalancı keçi masalında hancının masanın hünerini görünce benzer bir masa ile değiştirmesi tek boyutluluktur.

Derinliğin olmadığı, tek boyutluluğun hakim olduğu görülen yaşayan Melatya masallarında soyut kavramlar çok önemli yer tutmaktadır. Zaten masallar büyük ölçüde soyut kavramlar üzerine kurulmuştur. Bu soyut kavramları da şu şekilde tesbit etmek mümkündür.

- a. Asma Cini(27) masalında Gözdamlası'nın büyülenmesi.
- b. Hıddım Hıyar kızı(5) masalında Beyoğlu'nun rüyasında Hıddım Hıyar kızı'na âşık olması.
- c. Kuru Kafa(6) masalında toprağın yenilmesi ile uğur geleceğine inanılması.
- d. Köpek(9) masalında kadere ve şahsa çok inanan kuyumcunun gördüğü rüyaya uyarak kızını gemiden inen ilk yolcu köpek olduğu halde düşünmeden vermesi.
- e. Çerçi(3) masalında Çerçi'nin su içtiği tasa okuyup tüm ev ve mahalle halkını uyutması.
- f. Yılan Bey(15) masalında, mezarda yatan ölü kadının kızına öğüt vermesi.
- g. Akıllı Şehzade(16) masalında yılanların padişahının oğlana sihirli mühür ve sihirli sini vermesi. Sihirli yüzüğün yalanması ile ortaya yardım edici Arap'ların çıkması. "Açıl sofram açıl"denildiğinde sininin yemekler vermesi.
- h. Hızmalı Güzel(17) masalında konağın bir mekândan başka bir mekâna götürülmesi.
- ı. Altın Oğlan ile Gül kız(18) masalında "Dilleri Çengi'ye âşık olasın" ve Zeki ile Türkmen(19) masalında "Acem Kızı'na âşık olasın" biçiminde yapılan bedualar.
- i. Altın Oğlan ile Gül Kız(18) masalında önemli bir rol oynayan Anka Kuşu.
- j. Altın Oğlan ile Gül kız(18) masalında, bıçaklı tarladan geçerken "Bu tarla ne kadar yumuşakmış" de-

yince bıçakların yok olması, "Nehrin suyu ne tatlı imiş" deyince nehrin suyunun hemen pisliklerden arınıp tertemiz olması, "Rüzgâr ne hafif esiyor. Bu hava ne kadar güzelmiş" deyince fırtınanın dinmesi.

k. Heron'un "O oda cinlidir" deyip, odayı kimseye vermediği.

l. Yine, zeki ile Türkmen(19) masalında cinlerin zeki ile Türkmen hakkında konuşmaları.

m. Zeki ile Türkmen(19) masalında dua ile erkek olma, kızın ağzından yılan çıkması, Zeki'ye Türkmen'in olanları anlatması üzerine taş olması, oğlunun kanını taş kesilen Türkmen'in üzerine akıtınca canlanması.

n. Cıvıl cıvıl Sultanım(20) masalında kapı üstündeki (Lâ ilâhe illâllah) yazısının okunması ile kapalı kapının açılması.

c. Kara Çingene(21) masalında başına iğne saplanan kızın aniden bir kuş olup uçuşması. Üvey kızını karşısında gören kara Çingene'nin bir karga olup uçuşması.

ö. Kirk Anahtar(22)'da avcı evedönmeyince karısının leğene su koyup çarpması ile suyun kırmızı renk alması ve bu yolla kocasının öldüğünü anlaması.

p. Kirk Anahtar(22) masalında küçük oğlan ava giderken köpeğin dile gelip "Ben de seninle geleceğim. Ben ne yaparsam sen de onu yap" demesi.

r. Çingene Kız(23) masalında başına iğne saplanan kızın güle çevrilmesi, ateşe atılan gülün çuvaldıza dönüşmesi, çuvaldızın yerinden sıçrayıp genç kız kılığına girerek yemek yapması.

s. Bülbül Sesi(24) masalında atın üstüne yetmiş tane deve postu sarılarak canavarla mücadele etmek için denize girmesi. Canavarın üzerindeki yetmiş derinin ısırlarak koparılması ile ortaya omzunda bir bülbül olan kızın çıkması. Bülbülün sesini duyan padişahın dirilmesi.

ş. Penbe Hatun İle Esmâ Hatun(25) masalında, Penbe Hatun'un kedinin verdiği kese üzerine yatınca kendini altınlar arasında bulması, kardeşinin ise yılan ve çıyanlar arasında bulması.

t. Avcı(26) masalında Çin padişahının bir ayna karşısında kızını bir avcıya vermesi, fildişinden saray yapılması.

u. Padişahın imtihanı(30) masalında kalbinden karşısındakinin kalbinden geçenleri okumak.

ü. Ali İle Ahmet'in arkadaşlıkları(31) masalında kara koyunun yüreğinin kör köpeğin gözüne sürülmesi ile görmeyen gözün görmesi.

v. Üç Biber (35) masalında, adam eve dönerken kızının siparişini unuttuğu için önünün katran, arkasının da yalın kılıç olması. Kızın rüyasında gördüğü Üç Biber isimli gence âşık olması.

y. Karın Sunbar Masalı(36)'nda, oğlunun gülmesinin periler padişahına ayan olması ve anında yaşlı gelinin yanında bitiverip yaşlı gelini onbeş yaşında genç bir kız haline getirmesi.

w. Parmak ve Dev(38) masalında, devin kesik insan parmağı ile ve bıçakla konuşması.

x, Sandık(40) masalında, dağ başında yerden çıkan su ile çocukları yıkayınca ölen çocukların dirilmesi, gökten biri erzak dolu, diğerinin de bir tarafını aslan, diğer tarafını kaplanın beklediği iki çadırın inmesi.

z. Aliko İle Fatiko(41) masalında, türbeye gidip derdini anlatınca çözüm bulunacağına inanmak, türbeden gelen "Çocuklarınız rızkınızı kapatıyor" sözüne inanmak, geyiğin ayak izinde biriken sudan içince geyiğe dönüşmek, geyiğin sadece kardeşi Fatiko ile konuşması ve çok güzel bir kız olan Fatiko'nun mağarayı aydınlatması, sayılarını daha da çoğaltabileceğimiz, yaşayan Malatya masallarındaki soyut kavramlardır.

Yaşayan Malatya masallarında inanmalar belirgin şekilde kendini göstermektedir. Toplumun kadere inancı çok kuvvetlidir. Anadolu halkının çoğunda olduğu gibi Malatya halkının da inançlarına çok bağlı oluşu masallarından anlaşılmaktadır. Kızirin Kızı (2) masalında baba dilediği dileği mutlaka yerine getirir.

Gelenek ve göreneklerin dışına çıkmayı toplum hoş görmediği için Kuru Kafı (6) masalında kadın kızına "Ol-maz olsun senin gibi evlât" diye beddua eder. Yine Anadolu'da hiç bir kız telsiz duvaksız gelin gitmek istemez. Hıddım Hıyar Kızı (5).

Masallardaki rüya motiflerinden anlaşılacağı üzere Malatya halkının inancına göre rüya geleceğin habercisidir.

Bir birinden ayrılıp ayrı yollara giden üç kardeşin helalleşmesi (üç kardeş - 12), yas tutan bütün köylülerin siyah giymesi halkın hem geleneğe bağlı oluşlarının hem de inançlarının kuvvetli oluşunun ifadesidir.

Yaşayan Malatya masallarında "usul usul" (Kuru Kafı 6), "Fırıl fırıl" (Hıddım Hıyar Kızı-5), "Cıvıl cıvıl" (Cıvıl Cıvıl Sultanım-20) gibi ikilemelerle, "Fır eli yağda bir eli balda" (Çerçi - 3), "Yüreği ağzına gelmek" (Çerçi-3), "Keyfi beylerde yok" (Çerçi-3), "Çileden çıkmak" (Denizati -4), "Mahrolmek" (Denizati-4), "Düğün dernek kurmak" (Hıddım Hıyar Kızı - 5), "Sardığı kollar sağ olsun" (Hıddım Hıyar Kızı - 5) gibi deyimler ve mahalli söyleyişlerin çokluğu bariz şekilde dikkat çekmektedir.

Yaşayan Malatya masallarında sayılar da önemli bir öge olarak üzerinde durulması gereken hususlardandır. Her ne kadar 40 ve 7 sayıları sıkça kullanılmışsa da en fazla sayılar arasında üç sayısının çokluğu dikkat çekmektedir. "Annesi oğluna üç elma verir" (Yırmızı Balık 13) "Altın Oğlan'ın önünde pilleri Çengi'ye ulaşmak için üç engel vardır" (Altın Oğlan ile Gül Kız-18), "Üç gün üç gece yürüyeceksin" (Hıddım Hıyar Kızı -5), "Pabası üç oğlundan üç gün mezarının beklenmesini ister" (Baba Mirası 7) örnekleri bunlardan sadece birkaçıdır.

Yaşayan Malatya masallarında düğün için davet edilirken kumaş vb. hediye götürme geleneği(33) ve damadın gerdek gecesinden sonra hamama gitme geleneği(2) gibi hala canlılığını koruyan geleneksel öğelerle birlikte mastladığımız yol gösterici öğeler de şu şekildedir.

- a. Denizatı(4) masalında at bir bilge gibi yol gösterip masal kahramanının başarılı olmasını sağlar.
- b. Asma Cini(27) masalında yaşlı bilge Şehzade Hasan'a yapacağı işleri söyleyip, yol gösterip yardım eder.
- c. Hıddım Hıyar Kızı(5) masalında, derviş beyoğluna yol gösterip yapacağı işleri tarif eder.
- d. Altın Oğlan ile Gül kız(18) masalında, Anka Kuşu Altın Oğlan'a âşık olduğu Dilleri Çengi'ye nasıl gidileceğini söyler.
- e. Zeki ile Türkmen(19) masalında, cinlerin, Zeki ile Türkmen'in Açem Kızı'na ulaşmaları için hurma yaprağına binip denizi nasıl geçebileceklerini söylemeleri cinlerin yol gösterici de olduklarını göstermektedir.
- f. Bülbül Sesi(24) masalında yaşlı at bülbül sesine ulaşabilmek için yolun üzerinde üç engel olduğunu söyleyip, rakibini öldürmeden önce biraz düşünmesi gerektiğini söylemesi atın yol gösterici bir rol oynadığını göstermektedir.
- g. Avcı(26) masalında, avcıya rüyasında bir ihtiyarın fildişinden yapılacak saray için fildişlerini nasıl temin edeceğini söylemesi rüyadaki ihtiyar adamın yol göstericiliğini belirtmektedir.
- h. Aliko ile Fatiko(41) masalında, kuşun Aliko ile Fatiko'ya öldürüleceklerini haber verip kaçmalarını söylemesi yol göstericiliğidir.

Yaşayan Malatya masallarında yer olarak bir ülke,

bir köy, bir memleket gibi bilinmeyen yörelerin yanı sıra Akdeniz(24), Çin(26) ve Bağdat(24) gibi uzak yörelerle birlikte Malatya ile ilgili belirli yerlere de:

- a. Kaysı Devi(14) masalında "Oğlan gazı döküp Kaysı Devi'ni yakar, küllerini de Tohma'ya atar."
- b. Kara Çingene(21) masalında, "Ormana bırakılan kız ormanın derinliklerinde gide gide Farat kayısına inmiş." ve "Bir gün komşu kadınlarla Farat kayısına esvap yuzaya gitmiş."
- c. Üç köse(44) masalında, "Malatya'da üç köse yaşarmış."
- d. Halil Emmi'nin Altınları(45) masalında "Bir zamanlar Akçadağ'ın bir köyünde Halil Emmi diye bir adam yaşarmış." biçimindeki ifadelerle rastlanmaktadır.

Yaşayan Malatya masallarında da bütün masallarda olduğu gibi küçük kardeşler her zaman başarılı olmakta ve ders veren unsurlar:

- a. Bazı kadınlar giyecek ve süs eşyaları gibi şeylere kanıp karı-koca gibi bazı değerleri hiçe sayabilmektedir. (Kizirin Kızı - 2).
- b. Yapılan küçük bir iyilik de olsa bir zaman gelir, mükâfaatı görülür. (Bezirgân - 8).
- c. İyilik eden iyilik bulur, kötülük eden kötülük bulur. (Penbe Hatun İle Esna Hatun - 25).
- d. İnsan gençken her türlü zorluğa ve sıkıntıya katlanabilir, yaşlanıp güçsüz düşünce zorluklara katlanamaz. (Devlet Kuşu - 29).
- e. El elden, akıl akıldan üstündür. (Padişahın İmtihanı - 30).
- f. Aç gözlülüğün sonu her zaman hüsrandır. (Ali İle Ahmet'in Arkadaşlıkları - 31).
- g. Allah herkesin gönlüne göre verir. (Halil Eminin Altınları - 45).

biçiminde tesbit edilebilmektedir.

Yaşayan malatya masallarında Stith Thomson'un Motif Index Of Folk Literature isimli eserinde tesbit edemediğimiz orjinal motifler de tesbit etmiş bulunmaktayız.

Malatya masallarında tesbit ettiğimiz orjinal motifler ise:

- a. Kuru kafanın üstünde geçmiş ve gelecekle ilgili bir yazının bulunması (Kuru Kafa - 6)
- b. Borcunu ödemeyen ölünün gömülmemesi (Bezirgân - 8)
- c. Bir insanın kendi kendine, vücudunun bazı parçalarını koparması (Altın Dede - 10)
- d. Kızın güzelliğini para sayarak seyretmek (Uç Kardeş - 12)
- e. Kuş yüreğini yiyenin başucunda altın yumurta peydah olması (Uç Kardeş - 12)
- f. Sahibi öldüğü zaman kendinden uzaktaki (Mağaradaki) tüfekten kan damlaması (Kaysı Devi - 14)
- g. Kesik parmağın dile gelip insan gibi konuşması (Parmak ve Dev - 38)
- h. Bülbül sesini duyan ölünün dirilmesi ve mezardan çıkarak hayatına devam etmesi. (Bülbül Sesi -24) biçimindedir.

Yaşayan Malatya masallarında genel motif dizinini çıkarıp tesbit edilen motif cinsleri ve tesbit edilen motif sayıları üzerinde motiflerin ağırlıklı durumlarına bakılınca Malatya halkının sosyal durumu ve zevkleri hakkında bir yergıya varmak mümkün olacaktır. 3kz. s. 412-442

GENEL MOTİF DİZİNİ

<u>MOTİF NO</u>	<u>MOTİF ADI</u>	<u>MASAL ADI</u>
<u>A</u> ----- <u>MITOLOJİK MOTİFLER</u>		
A463.1	Kader	Kuru Kafa
<u>B</u> ----- <u>HAYVANLAR</u>		
B11.5	Canavarın gücü	Bülbül Sesé
B103.11	Altın üreten eşek	Yalancı Keçi
B150	Diriltmenin durumları	Üç Köse
B165	Hayvanlarla konuşma	Aliko İle Fatiko
B172	sihirli kuş	Üç Kardeş
B184.1	Sihirli at	Baba Mirası
B200-B299	İnsan özelliği gösteren hayvanlar	Bezirgân
B211	İnsan gibi konuşan hayvan	Altın Oğlan İle Gül Kız
B211.1.2	Konuşan keçi	Yalancı Keçi
B211.1.3	Konuşan at	Denizati Eldım Hıyar Kızı Bülbül Sesi Baba Mirası
B211.1.7	Konuşan köpek	Kırk Anahtar
B211.1.8	Konuşan kedi	Penbe Hatun İle Esma Hatun
B211.2.2	Konuşan aslan	Küçülten Alet
B211.2.3	Konuşan ayı	Ali İle Ahmet'in Arkadaşlıkları
B211.2.4	Konuşan kurt	Ali İle Ahmet'in Arkadaşlıkları

B211.2.5	Konuşan tilki	Ali ile Ahmet'in Ar- kadaşlıkları Tozlu Bey
B211.3	Konuşan kuş	Papağan ile Kız Civil Civil Sultanım Kara Çingene Erdem Fıyar Kızı Aliko ile Fatiko
B211.5	Konuşan Balık	Kırmızı Balık Çerçi
B211.6.1	Konuşan yılan	Akıllı Şehzade
B216	Hayvan dillerini an- lama	Ali ile Ahmet'in Ar- kadaşlıkları
B240	Hayvanların padişahı aslan	Küçülten Alet
B242	Kuşların padişahı	Denizatı
B243	Balıkların padişahı	Kırmızı Balık
B244.1	Yılanların padişahı	Akıllı Şehzade
B300	Yardımcı hayvan	Penbe Hatun ile Esma Hatun
B400	Evcil yardımcı hay- vanlar	Altın Oğlan ile Gül Kız
B401	Yardımcı at	Baba Mirası Bülbül Sesi
B421	Yardımcı köpek	Kırk Anahtar
B435.1	Yardımcı tilki	Tozlu Bey
B450	Yardımcı kuşlar	Hızmalı Güzel Bülbül Sesi
B469.11	Yardımcı kuş Zümrüdü Anka	Altın Oğlan ile Gül Kız

B581	Hayvanın insanı zengin etmesi.	Penbe Hatun ile Asma Hatun
B810	Sihirli nesnelere hediye edilmesi	Akıllı Şehzade
C	YASAKLAR	
C400	Konuşma yasağı	Akıllı Şehzade
C420	Sırrı açıklama yasağı	Baba Mirası
C563	Işık yakma yasağı	Karanlık Efendi
C610	Yasaklanan bölge	Asma Cini
C611	Yasaklanan ev (oda)	Zeki ile Türkmen Kızmalı Güzel Korkak Herif
C700	Çeşitli yasaklar.	Bülbül Sesi
D	SİHİR	
D11	Kadının erkek olması	Zeki ile Türkmen
D100	İnsanın hayvana dönüşmesi	Aliko ile Fatiko
D150	İnsanın kuşa dönüşmesi	Kara Çingene Hıddım Hıyar Kızı Asma Cini Papağan ile Kız
D230	İnsanın madeni şekillere dönüşmesi	Asma Cini Altın Dede
D231	Kötülük eden insanın taşa dönüşmesi	Asma Cini Zeki ile Türkmen.

D302	Cinler	Zeki ile Türkmen
D350	Kuşun insana dönüşmesi	Kara Çingene Cıvıl Cıvıl Sultanım
D370	Balağın insana dönüşmesi	Kırmızı balık
D390	Yılanın insana dönüşmesi	Yılan Bey
D400	Değişmenin diğer şekilleri	Halil Emmi'nin Altınları
D400 - 499	Dönüşme	Asma Cini
(T)D424	Böceklerin nesneye dönüşmesi	Halil Emmi'nin Altınları
D430	Nesnenin kişiye dönüşmesi	Çingene Kız
D435.1.1	Heykelin canlı hale dönüşmesi	Zeki ile Türkmen
D450	Nesnenin başka bir nesneye dönüşmesi	Çingene Kız Kuru Kafa
D555.1	Hayvan izindeki suyu içme ile değişme	Aliko ile Fatiko
D582	Başta saplanan sihirli iğne ile şekil değiştirme	Çingene Kız
D712.4	Kanın akıtılması ile sihirin bozulması	Zeki ile Türkmen
D766.1.2	Suyun dökülmesi ile büyünün bozulması	Çerçi

D766.1.1	Suyun dökülmesi ile büyünün bozulması	Çerçi
D799	Sihirin bozulması	Asma Cini
D832	Çalınan sihirli nesne- nin geri alınması	Akıllı Şehzade
D838	Sihirli nesnenin çalın- ması	Akıllı Şehzade
D840	Sihirli objenin bulun- ması	Üç Kardeş
D900	Olağanüstü büyüğü hava	Altın Oğlan ile Gül Kız
		Baba Mirası
D910	Büyüğü su	Altın Oğlan ile Gül Kız
D926	Sihirli mağara (Kuyu)	Üç Kardeş
D930	Sihirli toprak	Altın Oğlan ile Gül Kız
D931	Sihirli taş	Asma Cini
D935	Sihirli çamur	Kizirin Kızı
D950	Sihirli ağaç (Dal)	Zeki ile Türkmen
		Altın Dede
		Kizirin Kızı
D965	Sihirli bitkiler	Hıddım Hıyar Kızı
D980	Olağanüstü büyüğü hava	Asma Cini
D991	Sihirli saç (Kıl)	Altın Dede
		Baba Mirası
		Kaysı Devi
		Köpek
		Hızmalı Güzel

D1015.1.1	Sihirli kuş	Uç Kardeş
D1021	Sihirli tüy	Denizatı
		Köpek
D1024	Sihirli yumurta	Uç Kardeş
D1054	Sihirli ceket	Keloğlan
D1076	Sihirli yüzük	Akıllı Şehzade
		Asma Cini
D1030	Sihirli bıçak (Silah)	Kaysı Devi
D1096.1	Sihirli tüfek	Kaysı Devi
D1130	Sihirli oda	Zeki İle Türkmen
D1132.1	Sihir ile sarayın yapılması	Akıllı Şehzade
D1138	Sihirli çadır	Sandık
D1146	Sihirli kapı	Altın Dede
D1150	Sihirli eşyalar	Uç Kardeş
D1155	Sihirli halı	Keloğlan
D1163	Sihirli ayna	Avca
D1171.8	Sihirli şişe	Asma Cini
D1192	Sihirli kese	Penbe Hatun ile Esmâ Hatun
D1210	Sihirli müzik aletleri	Uç Köse
D1240	Sihirli su ve ilaçlar	Asma Cini
D1242.1	Sihirli su	Çerçi
		Sandık
D1299.2	Sihirli mezar	Baba Mirası
D1470	Sihirli objenin elde edilmesi	Uç Kardeş
D1470.1	Sihirli objenin is- tenmesi	Uç Kardeş

D1472.1.7	Sihirli sofrası (Sini)	Akıllı Şehzade Yalancı Keçi
D1505	Körlüğü gideren sihirli obje	Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları
D1610	Konuşan sihirli nes- neler	Parmak ve Dev
D2100	Sihirli hazine	Halil Emmi'nin Altınları
D2150-D2119	Çeşitli sihir belir- tileri (Kol üzerinde oluşan yeşil leke)	Asma Cini
D8130	Sihirli güç	Cıvıl Cıvıl Sultanım

E ----- ÖLÜM -----

E64	Sihirli obje ile dirilme	Kaysı Devi
E80	Su vasıtasıyla can- lanma	Sandık
E151	Tekrar dirilme	Altın Dede
E220	Ölü vasıtasıyla geri gelen kötü niyet	Kuru Kafa
E300-E399	Ölümden dostça geri dönüş	Bezîrgân
E320	Ölü ilgilerinin ar- kadaşça geri dönmesi	Kuru Kafa
E323.4	Ölü annenin nasihatı	Yılan Bey
E545.13	Mezardaki ölü'nün ko- nuşması	Yılan Bey
E600	Yeniden dirilme	Bülbül Sesi

F	OLAGANÜSTÜLÜKLER	
F10	Gökteki dünyaya seyahat	Baba Mirası
F60	Öteki dünyaya gidiş geliş	Baba Mirası
F101	Alt dünyadan dönüş	Padişahın Oğlu
F200-F399	Periler ve Cinler	Asma Cini
F220	Cinlerin yaşadığı yer	Asma Cini
F252.1	Perilerin padişahı	Karın Bunbar Masalı
F253	Perilerin olağanüstü gücü	Karın Bunbar Masalı
F360	Hain ve tahrifkâr cin	Asma Cini
(T)F505	Olağanüstü kız	Bülbül Sesi
(T)F506	Olağanüstü kadın	Hızmalı Güzel
F529.4.1	Karnında yılan taşıyan kız	Zeki İle Türkmen
		Bezirgân
		Kırmızı Balık
F530	Olağanüstü küçük insanlar	Kuru Kafa
		Güçük Ali
F531.5	Devler ve insanlar	Parmak ve Dev
F531.5.6	Devin hediyesi	Parmak ve Dev
F531.5.7	Devlerle insanların evliliği	Parmak ve Dev
F531.6.3	Devlerin evleri	Parmak ve Dev
F531.6.7	Devlerin hazinesi	Parmak ve Dev
F555	Olağanüstü güzellikte saç	Hızmalı Güzel
		Çingene Kız

F564.3.1	Olağanüstü uyku	Çerçi
F570	Olağanüstü yaratıklar	Denizati
F575	Olağanüstü güzellik	Devlet Kuşu
F575.1	Olağanüstü güzellikte kız (Kadın)	Civil Civil Sultanım Üç Kardeş Padişahın Oğlu Hızmalı Güzel Papağan ile Kız Asma Cini Çingene Kız Kara Çingene
F575.2	Yakışıklı erkek	Yılan Bey
F700	Olağanüstü yerler	Asma Cini
F771	Olağanüstü ev	Civil Civil Sultanım
(T)F771.14	Fildişinden yapılmış saray	Avcı
F800	Olağanüstü taşlar ve kayalar	Asma Cini
F814	Olağanüstü çiçek	Çingene Kız
(T)F814.7	Olağanüstü gül	Solmayan gül
F900	Olağanüstü olaylar	Altın Dede Padişahın Oğlu Üç Kardeş Kırk Anahtar
F950	Olağanüstü tedaviler	Altın Dede
F980	Hayvanlarla ilgili olağanüstü olaylar	Penbe Hatun ile Esma Hatun

F980.1	Olağanüstü kuş	AVCI Üç Kardeş
F1010	Diğer olağanüstü olaylar	Altın Oğlan ile Gül Kız
F1041	Şahısların olağanüstü psikolojik reaksiyonları	Üç Kardeş
F1068	Realist rüya	Kuru Kafa Söylenmeyen Rüya Köpek Hıddım Hıyar Kızı Devlet nuşu
F1069	Rüyanın anlatılması	Söylenmeyen Rüya
F1070	Rüyanın yorumu	Söylenmeyen Rüya Kuru Kafa

G ----- DEVLER -----

G0	Devler	Korkak Herif
G12	Devlerin öldürülmesi	Tozlu Bey
G11.6	İnsan eti yiyen dev	Kara Hasan'la Dev
G100	Hüyük dev	Güdük Ali
G200	Cadı karısı	Kaysı Devi
G211	Öldürerek cezalandırma	Çerçi
(F)G241.4.5	Küpe binen cadı	Kaysı Devi
G302	Cinler	Padişahın Oğlu
G302.8	Cinlerin yardımı	Zeki ile Türkmen
G303.12.6	Cin bir oğlanla evlenir	Padişahın Oğlu

G410	Devin üstünlüğünü kıran insan	Kaysı Devi
G411	Öldürerek cezalandırma	Çerçi
G420	Dev tarafından yakalanma	Kara Hasan'la Dev Güdük Ali
G500	Devin mağlubiyeti	Hızmalı Güzel
G501	Aptal Dev	Kara Hasan'la Dev
G501	Aptal Dev	Güdük Ali Tozlu Bey
G512	Devin öldürülmesi	Kara Hasan'la Dev Parmak ve Dev Kaysı Devi
G512.3.2.1	Devin karısı	Parmak ve Dev Kara Hasan'la Dev Kaysı Devi
G530.1	Devin karısının yardım etmesi	Kaysı Devi
G550	Devden Kurtulma(Kaçma)	Parmak ve Dev Güdük Ali
G610	Devden çalma	Kara Hasan'la Dev
(T)G610	Devden kızı çalma	Kara Hasan'la Dev

H ----- SINAVLAR -----

H0	Tanıma sınavı	Zeki ile Türkmen
H10	Genel bilgiye göre tanıma	Söylenmeyen Rüya
H11.1	Hayat hikâyesini anlatarak tanıma	Sandık

H50	Vücuttaki işaret- lerle tanıma	Devlet Kuşu Keloğlan
H50.1	İşaretle tanıma	Karanlık Efendi Halil Emmi'nin Al- tanları
H94	Yüzükle tanıma	Kaysı Devi
H109	Mucizevi sürat ve olay- ları gerektiren işlemler	Denizati
H111	Hayat hikâyesini anlat- arak tanıma	Çingene Kız
(T)H125	Çeşitli hareketlerle tanıma	Üç Kardeş
H199	Tanıma	Bülbül Sesi
H200	Doğruluk imtihanı	Kırmızı Balık
H240	Diğer doğruluk imtihan- ları	Köyde Köse
(T)H326.5	Konuşturmada hüner	Kırmızı Balık
H343	Prencesi Konuşturma	Kırmızı Balık
(T)H359.3	Eşleşimi imtihanı	Keloğlan
(T)H359.6	Kızıyla evlenmek iste- yen şahıslardan padişah- ın isteği.	Baba Mirası
H383	İmtihan	Parmak ve Dev
H460	Mezarda nöbet tutma	Baba Mirası
H495.6	Annelik İmtihanı	Altın Oğlan ile Gül Kız
H500	Zekâ imtihanı	Söylenmeyen Rüya
H771	Olağanüstü ev	Bülbül Sesi

H1104	Bir gecede büyük bir sarayın yapılması	Hızmalı Güzel
H1109	Olağanüstü sürat ve olayları gösteren işler	Denizati
H1109.1	Kahramanın atının ben- deği atlanması	Baba Mirası
H1109.5	Ana Denizati'nin sü- tünü getirmek	Denizati
H1151	Çalma vazifesi	Kara Hasan'la Tey
H1214.2	Kuş dilini bilme	Hızmalı Güzel
H1301	Çok güzel kadının araştırılması	Hıddım Hıyar Kızı
H1311.1	Olağanüstü kuşun araş- tırılması	Denizati
H1400	Korku imtihanı	Bülbül Sesi
H1531	Sabır imtihanı	Civil civil Sultanım
H1540	Yarışma	Denizati
H1544	Susuzlukla mücadele imtihanı	Hıddım Hıyar Kızı
H1545	Hızlılık imtihanı	Keloğlan
H1553	Sabır imtihanı	Kizirin Kızı
H1557	İtaat imtihanı	Kizirin Kızı
H1562	Güçlülük imtihanı	Hızmalı Güzel
H1562	Gücün imtihanı	Bülbül Sesi
H1563	Hüner imtihanı	Üç Kardeş
		Padişahın imtihanı
		Bülbül Sesi
		Korkak Herif
		Akıllı Şehzade

H1570	Çeşitli imtihanlar (Soyunma imtihanı) (Tanınma imtihanı) (Hapsetme ve geri ge- tirme imtihanı)	Yılan Bey Bülbül sesi Asma Cini Bezirgân
-------	--	---

J ----- AKILLI ve APTALLAR -----

J154	Baba nasihati	Baba Mirası
J155	kadının nasihati	Kırmızı Balık
J165	Çeşitli zeki davranışlar	Söylenmeyen Rüya
J1100	Zeki insanlar ve karak- terleri (Beceriksizlik)	Söylenmeyen Rüya Aptallar
J1112	Becerikli oğlan	Söylenmeyen Rüya
J1700	Aptallar	Gogozik
J1701	aptal Kadın	Aptallar
(T)J1701.2	aptal kız	Gogozik
J1702	Aptal kadın	Aptallar Gogozik
J1851	Hayvana hediye	Gogozik
J2050	Mantıksız dar görüş- lülük	Gogozik Aptallar
J2400	Aptağca taklitler	Gogozik

K ----- ALDATMALAR -----

J49.1	aldatarak ağaca bağ- lama	Küçülten Alet
-------	------------------------------	---------------

(T)K93	İmtihanı kazanmak için hile yapmak	Keloğlan
K99	Aldatma yolu ile kaza- nılmış müسابakeler	Hızmalı Güzel
K100	Aldatıcı pazarlık	Hızmalı Güzel
K130	Değersiz hayvan satışı	Üç Köse
K140	Değersiz nesnelere satışı	Üç Köse
K299	Aldatıcı pazarlık	Köyde Köse
K300	Çalınmış mallar ve al- datmalar	Köyde Köse
K499	Diğer aldatmalar	Köyde Köse Baba Mirası
K500	Hile vasıtasıyla kazanç (Ölünden veya tehlikeden aldatma yoluyla kurtulma	Üç Köse Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları Korkak Herif Padişahın Oğlu
K700	Aldatma yoluyla kaçıp kurtulma	Aliko ile Fatiko Parnak ve Dev
K850	Hileli oyun	Padişahın Oğlu
(T)K851	Hileli oyun	Aliko ile Fatiko
K851	Hileli oyun	Hızmalı Güzel
K950	Hile ile Oldürme	Hızmalı Güzel Kırk Anahtar
K999	Tehlikeli aldatma	Köyde Köse

K1299	Şahsiyeti rencide edecek pozisyonunda aldatma (File)	Köyde Köse
K1300	Baştan çıkarmaya çalışma	Solmayan Gül Üç Hardeş
K1340	File ile erkeğin yatağına girme	Kızirin Kızı
K1700	Elöf yaparak aldatma	Toslu Ley Cıvıl Cıvıl Saltanım Solmayan Gül Küçülten Alet
K1710	Devin korkutulup hareketten men edilmesi	Korkak Herif
K1810	File ile kıyafet değiştirme	Cıvıl Cıvıl Saltanım
(B)K1821.11	Başına işkembe geçirerek asker kılığına girme	Köpek
K1822	İnsan kılığına giren hayvanlar	Papağan ile Kız
K1832	Ses değiştirme ile aldatma	Aliko ile Fatiko
K1834	Kıyafet değiştirerek aldatma	Sandık
K1836	Erkeğin kadın elbisesi giyerek kıyafet değiştirmesi	Zeki ile Türkmen
K1837	Kadının erkek elbisesi giyerek kıyafet değiştirmesi	Zeki ile Türkmen

K1860	Yalandan ölüm taklidi etme sureti ile aldatma	Üç Köse Fozlu Bey
K1870	Aldatma	Zeki İle Türkmen Çerçi
K1900	Hileler, sahtekârlar	Üç Köse
K1950	Yalan yiğitlikle aldatma	Korkak Herif
K2110	İftira	Kuru Kafa Köpek Sandık
K2213	Hain eş	Kızirin Kızı
K2295	Hain yaşlı kadın	Üç Hiber Altın Dede
K2297	Hain arkadaş	Ali İle Ahmet'in arkadaşlıkları
K2300	Diğer aldatmalar	Parnak ve Dev Zeki İle Türkmen
(F)K2305	Hile ile iş yapma	Merin Furbar Masalı Kırmızı Balık Ali İle Ahmet'in Arkadaşlıkları
(F)K2308	Hile ile evlenme	Keloğlan Parnak ve Dev
K2370	Çeşitli aldatmalar	Üç Köse

L

KADER

L100

Talihi yaver gitmeyen

Devlet Kuşu

1112.2	Çok küçük kahraman	Güçük Ali
1111.1	Gurbete gitme	Penbe Hatun ile Esma Hatun Kırmızı Balık
M ----- GELECEĞİN TAYINI -----		
M130	Şans ve talihin değiş- mesi	Alıko ile Fatıko
M200	Sözler ve anlaşmalar	Devlet Kuşu
M201	Söz ve anlaşmaların yapılması	Devlet kuşu
M300	kehanetler	söylenmeyen müya
M312.3	Sihirli kuş kalbi yiyen şadişah oğlu	Uç Kardeş
M360	Diğer Kehanetler	Asma Cini
M411	Bedduanın yerine gelme- si	Uç Fiber Altın Oğlan ile Gül Hız
M411.3	İhtiyar kadınının beddu- ası ile aşık olma	Zeki ile Türkmen
M430	Beddua	Civil Civil Sultanım Kuru Mafa Uç Fiber
N ----- ŞANS TALİH ve YOLLAR -----		
M122	Yollar	Uç kardeş
M122.0.1	Yolların seçimi	Kırmızı Balık Bülbül Sesi

N122.0.1	Yolların seçimi	Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları
		Üç Kardeş
N170	Şansın değişkenliği	Kaysı Devi
N250	Kötü şansın devamlılığı	Kaysı Devi
(T)N402	Bengin olma	Güdük Ali
N440	Değerli sırların öğrenilmesi	Hıddım Hıyar Kızı Civıl Civıl Sultanım Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları Halil Emmi'nin Altınları Üç Kardeş
N450	Sırlara kulak misafiri olma	Üç Kardeş Halil Emmi'nin Altınları
N510	Hazine bulunan yer	Halil Emmi'nin Altınları
N731	Baba ile oğulun savaşması	Hızmalı Güzel
N770	Tehlikelere gidiş denemeleri	Bülbül Sesi
N772	Yol kavşaklarında ayrılma	Bülbül Sesi
N810	Olağanüstü yardımcıları	Bülbül Sesi
N825	Yardımcı ihtiyar adam	Üç Kardeş
N825.3	Yardımcı yaşlı kadın	Altın Oğlan ile Gül Kız

K844	Yardımcı derviş	Hıddam Hıyar kızı
(T)K844.3	Yardımcı eden ak sakallı ihtiyar	Avca
K848.C.1	Yardımcı mukaddes adam Fır	Devlet Kuşu

P-----TOPLUM (Heslekler)-----

F10	Padişah(Kral)	Söylenmeyen Rüya Yılan Key Zeki ile Türkmen Halil Emmi'nin al- tanları Kırmızı Balık Padişahın İstihani Padişahın Oğlu AVCA Hızmalı Güzel
F12	Padişahın karakteri	Sülbül sesi kırmızı balık Söylenmeyen Rüya Kuru Kafa
F30	Şehzadeler	Akıllı Şehzade Aizirin kızı Parrak ve Dev Padişahın Oğlu
F40	Padişah kızı	Hızmalı Güzel Zeki ile Türkmen Söylenmeyen Rüya

F110	Vezirler	Fedişahın imtihanı Fedişahın oğlu Kuru Kafa Kırmızı Balık Akıllı Şehzade Zeki ile Türkmen
F150	Zengin adamlar	Köpek
F170.0.1	Cariyeler	Kuru Kafa
F170.0.2	Uşaklar	Kızirin kızı
F200	Aile	Devlet kuşu Kızirin kızı
F230	Feriler	Karın Burbar Masalı
F231	Ana Oğul	Avcı Kaysı Devi
F232	Anne ve kızları	Farnak ve Dev
F234	Haba kız	Kara Çingene
F250	Erkek ve kız kardeş	Aliko ile Fatiko
F251.5	İki erkek kardeş	Söylenmeyen Rüya Karanlık Efendi
F251.6.1	Üç erkek kardeş	Kara Hasan'la Dev Denizati Yalancı keçi
F252.1	Üç kız kardeş	Altın Oğlan ile Gül kız Aptaller Karın Burbar masalı Üç Eşber
F252.1	İki kız kardeş	Penbe Hatun ile Esma hatun

P282	Üvey anne	Aliko ile Fâtiko Kara çingene
P310	Arkadaşlık	Ali ile Ahmet'in Ar- kadaşlıkları Üç kardeş
P320	Misafirlik	Çerçi
P361	Hizmetçi	Parmak ve Dev
P412	çobanlık	Devlet kuşu
P414	Avcılık	Kırk Anahtar AVCI Kara Hasan'la Dev Altın Oğlan ile GÜL Kız
P431	Tüccar, kervancı, sa- tıcı	Çerçi
P440	Esnaflar	Papağan ile kız Karanlık Efendi
P441	Terziler	Köpek
P441.1	Oduncu	Üç kardeş
P442	Fırıncı	Köpek
P443	Değirmenci	Üç kardeş Papağan ile kız Yalancı Keçi Ali ile Ahmet'in Arkadaşlıkları Devlet kuşu Tozlu Key
P444	narangoz	yalancı keçi

(T)F450	kuyumcu	köpek
P575.1	Olağanüstü güzellikte kız	Karanlık Efendi
P600	Gelenekler	Zeki ile Türkmen Üç Kardeş Hıddım Hıyar Kızı Devlet Kuşu Karanlık Efendi
F681	Yaşla ilgili Adetler	Üç Biber
F825	Hızdan Sihirli Cıbenin alınması	Üç Kardeş
R	ESİRLER ve FAÇAKLAR	
R13	Hayvan tarafından kaçırılma	Devlet Kuşu
R24	Kıyafet değiştirerek kaçma	Devlet Kuşu
R39	Haçırma	Sandık
R40	Esirliğin mekânı	Asna Cini
R41.3	Zindana hapis etme	Söylenmeyen Rüya Hızmalı Güzel Papağan ile Kız
R41.3.4	Kuyuya hapis etme	Aliko ile Fatiko
(T)R41.8	Kümese, kafese hapis etme	Papağan ile kız
(T)R48.1	Çuvala hapis etme	Üç Köse Altın Oğlan ile Gül Kız

(T)R49.4	Odaya hapis etme	Solmayan Gül Kuru Kafa Civıl Civıl Sultanım Kızma Güzel
R110	Esirlerin kurtarılışı	Asma Cini
R111.1.7	Kızın sibiriden kurtulması	Kuddam Hıyar Kızı
R133	Uş tarafından insanın kaçıralması	Papağan ile Kız
R141	Kuyudan kurtulma	Aliko ile Fatiko
R150	Kurtarma	Üç Kardeş
R210	Kaçış	Çerçi
R210-299	Hırsızlar ve hırsızlar	Çerçi
R213	Evden kaçma	Aliko ile Fatiko Üç Kardeş
R300	Sığınma	Bülbül Sesi
<u>S11</u>	<u>ANORMAL ZULÜMLER</u>	
S11	Zalim baba	Aliko ile Fatiko Kızma Güzel
S31	Zalim üvey anne	Aliko ile Fatiko
S143	Ormana terk etme	Kara Çingene
S112	Kaynatma ile öldürme	Çerçi
S117	Atın arkasına bağlayarak öldürme	Yılan Bey
S142	Nehire terk etme	Altın Oğlan ile Gül Kız
S180	İşkence ediş	Altın Oğlan ile Gül Kız

S260	Kurbanlar	Uç Hiber
S525.4	Zalim ablalar	Altın Oğlan ile Gül Kız

T----- CİNSİYET, AŞK, EVLENME

T10	Aşık olma	Hıddım Hıyar Kızı
T11.3	Rüyada âşık olma	Uç Hiber
T11	Hiç görülmeyen şeye (kimseye) âşık olma	Bülbül Sesi Zeki ile Fırkmen
T15	İlk görüşte âşık olma	Sandık Altın Oğlan ile Gül Kız Kara Çingene Aliko ile Fatiko Akıllı Şehzade Bülbül sesi
T41.8	Kafese hapis etme	Bülbül Sesi Hıddım Hıyar Kızı
T57	Aşkın ilân edilmesi	Hızmalı Güzel
T61	Nişanlanma	Karanlık Efendi
T70	Hakir görme	Kızırın Kızı
T71	Yadının hakir görülmesi	Karanlık Efendi
T100	Evlenme	Çerçi Cıvil Cıvil Sultanım Uç Hiber Kara Çingene

T110	Olağanüstü evlilik	Köpek Yılan Bey
T130.1	Dünür olma	Solmayan Gül
T131	Evllenme şartları	Solmayan Gül
T145.0.1	Çok eşle evlenme	Hızmalı Güzel
T145.1.4	İki fazla evlenme	Hızmalı Güzel
T200	Evlilik hayatı	Çerçi
T230	Kötü yürekli kadın	Albin Fede
T500	Hamile kalma ve doğum	Kızirin Kızı Asma Cini
T500.1	Doğumla ilgili çeşitli motifler	Kızirin Kızı
T511	Yeme ile hamile kalma	Kuru kafa
T511.1.1	Elma yiyerek hamile kalma	Hızmalı Güzel
T527	Dua ile çocuk sahibi olma	Yılan Bey
T540	Mucizevi doğum	Yılan Bey
T550	Anormal doğum	Kuru kafa
T554.7	Yılan doğuran kadın	Yılan Bey
T581	Doğum şartları, doğum ortamı	Yılan Bey Kızirin Kızı
T596	Çocuğa isim koyma	Güçük Ali Hızmalı Güzel Asma Cini
U	<u>HAYATIN TABİATI (Aldatma)</u>	
U110	Aldatmanın ortaya çıkması	Köpek Aliko İle Fatiko

Q ----- MÜKÂFAATLANDIRMA ve CEZALANDIRMA

Q10	Mükâfaatlandırılmış işler	Kuru Kafa
Q91	Akıllılığın mükâfaatlandırılması	Padişahın intihanı
Q111	Fara ile mükâfaatlandırma	Karamlık Efendi
Q112	Padişahlıkla mükâfaatlandırma	Uç Kardeş
Q112.0.1	Krallık vererek mükâfaatlandırma	Avca
Q112.0.1		Baba Mirası
		Devlet Kuşu
Q111.7	Mücevher vererek mükâfaatlandırma	Solmayan Gül
		Fenbe Hatun ile Esma Hatun
		Hizirin Kızı
Q190	Ödüllendirme	Korkak Herif
Q200	Cezalandırma	Çerçi
		Üç Kardeş
Q211	Öldürerek cezalandırma	Sandık
		Kuru Kafa
		Köyde Köse
Q235	Haddue ile cezalandırma	Hıddım Hıyar Kızı
Q260	Cezalandırılan kabe- hetler	Köyde Köse
Q414	Cezalandırma	Sandık
		Köpek

Q416.2.1	Atların kuyruğuna bağ- layarak cezalandırma	Altın Oğlan ile Gül Kız Aliko ile Fatiko Çingene kız
Q431	Sürgün ederek cezalan- dırma	Hismah Güzel
Q431	sürgün edilerek cezalan- dırma	Kizirin Kızı Karnava Felak
Q433	Hapsederek cezalandır- ma	Üç Kardeş
Q450	Zalim cezalar	Papağan ile Kız
Q458	Döverek cezalandırma	Küçülten Alet
Q499.7	Avlilikte gururun kı- rılması	Kizirin Kızı
Q550	Hayret verici gerip cezalar	Papağan ile kız Yalancı keçi Köyde köse
Q590	Çeşitli cezalar	Üç köse

V ----- DİN -----

(I)V36.4	Sabah namazı	Karanlık Efendi
(I)V38	Kader inancı	Kuru nafa
V50	Dua	Halil Emmi'nin Al- tınları Aliko ile Fatiko Güçük ali

v51	Duanın ve namazın öğrenilmesi	Halil Emmi'nin Altınları
V52	Duanın esrarengiz gücü	Halil Emmi'nin Altınları
(T)V56	Namaz	Halil Emmi'nin Altınları
V56.1.3	İkinci namazı	Halil Emmi'nin Altınları
V113	Türbeler	Aliko ile Fatiko Zeki ile Türkmen
V201	Allah	Halil Emmi'nin Altınları
V300	Dini inanışlar	Söylenmeyen Rüya
(T)V304	Çeşitli dini inanışlar	Cıvıl Cıvıl Sultanım
(T)V390	kader inancı	Halil Emmi'nin Altınları

W ----- KARAKTER -----

W10	Müşfiklik	Hıddım Hıyar Kızı
W27	Minnettarlık	Uç Kardeş
W37	Vicdan sahibi olma	Uç Kardeş
W117	Övünme	Hıddım Hıyar Kızı Altın Oğlan ile GÜL Kız
W121	Korkaklık	Korkak Herif
W126	İtaat etme	Avcı
W126	İtaatsizlik	Baba Mirası
W126	Sahtekârlık	Köyde köse

W137	meraklılık	Halil Emmi'nin Altınları
		Zeki ile Türkmen
W157	Kamussuzluk	Sandık
W181	Kıskançlık	Baba Mirası
		Tılan Bey
		Hüddim Hıyar Kızı
		Altın Oğlan ile Gül Kız
		Kızların Kızı
		Denizatı
		Kara Çingene
		Altın Dede
		Bülbül Sesi
W185	Zor kullanma	Uç Kardeş
		Zeki ile Türkmen
W200	Çeşitli Karakter Özellikleri	Uç Biber

Z ÇEŞİTLİ MOTİFLER

Z71...	Formulistik sayı 99	Bülbül Sesi
Z71.1	Formulistik sayı 3	Baba Mirası
		Bülbül Sesi
		Uç Kardeş
		Aliko ile Fatiko
		Korkak Herif
		Halil Emmi'nin Altınları

Z71.1	Formülistik Sayı 3	Yalancı Keçi Denizati
Z71.4	Formülistik sayı 6 ay	Asma Cini
Z71.5	Formülistik sayı 7	Kara Çingene Çingene Kız
Z71.6	Formülistik sayı 9	Zeki İle Türkmen
Z71.12	Formülistik sayı 40	Rızmalı Güzeli Bülbül Sesi Kırk Anahtar Kuru Kafa Üç Kardeş Ziddim Hıyar Kızı Tozlu Bey Padişahın Oğlu Bezirgân
Z71.12.0.1	Kırk gün kırk gece düğün	Bülbül Sesi Denizati Avcı Yılan Bey Altın Oğlan İle Gül Kız Asma Cini Bezirgân Kanın Bunbar Masalı Kırmızı Balık Parmak ve Dev
Z101	Ölüm sem. kanlı gömlek	Kara Çingene Sandık

YAŞAYAN MALATYA MASALLARINDA TESPİT EDİLEN MOTİF
CİNSİ VE MOTİF SAYISI.

<u>Motif cinsi</u>		<u>Motif sayısı</u>
HAYVANLAR	33	44
YASAKLAR	6	8
SIHIR	62	81
ÖLÜM	9	9
OLAGANÜSTÜLÜKLER	38	59
DEVLER	22	29
SINAVLAR	40	49
AKILLI ve APTALLAR	12	15
AIDATKALAR	40	60
KADER	3	4
GELECEĞİN TAYINI	9	12
ŞAKS TALİH	18	25
TOPLUM	36	80
ESİLER ve KAÇAKLAR	18	25
ANORMAL ZULÜMLER	9	10
CİNSİYET ve AŞK	27	42
HAYATIN TABİATI	1	2
MUKÂFAAT ve CEZALAR	22	34
DİN	12	15
KARAKTER	13	24
ÇEŞİTLİ MOTİFLER	9	34
MITOLOJİK MOTİF	1	1
Toplam:	440	661

1929 - 1990 YILLARI ARASINDA
YAYINLANAN ÖNEMLİ MASAL KİTAPLARI

1. Ferit Zübeyir Koşay, Dokuz Ötkünç, Ank.1929
2. Hâtevar Hanım, Türk Masalları, Kanakit Kit. Ist. 1930, 77 s.
3. Rifat Semih, Saşkın Masal Anaları, Ist. 1939, 27 s.
4. Ali Behri Dilçin, Çankırı Masalları, Çankırı Mat. 1933, 163 s.
5. Yusuf Ziya Demircioğlu, Yörükler ve Köylülerde Hikâyeler, Masaller, Güneş Bas. Ist. 1934, 192 s.
6. Vasfi Mahir Kocatürk, En Güzel Türk Masalları, Resimli Ay Basımevi Ist. 1934, 86 s.
7. Suat Salih Asral, Öz Türk Masalları, Ege Basımevi, Mersin, 1935, 79 s.
8. Lemia Bali, Onlar Ermiş Muradına, Furhanettin Bas. Ist. 1935, 152 s.
9. Enver Behnan Sapolyo, Mar Tanesi Türk Masalları, Rafet Zaimler Yay. Ist. 1935, 56 s.
10. Muharrem Zeki Korgunal, Keloğlan Masalları, Emniyet Kit. Ist. 1936, 82 s.
11. Naki Tezel, Keloğlan Masalları, Akba Kit. Ank. 1936,
12. Naki Tezel, Istanbul Masalları, Furhanettin Mat. Ist. 1936, 204 s.
13. Fulusi Yetkin, Gaziantep'ten Derlenen Folk Masalları, Y.Z. Balıkcıoğlu ve Şürekâsı Kit. Ist.1939,80s.
14. Selâmi Münir Yurdatap, Keloğlan ile Kara Çomak Hikâyesi, Ist. 1942, 47 s.
15. Fuat Gücüyener, Binbirgün Masalları, A. Sami Bas. Ist. 1943, 78 s.

16. Naki Tezel, Çocuk Masalları, Berkalp Kit. Ank. 1943, 127 s.
17. Eflatun Cem Güney, Mar Tanesi, Doğan Kardeş Yay. İst. 1946, 35 s.
18. Eflatun Cem Güney, Karayılan ve Karağülmez, Doğan Kardeş Yay. İst. 1946, 35 s.
19. Ignacz Kunoş, Çev. Necmi Sezer, İstanbul Folk Masalları, A. Halit Kit. İst. 1946, 64 s.
20. Enver Behnan Şapolyo, Seçme Türk Masalları, Berkalp Kit. Ank. 1946, 128s.
21. Enver Behnan Şapolyo, Peri ve Dev Masalları, A. Halit Kit. İst. 1946, 64 s.
22. Mehmet Tuğrul, Malatya'dan Derlenmiş Masallar, Sümer Bas. Ank. 1946, 41 s.
23. Eflatun Cem Güney, Sabırtası, Doğan Kar. Yay. İst. 1948, 36 s.
24. Eflatun Cem Güney, Yümrüdü Anka, Doğan Kardeş Yay. İst. 1948, 36 s.
25. Eflatun Cem Güney, Gökten Üç Elma Düştü, Doğan Kar. Yay. İst. 1949, 44 s.
26. Halil Atılay, Kelçöğlanın İşitilmedik Masalları, Bozkurt Yay. İst. 1950, 48 s.
27. Naki Tezel, Fatma Mine Üç Masal, Doğuş Mat. Ank. 1950, 32 s.
28. Selami Münir Yarıdatap, Billur Füşk Hikâyesi, Kültür Bas. İst. 1951, 128 s.
29. Eflatun Cem Güney, Evvel Zaman İçinde, Varlık Yay. İst. 1957, 90 s.
30. Fehsin Yücel, Anadolu Masalları, Varlık yay. İst. 1957, 112 s.
31. Halil Aytekin, Fayvan Masalları, Emek Bas. Ank. 1958, 32 s.

32. Pertev Naili Boratav, Zaman zaman içinde, Remzi Kit. İst. 1958, 224 s.
33. Feyami Safa, Resimli Billur Kocık Hikâyesi, En Güzel Sark Masalları, Maarif Kütüphanesi, İst. 1959, 78 s.
34. Oğuz Tansel, Altı Kardeşler, İstiklal Mat. Ank. 1959, 61 s.
35. Oğuz Tansel, Yedi Devler, Kurtuluş Mat. İst. 1960, 64 s.
36. Eflatun Cem Güney, Az Gittim, Uzun Gittim, Doğan Kardeş Yay. İst. 1962, 173 s.
37. Tahir Mengü, Al Gelinliğin Masalı, Hür Yay. İst. 1963, 224 s.
38. Tahir Alangu, Keloğlan Masalları, Keloğlan Yay. İst. 1963, 224 s.
39. Mehmet Aydın, Cocuklara Seçme Masaller ve Hikâyeler, May. Yay. İst. 1963, 318 s.
40. Eflatun Cem Güney, Bir Varmış Bir Yokmuş, Doğan Kardeş Yay. İst. 160 s.
41. Mustafa Kaplan, Keloğlan, Ekim Pas. İst. 1965, 43 s.
42. Erdoğan Acarlar, Koca Bebeklere Masallar, Karınca Mat. İzmir, 1966, 106 s.
43. İbrahim Zeki Burdurlu, Keloğlan Masalları, Karınca Mat. İzmir, 1966, 56 s.
44. Enver Behnan Sapçoğlu, Feri ve Dev Masalları, Rafet Zaimler Kit. İst. 1966, 76 s.
45. Oğuz Tansel, Kavi Gelin, Yaz Yay. İst. 1966, 76 s.
46. Pertev Naili Boratav, Az Gittik Uzun Gittik, Bilgi Yay. Ank. 1969, 432 s.
47. Tarık Dursun Kakinç, Deve Tullal İken, Pire Berber İken, Milliyet Yay. İst. 1970, 352 s.

48. Naki Tezel, Türk Masalları I, M.E.B. Devlet Kitapları Müd. Ank. 1971, 285 s.
49. Naki Tezel, Türk Masalları II, M.E.B. Devlet Kitapları Müd. Ank. 1971, 336 s.
50. Nebi Fazıl Aslan, Keloğlan Balıkçının Oğlu, İtimat Kit. İst. 1972, 120 s.
51. Münir Hayri Egeli, Keloğlan Masalları, İnk. ve Aka Kit. İst. 1972, 95 s.
52. Ümit Kaftancıoğlu, Tek Aklı Bekin Olmaz, Remzi Kit. İst. 1973, 230 s.
53. Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları, Metin Toplama ve Tahlil, Atatürk Üniversitesi Yay. No: 298 Ank. 1975,
54. Bilge Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerine Araştırmalar, Metinler ve Açıklamalar, Atatürk Üniversitesi Yay. No:409, Ank. 1975
55. Umay Günay, Elazığ Masalları, Atatürk Üniv. Yay. Erzurum, 1975, 534 s.
56. Nûral Barlas, Safranbolu Masalları, Özer Bas. Karabük, 1975, 80 s.
57. Kerim Aydın Erdem, Keloğlan ile Anası, Kültür Bak. Yay. Ank. 1977, 80 s.
58. Saim Sakaoğlu, Türk Çocuklarına Masallar, Kültür Bak. Yay. Ank. 1977, 198 s.
59. Fevziye Abdullah Tansel, Ziya Gökalp Külliyyatı I şiirler ve Halk Masalları, Türk Tarih Kurumu Bas. Ank. 1977, 432 s.
60. Numan Kartal, Keloğlan Dağlar Padişahı, Koza Yay. İst. 1981, 96 s.
61. Eflatun Cem Güney, Masallar, Kültür Bak. Yay. Ank. 1982, 394 s.

62. Farık Dursun Kakinç, Gel Zaman Git Zaman, Cem Yay. İst. 1983, 48 s.
63. Hasan Knyafet, Üç Kızlar, Gündüz Yay. İst. 1983, 48 s.
64. Saim Sakaoglu, Kıbrıs Türk Masalları, Kültür ve Turizm Bşk. Yay. Ank. 1983, 167 s.
65. Hasan Latif Yüce, Anadolu Masalları I, Serhat Yay. İst. 1983, 95 s.
66. Numan Kartal, Keloğlan Geldi, Koza Yay. İst. 1984 (10 cilt)
67. Sait Sondaş, Türk Masalları, Serhat Yay. İst. 1984, 152 s.
68. Nuri Taner, Eir Varmış Eir Yokmuş Taner Yay. İst. 1984 (10 cilt)
69. Bahtiyar Babacan, Keloğlan Masalları, Erdem Yay. İst. 1985 (2 cilt)
70. Derman Payladı, Anadolu Masalları, Erdem Yay. İst. 1986, 80 s.
71. Kermin Çelikkol, Annemin Masalları, Özel Mat. İst. 1986, 253 s.
72. Mehmet Güler, Keloğlan, Keleşoğlan, Özyürek Yay. İst. 1986, 79 s.
73. Erol Özdemir, Anadolu Masalları, Erdem Yay. İst. 1986, 80 s.
74. Zeki Kuş, En Güzel Türk Masalları, Erdem Yay. İst. 1986, 80 s.
75. Nuri Taner, Az Gitmiş Uz Gitmiş, Erenler Mat. İst. 1986, (2cilt)
76. Tahir Alangu, Anadolu Masalları, Metinler Mat. İst. 1987
77. Numan Kartal, Aslan Keloğlan, Koza Yay. İst. 1987, 95 s.

78. Nuri Taner, Padışah Keloğlan, Serhat yay. ist. 1987

79. Nuri Taner, Türk Masalları (10 cilt), Serhat yay. ist. 1987

80. Hasan Lâtif Sarıyüce, Keloğlan Belilen Ülkesinde, Serhat Mat. Ank. 1987, 93 s.

81. Ayhan Yalçın, Masallarımız, Boyuran Mat. ist. 1987, 96 s.

82. Nazım Aslan, Masallar ve Hikâyeler, M.E.B. Yay. ist. 1988, 128 s.

83. Nuri Taner, Dere Bepe Düz Gitis, Ortıp yay. ist. 1988, 192 s.

84. Tahir Alangu, Keloğlan Masalları, Afa yay. ist. 1990, 184 s.

S O N U Ç

Malatya ve çevresinden derlediğimiz masalların 50 tanesi üzerinde Stith Thompson'un Motif Index of Folk Literature 'inâ esas olarak yaptığımız inceleme sonucu tesbit ettiğimiz 22 ana grupta toplanan 661 motif sayısından 81 tanesinin sihirle ilgili, 80 tanesinin toplum ve mesleklerle ilgili, 60 tanesinin anlatmalarla ilgili, 58 tanesinin olağanüstülüklerle ilgili olması bize Malatya masallarında olağanüstülüklerin hakim olduğunu göstermiştir. Zaten 50 masalı sınıflandırdığımızda yarısından çoğunun olağanüstü masallar grubuna girmesi Malatya masallarında olağanüstü olduğunu hakim olduğunu göstermektedir. Bu durum Anadolu halkının genelinde olduğu gibi Malatya halkının da geniş bir hayal gücüne sahip oluşunun belirgin bir ifadesidir.

Malatya Masallarında tek boyutluluk ve soyut kavramlar hakimdir. Masalarda bir derinlik bulunmamaktadır.

Çalışmalarımız sırasında Malatya halkının halk kültürü bakımından çok zengin bir kültürü bağrında yaşattığını yakından teşhis etmiş ve halk şiiri, seyirlik oyun, efsane, minni, ağıt, bilmece gibi birçok edebi ürünü de derlemiş bulunmaktayız.

Malatya masalları motif olarak oldukça zengin bir görünüm arz etmektedir. Orjinal özelliğe sahip bazı motifler de tarafımızdan tesbit edilmiştir.

Malatya Halk kültürü değerleri bugüne kadar derli toplu ele alınıp, derlenip incelenmediğinden Malatya masalları da bugüne kadar düzenli bir şekilde ele alınıp incelenmemiştir.

Tezimize aldığımız 50 masal üzerine yaptığımız çalışma Malatya masalları üzerinde yapılan en kapsamlı çalışmadır.

"Akçadağ'ın bir köyü", "Fırat", "Fırat Suyu", "Tohma" gibi mahalli yer adlarının kimi masallarda yer

alması olaylara bölge coğrafyasının büyük ölçüde etki etmiş olduğunun bir ifadesi olarak düşünülebilir. "Arıstak", "Tırıs", "Folluk", "Güdük" gibi mahalli kelimelerin bulunmasına bakılarak Malatya helki ağzında yaşayan bu masalların kaynağının da Malatya olduğu söylenebilir.

Cevher (Eoprak), su gibi unsurların Türk Halkı'nın inandığı hekimlikteki iyi edici özelliğine bu masalarda rastlanmış olmanız Anadolu halkının bazı inançlarının halâ canlılığını koruduğunun bir işaretidir.

Masallar okunduğunda bu masalların sadece hoş vakit geçirmek için değil, Türk konukseverliğini, Türk Halkı'nın zekâsını, inançlarını, eğiticiliğini de gösterdiğini görmek mümkün olduğundan bu masalların ders vermek için söylendiğini anlamak mümkündür.

Masalların içinde atasözlerine, deyimlere, gelenek ve göreneğe önemli ölçüde yer verilerek ders verici unsurlara ağırlık kazandırılmıştır.

Her geçen gün biraz daha kaybolan, unutulmuş halk kültürü ürünlerimizden biri olan masallarımızı Malatya'dan derleyip 50 tanesini tezimize alarak unutulmasını önlemeye çalıştık.

B I B L I Y O G R A F Y A

1. Anti Aarne, Verzeichniss der marchen Typen mit Hilfe von Wachsge nossen Ausgearbeitet, Helsinki, 1910
2. Pertev Naili Boratav, Folklor ve Edebiyat 2 Adam Yay. İst. 1982
3. Ahmet Caferoğlu, Güneydoğu İllerimiz Ağızlarından Olamalar, Malatya vilayeti Ağızı, TDK Yay. C.1 İstanbul, 1945
4. Sükrü Elçin, Halk Edebiyatına Giriş, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ank. 1985
5. Umay Günay, Elazığ Masalları, Atatürk Üniversitesi Yay. Erzurum, 1975
6. İslam Ansiklopedisi, C.8 3. Bas. İst. 1979
7. Ali Öztürk, Türk Anonim Edebiyatı, Bayrak Yay. İst. 1985
8. Saim Sakaoğlu, Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil, Atatürk Univ. Yay. Sevinç Mat. Ank. 1973
9. Cemsettin Sami, Kâmus-ı Türkî, Çağrı Yay. İst. 1978
10. Filiz Seyidoğlu, Erzurum Halk Masalları Üzerinde Araştırmalar, Metinler ve Açıklamalar, Atatürk Üniversitesi Yay. Ank. 1975
11. Ahmet Sentürk, Malatya, Akse Yay. İst. 1985
12. Naki Tezel, Türk Masalları, I-II, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ank. 1986
13. Stith Thompson, Motif Index of Folk-Literature, 2.B. 6.C. Indiana, 1955
14. Mehmet Tuğrul, Malatya'dan Perlenmiş Masallar, Güner Mat. Ank. 1946
15. Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Masal Mad.) Dergâh Yay. C.6, İst. 1986
16. Türkçe Sözlük, TDK Yay. 7.B. C.2, Ank. 1983

S Ö Z L Ü K

Alimli	:	Gösterişli
Arastak	:	Araven arası, çatı
Ayvat	:	Kanım, eş
Ayan olmak	:	Belli olmak, malum olmak
Asık	:	Tiyecok
Bazirgan	:	Hüccar
Çanlı	:	Handa
Çazı	:	Çadı
Çengâver	:	Savaşçı
Çarmalanmak	:	Yolmak
Çerçi	:	Köylerde kapı kapı dolaşıp alış veriş yapan kinse
Çakırık	:	İplik bükme için el veya ayakla çevrilen dolap
Çuvaldız	:	Büyük iğne
Çelik	:	Yavru
Çolluk	:	Künes
Çüdük	:	Çok küçük
Çerik	:	Bölün
Çaset	:	Kışkık
Çığ	:	İp eğirmek için kullanılan küçük alet
Çizir	:	Köy bekçisi, köy kâhyası
Çaşare	:	Bağ ve bahçede ekilmek için ayrılmış toprak parçası, karık
Çeplemek	:	Bırakmek, salıvermek
Çellal	:	Bir şeyi halka duyurmak için çarşıda pazarda bağırarak kinse

Giris : Atın yürümekle koşma arası bir yürüyüş şekli

Boy : Renk

Yazı : Harf

Yemlemek : Yedirmek

Zabit : Subay